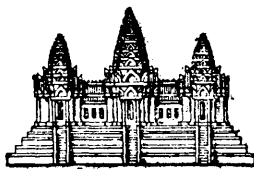

ព្រះ
ក្រុងប៊ិដកប្បាធិ
និង
សេចក្តីព្រមជាភាសាខ្មែរ
អភិធម្មប៊ិដក
បង្ហាញ និសមភាគ

១០៣

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ

ត. ស. ២៥០២

អភិធម្មបិដកេ

បដ្ឋានសូត្រ ទសមោ ភាគោ

ឧបាទានទកំ

បដិច្ចវិពោ

[១] ឧបាទាន ធម្មំ បដិច្ច នោឧបាទាន ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច
នោឧបាទាន ខន្ធ ។ នោឧបាទាន ធម្មំ បដិច្ច នោ-
ឧបាទាន ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នោឧបាទាន
ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ នោឧបាទាន ច
ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ ខន្ធ ... បដិសន្ធិក្ខណោ
នោឧបាទាន ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ នោ-
ឧបាទាន ច កកដត្តារូបំ ទ្វេ ខន្ធ ... ឯកំ មហា-
ក្ខតំ ... ទ្វេ មហាក្ខតេ បដិច្ច ទ្វេ មហាក្ខតា ។
នោឧបាទាន ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទាន ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា នោឧបាទាន ខន្ធ បដិច្ច ឧបាទាន
ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ មហាក្ខតេ បដិច្ច
ឧបាទាន ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កកដត្តារូបំ ឧបាទានរូបំ ។

អភិធម្មបិដក

បដ្ឋាន ទេសមភាគ

ឧបាទានុក្កៈ

បដិច្ចវិវរៈ

[១] នោឧបាទានធម៌^(១) (ធម៌មិនមែនជាឧបាទាន) អាស្រ័យ នូវ
ឧបាទានធម៌^(២) ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
ពួកនោឧបាទានខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ នោឧបាទានធម៌ អាស្រ័យ នូវ
នោឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ខន្ធភក្តី ចិត្ត-
សមុជ្ឈានុប ជានោឧបាទានក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធទ ជានោឧបាទាន នូវ
ខន្ធទ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធភក្តី កងតារូប ជានោឧបាទានក្តី
អាស្រ័យ នូវខន្ធទ ជានោឧបាទាន នូវខន្ធទ ... នូវមហាកូត ១ ...
មហាកូត ២ អាស្រ័យ នូវមហាកូត ២ ។ ឧបាទានធម៌ អាស្រ័យ នូវនោ-
ឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុជ្ឈានុប ជា
ឧបាទាន អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ជានោឧបាទាន ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តស-
មុជ្ឈានុប ជាឧបាទាន កងតារូប និងឧបាទានរូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាកូត។

១ បានដល់ កុសល អកុសល វិបាកក្នុងភូមិ ៤ កិរិយាព្យាប្រិកក្នុងភូមិ ៣
មហាកូតរូប ៤ និងព្រះនិព្វាន ។ ២ ចក្ខុ សោតៈ ឃាតៈ ដង្ហិ កាយ រូប សទ្ទៈ គន្លុះ
រសៈ ឥន្ទ្រិយ បុរិស្ត្រិយ ជីវិត្រិយ ហឫទ័យ កាយវិញ្ញត្តិ វិចីវិញ្ញត្តិ អាកាសធាតុ
រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុទុតា រូបស្ស កម្មញ្ញតា រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស
សន្តិ រូបស្ស ជរតា រូបស្ស អនិច្ចតា កព្យាប្បាហារ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

លោឌុចានា ធម្មំ បដិច្ច ឌុចានា ច លោឌុចានា ច
 ធម្មា ឌុប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា លោឌុចានា ឯកំ
 ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ឌុចានា ច លោឌុចានា
 ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ ... បដិសន្ធិ ។
 ឌុចានា ច លោឌុចានា ច ធម្មំ បដិច្ច លោឌុចា-
 នា ធម្មា ឌុប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ
 លោឌុចានា ឯកំ ខន្ធកា វត្ថុកា បដិច្ច តយោ
 ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធេ ... ។

[២] ឌុចានា ធម្មំ បដិច្ច លោឌុចានា ធម្មា
 ឌុប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ
 បដិច្ច លោឌុចានា ខន្ធា ។ លោឌុចានា ធម្មំ បដិច្ច
 លោឌុចានា ធម្មា ឌុប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បច្ចយា លោ-
 ឌុចានា ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ
 ខន្ធេ ... បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ ឌុចានា ច
 លោឌុចានា ច ធម្មំ បដិច្ច លោឌុចានា ធម្មា
 ឌុប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ លោ-
 ឌុចានា ឯកំ ខន្ធកា វត្ថុកា បដិច្ច តយោ
 ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធេ ... ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បជ្ជាន

ឧបាទាធមិត្តំ នោឧបាទាធមិត្តំ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទាធមិ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា ក្តី ចិត្តសមុជ្ឈានរូប ជាឧបាទា
 នឹងជានោឧបាទា ក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជានោឧបាទា នូវខន្ធ ២ ...
 ជាបដិសន្ធិ ។ នោឧបាទាធមិ អាស្រ័យ នូវឧបាទាធមិផង នូវ
 នោឧបាទាធមិផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ពា អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជានោឧបាទាផង នូវវត្ថុផង
 នូវខន្ធ ២ ... ។

(២) នោឧបាទាធមិ អាស្រ័យ នូវឧបាទាធមិ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះការម្សណប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកនោឧបាទាខន្ធ
 អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ នោឧបាទាធមិ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទាធមិ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្សណប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
 ជានោឧបាទា នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ។ នោឧបា-
 ទាធមិ អាស្រ័យ នូវឧបាទាធមិផង នូវនោឧបាទាធមិផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះការម្សណប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ពា
 អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជានោឧបាទាផង នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២ ... ។

ឧបាសម្ពុទ្ធ បដិច្ចវាវោ

[៣] លោឌុចាណា ធម្មំ បដិច្ច លោឌុចាណា ធម្មោ ឌុប្បជ្ឈតិ អធិបតីប្បច្ចយា លោឌុចាណា ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធោ លោឌុចាណា ច ចិត្តសម្មដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ ... ។ លោឌុចាណា ធម្មំ បដិច្ច ឌុចាណា ធម្មោ ឌុប្បជ្ឈតិ អធិបតីប្បច្ចយា លោឌុចាណា ខន្ធេ បដិច្ច ឌុចាណា ចិត្តសម្មដ្ឋានំ រូបំ ។ លោឌុចាណា ធម្មំ បដិច្ច ឌុចាណា ច លោឌុចាណា ច ធម្មោ ឌុប្បជ្ឈតិ អធិបតីប្បច្ចយា លោឌុចាណា ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធោ ឌុចាណា ច លោឌុចាណា ច ចិត្តសម្មដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ ... ។ ... អនន្តរ្បច្ចយា តីណី សមនន្តរ្បច្ចយា តីណី សហជាតប្បច្ចយា បញ្ច ។

[៤] ឌុចាណា ធម្មំ បដិច្ច លោឌុចាណា ធម្មោ ឌុប្បជ្ឈតិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ បដិច្ច លោឌុចាណា ខន្ធោ ។ លោឌុចាណា ធម្មំ បដិច្ច លោឌុចាណា ធម្មោ ឌុប្បជ្ឈតិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា លោឌុចាណា ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធេ ... ឯកំ មហាក្កតំ ។ បេ ។ អសញ្ញសត្តានំ ឯកំ មហាក្កតំ បដិច្ច តយោ មហាក្កតា

ឧបាទានៈ បដិច្ចវារៈ

[៣] នោឧបាទានធម៌ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអធិបតីប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជានោឧបាទានក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជានោឧបាទាន នូវខន្ធ ២ ... ។ ឧបាទានធម៌ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអធិបតីប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាឧបាទាន អាស្រ័យ នូវពួកនោឧបាទានខន្ធ ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទានធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអធិបតីប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាឧបាទាន និងជានោឧបាទានក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជានោឧបាទាន នូវខន្ធ ២ ... ។ ... ព្រោះអនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះសហជាតាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[៤] នោឧបាទានធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអត្តាមញ្ញាប្បច្ច័យ គឺ កងខណៈវិនិច្ឆ័យនិ ពួកនោឧបាទានខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ នោឧបាទានធម៌ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអត្តាមញ្ញាប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជានោឧបាទាន នូវខន្ធ ២ ... នូវមហាក្ខត ១ ។ បេ ។ មហាក្ខត ៣ អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត ១ របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ទ្វេ មហាក្កតេ បដិច្ច ទ្វេ មហាក្កតា ។ លោ-
 ឧចានា ធម្មំ បដិច្ច លោឧចានា ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ លោឧចានា ខន្ធ
 បដិច្ច វត្ថុ ។ លោឧចានា ធម្មំ បដិច្ច ឧចានា
 ច លោឧចានា ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា
 បដិសន្ធិក្ខណោ លោឧចានា ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធ វត្ថុ ច ទ្វេ ខន្ធ ... ។ ឧចានា ច
 លោឧចានា ច ធម្មំ បដិច្ច លោឧចានា ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ លោឧ-
 ចានា ឯកំ ខន្ធា វត្ថុញ្ច បដិច្ច តយោ ខន្ធ
 ទ្វេ ខន្ធ ... ។ សន្និទ្ធីតំ ។

[៥] ហេតុយា បញ្ច អារម្មណោ ភីណិ អនិ-
 បតិយា ភីណិ អនន្តរេ ភីណិ សមនន្តរេ ភីណិ
 សហជាតេ បញ្ច អញ្ញមញ្ញ បញ្ច និស្សយេ បញ្ច
 ឧបនិស្សយេ ភីណិ បុរេជាតេ ឯកំ អាសេវនេ
 ឯកំ កម្មេ បញ្ច វិចារកេ បញ្ច សព្វត្ថ បញ្ច
 សម្បយុត្តេ ភីណិ វិប្បយុត្តេ បញ្ច អត្ថិយា បញ្ច
 នត្ថិយា ភីណិ វិគតេ ភីណិ អវិគតេ បញ្ច ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

មហាក្ខត ២ អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត ២ ។ នោឧបាទាធមិ អាស្រ័យ
 នូវនោឧបាទាធមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ គឺ ក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកនោឧបាទាធខន្ធ ។ ឧបាទាធមិក្ខុ
 នោឧបាទាធមិក្ខុ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទាធមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ពក្កិ វត្ថុក្កិ អាស្រ័យ
 នូវខន្ធ ១ ជានោឧបាទា នូវខន្ធ ២ ... ។ នោឧបាទាធមិ អាស្រ័យ
 នូវឧបាទាធមិផង នូវនោឧបាទាធមិផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអញ្ញ-
 មញ្ញប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ព អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
 ជានោឧបាទាផង នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២ ... ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

(៥) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្នុងអញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងកាលសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 វិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៥
 ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្នុងអតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិតតប្ប-
 ច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

ឧបាទានុកេ បដិច្ចវិហ

[៦] ឧបាទាន ធម្មំ បដិច្ច នោឧបាទាន ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកប្បដិសន្ធិកូលោ
 វត្ថំ បដិច្ច នោឧបាទាន ទន្ធា ។ នោឧបាទាន
 ធម្មំ បដិច្ច នោឧបាទាន ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ន-
 ហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ នោឧបាទាន ឯកំ ទន្ធា
 បដិច្ច តយោ ទន្ធា នោឧបាទាន ច ចិត្តស-
 មុដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ ទន្ធា ... អហេតុកប្បដិសន្ធិកូលោ
 ឯកំ មហាក្ខតំ ។ បេ ។ អសញ្ញាសត្តានំ
 ឯកំ មហាក្ខតំ បដិច្ច តយោ មហាក្ខតា ទ្វេ
 មហាក្ខតេ បដិច្ច ទ្វេ មហាក្ខតា ។ នោឧបាទាន
 ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទាន ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្ប-
 ច្ចយា អហេតុកេ នោឧបាទាន ទន្ធា បដិច្ច ឧបា-
 ទាន ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ អហេតុកប្បដិសន្ធិកូលោ
 មហាក្ខតេ បដិច្ច ឧបាទាន ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ក-
 ដត្តារូបំ ឧបាទារូបំ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ នោ-
 ឧបាទាន ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទាន ច នោឧបាទាន ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ នោឧបាទាន
 ឯកំ ទន្ធា បដិច្ច តយោ ទន្ធា ឧបាទាន ច នោ-
 ឧបាទាន ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ អហេតុកប្បដិសន្ធិ ។

ឧបាទានុក្ខេបៈ បដិច្ចវិវរៈ

(៦) នោឧបាទានុក្ខេបៈ អាស្រ័យ នូវឧបាទានុក្ខេបៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ក្នុងអហេតុកប្បដ្ឋសន្និក្ខណៈ ពួកនោឧបាទានុក្ខេបៈ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ នោឧបាទានុក្ខេបៈ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានុក្ខេបៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធភក្ខី ចិត្តសមុជ្ជានុប ជានោឧបាទានុក្ខេបៈ អាស្រ័យ នូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជានោឧបាទានុក្ខេបៈ ខន្ធខន្ធ ២ . . . ក្នុងអហេតុកប្បដ្ឋសន្និក្ខណៈ នូវមហាក្ខត ១ ។ មហាក្ខត ៣ អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត ១ របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ មហាក្ខត ២ អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត ២ ។ ឧបាទានុក្ខេបៈ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានុក្ខេបៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានុប ជានោឧបាទានុក្ខេបៈ អាស្រ័យ នូវពួកអហេតុកក្ខន្ធ ជានោឧបាទានុក្ខេបៈ ក្នុងអហេតុកប្បដ្ឋសន្និក្ខណៈ ចិត្តសមុជ្ជានុប ជានោឧបាទានុក្ខេបៈ ក្នុងនោឧបាទានុក្ខេបៈ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ។ ឧបាទានុក្ខេបៈ នោឧបាទានុក្ខេបៈ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានុក្ខេបៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធភក្ខី ចិត្តសមុជ្ជានុប ជានោឧបាទានុក្ខេបៈ និងជានោឧបាទានុក្ខេបៈ ជាអហេតុកប្បដ្ឋសន្និក្ខណៈ អាស្រ័យ នូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជានោឧបាទានុក្ខេបៈ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧទាទា ច នោឧទាទា ច ធម្មំ បដិច្ច នោឧ-
 ទាទា ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុ-
 កប្បដិសន្ធិក្ខណោ នោឧទាទា ឯកំ ខន្ធកា វត្ថុកា
 បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទ្វេ ... ។

[៧] នោឧទាទា ធម្មំ បដិច្ច នោឧទាទា
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណប្បច្ចយា នោឧទាទា
 ខន្ធទ្វេ បដិច្ច នោឧទាទា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិ-
 សន្ធិក្ខណោ ឯកំ មហាក្កតំ យាវ អសញ្ញាសត្តា
 ទ្វេ មហាក្កតេ បដិច្ច ទ្វេ មហាក្កតា ។ នោឧ-
 ទាទា ធម្មំ បដិច្ច ឧទាទា ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ន-
 អារម្មណប្បច្ចយា នោឧទាទា ខន្ធទ្វេ បដិច្ច ឧទា-
 ទា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ មហាក្កតេ
 បដិច្ច ឧទាទា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កដត្តារូបំ ឧទាទា-
 រូបំ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ នោឧទាទា ធម្មំ បដិច្ច
 ឧទាទា ច នោឧទាទា ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអា-
 រម្មណប្បច្ចយា នោឧទាទា ខន្ធទ្វេ បដិច្ច ឧទាទា
 ច នោឧទាទា ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិ ។
 ... នអធិបតីប្បច្ចយា បញ្ច នអនន្តរប្បច្ចយា
 តីណី ។ សន្ធិតំ ។ ... នឧបទិស្សយប្បច្ចយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នោឧបាទាធមិ អាស្រ័យ នូវឧបាទាធមិផង នូវនោឧបាទាធមិផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ក្នុងអហេតុកប្បជ័សន្តិក្ខណៈ
 ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជានោឧបាទាធមិ នូវក្នុងផង នូវ
 ខន្ធ ២ . . . ។

(៧) នោឧបាទាធមិ អាស្រ័យ នូវឧបាទាធមិ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនការម្មណប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានុរូប ជានោឧបាទា
 អាស្រ័យ នូវពួកនោឧបាទាខន្ធ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មហាក្ខត ១
 រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ មហាក្ខត ២ អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត ២ ។
 ឧបាទាធមិ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទាធមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នការម្មណប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានុរូប ជាឧបាទា អាស្រ័យ នូវពួកនោ-
 ឧបាទាខន្ធ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តសមុជ្ជានុរូប ជាឧបាទា កងតារូប
 និងឧបាទារូប រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ។
 ឧបាទាធមិក្ខី នោឧបាទាធមិក្ខី អាស្រ័យ នូវនោឧបាទាធមិ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនការម្មណប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានុរូប ជាឧបាទា
 និងជានោឧបាទា អាស្រ័យ នូវពួកនោឧបាទាខន្ធ មានបដិសន្ធិដែរ ។
 . . . ព្រោះនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ព្រោះនអនន្តរប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៣ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ . . . ព្រោះនឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ

ឧបាសម្ពុទ្ធ បដិច្ចវិហារ

នបុរេជានប្បច្ចយា បញ្ច នបច្ឆាជានប្បច្ចយា បញ្ច
នអាសេវនប្បច្ចយា បញ្ច ។

(៨) នោឧចានា ធម្មំ បដិច្ច នោឧចានា ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ នកម្មប្បច្ចយា នោឧចានា ខន្ធ បដិច្ច
សម្បយុត្តកា ចេតនា ពាហិរំ . . . អាហារស-
មុដ្ឋានំ . . . ឧតុសមុដ្ឋានំ . . . ទ្វេ មហាក្ខតេ បដិច្ច
ទ្វេ មហាក្ខតា ។ នោឧចានា ធម្មំ បដិច្ច ឧចានា
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នកម្មប្បច្ចយា ពាហិរេ . . . អាហា-
រសមុដ្ឋានេ . . . ឧតុសមុដ្ឋានេ មហាក្ខតេ បដិច្ច
ឧចានារូបំ ។ នោឧចានា ធម្មំ បដិច្ច ឧចានា ច
នោឧចានា ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នកម្មប្បច្ចយា ពា-
ហិរំ . . . អាហារសមុដ្ឋានំ . . . ឧតុសមុដ្ឋានំ ឯកំ
មហាក្ខតំ បដិច្ច តយោ មហាក្ខតា ឧចានា ច រូបំ ។

(៩) នោឧចានា ធម្មំ បដិច្ច នោឧចានា ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ នវិចារកប្បច្ចយា នោឧចានា ឯកំ ខន្ធ
បដិច្ច តយោ ខន្ធ នោឧចានា ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
រូបំ ឯកំ មហាក្ខតំ យាវ អសញ្ញាសត្តា ឯកំ តិណ្ហិ
នោឧចានាមូលកេ ។

ឧបាទានុក្ខេបៈ បដិច្ចវារៈ

ព្រោះនបុរេជានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ព្រោះនបច្ចុជានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ព្រោះនកាលសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

(៨) នោឧបាទានុក្ខេបៈ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានុក្ខេបៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺ សម្បយុត្តកចេតនា អាស្រ័យ នូវពួកនោឧបាទានុក្ខេបៈ ៣ ពហិវារៈ . . . អាហារសមុជ្ឈាន . . . ឧត្តសមុជ្ឈាន . . . មហាក្ខត ២ អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត ២ ។ ឧបាទានុក្ខេបៈ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានុក្ខេបៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ ពហិវារៈ . . . អាហារសមុជ្ឈាន . . . ឧបាទានុក្ខេបៈ អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត មានរដូវជាសមុជ្ឈាន ។ ឧបាទានុក្ខេបៈ នោឧបាទានុក្ខេបៈ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានុក្ខេបៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ ពហិវារៈ . . . អាហារសមុជ្ឈាន . . . មហាក្ខត ៣ ក្តី ឧបាទានុក្ខេបៈ អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត ១ មានរដូវជាសមុជ្ឈាន ។

(៩) នោឧបាទានុក្ខេបៈ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានុក្ខេបៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនវិបាកប្បច្ច័យ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ឈានរូប ជានោឧបាទានុក្ខេបៈ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជានោឧបាទានុក្ខេបៈ មហាក្ខត ១ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ក្នុងនោឧបាទានុក្ខេបៈ មានវារៈ ៣ យ៉ាងនេះ ។

[១០] លោឌុចាណា ធម្មំ បដិច្ច លោឌុចាណា ធម្មោ
 ឌុប្បជ្ជតិ នអាហារប្បច្ចយា ពាហិរំ . . . ឌុតុសមុដ្ឋានំ . . .
 អសញ្ញាសត្តានំ ឯកំ មហាក្ខតំ . . . ទ្វេ មហា-
 ក្ខតេ បដិច្ច ទ្វេ មហាក្ខតា ។ លោឌុចាណា ធម្មំ បដិច្ច
 ឌុចាណា ធម្មោ ឌុប្បជ្ជតិ នអាហារប្បច្ចយា ពាហិរំ . . .
 ឌុតុសមុដ្ឋានំ . . . អសញ្ញាសត្តានំ មហាក្ខតេ បដិច្ច
 ឌុចាណារូបំ ។ លោឌុចាណា ធម្មំ បដិច្ច ឌុចាណា ច
 លោឌុចាណា ច ធម្មោ ឌុប្បជ្ជតិ នអាហារប្បច្ចយា
 ពាហិរំ . . . ឌុតុសមុដ្ឋានំ ឯកំ មហាក្ខតំ បដិច្ច
 តយោ មហាក្ខតា ឌុចាណា ច រូបំ ។

[១១] លោឌុចាណា ធម្មំ បដិច្ច លោឌុចាណា ធម្មោ
 ឌុប្បជ្ជតិ នសង្ក្រ្ខិយប្បច្ចយា ពាហិរំ . . . អាហារ-
 សមុដ្ឋានំ . . . ឌុតុសមុដ្ឋានំ ឯកំ មហាក្ខតំ . . . ។
 លោឌុចាណា ធម្មំ បដិច្ច ឌុចាណា ធម្មោ ឌុប្បជ្ជតិ
 នសង្ក្រ្ខិយប្បច្ចយា ពាហិរេ មហាក្ខតេ . . . អាហារ-
 សមុដ្ឋានេ . . . ឌុតុសមុដ្ឋានេ . . . អសញ្ញាសត្តានំ
 មហាក្ខតេ បដិច្ច រូបជីវិត្ត្រយំ ។ លោឌុចាណា
 ធម្មំ បដិច្ច ឌុចាណា ច លោឌុចាណា ច ធម្មោ
 ឌុប្បជ្ជតិ នសង្ក្រ្ខិយប្បច្ចយា ពាហិរំ . . . អាហារស-
 មុដ្ឋានំ . . . ឌុតុសមុដ្ឋានំ . . . ឯកំ មហាក្ខតំ . . . ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

(១០) នោឧបាទាធមិ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទាធមិ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនអាហារប្បច្ច័យ ពាហិរៈ ... ឧតុសមុជ្ជាន ... មហា-
កូត ១ របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ ... មហាកូត ២ អាស្រ័យ នូវមហា-
កូត ២ ។ ឧបាទាធមិ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទាធមិ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនអាហារប្បច្ច័យ ពាហិរៈ ... ឧតុសមុជ្ជាន ... ឧបាទារូប
អាស្រ័យ នូវពួកមហាកូត របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ ឧបាទាធមិក្តី
នោឧបាទាធមិក្តី អាស្រ័យ នូវនោឧបាទាធមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នអាហារប្បច្ច័យ ពាហិរៈ ... មហាកូត ៣ ក្តី ឧបាទារូបក្តី អា-
ស្រ័យ នូវមហាកូត ១ មានរដូវជាសមុជ្ជាន ។

(១១) នោឧបាទាធមិ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទាធមិ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ ពាហិរៈ ... អាហារសមុជ្ជាន ...
មហាកូត ១ មានរដូវជាសមុជ្ជាន ... ។ ឧបាទាធមិ អាស្រ័យ នូវ
នោឧបាទាធមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ ពួកមហាកូត
ខាងក្រៅ ... មានអាហារជាសមុជ្ជាន ... មានរដូវជាសមុជ្ជាន ...
រូបជីវិតិន្ទ្រិយ អាស្រ័យ នូវពួកមហាកូត របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។
ឧបាទាធមិក្តី នោឧបាទាធមិក្តី អាស្រ័យ នូវនោឧបាទាធមិ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ ពាហិរៈ ... អាហារសមុជ្ជាន ...
ឧតុសមុជ្ជាន ... មហាកូត ១ ... ។

[១២] លោឌុចាណា ធម្មំ បដិច្ច លោឌុចាណា ធម្មោ
 ឌុប្បជ្ជតិ ន ឈានប្បច្ចយា បញ្ចវិញ្ញាណាសហគតំ ឯកំ
 ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធេ ... ពាហិរំ ...
 អាហារសមុដ្ឋានំ ... ឧតុសមុដ្ឋានំ ... អសញ្ញាសត្តានំ
 ទ្វេ មហាក្ខតេ បដិច្ច ទ្វេ មហាក្ខតា ។ លោឌុចាណា
 ធម្មំ បដិច្ច ឌុចាណា ធម្មោ ឌុប្បជ្ជតិ ន ឈានប្បច្ច-
 យា ពាហិរំ ... អាហារសមុដ្ឋានេ ... ឧតុសមុដ្ឋា-
 នេ ... អសញ្ញាសត្តានំ មហាក្ខតេ បដិច្ច ឌុចាណា
 កដត្តារូបំ ។ លោឌុចាណា ធម្មំ បដិច្ច ឌុចាណា ច
 លោឌុចាណា ច ធម្មោ ឌុប្បជ្ជតិ ន ឈានប្បច្ចយា ពា-
 ហិរំ ... អាហារសមុដ្ឋានំ ... ឧតុសមុដ្ឋានំ ... អ-
 សញ្ញាសត្តានំ ឯកំ មហាក្ខតំ បដិច្ច តយោ មហាក្ខតា
 មហាក្ខតេ បដិច្ច ឌុចាណា កដត្តារូបំ ឌុចាណារូបំ ។

[១៣] ឌុចាណា ធម្មំ បដិច្ច លោឌុចាណា ធម្មោ
 ឌុប្បជ្ជតិ ន មគ្គប្បច្ចយា បញ្ច ។ ... នសម្មយុត្ត-
 ប្បច្ចយា តីណិ ។

[១៤] លោឌុចាណា ធម្មំ បដិច្ច លោឌុចាណា ធម្មោ
 ឌុប្បជ្ជតិ ន វិប្បយុត្តប្បច្ចយា^(១) អរូបេ លោឌុចាណា ឯកំ
 ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធេ ... ពាហិរំ ...

ឧបាទ្យន្តៈ បដិច្ចវិវរៈ

(១២) នោឧបាទាធមិ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទាធមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រឡំដោយបញ្ចវិញ្ញាណ នូវខន្ធ ២ ... ពាហិរៈ . . អាហារសមុជ្ឈាន . . ឧតុសមុជ្ឈាន . . មហាកូត ២ អាស្រ័យ នូវមហាកូត ២ របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ ឧបាទាធមិ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទាធមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ គឺ ជាខាងក្រៅ ... មានអាហារជាសមុជ្ឈាន . . . មានរដូវជាសមុជ្ឈាន . . . កងតារូប ជាឧបាទា អាស្រ័យ នូវពួកមហាកូត របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ ឧបាទាធមិក្តី នោឧបាទាធមិក្តី អាស្រ័យ នូវនោឧបាទាធមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ គឺ ពាហិរៈ... អាហារសមុជ្ឈាន . . . ឧតុសមុជ្ឈាន . . . មហាកូត ៣ អាស្រ័យ នូវមហាកូត ១ របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ កងតារូប ជាឧបាទា និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាកូត ។

(១៣) នោឧបាទាធមិ អាស្រ័យ នូវឧបាទាធមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ . . . ព្រោះនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(១៤) នោឧបាទាធមិ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទាធមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជានោឧបាទា កងអរូប នូវខន្ធ ២ ... ពាហិរៈ ...

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អាហារសមុដ្ឋានំ . . . ឧតុសមុដ្ឋានំ . . . អសញ្ញាសត្តានំ
 ឯកំ មហាក្ខតំ . . . ។ នោឧទាទា ធម្មំ បដិច្ច ឧទាទា
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ នវិប្បយុត្តប្បច្ចយា ពាហិរេ . . . អា-
 ហារសមុដ្ឋានេ . . . ឧតុសមុដ្ឋានេ . . . អសញ្ញាសត្តានំ
 មហាក្ខតេ បដិច្ច ឧទាទា កដត្តារូបំ ឧទាទារូបំ ។
 នោឧទាទា ធម្មំ បដិច្ច ឧទាទា ច នោឧទាទា
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ នវិប្បយុត្តប្បច្ចយា ពាហិរំ . . .
 អាហារសមុដ្ឋានំ . . . ឧតុសមុដ្ឋានំ ឯកំ មហាក្ខតំ
 បដិច្ច តយោ មហាក្ខតា ឧទាទា ច រូបំ ទ្វេ
 មហាក្ខតេ បដិច្ច ទ្វេ មហាក្ខតា អសញ្ញាសត្តានំ
 ឯកំ មហាក្ខតំ បដិច្ច តយោ មហាក្ខតា កដត្តា
 ច រូបំ ឧទាទារូបំ ទ្វេ មហាក្ខតេ បដិច្ច ទ្វេ
 មហាក្ខតា កដត្តា ច រូបំ ឧទាទារូបំ . . . នោនត្ថិ-
 ប្បច្ចយា នោវិកតប្បច្ចយា ។

[១៥] នហេតុយា បញ្ច នអារម្មណេ ភីណិ នអ-
 ធិបតីយា បញ្ច នអនន្តរេ ភីណិ នសមនន្តរេ ភីណិ
 នអញ្ញាមញ្ញេ ភីណិ នឧបនិស្សយេ ភីណិ នបុរេ-
 ជាតេ បញ្ច នបច្ឆាជាតេ បញ្ច នអាសេវនេ បញ្ច
 នកម្មេ ភីណិ នវិចារកេ ភីណិ នអាហារេ ភីណិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

អាហារសមុជ្ឈាន . . . ឧត្តសមុជ្ឈាន . . . មហាក្ខត ១ របស់ពួក
 អសញ្ញាសត្វ . . . ។ ឧបាទាធមិ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទាធមិ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺ ជាខាងក្រៅ . . . មានអាហារ
 ជាសមុជ្ឈាន . . . មានរដូវជាសមុជ្ឈាន . . . កងតារូប ជាឧបាទា និង
 ឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ ឧបា-
 ទាធមិក្តី នោឧបាទាធមិក្តី អាស្រ័យ នូវនោឧបាទាធមិ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺ ពាហិរៈ . . . អាហារសមុជ្ឈាន . . .
 មហាក្ខត ៣ ក្តី ឧបាទារូបក្តី អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត ១ ដែលមានរដូវ
 ជាសមុជ្ឈាន មហាក្ខត ២ អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត ២ មហាក្ខត ៣ ក្តី
 កងតារូបក្តី ឧបាទារូបក្តី អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត ១ របស់ពួកអសញ្ញា-
 សត្វ មហាក្ខត ២ ក្តី កងតារូបក្តី ឧបាទារូបក្តី អាស្រ័យ នូវមហា-
 ក្ខត ២ . . . ព្រោះនោនត្ថប្បច្ច័យ ព្រោះនោវិតតប្បច្ច័យ ។

[១៥] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញា-
 មញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនបរេជ្ជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនបច្ឆាជ្ជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣

ឧបាទានុកេ បច្ចយវារោ

នស្ស្រ្ទិយេ ភីណិ នឈានេ ភីណិ នមក្កេ បញ្ច
 នសម្បយុត្តេ ភីណិ នវិប្បយុត្តេ ភីណិ នោនត្ថយា
 ភីណិ នោវិគតេ ភីណិ ។

(១៦) ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ ភីណិ ...
 នអធិបតិយា បញ្ច នកម្មេ ឯកំ នវិចារកេ ភីណិ
 នសម្បយុត្តេ ភីណិ នវិប្បយុត្តេ ឯកំ នោនត្ថយា
 ភីណិ នោវិគតេ ភីណិ ។

(១៧) នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ភីណិ ...
 អនន្តរេ ភីណិ សមនន្តរេ ភីណិ សហជាតេ បញ្ច
 អព្វាមព្វា បញ្ច និស្សយេ បញ្ច ឧបនិស្សយេ
 ភីណិ បុរេជាតេ ឯកំ អាសេវនេ ឯកំ មក្កេ
 ឯកំ អវិគតេ បញ្ច ។

សហជាតវារោ បដិច្ចវាសនិសោ ។

បច្ចយវារោ

(១៨) ឧទានា ធម្មំ បច្ចយា នោឧទានា ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា វត្ថុំ បច្ចយា នោឧទានា ឧទ្ធា

ឧបាទានៈ បឋមវិវាទៈ

ក្នុងន័ត្រ័យប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនោវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(១៦) ក្នុងនភារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងនអធិបត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនោនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នោវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(១៧) ក្នុងនភារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងននន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអតាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 និស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 បុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនកាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

សហជាតវារៈ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

បឋមវិវាទៈ

(១៨) នោឧបាទានធម៌ តឹងផ្អែក នឹងឧបាទានធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកនោឧបាទានធម៌ តឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ នោឧចាទានា ធម្មំ បច្ចយា
 នោឧចាទានា ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។
 នោឧចាទានាមូលកេ តីណីបិ បដិច្ចសទិសា និដ្ឋា-
 នាករណា ។ ឧចាទានា ច នោឧចាទានា ច ធម្មំ
 បច្ចយា នោឧចាទានា ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 នោឧចាទានា ឯកំ ខន្ធខា វត្ថុខា បច្ចយា តយោ
 ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ ... បដិសន្ធិ ។

(១៧) ឧចាទានា ធម្មំ បច្ចយា នោឧចាទានា ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា ចក្ខាយតនំ បច្ចយា
 ចក្ខុវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ បច្ចយា កាយវិញ្ញាណំ
 វត្ថុំ បច្ចយា នោឧចាទានា ខន្ធា បដិសន្ធិ ។ នោ-
 ឧចាទានា ធម្មំ បច្ចយា នោឧចាទានា ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 អារម្មណប្បច្ចយា ឯកំ បដិច្ចសទិសំ ។ ឧចាទានា
 ច នោឧចាទានា ច ធម្មំ បច្ចយា នោឧចាទានា ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា ចក្ខុវិញ្ញាណសហគតំ
 ឯកំ ខន្ធខា ចក្ខាយតនខន្ធា បច្ចយា តយោ ខន្ធា
 ទ្វេ ខន្ធធ្វេ ... កាយវិញ្ញាណសហគតំ ... នោឧចាទានា
 ឯកំ ខន្ធខា វត្ថុខា បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ
 ខន្ធធ្វេ ... បដិសន្ធិ ។ សន្និទ្ធិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ នោឧបាទាធមិ ព័ន្ធន៍ នឹងនោ-
 ឧបាទាធមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។
 ក្នុងនោឧបាទាធម្មលកៈ មានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ មិនមាន
 ការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នាទេ ។ នោឧបាទាធមិ ព័ន្ធន៍ នឹងឧបាទាធមិ
 ផង នឹងនោឧបាទាធមិផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ខន្ធ ៣ ព័ន្ធន៍ នឹងខន្ធ ១ ជានោឧបាទាធមិ នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ
 ២ ... ជាបដិសន្ធិ ។

(១៧) នោឧបាទាធមិ ព័ន្ធន៍ នឹងឧបាទាធមិ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះការមូលាប្បច្ច័យ គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណ ព័ន្ធន៍ នឹងចក្ខុយតនៈ កាយ-
 វិញ្ញាណ ព័ន្ធន៍ នឹងកាយតនៈ ពួកនោឧបាទាធមិ ជាបដិសន្ធិ
 ព័ន្ធន៍ នឹងវត្ថុ ។ នោឧបាទាធមិ ព័ន្ធន៍ នឹងនោឧបាទាធមិ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះការមូលាប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈ
 ដែរ ។ នោឧបាទាធមិ ព័ន្ធន៍ នឹងឧបាទាធមិផង នឹងនោឧបាទា-
 ធមិផង ទើបកើតឡើង ព្រោះការមូលាប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ព័ន្ធន៍ នឹង
 ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងចក្ខុយតនៈផង នឹងខន្ធ
 ២ ... ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ ... ខន្ធ ៣ ព័ន្ធន៍ នឹង
 ខន្ធ ១ ជានោឧបាទាធមិ នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ជាបដិសន្ធិ ។
 សេចក្តីបំប្រញ ។

(២០) ហេតុយា បញ្ច អារម្មណេ ភីណិ អធិ-
 បតិយា បញ្ច អនន្តរេ ភីណិ សមនន្តរេ ភីណិ
 សហជាតេ បញ្ច អញ្ញមញ្ញេ បញ្ច ទិស្សយេ
 បញ្ច ឧបទិស្សយេ ភីណិ បុរេជាតេ ភីណិ អាសេ-
 វនេ ភីណិ កក្កេ បញ្ច ។ ឯវំ គណេតតំ ។
 អវិគតេ បញ្ច ។

(២១) ឧបាទា ធម្មំ បច្ចយា នោឧបាទា ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា ចក្ខាយតនំ បច្ចយា ចក្ក-
 វិញ្ញាណំ កាយាយតនំ បច្ចយា កាយវិញ្ញាណំ វត្ថុ-
 បច្ចយា អហេតុកា នោឧបាទា ខន្ធ អហេតុក-
 ប្បទិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ បច្ចយា វិចីក្ខាសហគតោ
 ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ នោឧបាទា ធម្មំ បច្ច-
 យា នោឧបាទា ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា
 អហេតុកំ នោឧបាទា ឯកំ ខន្ធ បច្ចយា តយោ
 ខន្ធ នោឧបាទា ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ
 ខន្ធ ... អហេតុកប្បទិសន្ធិក្ខណោ ឯកំ មហា-
 ភូតំ យាវ អសញ្ញាសត្តា វិចីក្ខាសហគតេ ឧទ្ធច្ច-
 សហគតេ ខន្ធ បច្ចយា វិចីក្ខាសហគតោ
 ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។

ឧបាទានុក្កៈ បច្ចយវារៈ

(២០) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងការម្មណប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរាប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងសមនន្តរាប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងសហជាតប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងអតាមពោប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនិស្សយប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងបុរេជាតប្ប-
 ដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងកម្មប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៥ ។ បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។ ក្នុងអវិតតប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៥ ។

(២១) នោឧបាទាធមិ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទាធមិ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ កាយ-
 វិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងកាយាយតនៈ ពួកអហេតុកក្ខន្ធ ជានោឧបាទា
 ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ក្នុងអហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណៈ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយ
 វិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ នោឧបាទាធមិ ពឹង
 ផ្អែកនឹងនោឧបាទាធមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣
 ក្តី ចិត្តសម្មជានុប ជានោឧបាទា ពឹងផ្អែក នឹងអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជានោ-
 ឧបាទា នឹងខន្ធ ២ ... ក្នុងអហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណៈ មហាក្ខត ១ រហូត
 ដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ
 ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

តីណិបិ បដិច្ចសទិសា និដ្ឋានាករណំ ។ ឧទាទា ច
 នោឧទាទា ច ធម្មំ បច្ចយា នោឧទាទា ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា ចក្កវិញ្ញាណសហគតំ ឯកំ
 ខន្ធឣា ចក្កាយតនន្ធឣា បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ
 ... កាយវិញ្ញាណសហគតំ ... នោឧទាទា ឯកំ
 ខន្ធឣា វត្ថុតា បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . .
 បដិសន្ធិកុលោ វិចិត្តិច្ឆាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ
 ខន្ធធ្វេ ច វត្ថុតា បច្ចយា វិចិត្តិច្ឆាសហគតោ ឧទ្ធច្ច-
 សហគតោ មោហោ ។ ... នអារម្មណប្បច្ចយា
 តីណិ នអាសេវនប្បច្ចយា បរា ។

(២២) ឧទាទា ធម្មំ បច្ចយា នោឧទាទា ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នកម្មប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា នោឧទាទា ចេ-
 តនា ។ នោឧទាទា ធម្មំ បច្ចយា នោឧទាទា ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នកម្មប្បច្ចយា នោឧទាទា ខន្ធធ្វេ បច្ចយា
 សម្បយុត្តកា ចេតនា ពាហិរំ ... អាហារសមុដ្ឋានំ ...
 ឧតុសមុដ្ឋានំ ... ទ្វេ មហាក្ខតេ បច្ចយា ទ្វេ មហា-
 ក្ខតា ។ នោឧទាទា ធម្មំ បច្ចយា ឧទាទា ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នកម្មប្បច្ចយា ពាហិរេ ... អាហារសមុដ្ឋា-
 នេ ... ឧតុសមុដ្ឋានេ មហាក្ខតេ បច្ចយា ឧទាទារូបំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ឯវារៈមាន ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ មិនមានការធ្វើឱ្យផ្សេងៗ គ្នា
ទេ ។ នោឧបាទាធមិ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទាធមិផង នឹងនោឧបាទាធមិ
ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹង
ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងចក្ខុយតនៈផង នឹងខន្ធ
២ ... ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណ ... ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹង
ខន្ធ ១ ជានោឧបាទាធមិ នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... កងបដិ-
សន្និក្ខណៈ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ
ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង
នឹងវត្ថុផង ។ ... ព្រោះនកម្មប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ព្រោះ
នកាសេវនប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ។

[២២] នោឧបាទាធមិ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទាធមិ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនកម្មប្បដ្ឋាយ គឺ នោឧបាទាចេតនា ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ នោឧបា-
ទាធមិ ពឹងផ្អែក នឹងនោឧបាទាធមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បដ្ឋាយ
គឺ សម្បយុត្តកចេតនា ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ជានោឧបាទា ពាហិរៈ ...
អាហារសមុជ្ឈាន ... ឧតុសមុជ្ឈាន ... មហាក្ខត ២ ពឹងផ្អែក នឹង
មហាក្ខត ២ ។ ឧបាទាធមិ ពឹងផ្អែក នឹងនោឧបាទាធមិ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនកម្មប្បដ្ឋាយ គឺ ជាខាងក្រៅ ... មានអាហារជាសមុជ្ឈាន
... ឧបាទារូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត ដែលមានរដូវជាសមុជ្ឈាន ។

ឧបាសម្ពុទ្ធកថា បច្ចយវារោ

លោឌុចាណា ធម្មំ បច្ចយា ឌុចាណា ច លោឌុចាណា ច
 ធម្មា ឌុប្បជ្ជតិ នកម្មប្បច្ចយា ពាហិរំ . . . អាហារស-
 មុដ្ឋានំ . . . ឌុតុសមុដ្ឋានំ ឯកំ មហាក្ខតំ បច្ចយា
 តយោ មហាក្ខតា ឌុចាណា ច រូបំ ទ្វេ . . . ។
 ឌុចាណា ច លោឌុចាណា ច ធម្មំ បច្ចយា លោឌុចាណា
 ធម្មា ឌុប្បជ្ជតិ នកម្មប្បច្ចយា លោឌុចាណា ខន្ធ
 ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា លោឌុចាណា ចេតនា ។ . . .
 នវិចារកប្បច្ចយា បញ្ច នអាហារប្បច្ចយា តីណិ
 នស្រ្តិយប្បច្ចយា តីណិ ។

[២៣] ឌុចាណា ធម្មំ បច្ចយា លោឌុចាណា ធម្មា
 ឌុប្បជ្ជតិ នឈានប្បច្ចយា ចក្កាយតនំ បច្ចយា
 ចក្កវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ បច្ចយា កាយវិញ្ញា-
 ណំ ។ លោឌុចាណា ធម្មំ បច្ចយា លោឌុចាណា ធម្មា
 ឌុប្បជ្ជតិ នឈានប្បច្ចយា បញ្ចវិញ្ញាណសហគតំ
 ឯកំ ខន្ធ បច្ចយា តយោ ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ . . .
 ពាហិរំ . . . អាហារសមុដ្ឋានំ . . . ឌុតុសមុដ្ឋានំ . . .
 អសញ្ញាសត្តានំ ទ្វេ មហាក្ខតេ បច្ចយា ទ្វេ មហា-
 ក្ខតា ។ លោឌុចាណា ធម្មំ បច្ចយា ឌុចាណា
 ធម្មា ឌុប្បជ្ជតិ នឈានប្បច្ចយា ពាហិរេ . . .

ឧបាទានៈ បច្ចយវារៈ

ឧបាទានមិក្ខំ នោឧបាទានមិក្ខំ ពឹងផ្អែក នឹងនោឧបាទានមិ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺ ពាហិរ ... អាហារសមុជ្ឈាន ...
 មហាក្ខត ៣ ក្តី ឧបាទានមិក្ខំ ពឹងផ្អែក នឹងមហាក្ខត ១ ដែលមាន
 រដូវជាសមុជ្ឈាន នឹងខន្ធ ២ ... ។ នោឧបាទានមិ ពឹងផ្អែក នឹង
 ឧបាទានមិផង នឹងនោឧបាទានមិផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ
 គឺ នោឧបាទានចេតនា ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ជានោឧបាទានផង នឹងវត្ថុ
 ផង ។ ... ព្រោះនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ព្រោះនអាហារប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ព្រោះនឥន្ធិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(២៣) នោឧបាទានមិ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទានមិ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ កាយ-
 វិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងកាយាយតនៈ ។ នោឧបាទានមិ ពឹងផ្អែក នឹង
 នោឧបាទានមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក
 នឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយបញ្ចវិញ្ញាណ នឹងខន្ធ ២ ... ពាហិរ ...
 អាហារសមុជ្ឈាន ... ឧតុសមុជ្ឈាន ... មហាក្ខត ២ ពឹងផ្អែក នឹង
 មហាក្ខត ២ របស់ពួកអសព្វាសត្វ ។ ឧបាទានមិ ពឹងផ្អែក នឹងនោ-
 ឧបាទានមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ ជាខាងក្រៅ ...

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អាហារសមុដ្ឋានំ . . . ឱតុសមុដ្ឋានំ . . . អសញ្ញា-
 សត្តានំ មហាក្ខតំ បច្ចយា ឧទានា កដត្តារូបំ ។
 នោឧទានា ធម្មំ បច្ចយា ឧទានា ច នោឧទានា ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ នយានប្បច្ចយា ពាហិរំ . . . អាហារ-
 សមុដ្ឋានំ . . . ឱតុសមុដ្ឋានំ . . . អសញ្ញាសត្តានំ ឯកំ
 មហាក្ខតំ បច្ចយា តយោ មហាក្ខតា ឧទានា ច
 កដត្តារូបំ ទ្វេ . . . ។ ឧទានា ច នោឧទានា ច ធម្មំ
 បច្ចយា នោឧទានា ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ នយានប្បច្ចយា
 ចក្កវិញ្ញាណសហគតំ ឯកំ ខន្ធិញ្ច ចក្ខាយ-
 តនញ្ច បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា . . . ។ . . .
 នមក្កប្បច្ចយា បញ្ច នសម្បយុត្តប្បច្ចយា តីណិ ន-
 វិប្បយុត្តប្បច្ចយា តីណិ នោនតិប្បច្ចយា តីណិ នោ-
 វិកតប្បច្ចយា តីណិ ។

[២២] នហេតុយា បញ្ច នអារម្មណេ តីណិ
 នអធិបតិយា បញ្ច នកម្មេ បញ្ច នវិចារកេ បញ្ច
 នអាហារេ តីណិ នឥន្ទ្រិយេ តីណិ នយានេ បញ្ច
 នមក្កេ បញ្ច នសម្បយុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ តីណិ
 នោនតិយា តីណិ នោវិកតេ តីណិ ។

ឯវំ ឥតរេ ទ្វេ កណាធាបិ និស្សយវារោបិ កាតញ្ច ។

មានអាហារជាសម្បជ្ជាន . . . មានជួរជាសម្បជ្ជាន . . . កងត្ថារូប
 ជាឧបាទា ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ ឧបា-
 ទាធម៌ក្តី នៅឧបាទាធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងនៅឧបាទាធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ គឺ ពាហិរៈ . . . អាហារសម្បជ្ជាន . . . ឧតុ-
 សម្បជ្ជាន . . . មហាក្ខត ពូក្តី កងត្ថារូប ជាឧបាទា ពឹងផ្អែក
 នឹងមហាក្ខត ១ របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ នឹងខន្ធ ២ . . . ។ នៅឧបាទា-
 ធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទាធម៌ផង នឹងនៅឧបាទាធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំ
 ដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងចក្ខុយតនៈផង នឹងខន្ធ ២ . . . ។ . . .
 ព្រោះមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ព្រោះនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ព្រោះនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះនោនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ព្រោះនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(២២) ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនតន្ត្រីយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោនត្ថិប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ ២ យ៉ាង ក្រៅពីនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ។

ឧបាទាន ព្រះសំសង្ឃ

សំសង្ឃ

(២៥) នោឧបាទាន ធម្មំ សំសង្ឃា នោឧបាទាន
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នោឧបាទាន ឯកំ
 ខន្ធំ សំសង្ឃា តយោ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ សំសង្ឃា
 ទ្វេ ខន្ធោ បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ សង្កតំ ។

(២៦) ហេតុយា ឯកំ អារម្មណោ ឯកំ អធិ-
 បតិយា ឯកំ សព្វត្ថ ឯកំ អវិកតេ ឯកំ ។

(២៧) នោឧបាទាន ធម្មំ សំសង្ឃា នោឧបាទាន
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ នោ-
 ឧបាទាន ឯកំ ខន្ធំ សំសង្ឃា តយោ ខន្ធោ ទ្វេ
 ខន្ធោ . . . អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ វិចិត្តាស-
 ហតេ ឧទ្ធច្ចសហតេ ខន្ធោ សំសង្ឃា វិចិត្តា-
 សហតេ ឧទ្ធច្ចសហតេ មោហោ ។ សង្កតំ ។

(២៨) នហេតុយា ឯកំ នអធិបតិយា ឯកំ
 នបុរេជាតេ ឯកំ នបន្តាជាតេ ឯកំ នអាសវនេ
 ឯកំ នកម្មេ ឯកំ នវិចារកេ ឯកំ នឈានេ
 ឯកំ នមក្ខេ ឯកំ នវិប្បយុត្តេ ឯកំ ។

ឯវំ ឥតរេ ទ្វេ កណ្តាធិ សម្បយុត្តវារេបិ
 កាតព្វា ។

ឧបាទានៈ សំសង្ការៈ

សំសង្ការៈ

(២៥) នោឧបាទាធមិ ច្រឡំ នឹងនោឧបាទាធមិ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ច្រឡំ នឹងខន្ធ ១ ជានោឧបាទា ខន្ធ ២
ច្រឡំ នឹងខន្ធ ២ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

(២៦) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងអារម្មណ៍ប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ១ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងបដ្ឋយទាំងអស់ សុទ្ធតែ
មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។

(២៧) នោឧបាទាធមិ ច្រឡំ នឹងនោឧបាទាធមិ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ច្រឡំ នឹងអហេតុកខន្ធ ១ ជានោ-
ឧបាទា នឹងខន្ធ ២ ... ក្នុងអហេតុកប្បដិសន្ធិក្នុងខណៈ មោហាៈ ដែល
ច្រឡំដោយវិចិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ច្រឡំ នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
ដោយវិចិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

(២៨) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ១ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ១ ក្នុងនកាលសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ១ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១
ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។

ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាង ក្រៅពីនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ញាវិវា

(២៩) ឆោធិទាណា ឆម្មោ ឆោធិទាណា ឆម្មស្ស
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឆោធិទាណា ហេតុ សម្ប-
 យុត្តកានំ ទដ្ឋានំ ឆោធិទាណា ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បដិសន្ធិក្ខណោ
 ។ បេ ។ ឆោធិទាណា ឆម្មោ ធិទាណា ឆម្មស្ស ហេ-
 តុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឆោធិទាណា ហេតុ ធិទាណា
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ ឆោធិទាណា ឆម្មោ ធិ-
 ទាណា ច ឆោធិទាណា ច ឆម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ឆោធិទាណា ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ទដ្ឋានំ
 ធិទាណា ច ឆោធិទាណា ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបានំ
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។

(៣០) ធិទាណា ឆម្មោ ឆោធិទាណា ឆម្មស្ស អា-
 រម្មណាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ចក្កំ ... កាយំ រូបំ
 រាសេ ... វត្ថុំ អនិច្ចតោ ។ បេ ។ ឆោមនស្សំ ធិប្ប-
 ដ្ឋតិ ទិព្វេន ចក្កេន រូបំ បស្សតិ ទិវាយ សោត-
 នាតុយា សន្នំ សុណាតិ រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បញ្ញាវិវៈ

[២៩] នោឧបាទាធមិ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទាធមិ ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជានោឧបាទា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្ត-
កក្ខន្ធផង់ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជានោឧបាទាផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ
ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ នោឧបាទាធមិ ជាបច្ច័យ នៃឧបា-
ទាធមិ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជានោឧបាទា ជាបច្ច័យ
នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាឧបាទា ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈ
នៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ នោឧបាទាធមិ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាធមិ
ផង នៃនោឧបាទាធមិផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជា
នោឧបាទា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប
ជាឧបាទា និងជានោឧបាទាផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃ
បដិសន្ធិ ។ បេ ។

[៣០] ឧបាទាធមិ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទាធមិ ដោយ
ការម្មណប្បច្ច័យ គឺ នូវចក្ខុ ... នូវកាយ ពួករូប ពួកវស ...
នូវវិត្ត ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង
បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយ
ទិព្វសោតធាតុ ឮបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ

ឧបាទ្យានេ បញ្ញាវារោ

រសាយតនំ ជីវិតំវិញ្ញាណស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ឧបាទានា ទទ្ធា ឥទ្ធិវិជញ្ញាណស្ស បុព្វេនិវា-
 សានុស្សតិញ្ញាណស្ស អនាគតំសញ្ញាណស្ស អារម្ម-
 នាយ អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោឧបាទា-
 នោ ឧបាទានា ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ នាទំ . . . សីលំ . . . ឧបាសថកម្មំ កត្វា
 តំ បច្ចវេក្ខតិ អស្សាទេតិ អភិទទ្ធតិ តំ អារត្ត
 វកោ ឧប្បជ្ជតិ ។ បេ ។ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ បុព្វ
 ។ បេ ។ ឈានា ។ បេ ។ អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា
 មត្តំ បច្ចវេក្ខតិ ផលំ . . . និព្វានំ . . . និព្វានំ
 កោត្រភុស្ស វេទានស្ស មត្តស្ស ផលស្ស អារម្ម-
 នាយ អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា បហីនេ
 កិលេសេ បច្ចវេក្ខតិ វិក្ខម្ពំតេ កិលេសេ . . .
 បុព្វ ។ បេ ។ ដោជ្ជេ . . . នោឧបាទានា ទទ្ធវេ
 អនិច្ចតោ ។ បេ ។ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ចេតោ-
 បរិយញ្ញាណេន នោឧបាទានា ចិត្តសមន្តិស្ស ចិត្តំ ជា-
 នាតិ អាកាសានញ្ញាយតនំ វិញ្ញាណញ្ញាយតនស្ស
 អាកិញ្ញញ្ញាយតនំ នេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនស្ស ដោ-
 ជ្ជញ្ញាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន

ឧបាទ្យន្តៈ បញ្ញាវារៈ

រសាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃជិវិតវិញ្ញាណ ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ ពួកឧ-
 បាទាខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវឥន្ទ្រិធិញ្ញាណ បុព្វេនិវាសា-
 នុស្សត្រិញ្ញាណ និងអនាគតំសញ្ញាណ ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ ។ នោឧ-
 បាទាធមិ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទាធមិ ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល
 នូវទាន ... នូវសីល ... ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ហើយពិចារណា
 នូវកុសលនោះ ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា
 នូវកុសលនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង ក្នុងកាលមុន ។ បេ ។
 អំពីឈាន ។ បេ ។ ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ពិចារណា នូវមគ្គ
 នូវផល ... នូវនិព្វាន ... និព្វាន ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវ
 គោត្រភូ វេទានៈ មគ្គ និងផល ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ
 ពិចារណានូវពួកកិលេស ដែលលះបង់ហើយ នូវពួកកិលេស ដែលសង្កត់
 សង្កិនហើយ ... ក្នុងកាលមុន ។ បេ ។ នូវពួកដេវត្តៈ ... នូវពួក
 នោឧបាទាខន្ធ ជាមិនឡើង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល
 ដឹង នូវចិត្ត របស់បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយនោឧបាទាចិត្ត ដោយចេតោ-
 បរិយញ្ញាណ អាកាសានញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញាយ-
 តនៈ អាកាញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនេវេសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ
 ដេវត្តញ្ញាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បច្ចុយោ នោឧបាទា ខន្ធា ឥន្ទ្រិដញ្ញាណស្ស ចេ-
តោបរិយញ្ញាណស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណស្ស
យថាកម្មបទញ្ញាណស្ស អនាគត់សញ្ញាណស្ស អា-
វជ្ជនាយ អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចុយោ ។

(៣០) ឧបាទា ធម្មោ នោឧបាទា ធម្មស្ស អធិ-
បតិប្បច្ចយេន បច្ចុយោ អារម្មណាធិបតិ ចក្កំ ...
កាយំ រូបេ រសេ ... វត្ថុំ ករុំ កត្វា អស្សាទេតិ
អភិទន្ធពតិ តំ ករុំ កត្វា វាតោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ
ឧប្បជ្ជតិ ។ នោឧបាទា ធម្មោ នោឧបាទា ធម្មស្ស
អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចុយោ អារម្មណាធិបតិ សហជា-
តាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ទានំ ... សីលំ ... ឧបា-
សថកម្មំ កត្វា តំ ករុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ អស្សាទេតិ
អភិទន្ធពតិ តំ ករុំ កត្វា វាតោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជ-
តិ បុព្វេ សុចិណ្ឌានំ ... ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ ...
អរិយា មគ្គា វុដ្ឋហិត្វា មគ្គំ ករុំ កត្វា ... ដលំ ...
ទិញ្ញានំ ... ទិញ្ញានំ កោត្រកុស្ស វេទានស្ស មគ្គស្ស
ដលស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចុយោ ដោជ្ជព្វេ ...
នោឧបាទា ខន្ធា ករុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិទន្ធពតិ
តំ ករុំ កត្វា វាតោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ពួកនោឧបាទាឧន្ធ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវឥន្ទ្រិធិញ្ញាណ
ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាភម្មបតញ្ញាណ
និងអនាគតសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។

(៣១) ឧបាទាធមិ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទាធមិ ដោយអធិបតិ-
ប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ គឺ បុគ្គល នូវចក្ខុ ... នូវកាយ
ពួករូប ពួករស ... ធ្វើ នូវវត្ថុ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ
រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវវត្ថុនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។
នោឧបាទាធមិ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទាធមិ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ
បុគ្គល នូវទាន ... នូវសីល ... ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម
ធ្វើ នូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ត្រេកអរ
រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព
ទិដ្ឋិ កើតឡើង នូវពួកកុសលដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ...
ចេញ អំពីឈាន នូវឈាន ... ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពី
មគ្គ ធ្វើ នូវមគ្គ ឲ្យជាទីគោរព ... នូវផល ... នូវនិព្វាន ...
និព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ ពេទានៈ មគ្គ និងផល ដោយ
អធិបតិប្បច្ច័យ បុគ្គល នូវពួកផោដ្ឋព្វៈ ... ធ្វើ នូវពួកនោ-
ឧបាទាឧន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើត
ឡើង ព្រោះធ្វើ នូវវត្ថុនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។

ឧបាទាន បញ្ញាវិភាគ

សហជាតាធិបតី នោឧបាទាន អធិបតី សម្មយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ នោឧបាទាន ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ អធិ-
 បតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោឧបាទាន ធម្មោ ឧបាទាន
 ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតាធិបតី
 នោឧបាទាន អធិបតី ឧបាទាន ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ
 អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោឧបាទាន ធម្មោ ឧ-
 បាទាន ច នោឧបាទាន ច ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតាធិបតី នោឧបាទាន អធិបតី សម្ម-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ ឧបាទាន ច នោឧបាទាន ច ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានានំ រូបានំ អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(៣២) នោឧបាទាន ធម្មោ នោឧបាទាន ធម្មស្ស
 អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា នោឧបាទាន
 ខន្ធានំ បច្ចិមានំ បច្ចិមានំ នោឧបាទាន ខន្ធានំ អនន្ត-
 រវ្យច្ចយេន បច្ចយោ អនុលោមំ កោត្រកុស្ស ផល-
 សមាបត្តិយា អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ ។ ...
 សមនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតវ្យច្ចយេន
 បច្ចយោ បដិច្ចសទិសំ ។ ... អញ្ញមញ្ញវ្យច្ចយេន
 បច្ចយោ បដិច្ចសទិសំ ។ ... និស្សយវ្យច្ចយេន
 បច្ចយោ បច្ចយវារេ និស្សយសទិសំ ។

ឧបាទានៈ បញ្ញាវារៈ

សហជាតាធិបតី គឺ នោឧបាទាធិបតីធម៌ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជានោឧបាទាធផង្គ ដោយអធិបតិ-
 ប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាធម៌ ដោយអធិបតិ-
 ប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតី គឺ នោឧបាទាធិបតីធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាឧបាទា ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាធម៌ផង នៃនោឧបាទាធម៌ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
 បានដល់សហជាតាធិបតី គឺ នោឧបាទាធិបតីធម៌ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាឧបាទា និងជានោឧបាទា
 ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

[៣២] នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទាធម៌ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកនោឧបាទាខន្ធ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកនោ-
 ឧបាទាខន្ធ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អនុលោម ជាបច្ច័យ នៃ
 គោត្រភូ និងផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យ
 ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ដូចគ្នានឹង
 បដិច្ចវារៈដែរ ។ ... ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ ដូចគ្នានឹង
 បដិច្ចវារៈដែរ ។ ... ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ ដូចគ្នានឹង
 និស្សយប្បច្ច័យ ក្នុងបច្ច័យវារៈដែរ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

(៣ ៣) ឧបាសា ឆន្ទោ នោឧបាសា ឆន្ទស្ស
ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ
បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ
ចក្កសម្មនំ . . . កាយសម្មនំ វណ្ណសម្មនំ កន្ធសម្មនំ
រាសសម្មនំ . . . ភោជនំ ឧបនិស្សយ នានំ ទេតិ ។
បេ ។ សង្ឃំ ភិក្ខុតិ ចក្កសម្មនា . . . កាយសម្មនា
វណ្ណសម្មនា កន្ធសម្មនា រាសសម្មនា . . . ភោជនំ សទ្ធាយ
ដលសមាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
នោឧបាសា ឆន្ទោ នោឧបាសា ឆន្ទស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរ្យបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ
។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សយ នានំ ទេតិ ។
បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បទេតិ មាណំ ជម្លេតិ ទិដ្ឋិ កណ្ណាតិ សីលំ . . . សទ្ធិំ
។ បេ ។ បត្តនំ កាយិកំ សុខំ កាយិកំ ទុក្ខំ ឧត្តំ . . .
សេនាសនំ ឧបនិស្សយ នានំ ទេតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិក្ខុតិ
សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ សទ្ធាយ ។ បេ ។ ដលសមាបត្តិយា
ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

(៣៣) ឧបាទាធមិ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទាធមិ ដោយឧប-
និស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សោយនិស្សយ និងបកត្ថបនិស្សយ ។ បេ ។
ឯបកត្ថបនិស្សយ គឺ បុគ្គល នូវចក្ខុសម្បទា ... នូវកាយសម្បទា
វណ្ណសម្បទា គន្ធសម្បទា និងវេសសម្បទា ... អាស្រ័យ នូវ
កោដន ហើយឲ្យទាន ។ បេ ។ បំបែកសង្ឃ ចក្ខុសម្បទា ...
កាយសម្បទា វណ្ណសម្បទា គន្ធសម្បទា វេសសម្បទា ...
កោដន ជាបច្ច័យ នៃសត្វា និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្ស-
យប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធមិ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទាធមិ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សោយនិស្សយ អនន្តបនិស្សយ និង
បកត្ថបនិស្សយ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្សយ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវ
សត្វា ហើយឲ្យទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិឲ្យកើត តម្លើងមានៈ
ប្រកាន់ទិដ្ឋិ នូវសីល ... នូវសត្វា ។ បេ ។ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា
កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ និងវដ្តវ ... អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ
ហើយឲ្យទាន ។ បេ ។ បំបែកសង្ឃ សត្វា ។ បេ ។ សេនាសនៈ
ជាបច្ច័យ នៃសត្វា ។ បេ ។ នៃផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្ស-
យប្បច្ច័យ ។

(៣២) ឧបាទាន ធម្មា នោឧបាទាន ធម្មស្ស បុ-
 រេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុ-
 បុរេជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ ចក្កំ ។ បេ ។ វត្ថុ-
 អនិច្ចតោ ។ បេ ។ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ និព្វេន
 ចក្កេន រូបំ បស្សតិ និព្វាយ សោតជាតុយា សន្តិ-
 សុណាតិ រូចាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស រសាយតនំ
 ជីវាវិញ្ញាណស្ស ។ វត្ថុបុរេជាតំ ចក្កាយតនំ ចក្ក-
 វិញ្ញាណស្ស កាយាយតនំ . . . វត្ថុ នោឧបាទាន ខន្ធនំ
 បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោឧបាទាន ធម្មា
 នោឧបាទាន ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណបុរេជាតំ ដោជ្ជត្វេ អនិច្ចតោ ។ បេ ។ នោ-
 មនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ដោជ្ជញ្ញាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស
 បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧបាទាន ច នោឧ-
 បាទាន ច ធម្មា នោឧបាទាន ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។
 ដោជ្ជញ្ញាយតនញ្ច វត្ថុ ច នោឧបាទាន ខន្ធនំ
 បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ដោជ្ជញ្ញាយតនញ្ច កា-
 យាយតនញ្ច កាយវិញ្ញាណស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។

ឧបាទានុក្ខេបៈ បញ្ញាវារៈ

(៣៤) ឧបាទានុក្ខេបៈ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានុក្ខេបៈ ដោយបុរេ-
 ជាតប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ ការម្មណ-
 បុរេជាត គឺ បុគ្គល នូវចក្ខុ ។ បេ ។ នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ។ បេ ។
 ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ
 នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុ-
 វិញ្ញាណ រសាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃដង្ហវិញ្ញាណ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត
 គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ ... វត្ថុ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកនោឧបាទានុក្ខេបៈ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នោឧបា-
 ទានុក្ខេបៈ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានុក្ខេបៈ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់
 ការម្មណបុរេជាត គឺ នូវពួកផោដ្ឋព្វៈ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស
 កើតឡើង ផោដ្ឋព្វាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយបុរេ-
 ជាតប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានុក្ខេបៈ នោឧបាទានុក្ខេបៈ ជាបច្ច័យ នៃនោ-
 ឧបាទានុក្ខេបៈ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណបុរេជាត និងវត្ថុ-
 បុរេជាត ។ ផោដ្ឋព្វាយតនៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកនោឧបាទានុក្ខេបៈ
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ផោដ្ឋព្វាយតនៈក្តី កាយាយតនៈក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកញ្ញដ្ឋានំ

(៣៥) ឆោធិទាណា ឆោធិទាណា ឆុត្តស្ស
 បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ បច្ឆាជាតា ឆោធិទាណា
 ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស ឆោធិទាណា កាយស្ស
 បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។ មូលំ បុត្តិតតំ បច្ឆា-
 ជាតា ឆោធិទាណា ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស ឧ-
 ទាណា កាយស្ស បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។
 មូលំ បុត្តិតតំ បច្ឆាជាតា ឆោធិទាណា ខន្ធា បុរេជា-
 តស្ស ឥមស្ស ឧទាណា កាយស្ស ច ឆោធិទាណា
 កាយស្ស ច បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។ . . .
 អាសេវនប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។

(៣៦) ឆោធិទាណា ឆោធិទាណា ឆុត្តស្ស
 កក្កប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ សហជាតា នាណាខណ៌-
 កា ។ សហជាតា ឆោធិទាណា ចេតនា សម្បយុត្ត-
 កានំ ខន្ធានំ ឆោធិទាណា ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ
 កក្កប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ បដិសន្ធិក្ខណោ . . . ។ នាណា-
 ខណ៌កា ឆោធិទាណា ចេតនា វិចារកានំ ខន្ធានំ ឆោ-
 ធិទាណា ច កក្កប្បដ្ឋយេន កក្កប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។
 ឆោធិទាណា ឆោធិទាណា ឆុត្តស្ស កក្កប្បដ្ឋយេន
 បច្ឆយោ សហជាតា នាណាខណ៌កា ។ សហជាតា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

(៣៥) នោឧបាទាធមិ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទាធមិ ដោយ
 បច្ចាជានប្បច្ច័យ បានដល់បច្ចាជាន គឺ ពួកនោឧបាទាធខន្ធ ជាបច្ច័យ
 នៃនោឧបាទាកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ចាជានប្បច្ច័យ ។
 បណ្ឌិតគប្បីស្នូរមូលផងចុះ បច្ចាជាន គឺ ពួកនោឧបាទាធខន្ធ ជាបច្ច័យ
 នៃឧបាទាកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ចាជានប្បច្ច័យ ។ បណ្ឌិត
 គប្បីស្នូរមូលផងចុះ បច្ចាជាន គឺ ពួកនោឧបាទាធខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃ
 ឧបាទាកាយ និងនោឧបាទាកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ចាជា-
 នប្បច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយភាសេវនប្បច្ច័យ ។

(៣៦) នោឧបាទាធមិ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទាធមិ ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ
 នោឧបាទាចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួកចិត្ត-
 សមុជ្ឈានរូប ជានោឧបាទាផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិ-
 សន្និ . . . ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ នោឧបាទាចេតនា ជាបច្ច័យ
 នៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង់ នៃពួកកដត្តារូប ជានោឧបាទាផង ដោយកម្ម-
 ប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធមិ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាធមិ ដោយកម្ម-
 ប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ

នោឧទានា ចេតនា ឧទានា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
 កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិកូលោ . . . ។
 នាមាឧណិកា នោឧទានា ចេតនា ឧទានា កដត្តា-
 រូបំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោឧទានា
 ធម្មោ ឧទានា ច នោឧទានា ច ធម្មស្ស កម្មប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា នាមាឧណិកា ។
 សហជាតា នោឧទានា ចេតនា សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ឧទានា ច នោឧទានា ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិកូលោ . . . ។
 នាមាឧណិកា នោឧទានា ចេតនា វិចារកានំ ខន្ធានំ
 ឧទានា ច នោឧទានា ច កដត្តារូបំ កម្មប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។

(៣៧) នោឧទានា ធម្មោ នោឧទានា ធម្មស្ស
 វិចារកម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិចារកោ នោឧទានា
 ឯកោ ខន្ធានំ តិល្លាន្នំ ខន្ធានំ . . . បដិសន្ធិ តិលិ ។

(៣៨) ឧទានា ធម្មោ ឧទានា ធម្មស្ស អាហារប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ កតត្ថិញ្ញារោ អាហារោ ឥសស្ស
 ឧទានា កាយស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 មូលំ បុត្តិកត្ថំ កតត្ថិញ្ញារោ អាហារោ ឥសស្ស នោ-
 ឧទានា កាយស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ឧបាទានុក្ខេបៈ បញ្ញាវារៈ

នោឧបាទាចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុរូប ជាឧបាទា
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។ ឯនានាខណៈកៈ
 គឺ នោឧបាទាចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកកកដត្តានុរូប ជាឧបាទា ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាធម៌ផង នៃនោឧបា-
 ទាធម៌ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងនានាខណៈកៈ ។
 សហជាត គឺ នោឧបាទាចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
 នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុរូប ជាឧបាទា និងជានោឧបាទាផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។ ឯនានាខណៈកៈ គឺ នោឧបាទាចេតនា
 ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង នៃពួកកកដត្តានុរូប ជាឧបាទា និងជានោ-
 ឧបាទាផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

(៣៧) នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទាធម៌ ដោយ
 វិបាកប្បច្ច័យ គឺ វិបាកក្ខន្ធទ ជានោឧបាទា នៃខន្ធចា . . . ជា
 បដិសន្ធិ មានវារៈ ៣ ។

(៣៨) នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាធម៌ ដោយ
 អាហារប្បច្ច័យ គឺ កតឡិណ្ឌិកហារ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាកាយនេះ
 ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ បណ្ឌិត គប្បីស្នូរម្លូមូលផងចុះ កតឡិណ្ឌិ-
 កហារ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទាកាយនេះ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបទិកា អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ម្ចាស់ បុត្តិតតំ កតត្ថិដ្ឋក្ការោ អាហារោ ឥមស្ស
 ឧទានោ កាយស្ស ច នោឧទានោ កាយស្ស ច
 អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោឧទានោ ធម្មោ
 នោឧទានោ ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 នោឧទានោ អាហារា សម្មយុត្តកានំ ទុក្ខានំ នោ-
 ឧទានោ ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ អាហារប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ នោឧ-
 ទានាម្ពរកេ ភីណិ បដិសន្ធិ ។

(៣៩) ឧទានោ ធម្មោ ឧទានោ ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិយប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ រូបជីវិតិន្ទ្រិយំ ឧទានោ កតត្ថារូចានំ
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ម្ចាស់ បុត្តិតតំ^(១) ចក្កុន្ទ្រិ-
 យំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស កាយិន្ទ្រិយំ . . . រូបជីវិតិន្ទ្រិយំ
 នោឧទានោ កតត្ថារូចានំ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ ម្ចាស់ បុត្តិតតំ រូបជីវិតិន្ទ្រិយំ ឧទានោ ច
 នោឧទានោ ច កតត្ថារូចានំ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ នោឧទានោ ធម្មោ នោឧទានោ ធម្មស្ស
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ភីណិ បដិសន្ធិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បណ្ឌិត គប្បីស្ទរមូលផងចុះ កតាឡើងវិញហោរ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទា-
 កាយ និងនោឧបាទាកាយនេះ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទាធម៌ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ ពួកនោឧបាទា-
 អាហារ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួកចិត្តសម្បជានរូប
 ជានោឧបាទាផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។
 វារៈ ៣ ក្នុងនោឧបាទាមូលកៈ ជាបដិសន្ធិ ។

(៣៩) ឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាធម៌ ដោយឥន្ទ្រិយប្ប-
 ច្ច័យ គឺ រូបដវិឥន្ទ្រិយ ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ជាឧបាទា ដោយ
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ បណ្ឌិត គប្បីស្ទរមូលផងចុះ ចក្ខុន្ទ្រិយ (ជាបច្ច័យ)
 នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយន្ទ្រិយ ... រូបដវិឥន្ទ្រិយ ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តា-
 រូប ជានោឧបាទា ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ បណ្ឌិត គប្បីស្ទរមូល
 ផងចុះ រូបដវិឥន្ទ្រិយ ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ជាឧបាទា និងជា
 នោឧបាទា ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 នោឧបាទាធម៌ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបដិសន្ធិទៀត ។

ឧបាទានេ បញ្ញាវិវា

ឧទានា ច នោឧទានា ច ធម្មា នោឧទានា
 ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កន្ទ្រិយញ្ច
 ចក្កវិញ្ញាណញ្ច ចក្កវិញ្ញាណសហគតានំ ខន្ធានំ
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ កាយិន្ទ្រិយំ . . . ។

(២០) នោឧទានា ធម្មា នោឧទានា ធម្មស្ស
 ឈានប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណី ។ . . . មក្កប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ តីណី បដិសន្ធិ កាតញ្ច ។ . . .
 សម្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ ។

(២១) ឧទានា ធម្មា នោឧទានា ធម្មស្ស វិប្ប-
 យុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។
 សហជាតំ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ នោឧទានា ខន្ធានំ
 វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ ចក្ខុយាតនំ
 ចក្កវិញ្ញាណស្ស កាយាយាតនំ . . . វត្ថុ នោឧទានា
 ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោឧទានា
 ធម្មា នោឧទានា ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បញ្ញាជាតំ ។ សហជាតា នោឧទានា ខន្ធា
 នោឧទានា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេ-
 ន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ នោឧទានា ខន្ធា នោ-
 ឧទានា កដត្តារូបានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ឧបាទានៈ បញ្ញាវារៈ

ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌ ដោយ
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ ចក្ខុន្ទ្រិយក្តី ចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
 ដែលច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ កាយន្ទ្រិយ ... ។

[៤០] នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌ ដោយ
 ឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ... ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ជាបដិសន្ធិ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។ ... ជាបច្ច័យ ដោយ
 សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[៤១] ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌ ដោយវិប្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកនោឧបាទានខន្ធ ដោយវិប្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺ ចក្ខាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃចក្ខុវិញ្ញាណ
 កាយាយតនៈ ... វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកនោឧបាទានខន្ធ ដោយវិប្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌ ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងបច្ចុប្បជាត ។ សហជាត
 គឺ ពួកនោឧបាទានខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជានោឧបាទាន
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកនោឧបាទានខន្ធ ជា
 បច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ជានោឧបាទាន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបដិកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បច្ឆាជាតា នោឧបាទានា ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស
 នោឧបាទានា កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 នោឧបាទានា ធម្មោ ឧបាទានា ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា
 នោឧបាទានា ខន្ធា ឧបាទានា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ
 វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ . . . ។
 បច្ឆាជាតា នោឧបាទានា ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស
 ឧបាទានា កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 នោឧបាទានា ធម្មោ ឧបាទានា ច នោឧបាទានា ច
 ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆា-
 ជាតំ ។ សហជាតា នោឧបាទានា ខន្ធា ឧបាទានា ច
 នោឧបាទានា ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ វិប្បយុត្តប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ . . . ។ បច្ឆាជាតា
 នោឧបាទានា ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស ឧបាទានា
 កាយស្ស ច នោឧបាទានា កាយស្ស ច វិប្បយុត្ត-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២២] ឧបាទានា ធម្មោ ឧបាទានា ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេ-
 ន បច្ចយោ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ កតន្នីត្តារោ អាហារោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ឯបច្ឆាជាន គឺ ពួកនោឧបាទាខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទាកាយនេះ
 ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធមិ ជាបច្ច័យ
 នៃឧបាទាធមិ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាន និងបច្ឆា-
 ជាន ។ សហជាន គឺ នោឧបាទាខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្ត-
 សមុជ្ឈានរូប ជាឧបាទា ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 ... ។ ឯបច្ឆាជាន គឺ ពួកនោឧបាទាខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាកាយ
 នេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធមិ ជា
 បច្ច័យ នៃឧបាទាធមិផង នៃនោឧបាទាធមិផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
 បានដល់សហជាន និងបច្ឆាជាន ។ សហជាន គឺ ពួកនោឧបាទាខន្ធ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជ្ឈានរូប ជាឧបាទា និងជានោឧបាទា ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ... ។ ឯបច្ឆាជាន គឺ
 ពួកនោឧបាទាខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាកាយ និងនោឧបាទាកាយនេះ
 ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

(៤២) ឧបាទាធមិ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាធមិ ដោយ
 អត្ថប្បច្ច័យ បានដល់អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ កតាឡិដ្ឋាវហារ

ឧបាទាន បញ្ញាវិវេក

ឥសស្ស ឧបាទាន កាយស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 រូបជីវិត្ត្រ័យំ ឧបាទាន កេតតារូទានំ អត្ថប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ឧបាទាន ធម្មោ នោឧបាទាន ធម្មស្ស
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ អាហារំ
 ឥន្ទ្រ័យំ ។ សហជាតំ បដិសន្ធិកូលោ វត្ថុ នោឧ-
 បាទាន ទទ្ធានំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ
 ចក្កំ អនិច្ចតោ ។ សន្ធិតំ ។ បុរេជាតសនិសំ និប្ពា-
 នាករណំ ។ កតន្ទ្រិយ្យោ អាហារោ ឥសស្ស
 នោឧបាទាន កាយស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ រូប-
 ជីវិត្ត្រ័យំ នោឧបាទាន កេតតារូទានំ អត្ថប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ឧបាទាន ធម្មោ ឧបាទាន ច នោឧបាទាន
 ច ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារំ ឥន្ទ្រ័យំ ។
 កតន្ទ្រិយ្យោ អាហារោ ឥសស្ស ឧបាទាន កាយស្ស
 ច នោឧបាទាន កាយស្ស ច អត្ថប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ រូបជីវិត្ត្រ័យំ ឧបាទាន ច នោឧបាទាន ច ក-
 េតតារូទានំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោឧបាទាន
 ធម្មោ នោឧបាទាន ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បុរេជាតំ បន្ទាជាតំ ។ សហជាតោ

ឧបាសាទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃឧបាសាទាយនេះ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ រូបជីវិតទ្រិយ ជា
 បច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ជាឧបាសា ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ ឧបាសាធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាសាធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
 បុរេជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិ-
 សន្និ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ជានោឧបាសា ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។
 បុរេជាត គឺ ឲ្យចក្ខុ ថាមិនទៀង ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ ដូចគ្នានឹងបុរេ-
 ជាតប្បច្ច័យដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នាទេ ។ កតទ្បិញ្ញាហារ
 ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាសាទាយនេះ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ រូបជីវិតទ្រិយ ជា
 បច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ជានោឧបាសា ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ ឧបាសាធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃឧបាសាធម៌ផង នៃនោឧបាសាធម៌ផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ
 បានដល់អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ កតទ្បិញ្ញាហារ ជាបច្ច័យ នៃ
 ឧបាសាទាយ និងនោឧបាសាទាយនេះ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ រូបជីវិតទ្រិយ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ជាឧបាសា និងជានោឧបាសា ដោយអត្ថ-
 ប្បច្ច័យ ។ នោឧបាសាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាសាធម៌ ដោយ
 អត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និងបច្ចាជាត ។ សហជាត

អភិធម្មបិដកេ អនុលាមទុកប្បដ្ឋានំ

នោឧទាទា ឯកោ ខន្ធនោ តិណ្ណន្នំ ខន្ធនំ នោឧ-
 ទាទា ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូទានំ អត្ថប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ឯកំ មហា-
 ភូតំ តិណ្ណន្នំ មហាភូតានំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ។ បេ ។ ទ្វេ មហាភូតា ទ្ធិន្នំ មហាភូតានំ អត្ថ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ បុរេ-
 ជាតំ ដោដ្ឋព្វេ អនិច្ចតោ ។ បេ ។ នោមនស្សំ
 ឧប្បជ្ជតិ ដោដ្ឋព្វាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស អត្ថ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា នោឧទាទា
 ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស នោឧទាទា កាយស្ស
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោឧទាទា ធម្មា
 ឧទាទា ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
 ជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា នោឧទាទា ខន្ធា
 ឧទាទា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូទានំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ បដិសន្ធិក្ខណោ . . . ។ បច្ឆាជាតា នោឧទាទា
 ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស ឧទាទា កាយស្ស
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោឧទាទា ធម្មា
 ឧទាទា ច នោឧទាទា ច ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ ខន្ធ ១ ជានោឧបាទា ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋាន-
 រូប ជានោឧបាទាផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ មហាក្ខត ១ ជាបច្ច័យ នៃមហាក្ខត ៣ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ
 ។ បេ ។ មហាក្ខត ២ ជាបច្ច័យ នៃមហាក្ខត ២ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ
 ហេតុដល់ពួកអសញ្ញត្ថ ។ បុរេជាត គឺ នូវពួកផោដ្ឋព្វៈ ថាមិន
 ទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង ផោដ្ឋព្វាយតនៈ ជាបច្ច័យ
 នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺ ពួកនោឧបាទា-
 ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទាកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្ថ-
 ប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ
 បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺ ពួកនោឧបាទា-
 ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាឧបាទា ដោយអត្ថប្បច្ច័យ
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។ ឯបច្ឆាជាត គឺ ពួកនោឧបាទាខន្ធ
 ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។
 នោឧបាទាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាធម៌ផង នៃនោឧបាទាធម៌ផង
 ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សហជាត

ឧបាសម្ពុទ្ធ បញ្ញាវិវា

លោឌុចានា ឯកោ ខន្ធោ តិណ្ណន្នំ ខន្ធនំ ឌុ-
 ចានា ច លោឌុចានា ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូចានំ
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា . . . បដិសន្ធិក្ខ-
 ណោ . . . ។ បច្ឆាជាតា លោឌុចានា ខន្ធា បុរេ-
 ជាតស្ស ឥមស្ស ឌុចានា កាយស្ស ច លោឌុ-
 ចានា កាយស្ស ច អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ឌុចានា ច លោឌុចានា ច ធម្មា ឌុចានា ធម្មស្ស
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិ-
 យំ ។ បច្ឆាជាតា លោឌុចានា ខន្ធា ច កតន្ទ្រិ-
 ដ្ឋារោ អាហារោ ច ឥមស្ស ឌុចានា កាយស្ស
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា លោឌុចានា
 ខន្ធា ច រូបដីតិទ្រិយញ្ច ឌុចានា កជត្តារូចានំ
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឌុចានា ច លោឌុចា-
 នា ច ធម្មា លោឌុចានា ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អា-
 ហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សហជាតោ ចក្កវិញ្ញាណសហ-
 កតោ ឯកោ ខន្ធោ ច ចក្កាយតនញ្ច តិណ្ណន្នំ
 ខន្ធនំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា . . .

ឧបាទានៈ បញ្ញាវិវាទៈ

គឺ ខន្ធ ១ ជានោឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជាន-

រូប ជាឧបាទាន និងជានោឧបាទានផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ នូវខន្ធ ២ ...

ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ... ។ ឯបច្ចាជាន គឺ ពួកនោឧបាទានខន្ធ ជា

បច្ច័យ នៃឧបាទានកាយ និងនោឧបាទានកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយ

អត្ថិប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌

ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់បច្ចាជាន អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ បច្ចាជាន

គឺ ពួកនោឧបាទានខន្ធក្តី កតទ្បិណ្ឌាហារក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាន-

កាយនេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ចាជាន គឺ ពួកនោឧបាទានខន្ធ

ក្តី រូបជីវិត្រិយក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ជាឧបាទាន ដោយអត្ថិ-

ប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌

ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាន បុរេជាន បច្ចាជាន អាហារ និង

ឥន្ទ្រិយ ។ សហជាន គឺ ខន្ធ ១ ដែលប្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណក្តី

ចក្ខុយតនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ...

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមកទុប្បដ្ឋានំ

លោឌុចានា ឯកោ ខន្ធោ ច វត្ថុ ច តិណ្ណន្នំ ខន្ធោ-
 នំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធោ . . . បដិ-
 សន្និក្ខុលោ លោឌុចានា ឯកោ ខន្ធោ ច វត្ថុ ច
 តិណ្ណន្នំ ខន្ធោនំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បុរេ-
 ជាតំ ដោជ្ជព្វាយតនព្វា វត្ថុ ច លោឌុចានា ខន្ធោនំ
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ដោជ្ជព្វាយតនព្វា កាយាយ-
 តនព្វា កាយវិញ្ញាណស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 បច្ឆាជាតា លោឌុចានា ខន្ធោ ច កតត្ថិញ្ញារោ អា-
 ហារោ ច ឥសស្ស លោឌុចានា កាយស្ស អត្ថប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា លោឌុចានា ខន្ធោ
 ច រូបដីវិតិទ្ធិយព្វា លោឌុចានា កដត្តារូចានំ អត្ថប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឌុចានា ច លោឌុចានា ច ធម្មា
 ឌុចានា ច លោឌុចានា ច ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ បច្ឆាជាតា
 លោឌុចានា ខន្ធោ ច កតត្ថិញ្ញារោ អាហារោ ច
 ឥសស្ស ឌុចានា កាយស្ស ច លោឌុចានា កាយស្ស
 ច អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា លោ-
 ឌុចានា ខន្ធោ ច រូបដីវិតិទ្ធិយព្វា ឌុចានា ច លោ-
 ឌុចានា ច កដត្តារូចានំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ខន្ធ ១ ជានោឧបាទាភិ វត្ថុភិ ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថិ-
 ប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ១ ជានោឧបាទា
 ភិ វត្ថុភិ ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ច័យជាត គឺ
 ដោយផ្កាយតនៈភិ វត្ថុភិ ជាបច្ច័យ នៃពួកនោឧបាទាខន្ធ ដោយអត្ថិ-
 ប្បច្ច័យ ដោយផ្កាយតនៈភិ កាយាយតនៈភិ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ
 ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ច័យជាត គឺ ពួកនោឧបាទាខន្ធក៏ កតទ្បិញ្ញា-
 រាហរក៏ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទាកាយនេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ច័យ-
 ជាត គឺ ពួកនោឧបាទាខន្ធក៏ រូបជីវិត្រ្យ័យក៏ ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តា-
 រូប ជានោឧបាទា ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ឧបាទាធម៌ក៏ នោឧបាទា-
 ធម៌ក៏ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាធម៌ផង នៃនោឧបាទាធម៌ផង ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់បច្ច័យជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ បច្ច័យជាត
 គឺ ពួកនោឧបាទាខន្ធក៏ កតទ្បិញ្ញាហារក៏ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាកាយ
 និងនោឧបាទាកាយនេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ច័យជាត គឺ ពួក
 នោឧបាទាខន្ធក៏ រូបជីវិត្រ្យ័យក៏ ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ជា
 ឧបាទា និងជានោឧបាទា ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។

[៤៣] ហេតុយា តីណិ អារម្មណេ ទ្វេ អនិ-
 បតិយា ចត្តារិ អនន្តរេ ឯកំ សមនន្តរេ ឯកំ
 សហជាតេ បញ្ច អញ្ញមញ្ញេ បញ្ច ជិស្សយេ បញ្ច
 ឧបជិស្សយេ ទ្វេ បុរេជាតេ តីណិ បន្ទាជាតេ តីណិ
 អាសេវនេ ឯកំ កម្មេ តីណិ វិចារកេ តីណិ
 អាហារេ ច ឥន្ទ្រិយេ សត្ត ឈានេ តីណិ មន្តេ
 តីណិ សម្បយុត្តេ ឯកំ វិប្បយុត្តេ ចត្តារិ អត្ថិយា
 នវ នត្ថិយា ឯកំ វិគតេ ឯកំ អវិគតេ នវ ។

[៤៤] ឧទាទា ធម្មោ ឧទាទា ធម្មស្ស អាហា-
 រវ្យច្ចយេន បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយវ្យច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ឧទាទា ធម្មោ នោឧទាទា ធម្មស្ស អារម្មណវ្យច្ច-
 យេន បច្ចយោ សហជាតវ្យច្ចយេន បច្ចយោ ឧប-
 ជិស្សវ្យច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតវ្យច្ចយេន បច្ច-
 យោ អាហារវ្យច្ចយេន បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយវ្យច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ឧទាទា ធម្មោ ឧទាទា ច នោឧទាទា ច
 ធម្មស្ស អាហារវ្យច្ចយេន បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយវ្យច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ នោឧទាទា ធម្មោ នោឧទាទា ធម្មស្ស

[៤៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៣ ក្នុងការមូលប្បដ្ឋាន
 មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៤ ក្នុងអនន្តរប្បដ្ឋាន មាន
 វារៈ ១ ក្នុងសមនន្តរប្បដ្ឋាន មានវារៈ ១ ក្នុងសហជាតប្បដ្ឋាន មានវារៈ
 ៥ ក្នុងអតាមពាប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៥ ក្នុងនិស្សយប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៥
 ក្នុងឧបនិស្សយប្បដ្ឋាន មានវារៈ ២ ក្នុងបុរេជាតប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៣
 ក្នុងបច្ឆាជាតប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៣ ក្នុងការសេវនប្បដ្ឋាន មានវារៈ ១ ក្នុង
 កម្មប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៣ ក្នុងអាហារ-
 ប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៦ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៧ ក្នុងឈានប្បដ្ឋាន
 មានវារៈ ៣ ក្នុងមគ្គប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៣ ក្នុងសម្បយុត្តប្បដ្ឋាន មាន
 វារៈ ១ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៤ ក្នុងអត្ថប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៧
 ក្នុងនតិប្បដ្ឋាន មានវារៈ ១ ក្នុងវិត្តប្បដ្ឋាន មានវារៈ ១ ក្នុងអវិត្ត-
 ប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៧ ។

[៤៤] ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយអាហា-
 រប្បដ្ឋាន ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋាន ។ ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃនោឧបាទានធម៌ ដោយការមូលប្បដ្ឋាន ជាបច្ច័យ ដោយសហជា-
 តប្បដ្ឋាន ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បដ្ឋាន ជាបច្ច័យ ដោយ
 បុរេជាតប្បដ្ឋាន ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បដ្ឋាន ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋាន ។ ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ផង នៃ
 នោឧបាទានធម៌ផង ដោយអាហារប្បដ្ឋាន ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋាន ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អាវុត្តណាប្បដ្ឋន្តយេន បដ្ឋន្តយោ សហជាតប្បដ្ឋន្តយេន
 បដ្ឋន្តយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋន្តយេន បដ្ឋន្តយោ បុរេជាតប្ប-
 ដ្ឋន្តយេន បដ្ឋន្តយោ បន្ទាជាតប្បដ្ឋន្តយេន បដ្ឋន្តយោ កក្ក-
 ប្បដ្ឋន្តយេន បដ្ឋន្តយោ ។ នោឧទានា ធិម្ពា ឧទានា
 ធិម្ពស្ស សហជាតប្បដ្ឋន្តយេន បដ្ឋន្តយោ បន្ទាជាតប្ប-
 ដ្ឋន្តយេន បដ្ឋន្តយោ កក្កប្បដ្ឋន្តយេន បដ្ឋន្តយោ ។ នោ-
 ឧទានា ធិម្ពា ឧទានា ច នោឧទានា ច ធិម្ពស្ស
 សហជាតប្បដ្ឋន្តយេន បដ្ឋន្តយោ បន្ទាជាតប្បដ្ឋន្តយេន
 បដ្ឋន្តយោ កក្កប្បដ្ឋន្តយេន បដ្ឋន្តយោ ។ ឧទានា ច
 នោឧទានា ច ធិម្ពា ឧទានា ធិម្ពស្ស បន្ទាជា-
 តប្បដ្ឋន្តយេន បដ្ឋន្តយោ អាហារប្បដ្ឋន្តយេន បដ្ឋន្តយោ
 ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋន្តយេន បដ្ឋន្តយោ ។ ឧទានា ច នោឧទានា
 ច ធិម្ពា នោឧទានា ធិម្ពស្ស សហជាតប្បដ្ឋន្តយេន
 បដ្ឋន្តយោ បុរេជាតប្បដ្ឋន្តយេន បដ្ឋន្តយោ បន្ទាជាត-
 ប្បដ្ឋន្តយេន បដ្ឋន្តយោ អាហារប្បដ្ឋន្តយេន បដ្ឋន្តយោ
 ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋន្តយេន បដ្ឋន្តយោ ។ ឧទានា ច នោឧទា-
 នា ច ធិម្ពា ឧទានា ច នោឧទានា ច ធិម្ពស្ស
 បន្ទាជាតប្បដ្ឋន្តយេន បដ្ឋន្តយោ អាហារប្បដ្ឋន្តយេន បដ្ឋ-
 ន្តយោ ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋន្តយេន បដ្ឋន្តយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយការម្ស្នាលប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានមិ
 ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានមិ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 បច្ចាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានមិ ជាបច្ច័យ
 នៃឧបាទានមិផង នៃនោឧបាទានមិផង ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានមិក្តី
 នោឧបាទានមិក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានមិ ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។
 ឧបាទានមិក្តី នោឧបាទានមិក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានមិ ដោយ
 សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 បច្ចាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានមិក្តី នោឧបាទានមិក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
 ឧបាទានមិផង នៃនោឧបាទានមិផង ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។

(៤៥) នបោតុយា នវ នអារម្មណេ នវ សព្វត្ថ នវ
នសម្បយុត្តេ នវ នវិប្បយុត្តេ ន លោកត្ថិយា ចត្តារិ
លោកត្ថិយា នវ លោកិតេ នវ លោកវិតេ ចត្តារិ ។

(៤៦) បោតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ តីណិ . . .
នអធិបតិយា តីណិ នអនន្តរេ តីណិ នសមនន្តរេ
តីណិ នអញ្ញាមញ្ញេ តីណិ នទុបដិស្សយេ តីណិ
សព្វត្ថ តីណិ នសម្បយុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ ឯកំ
លោកត្ថិយា តីណិ លោកិតេ តីណិ ។

(៤៧) នបោតុប្បច្ចយា អារម្មណេ ទ្វេ . . . អធិ-
បតិយា ចត្តារិ ។ សង្ខតំ ។ អនុលោមមាតិកា
វិត្ថានេតញ្ច ។ . . . អវិតេ នវ ។

ឧបាទានៈ បញ្ញាវារៈ

(៤៥) ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្ប-
 ច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោអត្ថិប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងនោនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនោអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

(៤៦) ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអតាមតាប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់
 សុទ្ធតែមានវារៈ ៣ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនោនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោ-
 អវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(៤៧) ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។ អនុលោម-
 មាតិកា បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។ . . . ក្នុងនអវិគតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ។

ចប់ ឧបាទានៈ ។

ឧបាទិដ្ឋទុកំ

បដិច្ចវិពា

(៤៨) ឧទាទិដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច ឧទាទិដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឧទាទិដ្ឋំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទេ ... បដិសន្ធិកូលោ ឧទាទិដ្ឋំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា កកដត្តា ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធទេ ... ខន្ធទេ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធា ឯកំ មហា- ភូតំ ... មហាភូតេ បដិច្ច កកដត្តារូបំ ឧទាទារូបំ ។ ឧទាទិដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច អនុទាទិដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឧទាទិដ្ឋោ ខន្ធទេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ ឧទាទិដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច ឧទាទិដ្ឋោ ច អនុទាទិដ្ឋោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ឧទាទិដ្ឋំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធទេ ... ។ អនុទាទិដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច អនុទាទិដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនុទាទិដ្ឋំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធទេ ...

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ឧបាទិទ្ធទុកៈ

បដិច្ចវិវរៈ

(៤៨) ឧបាទិទ្ធផមិ (ធម៌ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស មាន
តណ្ហាជាដើម កាន់យកហើយ(១)) អាស្រ័យ នូវឧបាទិទ្ធផមិ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
ជាឧបាទិទ្ធ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ៣ ក្តី
កងតារូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាឧបាទិទ្ធ នូវខន្ធ ២ . . .
វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ មហាកូត ១
. . . កងតារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាកូត ។ អនុបា-
ទិទ្ធផមិ (ធម៌ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម មិនបាន
កាន់យកហើយ(២)) អាស្រ័យ នូវឧបាទិទ្ធផមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកឧបាទិទ្ធកន្ធ ។
ឧបាទិទ្ធផមិក្តី អនុបាទិទ្ធផមិក្តី អាស្រ័យ នូវឧបាទិទ្ធផមិ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ
នូវខន្ធ ១ ជាឧបាទិទ្ធ នូវខន្ធ ២ . . . ។ អនុបាទិទ្ធផមិ អាស្រ័យ
នូវអនុបាទិទ្ធផមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី
ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាអនុបាទិទ្ធ នូវខន្ធ ២ . . .

១ វិហារក្នុងភូមិ ៣ នឹងកដត្តារូប ។ ២ កុសល អកុសល ពិរិយាព្យាគ្រឹត ក្នុងភូមិ ៣
មគ្គ ៤ ផល ៤ ព្រះនិព្វាន ១ ។

ឯកំ មហាក្កតំ បដិច្ច . . . មហាក្កតេ បដិច្ច ចិត្តស-
មុដ្ឋានំ រូបំ ឧបាទារូបំ ។ ឧបាទិន្នញ្ច អនុបាទិន្នញ្ច
ធម្មំ បដិច្ច អនុបាទិន្នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ច-
យា ឧបាទិន្នោ ខន្ធទេ ច មហាក្កតេ ច បដិច្ច ចិត្ត-
សមុដ្ឋានំ រូបំ ។

(៤៩) ឧបាទិន្នំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទិន្នោ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា ឧបាទិន្នំ ឯកំ ខន្ធទេ បដិច្ច តយោ
ខន្ធទា ទេ ខន្ធទេ . . . បដិសន្ធិកុណោ វត្ថុំ បដិច្ច
ខន្ធទា ។ អនុបាទិន្នំ ធម្មំ បដិច្ច អនុបាទិន្នោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា អនុបាទិន្នំ ឯកំ ខន្ធទេ
បដិច្ច តយោ ខន្ធទា ទេ ខន្ធទេ . . . ។

(៥០) អនុបាទិន្នំ ធម្មំ បដិច្ច អនុបាទិន្នោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ អធិបតិប្បច្ចយា អនុបាទិន្នំ ឯកំ ខន្ធទេ បដិច្ច
តយោ ខន្ធទា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទេ ខន្ធទេ . . . ឯកំ
មហាក្កតំ បដិច្ច . . . មហាក្កតេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
រូបំ ឧបាទារូបំ ។ សន្និទ្ធី ។

(៥១) ហេតុយា បញ្ច អារម្មណោ ទេ អធិ-
បតិយា ឯកំ អនន្តរេ ទេ សមនន្តរេ ទេ ស-
ហជាតេ បញ្ច អញ្ញមញ្ញោ ទេ និស្សយេ បញ្ច

ឧបាទិស្សទុកៈ បដិច្ចវារៈ

អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត ១ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ
នូវពួកមហាក្ខត ។ អនុបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទិន្នធម៌ផង នូវ
អនុបាទិន្នធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយគឺ ចិត្តសមុដ្ឋា-
នរូប អាស្រ័យ នូវពួកឧបាទិន្នកន្លងផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។

(៤៩) ឧបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះការម្សណប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាឧបាទិន្ន
នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។
អនុបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យ នូវអនុបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ការម្សណប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាអនុបាទិន្ន នូវ
ខន្ធ ២ . . . ។

(៥០) អនុបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យ នូវអនុបាទិន្នធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះអធិបតិប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អា-
ស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាអនុបាទិន្ន នូវខន្ធ ២ . . . អាស្រ័យ នូវ
មហាក្ខត ១ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួក
មហាក្ខត ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

(៥១) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងការម្សណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងអនន្តរប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ២ ក្នុងសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងសហជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ
៥ ក្នុងអពាមពាបប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥
ក្នុង ញ ញប្បដ្ឋយ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

ឧបនិស្សយេ ទ្វេ បុរេជាតេ ទ្វេ អាសេវនេ ឯកំ
កក្កេ បញ្ច វិចារកេ បញ្ច អាហារេ បញ្ច ឥន្ទ្រិយេ
បញ្ច លាវនេ បញ្ច មក្កេ បញ្ច សម្បយុត្តេ ទ្វេ វិប្ប-
យុត្តេ បញ្ច អត្ថិយា បញ្ច នត្ថិយា ទ្វេ វិកតេ ទ្វេ
អវិកតេ បញ្ច ។

[៥២] ឧទានិទ្ធិំ ធម្មំ បដិច្ច ឧទានិទ្ធា ធម្មា
ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ ឧទានិទ្ធិំ ឯកំ
ខន្ធិំ បដិច្ច តយា ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទ្វេ ... អហេតុកប្ប-
ជិសន្ធិក្ខណោ ឧទានិទ្ធិំ ឯកំ ខន្ធិំ បដិច្ច តយា
ខន្ធា កក្កត្តា ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធទ្វេ ... ខន្ធទ្វេ បដិច្ច
វត្ថុ វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធា ឯកំ មហាក្ខតំ បដិច្ច ...
មហាក្ខតេ បដិច្ច កក្កត្តារូបំ ឧទានារូបំ អសញ្ញ-
សត្តានំ ឯកំ មហាក្ខតំ បដិច្ច ... មហាក្ខតេ
បដិច្ច កក្កត្តារូបំ ឧទានារូបំ ។ ឧទានិទ្ធិំ ធម្មំ
បដិច្ច អនុទានិទ្ធា ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា
អហេតុកេ ឧទានិទ្ធា ខន្ធទ្វេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋា-
នំ រូបំ ។ ឧទានិទ្ធិំ ធម្មំ បដិច្ច ឧទានិទ្ធា ច
អនុទានិទ្ធា ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
 ក្នុងអាសវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 វិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងមគ្គ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងវិប្បយុត្ត-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនត្ថប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ។

[៥២] ឧបាទិន្ទធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទិន្ទធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា អាស្រ័យ នូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជាឧ-
 បាទិន្ទ នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងអហេតុកប្បជីសន្តិទូណៈ ខន្ធ ពា ក្តី កងត្តា-
 រូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាឧបាទិន្ទ នូវខន្ធ ២ ... វត្ថុ អាស្រ័យ
 នូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត ១
 ... កងត្តារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត អាស្រ័យ
 នូវមហាក្ខត ១ របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ ... កងត្តារូប និងឧបាទារូប
 អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ។ អនុបាទិន្ទធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទិន្ទធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យ
 នូវពួកអហេតុកក្ខន្ធ ជាឧបាទិន្ទ ។ ឧបាទិន្ទធម៌ក្តី អនុបាទិន្ទធម៌ក្តី
 អាស្រ័យ នូវឧបាទិន្ទធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ

ឧបាទ្ទន្ទកថា បដិច្ចវាហោ

អហេតុកំ ឧបាទ្ទន្ទំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា
 ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ . . ។ អនុបាទ្ទន្ទំ ធម្មំ
 បដិច្ច អនុបាទ្ទន្ទោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា
 អហេតុកំ អនុបាទ្ទន្ទំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា
 ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ . . . ឯកំ មហាក្កតំ . . .
 មហាក្កតេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ឧបាទានរូបំ ពា-
 ហិរំ . . . អាហារសមុដ្ឋានំ . . . ឧតុសមុដ្ឋានំ ឯកំ
 មហាក្កតំ . . . មហាក្កតេ បដិច្ច ឧបាទានរូបំ វិចិ-
 ក៏ញ្ញាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធេ បដិច្ច វិចិ-
 ក៏ញ្ញាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ ឧបា-
 ទ្ទន្ទញ្ច អនុបាទ្ទន្ទញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អនុបាទ្ទន្ទោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកេ ឧបាទ្ទន្ទ ខន្ធេ
 ច មហាក្កតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។

[៥៣] ឧបាទ្ទន្ទំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទ្ទន្ទោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ ឧបា-
 ទ្ទន្ទ ខន្ធេ បដិច្ច កដត្តារូបំ ខន្ធេ បដិច្ច វត្ថុ
 ឯកំ មហាក្កតំ . . . មហាក្កតេ បដិច្ច កដត្តារូបំ
 ឧបាទានរូបំ អសញ្ញាសត្តានំ ឯកំ មហាក្កតំ . . .
 មហាក្កតេ បដិច្ច កដត្តារូបំ ឧបាទានរូបំ ។

ឧបាទិទ្ធៗក្រុមៈ បដិច្ចវិរៈ

គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជា
ឧបាទិទ្ធ នូវខន្ធ ២ ... ។ អនុបាទិទ្ធជមិ អាស្រ័យ នូវអនុបាទិទ្ធជមិ
ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
ក្តី អាស្រ័យ នូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជាអនុបាទិទ្ធ នូវខន្ធ ២ ... មហា-
ក្ខត ១ ... ចិត្តសមុដ្ឋានរូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត
ពាហិរ ... អាហារសមុដ្ឋាន ... មហាក្ខត ១ មានរដូវជាសមុដ្ឋាន
... ឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត មោហាៈ ដែលច្រឡំដោយ
វិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ
វិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ អនុបាទិទ្ធជមិ អាស្រ័យ នូវឧបាទិទ្ធជ-
មិផង នូវអនុបាទិទ្ធជមិផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ
ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកអហេតុកក្ខន្ធ ជាឧបាទិទ្ធជមិ នូវពួក
មហាក្ខតផង ។

[៥៣] ឧបាទិទ្ធជមិ អាស្រ័យ នូវឧបាទិទ្ធជមិ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនការម្មណប្បច្ច័យ គឺ កងខណៈវិនិច្ឆ័យ កងតារូប អាស្រ័យ
នូវពួកឧបាទិទ្ធក្ខន្ធ វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ មហាក្ខត ១ ... កងតា-
រូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត មហាក្ខត ១ របស់ពួក
អសញ្ញាសត្វ ... កងតារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ។

អភិធម្មបដិកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧទាទិទ្ធំ ធម្មំ បដិច្ច អនុទាទិទ្ធោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 នអារម្មណាប្បច្ចយា ឧទាទិទ្ធោ ខន្ធេ បដិច្ច ចិត្តស-
 មុដ្ឋានំ រូបំ ។ អនុទាទិទ្ធំ ធម្មំ បដិច្ច អនុទាទិទ្ធោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា អនុទាទិទ្ធោ ខន្ធេ
 បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ឯកំ មហាក្ខតំ . . . ពាហិរំ
 . . . អាហារសមុដ្ឋានំ . . . ឧត្តសមុដ្ឋានំ ឯកំ មហា-
 ក្ខតំ . . . មហាក្ខតេ បដិច្ច ឧទាទារូបំ ។ ឧទាទិទ្ធោ
 អនុទាទិទ្ធោ ធម្មំ បដិច្ច អនុទាទិទ្ធោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ឈតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា ឧទាទិទ្ធោ ខន្ធេ ច មហា-
 ក្ខតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។

[៥៤] ឧទាទិទ្ធំ ធម្មំ បដិច្ច ឧទាទិទ្ធោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ នអធិបតីប្បច្ចយា ។ . . . នអនន្តរប្បច្ចយា
 នសមនន្តរប្បច្ចយា នអញ្ញាមញ្ញប្បច្ចយា នឧបនិស្ស-
 យប្បច្ចយា ។

[៥៥] ឧទាទិទ្ធំ ធម្មំ បដិច្ច ឧទាទិទ្ធោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ នបុរេជានប្បច្ចយា អរូបេ ឧទាទិទ្ធំ ឯកំ
 ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធោ ខន្ធេ ខន្ធោ . . . បដិ-
 សន្និក្ខុណោ ឧទាទិទ្ធំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ
 ខន្ធោ កកដត្តា ច រូបំ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

អនុបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនការម្មណាប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យ នូវពួកឧបាទិន្នកន្ធ ។

អនុបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យ នូវអនុបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនការម្មណាប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យ នូវអនុបាទិន្នកន្ធ

មហាក្ខត ១ ... ពាហិរ ... អាហារសមុជ្ជាន ... មហាក្ខត ១

មានរដូវជាសមុជ្ជាន ... ឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ។

អនុបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទិន្នធម៌ផង នូវអនុបាទិន្នធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនការម្មណាប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យ នូវពួកឧបាទិន្នកន្ធផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។

(៥៤) ឧបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ... ព្រោះនអនន្តរប្បច្ច័យ ព្រោះនសមនន្តរប្បច្ច័យ ព្រោះនអតាមតាប្បច្ច័យ ព្រោះនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

(៥៥) ឧបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជានប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាឧបាទិន្នកន្ធសរូប នូវខន្ធ ២ ... កងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ៣ ក្តី កងតារូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាឧបាទិន្ន រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។

ឧបាទ្ទន្តទុក្ខោ បដិច្ចវិវា

ឧបាទ្ទន្តំ ធម្មំ បដិច្ច អនុបាទិដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 នបុរេជាតប្បច្ចយា ឧបាទិដ្ឋោ ខន្ធេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ ។ អនុបាទិដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច អនុបាទិដ្ឋោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ នបុរេជាតប្បច្ចយា អរូបេ អនុបាទិដ្ឋំ
 ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ន្ទេ ខន្ធេ ...
 អនុបាទិដ្ឋោ ខន្ធេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ឯកំ
 មហាក្កតំ យាវ អសញ្ញាសត្តា ឧត្តសមុដ្ឋានំ ។
 ឧបាទិដ្ឋញ្ច អនុបាទិដ្ឋញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អនុបាទិដ្ឋោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នបុរេជាតប្បច្ចយា ឧបាទិដ្ឋោ ខន្ធេ
 ច មហាក្កតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ ...
 នបច្ឆាជាតប្បច្ចយា នអាសេវនប្បច្ចយា ។

[៥៦] អនុបាទិដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច អនុបាទិដ្ឋោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នកម្មប្បច្ចយា អនុបាទិដ្ឋោ ខន្ធេ
 បដិច្ច អនុបាទិដ្ឋោ ចេតនា ពាហិរំ ... អាហារស-
 មុដ្ឋានំ ... ឧត្តសមុដ្ឋានំ ... ។ បេ ។ មហាក្កតេ
 បដិច្ច ឧបាទារូបំ ។

[៥៧] ឧបាទិដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទិដ្ឋោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ នវិចារកប្បច្ចយា អសញ្ញាសត្តានំ ឯកំ មហា-
 ក្កតំ ... មហាក្កតេ បដិច្ច កជត្តារូបំ ឧបាទារូបំ ។

ឧបាទិស្សៈ បដិច្ចវារៈ

អនុបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេ-
ជាតប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកឧបាទិន្នក្ខន្ធ ។
អនុបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យ នូវអនុបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះន-
បុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាអនុបាទិន្ន ក្នុង
អរូប នូវខន្ធ ២ ... ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកអនុបាទិន្នក្ខន្ធ
មហាក្ខត ១ មានរដូវជាសមុដ្ឋាន រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ អនុ-
បាទិន្នធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទិន្នធម៌ផង នូវអនុបាទិន្នធម៌ផង ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួក
ឧបាទិន្នក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។ ... ព្រោះនបច្ចាជាតប្បច្ច័យ
ព្រោះនអាសេវនប្បច្ច័យ ។

(៥៦) អនុបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យ នូវអនុបាទិន្នធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺ អនុបាទិន្នចេតនា អាស្រ័យ នូវពួកអនុបា-
ទិន្នក្ខន្ធ ពាហិរ ... អាហារសមុដ្ឋាន ... ឧត្តសមុដ្ឋាន ... ។ បេ។
ឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ។

(៥៧) ឧបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទិន្នធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនវិបាកប្បច្ច័យ គឺ មហាក្ខត ១ របស់ពួកអសញ្ញា-
សត្វ ... កដត្តារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

អនុចាទិន្នំ ធម្មំ បដិច្ច អនុចាទិន្នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
នវីចាកប្បច្ចយា អនុចាទិន្នំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច ត-
យោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធទ្វេ ... ឯកំ
មហាក្កតំ យាវ ឧត្តសមុដ្ឋានំ ។

(៥៨) ឧចាទិន្នំ ធម្មំ បដិច្ច ឧចាទិន្នោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ នអាហារប្បច្ចយា អសញ្ញាសត្តានំ ឯកំ
មហាក្កតំ ... ។ អនុចាទិន្នំ ធម្មំ បដិច្ច អនុចា-
ទិន្នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអាហារប្បច្ចយា ពាហិរំ ...
ឧត្តសមុដ្ឋានំ ... ។ បេ ។

(៥៩) ឧចាទិន្នំ ធម្មំ បដិច្ច ឧចាទិន្នោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ នសង្ក្ខេយប្បច្ចយា អសញ្ញាសត្តានំ មហាក្កតេ
បដិច្ច រូបដីតិសង្ក្ខេយំ ។ អនុចាទិន្នំ ធម្មំ បដិច្ច អនុចា-
ទិន្នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នសង្ក្ខេយប្បច្ចយា ពាហិរំ ...
អាហារសមុដ្ឋានំ ... ឧត្តសមុដ្ឋានំ ... ។ បេ ។

(៦០) ឧចាទិន្នំ ធម្មំ បដិច្ច ឧចាទិន្នោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ នឈានប្បច្ចយា បញ្ចវិញ្ញាណសហគតំ ឯកំ
ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទ្វេ ... អសញ្ញា-
សត្តានំ ។ បេ ។ អនុចាទិន្នំ ធម្មំ បដិច្ច អនុចា-
ទិន្នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នឈានប្បច្ចយា ពាហិរំ ...

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

អនុបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យ នូវអនុបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះន-
វិបាកប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា ភិ ចិត្តសមុជ្ជានុបក្ខី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
ជាអនុបាទិន្ន នូវខន្ធ ២ ... មហាក្ខត ១ មានរដូវជាសមុជ្ជាន
រហូតតទៅ ។

(៥៨) ឧបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនអាហារប្បច្ច័យ គឺ មហាក្ខត ១ របស់ពួកអសព្វាសត្វ ... ។
អនុបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យ នូវអនុបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអា-
ហារប្បច្ច័យ គឺ ពាហិរ ... ឧតុសមុជ្ជាន ... ។ បេ ។

(៥៩) ឧបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ រូបជីវិតិន្ទ្រិយ អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត
របស់ពួកអសព្វាសត្វ ។ អនុបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យ នូវអនុបាទិន្នធម៌
ទើបកើតឡើង ព្រោះនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ ពាហិរ : ... អាហារ-
សមុជ្ជាន ... ឧតុសមុជ្ជាន ... ។ បេ ។

(៦០) ឧបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទិន្នធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា អាស្រ័យ
នូវខន្ធ ១ ដែលប្រឡំដោយបញ្ចវិញ្ញាណ នូវខន្ធ ២ ... របស់
ពួកអសព្វាសត្វ ។ បេ ។ អនុបាទិន្នធម៌ អាស្រ័យ នូវអនុបា-
ទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ គឺ ពាហិរ : ...

ឧបទ្ទេសទុក្ខេ បដិច្ចវារោ

អាហារសមុដ្ឋានំ . . . ឧតុសមុដ្ឋានំ . . . ។ បេ ។

[៦០] ឧទានិទ្ធិំ ធម្មំ បដិច្ច ឧទានិន្នោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ នមក្កប្បច្ចយា នហេតុសនិសំ ហោហោ
នត្ថិ ។ . . . នសម្បយុត្តប្បច្ចយា ។

[៦២] ឧទានិទ្ធិំ ធម្មំ បដិច្ច អនុទានិន្នោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ នវិប្បយុត្តប្បច្ចយា អរូបេ ឧទានិទ្ធិំ ឯកំ
ទន្ធិំ បដិច្ច តយោ ទន្ធា ទ្វេ ទន្ធូ . . . អសញ្ញា-
សត្តានំ ឯកំ មហាក្កតំ បដិច្ច . . . ។ អនុទានិទ្ធិំ
ធម្មំ បដិច្ច អនុទានិន្នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នវិប្ប-
យុត្តប្បច្ចយា អរូបេ អនុទានិទ្ធិំ ឯកំ ទន្ធិំ បដិច្ច
តយោ ទន្ធា ទ្វេ ទន្ធូ . . . ពាហិរំ . . . អាហារ-
សមុដ្ឋានំ . . . ឧតុសមុដ្ឋានំ . . . ។ បេ ។ . . . លោ-
នត្ថិប្បច្ចយា លោកិកប្បច្ចយា ។

[៦៣] នហេតុយា បញ្ច នអារម្មណេ ចត្តារិ
នអធិបតីយា បញ្ច នអនន្តរេ ចត្តារិ នសមនន្តរេ
ចត្តារិ នអញ្ញមញ្ញេ ចត្តារិ នឧបនិស្សយេ ចត្តារិ
នបុរេជានេ ចត្តារិ នបច្ឆាជានេ បញ្ច នអាសវានេ
បញ្ច នកម្មេ ឯកំ នវិចារកេ ទ្វេ នអាហារេ
ទ្វេ នវត្ថុនិយេ ទ្វេ នឈានេ ទ្វេ នមគ្គេ បញ្ច

ឧបាទិស្សទុក្ខៈ បដិច្ចវារៈ

អាហារសមុជ្ជាន ... ឧតុសមុជ្ជាន ... ។ បេ ។

[៦១] ឧបាទិស្សធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទិស្សធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនរិយ្យត្ថប្បច្ច័យ គឺ ដូចគ្នានឹងនរោត្តប្បច្ច័យដែរ មោហៈ មិនមាន
ទេ ។ . . . ព្រោះនិសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

[៦២] អនុបាទិស្សធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទិស្សធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនរិយ្យត្ថប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាឧបាទិស្ស
ក្នុងអរូប នូវខន្ធ ២ . . . អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត ១ របស់ពួកអសញ្ញា
សត្វ . . . ។ អនុបាទិស្សធម៌ អាស្រ័យ នូវអនុបាទិស្សធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនរិយ្យត្ថប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាអនុបាទិស្ស
ក្នុងអរូប នូវខន្ធ ២ . . . ពាហិរៈ . . . អាហារសមុជ្ជាន ... ឧតុសមុជ្ជាន
. . . ។ បេ ។ . . . ព្រោះនោនត្ថប្បច្ច័យ ព្រោះនោវិត្ថប្បច្ច័យ ។

[៦៣] ក្នុងនរោត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអញ្ញាញប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ក្នុងនឧបនិស្ស្រយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនការសវនប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នសម្បយុត្តេ ចត្តារិ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ ឆោនត្ថិយា
ចត្តារិ ឆោវិគតេ ចត្តារិ ។

[៦៤] ហេតុប្បច្ចយា នភារម្មណោ ចត្តារិ . . .
នអធិបតិយា បញ្ច នបុរេជាតេ ចត្តារិ នបច្ឆាជាតេ
បញ្ច នអាសេវនេ បញ្ច នកម្មេ ឯកំ នវិចារកេ
ឯកំ នសម្បយុត្តេ ចត្តារិ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ ឆោនត្ថិ-
យា ចត្តារិ ឆោវិគតេ ចត្តារិ ។

[៦៥] នហេតុប្បច្ចយា ភារម្មណោ ទ្វេ . . .
អនន្តរេ ទ្វេ សមនន្តរេ ទ្វេ សហជាតេ បញ្ច អញ្ញ-
មញ្ញេ ទ្វេ និស្សយេ បញ្ច ឧបនិស្សយេ ទ្វេ បុរេ-
ជាតេ ទ្វេ អាសេវនេ ឯកំ កម្មេ បញ្ច វិចារកេ
បញ្ច មត្តេ ឯកំ សម្បយុត្តេ ទ្វេ ។ បេ ។ អវិ-
គតេ បញ្ច ។

សហជាតវារោ បដិច្ចវារសនីសោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
ក្នុងនោនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

(៦៤) ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
ក្នុងនបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនការសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងន-
សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
ក្នុងនោនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

(៦៥) ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងនអនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនសមនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
ក្នុងនសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអញ្ញាញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនការសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។ លេ ។ ក្នុងនវិត្ត-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

សហជាតវារៈ ដូចជាបដិច្ចវារៈដែរ ។

បច្ចយវិវា

[៦៦] ឧបាទិស្សំ ធម្មំ បច្ចយា ឧបាទិស្សោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឧបាទិស្សំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ច-
យា តយោ ខន្ធា កដត្តា ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធទេ ...
បដិសន្ធិក្យាណោ ឧបាទិស្សំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា
តយោ ខន្ធា កដត្តា ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធទេ ...
ខន្ធទេ បច្ចយា វត្ថុ វត្ថុ បច្ចយា ខន្ធា ឯកំ មហា-
ក្ខតំ ... មហាក្ខតេ បច្ចយា កដត្តារូបំ ឧបាទារូបំ
វត្ថុ បច្ចយា ឧបាទិស្សោ ខន្ធា ។ ឧបាទិស្សំ ធម្មំ បច្ចយា
អនុបាទិស្សោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឧបាទិស្សោ
ខន្ធទេ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ វត្ថុ បច្ចយា អនុបា-
ទិស្សោ ខន្ធា ។ ឧបាទិស្សំ ធម្មំ បច្ចយា ឧបាទិស្សោ ច
អនុបាទិស្សោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ឧបា-
ទិស្សំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋា-
នញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធទេ ... ឯកំ មហាក្ខតំ ... មហា-
ក្ខតេ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ឧបាទារូបំ ។ អនុបា-
ទិស្សំ ធម្មំ បច្ចយា អនុបាទិស្សោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា អនុបាទិស្សំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា តយោ ខន្ធា
ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធទេ ... ឯកំ មហាក្ខតំ ...
មហាក្ខតេ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ឧបាទារូបំ ។

ឧបាទ្ទន្ទុកៈ បច្ចយវាវៈ

បច្ចយវាវៈ

[៦៦] ឧបាទ្ទន្ទធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទ្ទន្ទធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា ក្តី កងតារូបក្តី ពឹងផ្អែក
 នឹងខន្ធ ១ ជាឧបាទ្ទន្ទ នឹងខន្ធ ២ . . . កងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ
 ពា ក្តី កងតារូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ជាឧបាទ្ទន្ទ នឹងខន្ធ ២ . . .
 វត្ថុ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ពួកខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ មហាក្ខត ១ . . .
 កងតារូប នឹងឧបាទ្ទន្ទ ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត ពួកឧបាទ្ទន្ទកន្ធ ពឹង
 ផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ អនុបាទ្ទន្ទធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទ្ទន្ទធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកឧបាទ្ទន្ទកន្ធ
 ពួកអនុបាទ្ទន្ទកន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ឧបាទ្ទន្ទធម៌ក្តី អនុបាទ្ទន្ទធម៌ក្តី
 ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទ្ទន្ទធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ
 ពា ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ជាឧបាទ្ទន្ទ នឹងខន្ធ ២
 . . . មហាក្ខត ១ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប នឹងឧបាទ្ទន្ទ ពឹងផ្អែក នឹង
 ពួកមហាក្ខត ។ អនុបាទ្ទន្ទធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងអនុបាទ្ទន្ទធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី
 ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ជាអនុបាទ្ទន្ទ នឹងខន្ធ ២ . . . មហាក្ខត ១
 . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប នឹងឧបាទ្ទន្ទ ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧទាទិទ្គញ្ច អនុទាទិទ្គញ្ច ធម្មំ បច្ចយា អនុទាទិទ្គោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឧទាទិទ្គោ ខន្ធ ច
 មហាភូតេ ច បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ អនុទាទិទ្គំ
 ឯកំ ខន្ធឯ វត្ថុញ្ច បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ
 ខន្ធ . . . ។

[៦៧] ឧទាទិទ្គំ ធម្មំ បច្ចយា ឧទាទិទ្គោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា ឧទាទិទ្គំ ឯកំ ខន្ធ
 បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធ . . . បដិសន្ធិក្កុលោ
 វត្ថុំ បច្ចយា ខន្ធា ចក្ខាយតនំ បច្ចយា ចក្ខុវិញ្ញា-
 ណំ កាយាយតនំ បច្ចយា កាយវិញ្ញាណំ វត្ថុំ
 បច្ចយា ឧទាទិទ្គោ ខន្ធា ។ ឧទាទិទ្គំ ធម្មំ បច្ចយា
 អនុទាទិទ្គោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា វត្ថុំ
 បច្ចយា អនុទាទិទ្គោ ខន្ធា ។ អនុទាទិទ្គំ ធម្មំ បច្ច-
 យា អនុទាទិទ្គោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា
 អនុទាទិទ្គំ ឯកំ ខន្ធ បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ
 ខន្ធ . . . ។ ឧទាទិទ្គញ្ច អនុទាទិទ្គញ្ច ធម្មំ បច្ចយា
 អនុទាទិទ្គោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា អនុ-
 ទាទិទ្គំ ឯកំ ខន្ធឯ វត្ថុញ្ច បច្ចយា តយោ ខន្ធា
 ទ្វេ ខន្ធ . . . ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បជ្ជាន

អនុបាទិន្នធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទិន្នធម៌ផង នឹងអនុបាទិន្នធម៌ផង ទើប
កើតឡើង ព្រោះការមូលប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានុប ពឹងផ្អែក នឹងពួក
ឧបាទិន្នកន្លងផង នឹងពួកមហាក្កតផង ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ជា
អនុបាទិន្នផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ។

(៦៧) ឧបាទិន្នធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះការមូលប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ជាឧបាទិន្ន
នឹងខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចក្ខុ-
វិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ កាយវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងកាយា-
យតនៈ ពួកឧបាទិន្នកន្លង ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ អនុបាទិន្នធម៌ ពឹងផ្អែក
នឹងឧបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះការមូលប្បច្ច័យ គឺ ពួកអនុបា-
ទិន្នកន្លង ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ អនុបាទិន្នធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងអនុបា-
ទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះការមូលប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក
នឹងខន្ធ ១ ជាអនុបាទិន្ន នឹងខន្ធ ២ . . . ។ អនុបាទិន្នធម៌ ពឹងផ្អែក
នឹងឧបាទិន្នធម៌ផង នឹងអនុបាទិន្នធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះការមូល-
ប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ជាអនុបាទិន្នផង នឹងវត្ថុផង
នឹងខន្ធ ២ . . . ។

[៦៨] ឧទាទិទ្ធំ ធម្មំ បច្ចយា អនុទាទិទ្ធោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ អធិបតិប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា អនុទាទិទ្ធោ
 ខន្ធោ ។ អនុទាទិទ្ធំ ធម្មំ បច្ចយា អនុទាទិទ្ធោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ អធិបតិប្បច្ចយា អនុទាទិទ្ធំ ឯកំ ខន្ធំ
 បច្ចយា តយោ ខន្ធោ ចិត្តសមុដ្ឋានោ រូបំ ទ្វេ ខន្ធ
 . . . ឯកំ មហាក្ខតំ . . . មហាក្ខតេ បច្ចយា ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានំ រូបំ ឧទាទារូបំ ។ ឧទាទិទ្ធោ អនុទា-
 ទិទ្ធោ ធម្មំ បច្ចយា អនុទាទិទ្ធោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 អធិបតិប្បច្ចយា អនុទាទិទ្ធំ ឯកំ ខន្ធោ វត្ថុោ បច្ច-
 យា តយោ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ . . . ។ សង្ខតំ ។

[៦៩] ហេតុយា បញ្ច អារម្មណេ ចត្តារិ អធិ-
 បតិយា តីណិ អនន្តរេ ចត្តារិ សមនន្តរេ ចត្តារិ
 សហជាតេ បញ្ច អញ្ញមញ្ញេ ចត្តារិ ជិស្សយេ បញ្ច
 ឧបជិស្សយេ ចត្តារិ បុរជាតេ ចត្តារិ អាសេវនេ
 តីណិ កក្កេ បញ្ច វិចាកេ បញ្ច អវិគតេ បញ្ច ។

[៧០] ឧទាទិទ្ធំ ធម្មំ បច្ចយា ឧទាទិទ្ធោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ ឧទា-
 ទិទ្ធំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា តយោ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ
 . . . អហេតុកប្បជិសន្តិក្ខណោ ខន្ធោ បច្ចយា
 វត្ថុំ វត្ថុំ បច្ចយា ខន្ធោ ឯកំ មហាក្ខតំ . . .

ឧបាទ្ទន្ទុកៈ បច្ចយវារៈ

[៦៨] អនុបាទិន្ទធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទិន្ទធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ ពួកអនុបាទិន្ទក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ អនុបា-
 ទិន្ទធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងអនុបាទិន្ទធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអធិបតិប្បច្ច័យ
 គឺ ខន្ធ ៣ ក៏ ចិត្តសមុជ្ឈនរូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ជាអនុបាទិន្ទ នឹង
 ខន្ធ ២ . . . មហាក្ខត ១ . . . ចិត្តសមុជ្ឈនរូប និងឧបាទារូប ពឹងផ្អែក
 នឹងពួកមហាក្ខត ។ អនុបាទិន្ទធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទិន្ទធម៌ផង នឹងអនុ-
 បាទិន្ទធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹង
 ខន្ធ ១ ជាអនុបាទិន្ទផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[៦៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្នុងអតាមតាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងអារសវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 វិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[៧០] ឧបាទិន្ទធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទិន្ទធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជា
 ឧបាទិន្ទ នឹងខន្ធ ២ . . . ក្នុងអហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណៈ វត្ថុ ពឹង
 ផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ឯពួកខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ មហាក្ខត ១ . . .

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

មហាភូតេ បច្ចយា កេជត្តារូបំ ឧបាទារូបំ អសុញ្ញ-
 សត្តានំ ឯកំ មហាភូតំ ... ចក្កាយតនំ បច្ចយា
 ចក្កវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ បច្ចយា កាយវិញ្ញាណំ
 វត្ថុំ បច្ចយា អហេតុកា ឧបាទិន្នា ខន្ធ ។ ឧបាទិន្នំ
 ធម្មំ បច្ចយា អនុបាទិន្នា ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុ-
 ប្បច្ចយា អហេតុកេ ឧបាទិន្ន ខន្ធ បច្ចយា ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានំ រូបំ វត្ថុំ បច្ចយា អហេតុកា អនុបាទិន្នា
 ខន្ធ វត្ថុំ បច្ចយា វិចីក្កាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហ-
 គតោ មោហោ ។ ឧបាទិន្នំ ធម្មំ បច្ចយា ឧបាទិន្នា
 ច អនុបាទិន្នា ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ នហេតុប្បច្ចយា
 អហេតុកំ ឧបាទិន្នំ ឯកំ ខន្ធ បច្ចយា តយោ ខន្ធ
 ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ន្ទេ ខន្ធ ... ។ អនុបាទិន្នំ ធម្មំ
 បច្ចយា អនុបាទិន្នា ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា
 អហេតុកំ អនុបាទិន្នំ ឯកំ ខន្ធ បច្ចយា តយោ ខន្ធ
 ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ន្ទេ ខន្ធ ... ឯកំ មហាភូតំ
 ... ពាហិរំ ... អាហារសមុដ្ឋានំ ... ឧតុសមុដ្ឋានំ
 ... វិចីក្កាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធ បច្ច-
 យា វិចីក្កាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

កងតារាប និងឧបាទារាប ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត មហាក្ខត ១ របស់ពួក

អសពាសត្ថ . . . ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយានៈ កាយវិញ្ញាណ

ពឹងផ្អែក នឹងកាយាយានៈ ពួកឧបាទិន្នក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈ ពឹងផ្អែក

នឹងវត្ថុ ។ អនុបាទិន្នធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង

ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុដានរាប ពឹងផ្អែក នឹងពួកអហេតុក្ខន្ធ

ជាឧបាទិន្ន ពួកអហេតុក្ខន្ធ ជាអនុបាទិន្ន ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ មោហៈ

ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។

ឧបាទិន្នធម៌ក្តី អនុបាទិន្នធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង

ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដានរាបក្តី ពឹងផ្អែក នឹង

អហេតុក្ខន្ធ ១ ជាឧបាទិន្ន នឹងខន្ធ ២ . . . ។ អនុបាទិន្នធម៌ ពឹងផ្អែក

នឹងឧបាទិន្នធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី

ចិត្តសមុដានរាបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងអហេតុក្ខន្ធ ១ ជាអនុបាទិន្ន នឹងខន្ធ

២ . . . មហាក្ខត ១ . . . ពាហិរៈ . . . អាហារសមុដាន . . .

ឧត្តសមុដាន . . . មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ

ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។

ឧបាទ្ទន្តកេ បច្ចយវារោ

ឧបាទ្ទន្តកេ អនុបាទ្ទន្តកេ ធម្មំ បច្ចយា អនុបាទ្ទន្តកេ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកេ ឧបា-
 ទ្ទន្ត ខន្ធ ច មហាគ្រតេ ច បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ អហេតុកំ អនុបាទ្ទន្តំ ឯកំ ខន្ធកេ វត្ថុកេ
 បច្ចយា តយោ ខន្ធ ខន្ធ ខន្ធ... វិចីក៏ច្ឆាសហគតេ
 ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធ ច វត្ថុកេ បច្ចយា វិចីក៏ច្ឆា-
 សហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ សង្ខតំ ។

[៧០] នហេតុយា បញ្ច នអារម្មណេ ចត្តារិ
 នអធិបតីយា បញ្ច នអនន្តរេ ចត្តារិ នសមនន្តរេ
 ចត្តារិ នឧបនិស្សយេ ចត្តារិ នបុរេជាតេ ចត្តារិ
 នបច្ឆាជាតេ បញ្ច នអាសវនេ បញ្ច នកម្មេ តីណិ
 នវិចារកេ ចត្តារិ នអាហារេ ខន្ធ នឥន្ទ្រិយេ ខន្ធ នឈា-
 នេ ខន្ធ នមក្កេ បញ្ច នសម្បយុត្តេ ចត្តារិ នវិប្បយុត្តេ
 ខន្ធ នោនត្តិយា ចត្តារិ នោវិគតេ ចត្តារិ ។

[៧២] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ ចត្តារិ ...
 នអធិបតីយា បញ្ច ។ បេ ។ នបុរេជាតេ
 ចត្តារិ នបច្ឆាជាតេ បញ្ច នអាសវនេ បញ្ច

ឧបាទ្ទន្តៈ បច្ចយវារៈ

អនុបាទ្ទន្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទ្ទន្តធម៌ផង នឹងអនុបាទ្ទន្តធម៌ផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនរហត្ថប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានរូប ពឹងផ្អែក នឹងអរហេ-
 តុកក្ខន្ធ ជាឧបាទ្ទន្តផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងអរហេ-
 តុកក្ខន្ធ ១ ជាអនុបាទ្ទន្តផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . មោហាៈ ដែល
 ច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
 ដោយវិចិត្រច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

(៧១) ក្នុងនរហត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនការមូណប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៤ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
 នសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្នុងនការសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
 នឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
 នមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
 នវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
 នោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

(៧២) ក្នុងនការមូណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះនរហត្ថប្បច្ច័យ . . .
 ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ បេ ។ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៤ ក្នុងនបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនការសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នកម្មេ ភីណំ នវិហាកេ ភីណំ នសម្បយុត្តេ ចត្តារិ
នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ ឆោនតិយា ចត្តារិ ឆោវិកតេ ចត្តារិ ។

[៧៣] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ ចត្តារិ ...

អនន្តរេ ចត្តារិ មក្កេ ភីណំ អវិកតេ បញ្ច ។

និស្សយវារោ បច្ចយវារសទិសោ ។

សំសដ្ឋានំ

[៧៤] ឧបាទិទ្ធំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ ឧបាទិទ្ធោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឧបាទិទ្ធំ ឯកំ ខន្ធំ
សំសដ្ឋា តយោ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ ... បដិសន្ធិ-
ក្កុណា ។ បេ ។ អនុបាទិទ្ធំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ អ-
នុបាទិទ្ធោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនុ-
បាទិទ្ធំ ឯកំ ខន្ធំ សំសដ្ឋា តយោ ខន្ធោ ទ្វេ
ខន្ធោ ... ។

[៧៥] ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណេ ទ្វេ អធិបតិយា
ឯកំ អនន្តរេ ទ្វេ សមនន្តរេ ទ្វេ សហនាតេ ទ្វេ
អញមញ្ញេ ទ្វេ និស្សយេ ទ្វេ ឧបនិស្សយេ ទ្វេ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
នោនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[៧៣] ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងអនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
អវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

និស្សយវារៈ ដូចគ្នានឹងបច្ច័យវារៈដែរ ។

សីលដ្ឋានៈ

[៧៤] ឧបាទិទ្ធផមិ ប្រឡំ នឹងឧបាទិទ្ធផមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ប្រឡំ នឹងខន្ធ ១ ជាឧបាទិទ្ធនឹងខន្ធ ២ ...
ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ អនុបាទិទ្ធផមិ ប្រឡំ នឹងអនុបាទិទ្ធផមិ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ប្រឡំ នឹងខន្ធ ១ ជាអ-
នុបាទិទ្ធនឹងខន្ធ ២ ... ។

[៧៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងការម្មណប្ប-
ច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអនន្ត-
រាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
សហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអពាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤

ឧបាទ្ទិស្តកេ សំសង្ឃារោ

បុរេជានេ ទ្វេ អាសេវនេ ឯកំ កម្មេ ទ្វេ វិចា-
កេ ទ្វេ អវិគតេ ទ្វេ ។

[៧៦] ឧបាទ្ទិស្តំ ធម្មំ សំសង្ឃោ ឧបាទ្ទិស្តោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ ឧបា-
ទ្ទិស្តំ ឯកំ ខន្ធំ សំសង្ឃា តយោ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ ...
អហេតុកប្បជ្ឈិត្តកុលោ ។ បេ ។ អនុបាទ្ទិស្តំ
ធម្មំ សំសង្ឃោ អនុបាទ្ទិស្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេ-
តុប្បច្ចយា អហេតុកំ អនុបាទ្ទិស្តំ ឯកំ ខន្ធំ សំសង្ឃា
តយោ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ ... វិចិត្តិញ្ញាសហគតេ
ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធោ សំសង្ឃោ វិចិត្តិញ្ញាសហគតោ
ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។

[៧៧] នហេតុយា ទ្វេ នអធិបតិយា ទ្វេ នបុ-
រេជានេ ទ្វេ នបច្ឆាជានេ ទ្វេ នអាសេវនេ ទ្វេ ន-
កម្មេ ឯកំ នវិចាកេ ឯកំ នឈានេ ឯកំ ន-
មត្តេ ទ្វេ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ ។

ឯវំ ឥតរេ ទ្វេ កណាធាបិ សង្ឃយុត្តវារោបិ

កាតញ្ចា ។

ឧបាទិស្ថានៈ សំសង្ការៈ

ក្នុងបុរេជានប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងភាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិ-
គតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[៧៦] ឧបាទិស្ថានិ ប្រឡំ នឹងឧបាទិស្ថានិ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា ប្រឡំ នឹងអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជាឧបាទិស្ថានិ
នឹងខន្ធ ២ ... ក្នុងអហេតុកប្បដិសន្ធិកុណៈ ។ បេ ។ អនុបាទិស្ថានិ
ប្រឡំ នឹងអនុបាទិស្ថានិ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា
ប្រឡំ នឹងអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជាអនុបាទិស្ថានិ នឹងខន្ធ ២ ... មោហាៈ ដែល
ប្រឡំ ដោយវិចិត្តិច្ឆា ប្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ប្រឡំ នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រឡំ
ដោយវិចិត្តិច្ឆា ប្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។

[៧៧] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ២ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងនបុរេជានប្បច្ច័យ មានវារៈ២ ក្នុងនបច្ចុប្បន្នជានប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងនភាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ១
ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងន-
មគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ២ ។

ការរាប់២ យ៉ាង ក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ
យ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ញាវិវា

[៧៨] ឧបាទិដ្ឋោ ធម្មោ ឧបាទិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ឧបាទិដ្ឋោ ហេតុ សម្ប-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ បដិ-
 សន្ធិក្ខណោ ឧបាទិដ្ឋោ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធា-
 នំ កេតត្តា ច រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។
 ឧបាទិដ្ឋោ ធម្មោ អនុបាទិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្ប-
 ដ្ឋយេន បច្ចយោ ឧបាទិដ្ឋោ ហេតុ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ
 រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ ឧបាទិដ្ឋោ ធម្មោ
 ឧបាទិដ្ឋស្ស ច អនុបាទិដ្ឋស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្ប-
 ដ្ឋយេន បច្ចយោ ឧបាទិដ្ឋោ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានក្ខ រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បច្ចយោ ។ អនុបាទិដ្ឋោ ធម្មោ អនុបាទិដ្ឋស្ស
 ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ អនុបាទិដ្ឋោ ហេតុ
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានក្ខ រូបានំ
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

[៧៩] ឧបាទិដ្ឋោ ធម្មោ ឧបាទិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ចក្កំ . . . កាយំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បញ្ញាវិវៈ

[៧៨] ឧបាទិទ្ធធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិទ្ធធម៌ ដោយហេតុ-
 ប្បច្ច័យ គឺ ពួកឧបាទិទ្ធហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកឧបាទិទ្ធហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ឧបា-
 ទិទ្ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិទ្ធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកឧបា-
 ទិទ្ធហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។
 ឧបាទិទ្ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិទ្ធម៌ផង នៃអនុបាទិទ្ធម៌ផង ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកឧបាទិទ្ធហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង
 នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិទ្ធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃអនុបាទិទ្ធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកអនុបាទិទ្ធហេតុ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧៩] ឧបាទិទ្ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិទ្ធម៌ ដោយ
 ការមូលប្បច្ច័យ គឺ (បុគ្គល) នូវចក្ខុ . . . នូវកាយ

ឧបាទ្ទន្តទុក្ខេ បញ្ញាវិហារ

ឧបាទ្ទន្តោ រូបេ កន្ថេ រសេ នោដ្ឋព្វេ វត្ថុំ . . .
 ឧបាទ្ទន្តោ ខន្ធទេ អនិច្ចតោ ។ បេ ។ នោមនស្សំ
 ឧប្បជ្ឈតិ កុសលាកុសលេ និរុទ្ធវេ វិចារកោ តទា-
 រម្មណតា ឧប្បជ្ឈតិ ឧបាទ្ទន្តំ រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញា-
 ណាស្ស ឧបាទ្ទន្តំ កម្លាយតនំ យានវិញ្ញាណាស្ស
 ។ បេ ។ នោដ្ឋញ្ញាយតនំ កាយវិញ្ញាណាស្ស អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧបាទ្ទន្តោ ធម្មា អនុ-
 បាទ្ទន្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ចក្កំ . . . កាយំ ឧបាទ្ទន្តោ រូបេ កន្ថេ រសេ នោ-
 ដ្ឋព្វេ វត្ថុំ . . . ឧបាទ្ទន្តោ ខន្ធទេ អនិច្ចតោ ។ បេ ។
 នោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ និព្វេន ចក្កនា ឧបាទ្ទន្តំ រូបំ
 បស្សតិ ចេតោបរិយញ្ញាណេន ឧបាទ្ទន្តចិត្តស-
 មន្តីស្ស ចិត្តំ ជាធាតិ ឧបាទ្ទន្តា ខន្ធទេ ឥន្ទ្រិធិញ្ញា-
 ណាស្ស ចេតោបរិយញ្ញាណាស្ស បុព្វេនិវាសានុស្ស-
 តិញ្ញាណាស្ស អនាគត្តសញ្ញាណាស្ស អារម្មណាយ
 អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនុបាទ្ទន្តោ ធម្មា
 អនុបាទ្ទន្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ធានំ . . . សីលំ . . . ឧបោសថកម្មំ
 កត្វា តំ បច្ចវេក្ខតិ អស្សាទេតិ អភិទន្ធតិ

ឧបាទ្ទន្ទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ពួករូប ជាឧបាទ្ទន្ទៈ ពួកគន្លងៈ ពួករសៈ ពួកផោដ្ឋព្វៈ និងវត្ថុ . . . នូវ
ឧបាទ្ទន្ទក្នុង ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង កាលកុសលា
កុសល រលត់ហើយ វិបាក ក៏កើតឡើង ព្រោះមានកុសលាកុសលនោះ
ជាអារម្មណ៍ រូបាយតនៈ ជាឧបាទ្ទន្ទ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ គន្លា-
យតនៈ ជាឧបាទ្ទន្ទ (ជាបច្ច័យ) នៃយានវិញ្ញាណ ។ បេ ។ ផោដ្ឋព្វ-
យតនៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ ឧបា-
ទ្ទន្ទធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទ្ទន្ទធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ
(បុគ្គល) នូវចក្ខុ . . . នូវកាយ ពួករូប ជាឧបាទ្ទន្ទ ពួកគន្លងៈ ពួករសៈ
ពួកផោដ្ឋព្វៈ និងវត្ថុ . . . នូវពួកខន្ធ ជាឧបាទ្ទន្ទ ថាមិនទៀង ។ បេ ។
ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញនូវរូប ជាឧបាទ្ទន្ទ ដោយទិព្វចក្ខុ
ដឹង នូវចិត្ត របស់បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយឧបាទ្ទន្ទចិត្ត ដោយចេតោបរិ-
យញ្ញាណ ពួកឧបាទ្ទន្ទក្នុង ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវឥន្ទ្រិវិញ្ញាណ
ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវេសានុស្សតិញ្ញាណ និងអនាគតិសញ្ញាណ
ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ អនុបាទ្ទន្ទធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទ្ទន្ទធម៌
ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ (បុគ្គល) នូវទាន . . . នូវសីល . . .
ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ហើយពិចារណា នូវកុសលនោះ ត្រេកអរ រីករាយ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

តំ អារត្ត វាតោ ។ បេ ។ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតំ
 បុត្រេ សុចិណ្ណានិ ... ឈានា ... អរិយា មគ្គ
 វុដ្ឋហិត្វា មគ្គំ បច្ចវេត្តន្តំ ដលំ ... ទិញានំ ...
 ទិញានំ កោត្រកុស្ស វេទានស្ស មគ្គស្ស ដលស្ស
 អារវ្គនាយ អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា បហំ
 នេ កំលេសេ ... វិត្តម្ពិតេ កំលេសេ ... បុត្រេ
 សមុទានិណ្ឌោ ... អនុចាទិន្នោ រូបេ ... សន្នេ ...
 ដោដ្ឋេត្វេ ... អនុចាទិន្នោ ខន្ធ អនិច្ចតោ ។ បេ ។
 នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន ចក្កេន អនុចាទិន្នំ រូបំ
 បស្សតិ ទិញាយ សោតនាតុយា សន្នំ សុណាតិ
 ចេតោបរិយញ្ញាលោន អនុចាទិន្នចិត្តសមន្និស្ស ចិត្តំ
 ជានាតិ អាគាសានញ្ញាយតនំ វិញ្ញាណញ្ញាយតនស្ស
 អាគិញញ្ញាយតនំ នេសញ្ញានសញ្ញាយតនស្ស អនុ-
 ចាទិន្នោ ខន្ធ វិនិច្ឆ័យញ្ញាណស្ស ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស
 បុត្រេ នំវា សានុស្សតិញ្ញាណស្ស យថា កម្មបកញ្ញា-
 ណស្ស អនាគតសញ្ញាណស្ស អារវ្គនាយ អារម្មណ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនុចាទិន្នោ ធម្មោ ឧចាទិន្នស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនុចាទិន្នោ រូបេ...

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ភគៈ ប្រាវត្ត ឡូកុសលនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង ឡូកុសល ដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ... អំពីឈាន ... ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ ហើយពិចារណា ឡូមគ្គ ឡូផល ... ឡូនិព្វាន ... និព្វាន ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា ឡូគោត្រកូរ វេទានៈ មគ្គ និងផល ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា ឡូពួកកិលេស ដែលលះបង់ហើយ ... ឡូពួកកិលេស ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ ... ឡូពួកកិលេស ដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ... ឡូពួករូប ជាអនុបាទិន្ន ... ឡូពួកសំឡេង ... ឡូពួកផោជ្ជព្វៈ ... ឡូពួកខន្ធ ជាអនុបាទិន្ន ថាមិនឡើង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង ឃើញ ឡូរូប ជាអនុបាទិន្ន ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ ឡូសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ ដឹង ឡូចិត្ត របស់បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយអនុបាទិន្នចិត្ត ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ អាកាសានញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ អាកិញ្ញញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនេវេសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ពួកអនុបាទិន្នខន្ធជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា ឡូឥន្ទ្រវិញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មបគញ្ញាណ និងអនាគតំសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិន្នធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិន្នធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ (បុគ្គល) ... ឡូពួករូប ជាឧបាទិន្ន ...

សន្តិ . . . ដោដ្ឋព្វេ . . អនុចាទិន្នេ ខន្ធ អនិច្ចតោ
 ។ បេ ។ ឆោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ កុសលាកុសលេ
 ជីវុទ្ធ វិចារកោ តនារម្មណតា ឧប្បជ្ជតិ អាកាសា-
 នញ្ញាយតនំ វិញ្ញាណញ្ញាយតនស្ស អាកិញ្ញញ្ញាយ-
 តនំ នេវសញ្ញាសញ្ញាយតនស្ស អនុចាទិន្នំ រូចាយ-
 តនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស សន្តាយតនំ . . . ដោដ្ឋព្វាយ-
 តនំ កាយវិញ្ញាណស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៨០] ឧចាទិន្នោ ឆម្មោ អនុចាទិន្នស្ស ឆម្មស្ស
 អនិច្ចតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ ចក្កំ ..
 កាយំ ឧចាទិន្នេ រូបេ កន្ធ រសេ ដោដ្ឋព្វេ វត្ថំ . . .
 ឧចាទិន្នេ ខន្ធ កុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិន្នតិ
 តំ កុំ កត្វា រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។
 អនុចាទិន្នោ ឆម្មោ អនុចាទិន្នស្ស ឆម្មស្ស អនិច្ចតិ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិ-
 បតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ទានំ . . . សីលំ . . . ឧចា-
 សថកម្មំ កត្វា តំ កុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ អស្សា-
 ទេតិ អភិន្នតិ តំ កុំ កត្វា រាគោ ។ បេ ។ ទិដ្ឋិ
 . . . បុព្វេ . . . ឈាតា . . . អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា

ឧបាទ័ន្ទទុក្ខៈ បញ្ញាវិរៈ

នូវពួកសំឡេង . . . នូវពួកផោដ្ឋព្វៈ . . . នូវពួកអនុបាទ័ន្ធក្នុង ថាមិន
 ឡើង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង កាលកុសលាកុសល រលត់
 ហើយ វិបាក កើតឡើង ព្រោះមានកុសលាកុសលនោះជាអារម្មណ៍
 អាកាសានញ្ចាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ចាយតនៈ អាកិញ្ចាញ-
 យតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនេវេសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ រូបាយតនៈ ជា
 អនុបាទ័ន្ធ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ សទ្ទាយតនៈ . . . ផោដ្ឋព្វ-
 យតនៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។

[៨០] ឧបាទ័ន្ធធមិ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទ័ន្ធធមិ ដោយអធិប-
 តិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ គឺ (បុគ្គល) នូវចក្ខុ . . . នូវកាយ
 នូវពួករូប ជាឧបាទ័ន្ធ ពួកគន្លងៈ ពួករសៈ ពួកផោដ្ឋព្វៈ និងវត្ថុ . . . ត្រេក-
 អរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវពួកឧបាទ័ន្ធក្នុង ឲ្យជាទីគោរព រាគៈ កើត
 ឡើង ព្រោះធ្វើ នូវហេតុនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។ អនុ-
 បាទ័ន្ធធមិ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទ័ន្ធធមិ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់
 អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ (បុគ្គល)
 នូវទាន . . . នូវសីល . . . ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ធ្វើ នូវកុសល
 នោះ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើត
 ឡើង ព្រោះធ្វើ នូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ បេ ។ ទិដ្ឋិ . . .
 ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន . . . ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

មក្តំ ករុំ កត្វា បច្ឆវេក្ខន្តិ ដលំ . . . និព្វានំ . . .
 និព្វានំ កោត្រកុស្សំ វេទានស្ស មគ្គស្ស ដលស្ស
 អធិបតីប្បច្ឆយេន បច្ឆយោ អនុចាទិន្នោ រូបេ . . . សន្តោ
 . . . ដោដ្ឋព្វេ . . . អនុចាទិន្នោ ខន្ធករុំ កត្វា វាកោ
 ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។ សហជាតាធិបតី អនុចា-
 ទិន្នា អធិបតី សម្បយុត្តកានំ ខន្ធនំ ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នានញ្ច រូចានំ អធិបតីប្បច្ឆយេន បច្ឆយោ ។

(៨០) ឧចាទិន្នោ ធម្មោ ឧចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស
 អនន្តរប្បច្ឆយេន បច្ឆយោ បុរិមា បុរិមា ឧចាទិន្នា
 ខន្ធបច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ ឧចាទិន្នានំ ខន្ធនំ អនន្ត-
 រប្បច្ឆយេន បច្ឆយោ បញ្ចវិញ្ញាណំ វិចាកមនោ-
 ធាតុយា អនន្តរប្បច្ឆយេន បច្ឆយោ វិចាកមនោ-
 ធាតុ វិចាកមនោវិញ្ញាណធាតុយា អនន្តរប្បច្ឆយេន
 បច្ឆយោ ។ ឧចាទិន្នោ ធម្មោ អនុចាទិន្នស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ឆយេន បច្ឆយោ កវ្តំ ភាវជ្ជ-
 នាយ វិចាកមនោវិញ្ញាណធាតុ កិរិយសនោវិញ្ញាណ-
 ធាតុយា អនន្តរប្បច្ឆយេន បច្ឆយោ ។ អនុចា-
 ទិន្នោ ធម្មោ អនុចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ឆ-
 យេន បច្ឆយោ បុរិមា បុរិមា អនុចាទិន្នា ខន្ធនំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ធ្វើ នូវមគ្គ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា នូវផល ... នូវនិព្វាន...
 និព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគាត្រក្ខ វេទានៈ មគ្គ និងផល ដោយអធិ-
 បតិប្បច្ច័យ នូវពួកអនុបាទិន្នក្ខន្ធ... នូវពួកសំឡេង... នូវពួកផោដ្ឋព្វៈ
 ... រាគៈ ធ្វើ នូវពួកអនុបាទិន្នក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ទើបកើតឡើង
 ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។ ឯសហជាតាធិបតី គឺ អធិបតីធម៌ ជាអនុបាទិន្ន-
 ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ ។

(៨១) ឧបាទិន្នធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិន្នធម៌ ដោយអនន្ត-
 រប្បច្ច័យ គឺ ពួកឧបាទិន្នក្ខន្ធ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបាទិន្នក្ខន្ធ
 ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ បញ្ចវិញ្ញាណ ជាបច្ច័យ នៃវិបាក-
 មនោធាតុ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ វិបាកមនោធាតុ ជាបច្ច័យ នៃវិបាក-
 មនោវិញ្ញាណធាតុ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិន្នធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃអនុបាទិន្នធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ភវ៌្គ (ជាបច្ច័យ) នៃអា-
 វជ្ជនៈ វិបាកមនោវិញ្ញាណធាតុ ជាបច្ច័យ នៃកិរិយាមនោវិញ្ញាណធាតុ
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិន្នធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិន្ន-
 ធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកអនុបាទិន្នក្ខន្ធ មុន ។ ជាបច្ច័យ

ឧបទ្ទេសកថា បញ្ញាវារោ

បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ អនុចាទិន្នាទំ ខន្ធាទំ អនន្តរវ្យច្ឆ-
 យេន បច្ឆយោ អនុចាទិន្នា ខន្ធា វុដ្ឋានស្ស អនន្តរ-
 វ្យច្ឆយេន បច្ឆយោ អនុលោមំ តោត្រកុស្ស ជលស-
 មាបត្តិយា អនន្តរវ្យច្ឆយេន បច្ឆយោ ។ អនុចាទិន្នា
 ធម្មោ ឧចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស អនន្តរវ្យច្ឆយេន បច្ឆយោ
 អារាជ្ជនា បញ្ចន្នំ វិញ្ញាណាទំ អនុចាទិន្នា ខន្ធា
 វុដ្ឋានស្ស អនន្តរវ្យច្ឆយេន បច្ឆយោ ។ . . . សមនន្ត-
 រវ្យច្ឆយេន បច្ឆយោ សហជាតវ្យច្ឆយេន បច្ឆយោ
 បញ្ច បដិច្ចសទិសា ។ . . . អញ្ញាមញ្ញវ្យច្ឆយេន
 បច្ឆយោ ទ្វេ បដិច្ចសទិសា ។ . . . ទិស្សយវ្យច្ឆ-
 យេន បច្ឆយោ បច្ឆយវារេ ទិស្សយសទិសា បញ្ច ។

(៨២) ឧចាទិន្នា ធម្មោ ឧចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស
 ឧបទិស្សយវ្យច្ឆយេន បច្ឆយោ អនន្តរុបទិស្សយោ
 បកត្តុបទិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្តុបទិស្សយោ
 កាយិកំ សុខំ កាយិកស្ស សុខស្ស កាយិ-
 កស្ស ទុក្ខស្ស ឧបទិស្សយវ្យច្ឆយេន បច្ឆយោ
 កាយិកំ ទុក្ខំ . . . ឧចាទិន្នំ ឧត្ត . . . ភោជនំ
 កាយិកស្ស សុខស្ស កាយិកស្ស ទុក្ខស្ស

ឧបាទ្ទន្ទកៈ បញ្ញាវារៈ

នៃពួកអនុបាទ្ទន្ទក្នុង ក្រោយ ។ ដោយអនុន្តរប្បច្ច័យ ពួកអនុបាទ្ទន្ទក្នុង
 ជាបច្ច័យ នៃវេជ្ជន ដោយអនុន្តរប្បច្ច័យ អនុលោម ជាបច្ច័យ
 នៃគោត្រភូ និងផលសមាបត្តិ ដោយអនុន្តរប្បច្ច័យ ។ អនុបាទ្ទន្ទ-
 ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទ្ទន្ទធម៌ ដោយអនុន្តរប្បច្ច័យ គឺ ការជួនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃបញ្ចវិញ្ញាណ ពួកអនុបាទ្ទន្ទក្នុង ជាបច្ច័យ នៃវេជ្ជន
 ដោយអនុន្តរប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យ ដោយសមនុន្តរប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតិប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៥ ដូចគ្នានឹងបដិច្ច-
 វារៈដែរ ។ ... ជាបច្ច័យ ដោយអតោមតាប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ២
 ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ... ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ គឺ
 មានវារៈ ៥ ដូចគ្នានឹងនិស្សយប្បច្ច័យ ក្នុងបច្ច័យវារៈដែរ ។

(៨២) ឧបាទ្ទន្ទធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទ្ទន្ទធម៌ ដោយឧប- ។
 និស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អនុន្តរប្បច្ច័យ និងបកត្ថប្បច្ច័យ ។ បេ ។
 ឯបកត្ថប្បច្ច័យ គឺ កាយិកសុខ ជាបច្ច័យ នៃកាយិកសុខ និង
 កាយិកទុក្ខ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ កាយិកទុក្ខ ... រដូវ ជា
 ឧបាទ្ទន្ទ ... កោដន ជាបច្ច័យ នៃកាយិកសុខ និងកាយិកទុក្ខ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ កាយិកំ សុខំ . . .
 កាយិកំ ទុក្ខំ . . . ឧត្ថំ . . . ភោជនំ កាយិកស្ស
 សុខស្ស កាយិកស្ស ទុក្ខស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ អនុចាទិន្នោ ធម្មោ អនុចាទិន្នស្ស
 ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌ-
 បនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្វបនិស្សយោ
 ។ បេ ។ បកត្វបនិស្សយោ កាយិកំ សុខំ ឧបនិ-
 ស្សយ នានំ ទេតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិណ្ឌតិ កាយិ-
 កំ ទុក្ខំ . . . ឧចាទិន្នំ ឧត្ថំ . . . ភោជនំ ឧបនិស្សយ
 នានំ ទេតិ ។ ប ។ សមាបត្តិ ឧប្បទេតិ ។ បេ ។
 សង្ឃំ ភិណ្ឌតិ កាយិកំ សុខំ . . . កាយិកំ ទុក្ខំ
 . . . ឧត្ថំ . . . ភោជនំ សទ្ធាយ ។ បេ ។ បត្តនាយ
 មក្ខស្ស ផលសមាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ អនុចាទិន្នោ ធម្មោ អនុចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ
 អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្វបនិស្សយោ ។ បេ ។ បក-
 ត្វបនិស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សយ នានំ ទេតិ មាណំ
 ជប្បេតិ ទិដ្ឋិ កណ្ហាតិ សីលំ ។ បេ ។ បត្តនំ . . .

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ កាយិកសុខ ... កាយិកទុក្ខ ... រដូវ ...

កោដន ជាបច្ច័យ នៃកាយិកសុខ និងកាយិកទុក្ខ ដោយឧបនិស្សយ-

ប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិន្ទធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិន្ទធម៌ ដោយឧបនិស្ស-

យប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សោយនិស្ស័យ អនន្តបូបនិស្ស័យ និងបកតូប-

និស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកតូបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវកាយិក-

សុខ ហើយឲ្យទាន ។ បេ ។ បំបែកសង្ឃ នូវកាយិកទុក្ខ ... នូវ

រដូវ ជាឧបាទិន្ទ ... អាស្រ័យ នូវកោដន ហើយឲ្យទាន ។ បេ ។

ញ៉ាំងសមាបត្តិឲ្យកើតឡើង ។ បេ ។ បំបែកសង្ឃ កាយិកសុខ ...

កាយិកទុក្ខ ... រដូវ ... កោដន ជាបច្ច័យ នៃសត្វ ។ បេ ។

នៃសេចក្តីប្រាថ្នា មគ្គ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

អនុបាទិន្ទធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិន្ទធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ

បានដល់ការម្សោយនិស្ស័យ អនន្តបូបនិស្ស័យ និងបកតូបនិស្ស័យ

។ បេ ។ ឯបកតូបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសត្វ ហើយ

ឲ្យទាន តម្លើងមានៈ ប្រកាន់ទិដ្ឋិ សីល ។ បេ ។ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា ...

ឧត្តំ . . . កោដនំ . . . សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ នានំ
 ទេតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិក្ខុតិ សទ្ធា ។ បេ ។ បត្តនា
 . . . ឧត្តំ . . . កោដនំ . . . សេនាសនំ សទ្ធាយ ។ បេ ។
 បត្តនាយ មគ្គស្ស ដលសមាបត្តិយា ឧបនិស្សាយប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនុចាទិន្នោ ធម្មោ ឧចាទិន្នស្ស
 ធម្មស្ស ឧបនិស្សាយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនន្តរូប-
 និស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថប-
 និស្សយោ សុទ្ធិំ ឧបនិស្សាយ អត្តានំ អាតាបេតិ
 បរិតាបេតិ បរិយិដ្ឋិ . . . សីលំ ។ បេ ។ បត្តនំ . . .
 ឧត្តំ . . . កោដនំ . . . សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ អត្តានំ
 អាតាបេតិ បរិតាបេតិ បរិយិដ្ឋិ . . . សទ្ធា ។ បេ ។
 សេនាសនំ កាយិកស្ស សុខស្ស កាយិកស្ស
 ទុក្ខស្ស ឧបនិស្សាយប្បច្ចយេន បច្ចយោ កុសលា-
 កុសលំ កម្មំ វិចាកស្ស ឧបនិស្សាយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។

[៨៣] ឧចាទិន្នោ ធម្មោ ឧចាទិន្នស្ស
 ធម្មស្ស បុរេជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ-
 បុរេជានំ វត្ថុបុរេជានំ ។ អារម្មណបុរេជានំ
 បក្ខំ . . . កាយំ ឧចាទិន្នោ រូបេ កន្ធ�េ ដោដ្ឋ-
 ព្វេ . . . វត្ថុំ អនិច្ចតោ ។ បេ ។ ទោមនស្សំ . . .

ឧបាទិទ្ធទុកៈ បញ្ញាវារៈ

នូវវដ្តវ ... នូវកោជន ... អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយ
 ឲ្យទាន ។ បេ ។ បំបកសង្ឃ សទ្ធា ។ បេ ។ សេចក្តីប្រាថ្នា ...
 វដ្តវ ... កោជន ... សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា ។ បេ ។
 នៃសេចក្តីប្រាថ្នា មគ្គ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
 អនុបាទិទ្ធផមិ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិទ្ធផមិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បាន
 ដល់អនន្តបូរនិស្ស័យ និងបកត្ថបូរនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបូរនិស្ស័យ
 គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា ហើយញ្ញាំងខ្លួន ឲ្យក្តៅ ឲ្យក្តៅសព្វ
 ការវិស្វធរក ... សីល ។ បេ ។ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា ... នូវវដ្តវ ...
 នូវកោជន .. បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយញ្ញាំងខ្លួន
 ឲ្យក្តៅ ឲ្យក្តៅសព្វ ការវិស្វធរក ... សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ
 ជាបច្ច័យ នៃកាយិកសុខ និងកាយិកទុក្ខ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 កុសលាកុសលកម្ម ជាបច្ច័យ នៃវិបាក ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

(៨៣) ឧបាទិទ្ធផមិ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិទ្ធផមិ ដោយបុរេជា-
 តប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ ការម្មណបុរេ-
 ជាត គឺ (បុគ្គល) នូវចក្ខុ... នូវកាយ នូវពួករូប ជាឧបាទិទ្ធ ពួកគន្លះ
 ពួកដេដ្ឋព្វៈ... ។ បេ ។ នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ពោមនស្ស ...

កុសលាកុសលេ និរុទ្ធ វិចារកោ តទារម្មណតា
ឧប្បជ្ជតិ ឧចាទិដ្ឋំ រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស កម្លា-
យតនំ . . . ដោជ្ឈន្ទាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស ។ វត្ថុ-
បុរេជានំ ចក្កាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស កាយាយ-
តនំ កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ឧចាទិដ្ឋានំ ខន្ធនំ
បុរេជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧចាទិដ្ឋោ ធម្មោ
អនុចាទិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស បុរេជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ
អារម្មណបុរេជានំ វត្ថុបុរេជានំ ។ អារម្មណបុរេជានំ
ចក្កំ . . . កាយំ ឧចាទិដ្ឋោ រូបេ កន្ធ�េ រសេ ដោ-
ជ្ឈន្ទោ . . . វត្ថុំ អនិច្ចតោ ។ បេ ។ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ
ទិព្វេន ចក្កេនា ឧចាទិដ្ឋំ រូបំ បស្សតិ ។ វត្ថុបុរេជានំ
វត្ថុ អនុចាទិដ្ឋានំ ខន្ធនំ បុរេជានប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ។ អនុចាទិដ្ឋោ ធម្មោ អនុចាទិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស
បុរេជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជានំ អនុ-
ចាទិដ្ឋោ រូបេ . . . សន្ធម្ម . . . កន្ធម្ម . . . ដោជ្ឈន្ទោ
អនិច្ចតោ ។ បេ ។ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន
ចក្កេនា អនុចាទិដ្ឋំ រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ សោតជា-
តុយា សន្ធម្មំ សុណាតិ ។ អនុចាទិដ្ឋោ ធម្មោ ឧចា-
ទិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស បុរេជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្ម-
ណបុរេជានំ អនុចាទិដ្ឋោ រូបេ . . . កន្ធម្ម . . . ដោជ្ឈន្ទោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

កាលកុសលាកុសល រលត់ហើយ វិបាក កើតឡើង ព្រោះមានកុស-
 លាកុសលនោះជាអារម្មណ៍ រូបាយតនៈ ជាឧបាទិដ្ឋ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុ-
 វិញ្ញាណ គន្លាយតនៈ ... ដោយរូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយ-
 វិញ្ញាណ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ
 កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកឧ-
 បាទិដ្ឋក្នុង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិដ្ឋធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបា-
 ទិដ្ឋធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ៍បុរេជាត និងវត្ថុបុរេ-
 ជាត ។ អារម្មណ៍បុរេជាត គឺ (បុគ្គល) នូវចក្ខុ... នូវកាយ នូវ
 ពួករូប ជាឧបាទិដ្ឋ ពួកគន្លងៈ ពួករសៈ ពួកដោងព្វៈ ... នូវវត្ថុ
 ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវ
 រូប ជាឧបាទិដ្ឋ ដោយទិព្វចក្ខុ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកអនុបាទិដ្ឋក្នុង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិដ្ឋធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃអនុបាទិដ្ឋធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ៍-
 បុរេជាត គឺ (បុគ្គល) នូវពួករូប ជាអនុបាទិដ្ឋ ... នូវពួកសំឡេង
 ... នូវពួកក្លិន ... នូវពួកដោងព្វៈ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស
 កើតឡើង ឃើញ នូវរូប ជាអនុបាទិដ្ឋ ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំ-
 ឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ ។ អនុបាទិដ្ឋធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបា-
 ទិដ្ឋធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ៍បុរេជាត គឺ (បុគ្គល)
 នូវពួករូប ជាអនុបាទិដ្ឋ ... នូវពួកគន្លងៈ ... នូវពួកដោងព្វៈ

ឧបទ្ទេសកថា បញ្ញាវិញ្ញា

អនិច្ចតោ ។ បេ ។ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ កុស-
 លាកុសលេ និរុទ្ធ វិចារកោ តទារម្មណតា ឧប្ប-
 ជ្ឈតិ អនុចាទិន្នំ រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស សម្ពា-
 យតនំ ... ដោដ្ឋញ្ញាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស បុរេ-
 ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ វត្ថុ ឧចាទិន្នានំ ខន្ធនំ
 បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧចាទិន្នោ ច អនុ-
 ចាទិន្នោ ច ធម្មា ឧចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស បុរេជាត-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។
 អនុចាទិន្នំ រូបាយតនញ្ច វត្ថុ ច ដោដ្ឋញ្ញាយតនញ្ច
 វត្ថុ ច ឧចាទិន្នានំ ខន្ធនំ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ អនុចាទិន្នំ រូបាយតនញ្ច ចក្កាយតនញ្ច ចក្ក-
 វិញ្ញាណស្ស សម្ពាយតនញ្ច ... ដោដ្ឋញ្ញាយតនញ្ច
 កាយាយតនញ្ច កាយវិញ្ញាណស្ស បុរេជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ ឧចាទិន្នោ ច អនុចាទិន្នោ ច
 ធម្មា អនុចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អនុចាទិន្នំ
 រូបាយតនញ្ច វត្ថុ ច ដោដ្ឋញ្ញាយតនញ្ច វត្ថុ ច
 អនុចាទិន្នានំ ខន្ធនំ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ឧបាទ្ទិស្សៈ បញ្ញាវិវេ:

ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង កាលកុសលាកុសល
 លេត់ហើយ វិបាក កើតឡើង ព្រោះកុសលាកុសលនោះជាអារម្មណ៍
 រូបាយតនៈ ជាអនុបាទិន្ន (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ សទ្ទាយតនៈ
 ... ផោដ្ឋពាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយបុរេជាត-
 ប្បច្ច័យ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបាទិន្នកន្ត ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។
 ឧបាទិន្នធម៌ក្តី អនុបាទិន្នធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិន្នធម៌ ដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ រូបា-
 យតនៈ ជាអនុបាទិន្នក្តី វត្ថុក្តី ផោដ្ឋពាយតនៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃពួកឧបាទិន្នកន្ត ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ រូបាយតនៈ ជាអនុបាទិន្នក្តី
 ចក្ខុយតនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃចក្ខុវិញ្ញាណ សទ្ទាយតនៈក្តី ... ផោ-
 ដ្ឋពាយតនៈក្តី កាយាយតនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិន្នធម៌ក្តី អនុបាទិន្នធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
 អនុបាទិន្នធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និង
 វត្ថុបុរេជាត ។ រូបាយតនៈ ជាអនុបាទិន្នក្តី វត្ថុក្តី ផោដ្ឋពាយតនៈ
 ក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកអនុបាទិន្នកន្ត ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

[៨៤] ឧបាទិដ្ឋោ ធម្មោ ឧបាទិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស
 បន្ទាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បន្ទាជាតា ឧបាទិដ្ឋា
 ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស ឧបាទិដ្ឋស្ស កាយស្ស
 បន្ទាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧបាទិដ្ឋោ ធម្មោ
 អនុបាទិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស បន្ទាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បន្ទាជាតា ឧបាទិដ្ឋា ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស
 អនុបាទិដ្ឋស្ស កាយស្ស បន្ទាជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ ឧបាទិដ្ឋោ ធម្មោ ឧបាទិដ្ឋស្ស ច អនុបា-
 ទិដ្ឋស្ស ច ធម្មស្ស បន្ទាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 សង្ខតំ ។ អនុបាទិដ្ឋោ ធម្មោ អនុបាទិដ្ឋស្ស
 ធម្មស្ស បន្ទាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សង្ខតំ ។
 អនុបាទិដ្ឋោ ធម្មោ ឧបាទិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស បន្ទាជា-
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សង្ខតំ ។ អនុបាទិដ្ឋោ
 ធម្មោ ឧបាទិដ្ឋស្ស ច អនុបាទិដ្ឋស្ស ច ធម្មស្ស
 បន្ទាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សង្ខតំ ។

[៨៥] អនុបាទិដ្ឋោ ធម្មោ អនុបាទិដ្ឋស្ស
 ធម្មស្ស អាសវនប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៨៦] ឧបាទិដ្ឋោ ធម្មោ ឧបាទិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស
 កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបាទិដ្ឋា ចេតនា សម្ប-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[៨៤] ឧបាទិទ្ធធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិទ្ធធម៌ ដោយបច្ឆាជាត-
 តប្បច្ច័យ បានដល់បច្ឆាជាត គឺ ពួកឧបាទិទ្ធក្នុង ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិទ្ធ-
 កាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិទ្ធធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃអនុបាទិទ្ធធម៌ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ បានដល់បច្ឆាជាត
 គឺ ពួកឧបាទិទ្ធក្នុង ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិទ្ធកាយនេះ ដែលកើតមុន
 ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ឧបាទិទ្ធធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិទ្ធមិផ្សំ នៃ
 អនុបាទិទ្ធមិផ្សំ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។
 អនុបាទិទ្ធធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិទ្ធមិ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។
 សេចក្តីបំប្រញ ។ អនុបាទិទ្ធធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិទ្ធមិ ដោយ
 បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ អនុបាទិទ្ធធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 ឧបាទិទ្ធមិផ្សំ នៃអនុបាទិទ្ធមិផ្សំ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។
 សេចក្តីបំប្រញ ។

[៨៥] អនុបាទិទ្ធធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិទ្ធមិ ដោយ
 អាសវនប្បច្ច័យ ។

[៨៦] ឧបាទិទ្ធធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិទ្ធមិ ដោយកម្មប្បច្ច័យ
 គឺ ឧបាទិទ្ធចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយតកក្នុង ដោយកម្មប្បច្ច័យ

បដិសន្ធិក្ខណោ ឧបាទិដ្ឋោ ចេតនា សម្បយុត្តកាណំ
 ឧទ្ធានំ កដត្តា ច រូបាណំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ឧបាទិដ្ឋោ ធម្មោ អនុបាទិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ឧបាទិដ្ឋោ ចេតនា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ
 រូបាណំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧបាទិដ្ឋោ ធម្មោ
 ឧបាទិដ្ឋស្ស ច អនុបាទិដ្ឋស្ស ច ធម្មស្ស កម្មប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ឧបាទិដ្ឋោ ចេតនា សម្បយុត្តកាណំ
 ឧទ្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានក្ខ រូបាណំ កម្មប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ អនុបាទិដ្ឋោ ធម្មោ អនុបាទិដ្ឋស្ស
 ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនុបាទិដ្ឋោ ចេតនា
 សម្បយុត្តកាណំ ឧទ្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានក្ខ រូបាណំ
 កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនុបាទិដ្ឋោ ធម្មោ ឧបា-
 ទិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ នាណាខណ៌-
 កា អនុបាទិដ្ឋោ ចេតនា វិចារកាណំ ឧទ្ធានំ កដត្តា
 ច រូបាណំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៨៧] ឧបាទិដ្ឋោ ធម្មោ ឧបាទិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស
 វិចារកប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបាទិដ្ឋោ ឯកោ
 ឧទ្ធានំ ។ សន្តិកំ ។ ឧបាទិដ្ឋមូលកេ ភីណិ ។
 អនុបាទិដ្ឋោ ធម្មោ អនុបាទិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស

ឧបាទ្ទន្ទកៈ បញ្ញាវារៈ

ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ឧបាទ្ទន្ទចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធផង់ នៃពួកកងត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឧបាទ្ទន្ទធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃអនុបាទ្ទន្ទធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ ឧបាទ្ទន្ទចេតនា ជា
 បច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឧបាទ្ទន្ទធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃឧបាទ្ទន្ទធម៌ផង នៃអនុបាទ្ទន្ទធម៌ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ
 ឧបាទ្ទន្ទចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋា-
 នរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ អនុបាទ្ទន្ទធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទ្ទន្ទ-
 ធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ អនុបាទ្ទន្ទចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធផង់ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ អនុបាទ្ទន្ទធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃឧបាទ្ទន្ទធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់នានាខណៈកៈ គឺ
 អនុបាទ្ទន្ទចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកកក្ខន្ធផង់ នៃពួកកងត្តារូបផង
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

[៨៧] ឧបាទ្ទន្ទធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទ្ទន្ទធម៌ ដោយវិបាកប្ប-
 ច្ច័យ គឺ ឧបាទ្ទន្ទក្ខន្ធទ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ ក្នុងឧបាទ្ទន្ទមូលកៈ
 មានវារៈ ៣ ។ អនុបាទ្ទន្ទធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទ្ទន្ទធម៌

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយវិបាកប្បច្ច័យ គឺ អនុបាទិន្នក្ខន្ធទ ជាវិបាក ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ
 ៣ ផង នៃចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយវិបាកប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... ។

(៨៨) ឧបាទិន្នធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិន្នធម៌ ដោយអាហារ-
 ប្បច្ច័យ គឺ ពួកអាហារ ជាឧបាទិន្ន ជាបច្ច័យ គឺ ជាបដិសន្ធិ នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយអាហារប្បច្ច័យ កតទ្បិណ្ឌរាហារ ជាឧបាទិន្ន
 ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិន្នកាយនេះ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិន្នធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិន្នធម៌ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ ពួកអាហារ ជា
 ឧបាទិន្ន ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប កតទ្បិណ្ឌរាហារ ជាឧបាទិន្ន
 ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិន្នកាយនេះ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិន្នធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិន្នធម៌ផង នៃអនុបាទិន្នធម៌ផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ
 ពួកអាហារ ជាឧបាទិន្ន ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូបផង កតទ្បិណ្ឌរាហារ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលជាឧបា-
 ទិន្ន និងជាអនុបាទិន្ន ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិន្នធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃអនុបាទិន្នធម៌ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ ពួកអាហារ ជាអនុបាទិន្ន

សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ វិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ
 អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនុចាទិន្នោ កតឡិវ្យា-
 រោ អាហារោ សមស្ស អនុចាទិន្នស្ស កាយស្ស
 អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនុចាទិន្នោ ធម្មា
 ឧចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អនុចាទិន្នោ កតឡិវ្យារោ អាហារោ សមស្ស ឧចា-
 ទិន្នស្ស កាយស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អនុចាទិន្នោ ធម្មា ឧចាទិន្នស្ស ច អនុចាទិន្នស្ស
 ច ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនុចាទិន្នោ
 កតឡិវ្យារោ អាហារោ សមស្ស ឧចាទិន្នស្ស ច
 អនុចាទិន្នស្ស ច កាយស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ ឧចាទិន្នោ ច អនុចាទិន្នោ ច ធម្មា ឧចា-
 ទិន្នស្ស ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧចា-
 ទិន្នោ ច អនុចាទិន្នោ ច កតឡិវ្យារោ អាហារោ
 សមស្ស ឧចាទិន្នស្ស កាយស្ស អាហារប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ឧចាទិន្នោ ច អនុចាទិន្នោ ច ធម្មា អនុ-
 ចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧចា-
 ទិន្នោ ច អនុចាទិន្នោ ច កតឡិវ្យារោ អាហារោ
 សមស្ស អនុចាទិន្នស្ស កាយស្ស អាហារប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ឧចាទិន្នោ ច អនុចាទិន្នោ ច ធម្មា

ឧបាទ្ទិស្សកៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
 អាហារប្បច្ច័យ កតឡើងវិញហោរ ជាអនុបាទិទ្ធ ជាបច្ច័យ នៃអនុបា-
 ទិទ្ធកាយនេះ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិទ្ធធមិ ជាបច្ច័យ នៃ
 ឧបាទិទ្ធធមិ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ កតឡើងវិញហោរ ជាអនុបាទិទ្ធ
 ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិទ្ធកាយនេះ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិទ្ធុ-
 ធមិ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិទ្ធុធមិផង នៃអនុបាទិទ្ធុធមិផង ដោយអាហា-
 រប្បច្ច័យ គឺ កតឡើងវិញហោរ ជាអនុបាទិទ្ធ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ
 ជាឧបាទិទ្ធ និងជាអនុបាទិទ្ធ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិទ្ធុធមិក្កិ
 អនុបាទិទ្ធុធមិក្កិ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិទ្ធុធមិ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ
 កតឡើងវិញហោរ ជាឧបាទិទ្ធុក្កិ ជាអនុបាទិទ្ធុក្កិ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ
 ជាឧបាទិទ្ធ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិទ្ធុធមិក្កិ អនុបាទិទ្ធុធមិក្កិ
 ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិទ្ធុធមិ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ កតឡើងវិញហោរ
 ជាឧបាទិទ្ធុក្កិ ជាអនុបាទិទ្ធុក្កិ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ជាអនុ-
 បាទិទ្ធ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិទ្ធុធមិក្កិ អនុបាទិទ្ធុធមិក្កិ

ឧបាទិទ្គិស្ស ច អនុបាទិទ្គិស្ស ច ធម្មស្ស អាហារ-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបាទិទ្គោ ច អនុបាទិទ្គោ ច
កតច្បិដ្ឋារោ អាហារោ សមស្ស ឧបាទិទ្គិស្ស ច អនុ-
បាទិទ្គិស្ស ច កាយស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(៨៩) ឧបាទិទ្គោ ធម្មោ ឧបាទិទ្គិស្ស ធម្មស្ស សង្ក្ខេ-
យប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបាទិទ្គោ សង្ក្ខេយា សម្បយុត្ត-
កានំ ខន្ធានំ សង្ក្ខេយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិ-
កូលោ ឧបាទិទ្គោ សង្ក្ខេយា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
កដត្តា ច រូបាទំ សង្ក្ខេយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
ចក្កុទ្ធិយំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស កាយិទ្ធិយំ . . . រូបដី-
វិតិទ្ធិយំ កដត្តារូបាទំ សង្ក្ខេយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
ឧបាទិទ្គោ ធម្មោ អនុបាទិទ្គិស្ស ធម្មស្ស ។ បេ ។
ឧបាទិទ្គិស្សលកេ ភីណិ បវេសស្ស រូបដីវិតិទ្ធិយំ
សតវេសុ នត្ថិ ។ អនុបាទិទ្គោ ធម្មោ អនុបាទិទ្គិស្ស
ធម្មស្ស សង្ក្ខេយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនុបាទិទ្គោ
សង្ក្ខេយា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានត្ថា
រូបាទំ សង្ក្ខេយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(៩០) ឧបាទិទ្គោ ធម្មោ ឧបាទិទ្គិស្ស ធម្មស្ស ឈា-
នប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចត្តារិ ។ . . . មក្កប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ចត្តារិ សម្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទេ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិន្ទធម៌ផង នៃអនុបាទិន្ទធម៌ផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺកតាឡើងវិញហោរ ជាឧបាទិន្ទក្តី ជាអនុបាទិន្ទក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ជាឧបាទិន្ទ នឹងជាអនុបាទិន្ទ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។

(៨៩) ឧបាទិន្ទធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិន្ទធម៌ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ ពួកឥន្ទ្រិយ ជាឧបាទិន្ទ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកឥន្ទ្រិយ ជាឧបាទិន្ទ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ចក្ខុន្ទ្រិយ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយន្ទ្រិយ ... រូបជីវិតន្ទ្រិយ ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិន្ទធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិន្ទធម៌ ។ បេ ។ ក្នុងឧបាទិន្ទមូលកៈ មានវារៈ ៣ រូបជីវិតន្ទ្រិយ នៃវារៈ ទី ១ មិនមានក្នុងពួកវារៈដទៃទេ ។ អនុបាទិន្ទធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិន្ទធម៌ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ ពួកឥន្ទ្រិយ ជាអនុបាទិន្ទ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។

(៩០) ឧបាទិន្ទធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិន្ទធម៌ ដោយឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។ ... ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[៧០] ឧបាទ្ទិស្ឋាន ឆន្ទា ឧបាទ្ទិស្ឋាន ឆន្ទា
 វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បុរេជាតំ
 បន្ទាជាតំ ។ សហជាតា បដិសន្ធិក្ខណោ ឧបាទ្ទិស្ឋាន
 ឧបាទ្ទិស្ឋាន កងត្រាវាទំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 ឧបាទ្ទិស្ឋាន វត្ថុស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ វត្ថុ
 ឧបាទ្ទិស្ឋាន វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ បុរេជាតំ
 ចក្ខុយតំ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស កាយាយតំ កាយ-
 វិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ឧបាទ្ទិស្ឋាន ឧបាទ្ទិស្ឋាន វិប្បយុត្តប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ។ បន្ទាជាតា ឧបាទ្ទិស្ឋាន ឧបាទ្ទិស្ឋាន
 បុរេជាតស្ស ឥសស្ស ឧបាទ្ទិស្ឋាន កាយស្ស វិប្ប-
 យុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ ឧបាទ្ទិស្ឋាន ឆន្ទា អនុបាទ្ទិស្ឋាន
 ឆន្ទា ឆន្ទា វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ស-
 ហជាតំ បុរេជាតំ បន្ទាជាតំ ។ សហជាតា ឧបា-
 ទ្ទិស្ឋាន ឧបាទ្ទិស្ឋាន ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ។ បុរេជាតំ វត្ថុ អនុបាទ្ទិស្ឋានំ
 ឧបាទ្ទិស្ឋាន ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ បន្ទាជាតា ឧបាទ្ទិស្ឋាន ឧបាទ្ទិស្ឋាន បុរេជាតស្ស
 ឥសស្ស អនុបាទ្ទិស្ឋាន កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ។ ឧបាទ្ទិស្ឋាន ឆន្ទា ឧបាទ្ទិស្ឋាន

ឧបាទិស្ថានៈ បញ្ញាវិញ្ញាណៈ

[៩១] ឧបាទិស្ថានិ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិស្ថានិ ដោយវិប្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និងបច្ចុប្បន្នជាត ។
សហជាត គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកឧបាទិស្ថានិ ជាបច្ច័យ នៃ
ពួកកងតារូប ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ពួកខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃវត្ថុ
ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដោយវិប្បយុត្ត-
ប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺ ចក្ខុយានៈ ជាបច្ច័យ នៃចក្ខុវិញ្ញាណ
កាយាយានៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃ
ពួកឧបាទិស្ថានិ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ចុប្បន្នជាត គឺ ពួកឧបា-
ទិស្ថានិ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិស្ថានិកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិស្ថានិ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិស្ថានិ ដោយវិប្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និងបច្ចុប្បន្នជាត ។ សហ-
ជាត គឺ ពួកឧបាទិស្ថានិ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយ
វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកអនុបាទិស្ថានិ
ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ចុប្បន្នជាត
គឺ ពួកឧបាទិស្ថានិ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិស្ថានិកាយនេះ ដែលកើតមុន
ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិស្ថានិ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិស្ថានិផង

អភិធម្មបដិកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ច អនុចាទិន្នស្ស ច ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បច្ឆាជាតា ឧចាទិន្នា ខន្ធា បុរេជាតស្ស
 ឥមស្ស ឧចាទិន្នស្ស ច អនុចាទិន្នស្ស ច កាយស្ស
 វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនុចាទិន្នា ធម្មា
 អនុចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា អនុចាទិន្នា
 ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា អនុចាទិន្នា ខន្ធា បុរេជាតស្ស
 ឥមស្ស អនុចាទិន្នស្ស កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ អនុចាទិន្នា ធម្មា ឧចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស
 វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតា អនុចាទិន្នា
 ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស ឧចាទិន្នស្ស កាយស្ស
 វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនុចាទិន្នា ធម្មា
 ឧចាទិន្នស្ស ច អនុចាទិន្នស្ស ច ធម្មស្ស វិប្បយុត្ត-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតា អនុចាទិន្នា ខន្ធា
 បុរេជាតស្ស ឥមស្ស ឧចាទិន្នស្ស ច អនុចាទិន្នស្ស
 ច កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

នៃអនុបាទិន្នធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់បច្ឆាជាត គឺ ពួក
 ឧបាទិន្នកន្ធ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ជាឧបាទិន្ន និងជាអនុបាទិន្ន
 ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិន្នធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 អនុបាទិន្នធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆា-
 ជាត ។ សហជាត គឺ ពួកអនុបាទិន្នកន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកបិក្ខុសមុដ្ឋា-
 នរូប ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ឆាជាត គឺ ពួកអនុបាទិន្នកន្ធ ជា
 បច្ច័យ នៃអនុបាទិន្នកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។
 អនុបាទិន្នធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិន្នធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បាន
 ដល់បច្ឆាជាត គឺ ពួកអនុបាទិន្នកន្ធ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិន្នកាយនេះ
 ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិន្នធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃឧបាទិន្នធម៌ផង នៃអនុបាទិន្នធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់
 បច្ឆាជាត គឺ ពួកអនុបាទិន្នកន្ធ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ជាឧបាទិន្ន
 និងជាអនុបាទិន្ន ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

[៧២] ឧបាទិដ្ឋោ ធម្មោ ឧបាទិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស
អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆា-
ជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សង្ខតំ ។ យថា និក្ខត្ត-
បទានិ វិភជិតញានិ បរិបុណ្ណានិ ។ ឧបាទិដ្ឋោ ធម្មោ
អនុបាទិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ស-
ហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ។ សង្ខតំ ។
យថា និក្ខត្តបទានិ វិត្តារេតញានិ ។ ឧបាទិដ្ឋោ ធម្មោ
ឧបាទិដ្ឋស្ស ច អនុបាទិដ្ឋស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ។
សង្ខតំ ។ យថា និក្ខត្តបទានិ វិត្តារេតញានិ ។
អនុបាទិដ្ឋោ ធម្មោ អនុបាទិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្ប-
ច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ
អាហារំ ។ សង្ខតំ ។ យថា និក្ខត្តបទានិ វិភជិ-
តញានិ ។ អនុបាទិដ្ឋោ ធម្មោ ឧបាទិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស
អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ។
បុរេជាតំ បុរេជាតេ អនុបាទិដ្ឋេ រូបេ ... សន្នេ ...
ដោជ្ឈន្តេ អនិច្ចតោ ។ បេ ។ នោមនស្សំ ឧប្ប-
ជ្ជតិ កុសលាកុសលេ និរុទ្ធេ វិចារកោ តទារម្មណា-
តា ឧប្បជ្ជតិ អនុបាទិដ្ឋំ រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស

ឧបាទិស្សទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

(៧២) ឧបាទិស្សធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិស្សធម៌ ដោយអត្ថិប្ប-
 ច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ចាជាត អាហារ និងត្រ័យ ។
 សេចក្តីបំប្រញ ។ ដូចយ៉ាងបទ ដែលលោក តម្កល់ទុកហើយ
 បណ្ឌិត គប្បីចែកឲ្យបរិច្ចាណិច្ចៈ ។ ឧបាទិស្សធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុ-
 បាទិស្សធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ចាជាត
 និងអាហារ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ ដូចយ៉ាងបទ ដែលលោកតម្កល់
 ទុកហើយបណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារចុះ ។ ឧបាទិស្សធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 ឧបាទិស្សធម៌ផង នៃអនុបាទិស្សធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ស-
 ហជាត បច្ចាជាត និងអាហារ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ ដូចយ៉ាងបទ
 ដែលលោកតម្កល់ទុកហើយ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារចុះ ។ អនុបាទិស្ស-
 ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិស្សធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
 បុរេជាត បច្ចាជាត និងអាហារ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ ដូចយ៉ាងបទ
 ដែលលោកតម្កល់ទុកហើយ បណ្ឌិត គប្បីចែកចុះ ។ អនុបាទិស្សធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិស្សធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត បច្ចា-
 ជាត និងអាហារ ។ បុរេជាត គឺ (បុគ្គលឃើញ) ទ្វីវត្ថុរូប ជាអនុ-
 បាទិស្ស ដែលកើតមុន . . . ទ្វីវត្ថុកសំឡេង . . . ទ្វីវត្ថុកផោដ្ឋព្វៈ ជា
 មិនឡើង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង កាលកុសលាកុសល
 រលត់ហើយ វិបាក កើតឡើង ព្រោះមានកុសលាកុសលនោះជា
 ការម្នាក់ រូបាយតនៈ ជាអនុបាទិស្ស (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ

ដោដ្ឋញ្ចាយតនំ . . . ។ បច្ឆាជាតា អនុចាទិន្នា ខន្ធ
 បុរេជាតស្ស ឥមស្ស ឧចាទិន្នស្ស កាយស្ស
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនុចាទិន្នា កតធឿដ្ឋារោ
 អាហារោ ឥមស្ស ឧចាទិន្នស្ស កាយស្ស អត្ថប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនុចាទិន្នា ធម្មា ឧចា-
 ទិន្នស្ស ច អនុចាទិន្នស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ។ បច្ឆាជាតា អនុចា-
 ទិន្នា ខន្ធ បុរេជាតស្ស ឥមស្ស ឧចាទិន្នស្ស ច
 អនុចាទិន្នស្ស ច កាយស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អនុចាទិន្នា កតធឿដ្ឋារោ អាហារោ ឥមស្ស ឧចា-
 ទិន្នស្ស ច អនុចាទិន្នស្ស ច កាយស្ស អត្ថប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ ឧចាទិន្នា ច អនុចាទិន្នា ច
 ធម្មា ឧចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ បុរេជាតំ
 អនុចាទិន្នំ រូចាយតនញ្ច វត្ថុ ច ដោដ្ឋញ្ចាយតនញ្ច
 វត្ថុ ច ឧចាទិន្នានំ ខន្ធនំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អនុចាទិន្នំ រូចាយតនញ្ច ច កាយតនញ្ច ច កុដិញ្ចា-
 ណស្ស អនុចាទិន្នំ ដោដ្ឋញ្ចាយតនញ្ច កាយាយត-
 នញ្ច កាយវិញ្ញាណស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយយាយតនៈ . . . ។ បច្ចាជានត គឺ ពួកអនុបាទិន្ទកន្ធ ជាបច្ច័យ នៃ
 ឧបាទិន្ទកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្ថប្បច្ច័យ កតឡើងវិញហោរ
 ជាអនុបាទិន្ទ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិន្ទកាយនេះ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ អនុ-
 បាទិន្ទធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិន្ទធម៌ផង នៃអនុបាទិន្ទធម៌ផង ដោយ
 អត្ថប្បច្ច័យ បានដល់បច្ចាជានត និងអាហារ ។ បច្ចាជានត គឺ ពួកអនុបា-
 ទិន្ទកន្ធ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ជាឧបាទិន្ទ និងជាអនុបាទិន្ទ ដែលកើត
 មុន ដោយអត្ថប្បច្ច័យ កតឡើងវិញហោរ ជាអនុបាទិន្ទ ជាបច្ច័យ នៃកាយ
 នេះ ជាឧបាទិន្ទ និងជាអនុបាទិន្ទ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិន្ទធម៌ក្តី
 អនុបាទិន្ទក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិន្ទធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បាន
 ដល់បុរេជានត បច្ចាជានត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ បុរេជានត គឺ រូបាយ-
 តនៈ ជាអនុបាទិន្ទក្តី វត្ថុក្តី ដោយយាយតនៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួក
 ឧបាទិន្ទកន្ធ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ រូបាយតនៈ ជាអនុបាទិន្ទក្តី ចក្ខុយាយតនៈ
 ក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយយាយតនៈ ជាអនុបាទិន្ទក្តី កា-
 យាយតនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។

ឧបទ្វីបទុរោ បញ្ញាវារោ

បន្ទាជាតា អនុចាទិន្នា ខន្ធ ច អនុចាទិន្នា កត-
 ឡើង្ការោ អាហារោ ច ឥមស្ស ឧចាទិន្នស្ស កា-
 យស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បន្ទាជាតា អនុ-
 ចាទិន្នា ខន្ធ ច រូបជីវិត្រ្យយញ្ច កដត្តារូចានំ
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧចាទិន្នា ច អនុចាទិ-
 ន្នា ច ធម្មា អនុចាទិន្នស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បន្ទាជាតំ អាហារំ ។
 សហជាតា ឧចាទិន្នា ខន្ធ ច មហាក្ខតា ច ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានានំ រូចានំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ស-
 ហជាតា អនុចាទិន្នា ឯកោ ខន្ធ ច វត្ថុ ច
 តិណ្ណានំ ខន្ធនំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធ
 ... ។ បុរេជាតំ អនុចាទិន្នំ រូចាយតនញ្ច វត្ថុ ច
 អនុចាទិន្នំ ខន្ធនំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ដោ-
 ជ្ជញ្ចាយតនញ្ច វត្ថុ ច អនុចាទិន្នានំ ខន្ធនំ អត្ថប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ បន្ទាជាតា ឧចាទិន្នា ខន្ធ
 ច អនុចាទិន្នា កតឡើង្ការោ អាហារោ ច ឥមស្ស
 អនុចាទិន្នស្ស កាយស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ឧចាទិន្នា ច អនុចាទិន្នា ច ធម្មា ឧចាទិន្នស្ស
 ច អនុចាទិន្នស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ

ឧបាទ្ទន្ទកៈ បញ្ញាវារៈ

បច្ឆាជានត គឺ ពួកអនុបាទ្ទន្ទក្នុង កតទ្យោង្គិកាហារ ជាអនុបាទ្ទន្ទក្នុង
 ជាបច្ច័យ នៃឧបាទ្ទន្ទកាយនេះ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជានត គឺ
 ពួកអនុបាទ្ទន្ទក្នុង រូបជីវិត្រ្យន្ទិយក្នុង ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយ
 អត្ថប្បច្ច័យ ។ ឧបាទ្ទន្ទធម៌ក្នុង អនុបាទ្ទន្ទធម៌ក្នុង ជាបច្ច័យ នៃអនុបា-
 ទ្ទន្ទធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជានត បុរេជានត បច្ឆាជានត
 នឹងអាហារ ។ សហជានត គឺ ពួកឧបាទ្ទន្ទក្នុង ពួកមហាក្ខតក្នុង
 ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានរូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ សហជានត
 គឺ អនុបាទ្ទន្ទក្នុង ១ ក្នុង វត្ថុក្នុង ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ
 ខន្ធ ២ . . . ។ បុរេជានត គឺ រូបាយតនៈ ជាអនុបាទ្ទន្ទក្នុង វត្ថុក្នុង
 ជាបច្ច័យ នៃពួកអនុបាទ្ទន្ទក្នុង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ដោយរូបាយតនៈក្នុង
 វត្ថុក្នុង ជាបច្ច័យ នៃពួកអនុបាទ្ទន្ទក្នុង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជានត
 គឺ ពួកឧបាទ្ទន្ទក្នុង កតទ្យោង្គិកាហារ ជាអនុបាទ្ទន្ទក្នុង ជាបច្ច័យ នៃ
 អនុបាទ្ទន្ទកាយនេះ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ ឧបាទ្ទន្ទធម៌ក្នុង អនុបាទ្ទន្ទធម៌
 ក្នុង ជាបច្ច័យ នៃឧបាទ្ទន្ទធម៌ផង នៃអនុបាទ្ទន្ទធម៌ផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អាហារំ ឧទាទិដ្ឋោ ច អនុទាទិដ្ឋោ ច កតត្ថិដ្ឋា-
 រោ អាហារោ ឥមស្ស ឧទាទិដ្ឋស្ស ច អនុទា-
 ទិដ្ឋស្ស ច កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 . . . នត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិភតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អវិភតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៩៣] ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណេ ចត្តារិ អធិ-
 បតិយា ទ្វេ អនន្តរេ ចត្តារិ សមនន្តរេ ចត្តារិ ស-
 ហជាតេ បញ្ច អញ្ញមញ្ញេ ទ្វេ និស្សយេ បញ្ច ឧ-
 បនិស្សយេ ចត្តារិ បុរេជាតេ ឆ បច្ឆាជាតេ ឆ អា-
 សេវនេ ឯកំ កថ្មេ បញ្ច វិចារកេ ចត្តារិ អាហារេ
 នវំ ឥន្ទ្រិយេ ចត្តារិ ឈានេ ចត្តារិ មន្តេ ចត្តារិ
 សម្បយុត្តេ ទ្វេ វិប្បយុត្តេ ឆ អត្ថិយា នវំ នត្ថិយា
 ចត្តារិ វិភតេ ចត្តារិ អវិភតេ នវំ ។

[៩៤] ឧទាទិដ្ឋោ ឆម្ពោ ឧទាទិដ្ឋស្ស ឆម្ពស្ស អារម្មណ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិ-
 ស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ

បានដល់អាហារ គឺ កតាទ្រិស្តាភហារ ជាឧបាទិទ្ធ ជាអនុបា-
ទិទ្ធ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ជាឧបាទិទ្ធ និងជាអនុបាទិទ្ធ ដោយ
អត្ថប្បច្ច័យ ។ . . ជាបច្ច័យ ដោយនត្ថប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
វិតតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអវិតតប្បច្ច័យ ។

[៧៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងការមូណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៥ ក្នុងអតាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៥ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៦ ក្នុងបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងការសរនប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងត្រៀមប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
ឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្បយុត្ត-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងអត្ថប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៧៤] ឧបាទិទ្ធផមិ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិទ្ធផមិ ដោយការមូ-
ណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ

ឧបទ្ទេសទុក្ខេ បញ្ញាវិហា

ភ្នំន្ទិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧទាទិដ្ឋោ ធម្មា
 អនុទាទិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បន្តាជាត-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ឧទាទិដ្ឋោ ធម្មា ឧទាទិដ្ឋស្ស ច អនុទាទិដ្ឋស្ស
 ច ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បន្តាជា-
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អនុទាទិដ្ឋោ ធម្មា អនុទាទិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បន្តាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ អនុទាទិដ្ឋោ ធម្មា ឧទាទិដ្ឋស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បន្តាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនុទាទិដ្ឋោ ធម្មា
 ឧទាទិដ្ឋស្ស ច អនុទាទិដ្ឋស្ស ច ធម្មស្ស បន្តាជា-
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ឧបាទិស្សទុក្ខៈ បញ្ញាវិរៈ

ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិស្សធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិស្សធម៌
 ដោយការម្សុណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិស្ស-
 ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិស្សធម៌ផង នៃអនុបាទិស្សធម៌ផង ដោយសហ-
 ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហា-
 រប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិស្សធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិស្សធម៌ ដោយអា-
 រម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ អនុបា-
 ទិស្សធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិស្សធម៌ ដោយការម្សុណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 អាហារប្បច្ច័យ ។ អនុបាទិស្សធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិស្សធម៌ផង នៃអនុ-
 បាទិស្សធម៌ផង ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុណាមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧទានិដ្ឋោ ច អនុទានិដ្ឋោ ច ធម្មា ឧទានិដ្ឋស្ស ធម្ម-
ស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បន្តាជាតប្បច្ចយេន
បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ វេទ្ខិយប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ ។ ឧទានិដ្ឋោ ច អនុទានិដ្ឋោ ច
ធម្មា អនុទានិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន
បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បន្តាជាតប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧទា-
និដ្ឋោ ច អនុទានិដ្ឋោ ច ធម្មា ឧទានិដ្ឋស្ស ច
អនុទានិដ្ឋស្ស ច ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៧៥] នហេតុយា នវ នអារម្មណេ នវ សត្វត្ថ
នវ នអាហារេ អដ្ឋ នសម្បយុត្តេ នវ នវិប្បយុត្តេ
នវ នោអត្ថិយា ចត្តារិ នោនត្ថិយា នវ នោវិគតេ
នវ នោអវិគតេ ចត្តារិ ។

[៧៦] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ ចត្តារិ...
នអញ្ញាមញ្ញោ ភីណិ នឧបនិស្សយេ ចត្តារិ ។ បេ ។
នសម្បយុត្តេ ភីណិ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ នោនត្ថិយា
ចត្តារិ នោវិគតេ ចត្តារិ ។

អភិធម្មបដិក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ឧបាទិទ្ទធម៌ក្តី អនុបាទិទ្ទធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិទ្ទធម៌ ដោយបុរេ-
 ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 អាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយត្រឡប់ប្រឡងប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិទ្ទធម៌ក្តី
 អនុបាទិទ្ទធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃអនុបាទិទ្ទធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ឧបាទិទ្ទធម៌ក្តី អនុបាទិទ្ទធម៌ក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃឧបាទិទ្ទធម៌ផល នៃអនុបាទិទ្ទធម៌ផល ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។

(៧៥) ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនការមូលប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងនអាហារ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនវិប្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោត្ត-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោអវិ-
 ត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

(៧៦) ក្នុងនការមូលប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 ... ក្នុងនអត្តាមាត្រប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ។ បេ ។ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្ត-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោវិត្តប្ប-
 ច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

ឧបាសន្តទុកេ បដិច្ចវារោ

[៧៧] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ចត្តារិ . . .
អធិបតិយា ទ្វេ ។ អនុលោមមាតិកា កាតព្វា ។
. . . អវិគតេ នវ ។

ឧបាសន្តទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ឧបាសន្តទុកំ

បដិច្ចវារោ

[៧៨] ឧបាទានំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ទិដ្ឋបាទានំ បដិច្ច កាមុ-
បាទានំ កាមុបាទានំ បដិច្ច ទិដ្ឋបាទានំ សីលព្វតុ-
បាទានំ បដិច្ច កាមុបាទានំ កាមុបាទានំ បដិច្ច
សីលព្វតុបាទានំ អត្តវាទុបាទានំ បដិច្ច កាមុបាទានំ
កាមុបាទានំ បដិច្ច អត្តវាទុបាទានំ ។ ឧបាទានំ ធម្មំ
បដិច្ច នោឧបាទានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
ឧបាទានេ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋា-
នញ្ច រូបំ ។ ឧបាទានំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានោ ច
នោឧបាទានោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា

ឧបាទានទុកៈ បដិច្ចវារៈ

[៩៧] ក្នុងការម្មណាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើចុះ ។ ... ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

ចប់ ឧបាទានទុកៈ ។

ឧបាទានទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[៩៨] ឧបាទានធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ កាមុបាទាន អាស្រ័យ នូវទិដ្ឋបាទាន ទិដ្ឋបា-
ទាន អាស្រ័យ នូវកាមុបាទាន កាមុបាទាន អាស្រ័យ នូវសីលព្វតុ-
បាទាន សីលព្វតុបាទាន អាស្រ័យ នូវកាមុបាទាន កាមុបាទាន អា-
ស្រ័យ នូវអត្តវេទុបាទាន អត្តវេទុបាទាន អាស្រ័យ នូវកាមុបាទាន ។
នោឧបាទានធម៌ (ធម៌មិនមែនជាឧបាទាន^(១)) អាស្រ័យ នូវឧបាទាន-
ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្កី ចិត្ត
សមុជ្ឈានរូបក្កី អាស្រ័យ នូវពួកឧបាទាន ។ ឧបាទានធម៌ក្កី នោឧបា-
ទានធម៌ក្កី អាស្រ័យ នូវឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

១ អកុសលដ៏សេសក្រៅពីឧបាទាន កុសលនិងវិបាកក្នុងភូមិ ៤ កិរិយាព្យាប្រឹក្សត្ថកភូមិ ៣
រូប និព្វាន ។

ទិដ្ឋទាណំ បដិច្ច កាមុទាណំ សម្បយុត្តកា ច
 ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ កាមុទាណំ . . . ។
 សត្វំ ចក្កំ កាតត្វំ ។ លោឌុទាណំ ធម្មំ បដិច្ច
 លោឌុទាណាលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា លោ-
 ឌុទាណំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ
 លោឌុទាណំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា កដត្តា
 ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ . . . ខន្ធេ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ
 បដិច្ច ខន្ធា ឯកំ មហាក្វតំ . . . មហាក្វតេ បដិច្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កដត្តារូបំ ឌុទាណារូបំ ។
 លោឌុទាណំ ធម្មំ បដិច្ច ឌុទាណាលោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា លោឌុទាណាលោ ខន្ធេ
 បដិច្ច ឌុទាណា ។ លោឌុទាណំ ធម្មំ បដិច្ច
 ឌុទាណាលោ ច លោឌុទាណាលោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា លោឌុទាណំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច ត-
 យោ ខន្ធា ឌុទាណា ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ
 បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។ ឌុទាណ-
 នញ្ច លោឌុទាណានញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ឌុទាណាលោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ទិដ្ឋទាណានញ្ច
 សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធេ បដិច្ច កាមុទាណំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ កាមុបាទានក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវ
 ទិដ្ឋបាទាន កាមុបាទាន ... ។ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើជាចក្ខុៈទាំងអស់ចុះ ។

នោឧបាទានធម៌ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវនោឧ-
 បាទានក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ខន្ធ ពា ក្តី កងតារូបក្តី អាស្រ័យ នូវ
 នោឧបាទានក្ខន្ធ ១ កងបដិសន្ធិកុណៈ នូវខន្ធ ២ .. វត្ថុ អាស្រ័យ
 នូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ មហាក្ខត ១ ... ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូប កងតារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ។

ឧបាទានធម៌ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកឧបាទាន អាស្រ័យ នូវពួកនោឧបាទានក្ខន្ធ ។

ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទានធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា ក្តី ពួកឧបាទានក្តី
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានក្ខន្ធ ១ ខន្ធ ២ ក្តី ចិត្តស-
 មុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ២ ។ ឧបាទានធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបា-
 ទានធម៌ផង នូវនោឧបាទានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ កាមុបាទាន អាស្រ័យ នូវទិដ្ឋបាទានផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។

សព្វំ ចក្កំ កាតព្វំ^(១) ។ ឧបាសាមញ្ញោ នោឧបាសាមញ្ញោ
 ធម្មំ បដិច្ច នោឧបាសាមញ្ញោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា នោឧបាសាមញ្ញំ ឯកំ ទទ្ធកំ ឧបាសាមញ្ញោ បដិច្ច
 តយោ ទទ្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានកំ រូបំ ទ្វេ ទទ្វេ ...
 ឧបាសាមញ្ញោ នោឧបាសាមញ្ញោ មហាភូតេ ច បដិច្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ឧបាសាមញ្ញោ វត្ថុកំ បដិច្ច នោឧ-
 បាសាមញ្ញោ ទទ្ធា ។ ឧបាសាមញ្ញោ នោឧបាសាមញ្ញោ
 ធម្មំ បដិច្ច ឧបាសាមញ្ញោ ច នោឧបាសាមញ្ញោ ច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នោឧបាសាមញ្ញំ ឯកំ ទទ្ធកំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានកំ បដិច្ច តយោ ទទ្ធា កាមុបាសាមញ្ញោ
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ ទទ្វេ ... ។ ចក្កំ កាតព្វំ ។

[៧៧] ឧបាសាមញ្ញោ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាសាមញ្ញោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ អាវុស្តុណប្បច្ចយា នវបិ បញ្ញា កាតព្វំ រូបំ
 ធម្មេតព្វំ ។

[១០០] ហេតុយា នវ អាវុស្តុណ នវ អធិបតីយា
 នវ សព្វត្ថ នវ វិចារកេ ឯកំ អវិគតេ នវ ។

ឧបាសានៈ បដិច្ចវារៈ

បណ្ឌិត គប្បីធ្វើជាចក្កៈទាំងអស់ចុះ ។ នៅឧបាសានធម៌ អាស្រ័យ
 នូវឧបាសានធម៌ផង នូវនោឧបាសានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្កិ អាស្រ័យ នូវនោឧបាសា-
 នក្ខន្ធ ១ ផង នូវឧបាសានផង នូវខន្ធ ២ ... ចិត្តសមុជ្ជានុប អាស្រ័យ
 នូវឧបាសានផង នូវនោឧបាសានផង នូវពួកមហាក្ខតផង ពួកនោឧបា-
 សានក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវឧបាសានផង នូវវត្ថុផង ។ ឧបាសានធម៌ក្តី
 នោឧបាសានធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវឧបាសានធម៌ផង នូវនោឧបាសានធម៌
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី កាមុបាសានក្តី
 ចិត្តសមុជ្ជានុបក្កិ អាស្រ័យ នូវនោឧបាសានក្ខន្ធ ១ ផង នូវទិដ្ឋុបា-
 សានផង នូវខន្ធ ២ ... ។ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើជាចក្កៈចុះ ។

[៧៧] ឧបាសានធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាសានធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះការម្សណប្បដ្ឋាយ គឺ បញ្ញាទាំង ៧ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ
 ឯរូប បណ្ឌិត គប្បីដកចោលចេញ ។

[១០០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្សណប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងបដ្ឋាយទាំងអស់
 សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ៧ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[១០១] លោឌុចាទានំ ធម្មំ បដិច្ច លោឌុចា-
 នាលោ ធម្មោ ឌុប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ
 លោឌុចាទានំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ . . . អហេតុកប្បដិសន្ធិ-
 កូលោ ខន្ធេ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធា ឯកំ
 មហាក្កតំ . . . មហាក្កតេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
 កដត្តារូបំ ឌុចាទារូបំ ពាហិរំ . . . អាហារសមុដ្ឋា-
 នំ . . . ឌុត្តសមុដ្ឋានំ . . . ។ បេ ។ អសញ្ញាសត្តានំ
 វិចិត្តាសហគតេ ឌុទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធេ បដិច្ច
 វិចិត្តាសហគតោ ឌុទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។

[១០២] ឌុចាទានំ ធម្មំ បដិច្ច លោឌុចាទានាលោ
 ធម្មោ ឌុប្បជ្ជតិ នអារម្មណប្បច្ចយា ឌុចាទានេ ប-
 ដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ លោឌុចាទានំ ធម្មំ បដិច្ច
 លោឌុចាទានាលោ ធម្មោ ឌុប្បជ្ជតិ នអារម្មណប្បច្ចយា
 លោឌុចាទានេ ខន្ធេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិ-
 សន្ធិកូលោ លោឌុចាទានេ ខន្ធេ បដិច្ច កដត្តា-
 រូបំ ខន្ធេ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធា ឯកំ
 មហាក្កតំ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ ឌុចាទានញ្ច
 លោឌុចាទានញ្ច ធម្មំ បដិច្ច លោឌុចាទានាលោ ធម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១០១] នោឧបាទានធម៌ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ព ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្ក
អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ ... វត្ថុ
អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ក្នុងអហេតុកប្បដិ-
សន្ធិកុណៈ មហាក្ខត ១ ... ចិត្តសមុជ្ជានុប កដត្តារូប និន័ឧបាទា-
នុប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ពាហិរៈ ... អាហារសមុជ្ជាន ...
ឧត្តសមុជ្ជាន ... ។ បេ ។ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំ
ដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំ
ដោយឧទ្ធច្ចៈ របស់ពួកអសព្វាសត្វ ។

[១០២] នោឧបាទានធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនការម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានុប អាស្រ័យ
នូវពួកឧបាទាន ។ នោឧបាទានធម៌ អាស្រ័យ នូវនោឧបាទានធម៌
ទើបកើតឡើង ព្រោះនការម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានុប អាស្រ័យ
នូវពួកនោឧបាទានក្ខន្ធ កដត្តារូប អាស្រ័យ នូវពួកនោឧបាទានក្ខន្ធ
ក្នុងបដិសន្ធិកុណៈ វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ
នូវវត្ថុ មហាក្ខត ១ រហូតដល់ពួកអសព្វាសត្វ ។ នោឧបា-
ទានធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានធម៌ផង នូវនោឧបាទានធម៌ផង

ធម្មាទានុកោ បដិច្ចវិហារ

ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា ឧចានានេ ច សម្ម-
 យុត្តកេ ច ខន្ធេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ឧចានា-
 នេ ច មហាក្ខតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។
 . . . នអធិបតីប្បច្ចយា នអនន្តរប្បច្ចយា ។ បេ ។
 នឧបនិស្សយប្បច្ចយា ។

(១០៣) ឧចានានំ ធម្មំ បដិច្ច ឧចានានោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នបុរេជានប្បច្ចយា អរូបេ អត្តវាទុ-
 ចានានំ បដិច្ច កាមុចានានំ កាមុចានានំ បដិច្ច
 អត្តវាទុចានានំ ។ ឧចានានំ ធម្មំ បដិច្ច នោឧចា-
 នានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នបុរេជានប្បច្ចយា អរូបេ
 ឧចានានេ បដិច្ច សម្មយុត្តកា ខន្ធោ ឧចានានេ
 បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ សង្ខតំ ។ នវបិ បញ្ញា
 អរូបេ ទ្វេ ឧចានានា ។ សង្ខតំ ។

(១០៤) នបោតុយា ឯកំ នអារម្មណេ តីណិ
 នអធិបតីយា នវ នអនន្តរេ តីណិ ។ បេ ។ ន-
 ឧបនិស្សយេ តីណិ នបុរេជានេ នវ នបច្ឆាជានេ
 នវ នអាសេវនេ នវ នកម្មេ តីណិ នវចានេ
 នវ នអាហារេ ឯកំ នឥន្ទ្រិយេ ឯកំ នឈា-
 នេ ឯកំ នមក្ខេ ឯកំ នសម្មយុត្តេ តីណិ

ឧបាសន៍ទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ទើបកើតឡើង ព្រោះនការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ
នូវពួកឧបាសនក្ខន្ធផង ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អា-
ស្រ័យ នូវពួកឧបាសនផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។ ... ព្រោះនអធិបតិ-
ប្បច្ច័យ ព្រោះនអនន្តប្បច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[១០៣] ឧបាសនធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាសនធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនបុរេជានប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងអរូប កាមុបាសន អាស្រ័យ
នូវអត្តវេទុបាសន អត្តវេទុបាសន អាស្រ័យ នូវកាមុបាសន ។ នោ-
ឧបាសនធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាសនធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេ-
ជានប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវពួកឧបាសន ក្នុង
អរូប ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកឧបាសន ។ សេចក្តីបំប្រញ ។
បញ្ញាទាំង ៩ ឧបាសនទាំង ២ ក្នុងអរូប ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[១០៤] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអនន្តប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ។ បេ ។ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុ-
រេជានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនបច្ឆាជានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
នការសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
នភន្ត្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
នមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បជ្ជាសំ

នវិប្បយុត្តេ នវ លោនត្ថិយា តីណី លោវិកតេ
តីណី ។

[១០៥] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ តីណី ...
នអធិបតិយា នវ នឧបនិស្សយេ តីណី នបុរេជាតេ
នវ នបច្ឆាជាតេ នវ នអាសវនេ នវ នកម្មេ តីណី
នវិចារកេ នវ នសម្បយុត្តេ តីណី នវិប្បយុត្តេ នវ
លោនត្ថិយា តីណី លោវិកតេ តីណី ។

[១០៦] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ឯកំ សព្វត្ថ
ឯកំ ... មក្កេ ឯកំ អវិកតេ ឯកំ ។

សហជាតវារោចិ បដិច្ចវាសនិសោ វិកជន្តេន

ទិដ្ឋចានាធំ សហជាតំ កាមុចានាធំត្ថិ

កាតតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣

ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១០៥] ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ

. . . ក្នុងនអធិបត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មាន

វារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មាន

វារៈ ៧ ក្នុងនអាសវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ

៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣

ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣

ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១០៦] ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ

ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ១ . . . ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១

ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

ឯសហជាតវារៈ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ បណ្ឌិត កាលចែក

គប្បីធ្វើថា កាមុបាទាន កើតជាមួយនឹងទិដ្ឋបាទានចុះ ។

ឧបាទានទុកៈ បច្ចយវារៈ

បច្ចយវារៈ

(១០៧) ឧបាទានធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ កាមុបាទាន ពឹងផ្អែក នឹងទិដ្ឋបាទាន ។ មាន
 វារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នោឧបាទានធម៌ ពឹងផ្អែក នឹង
 នោឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី
 ចិត្តសមុដានរបក្ខី ពឹងផ្អែក នឹងនោឧបាទានក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ . . . កង
 បដិសន្ធិកណៈ ពួកមហាក្ខត ខាងកង ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ រហូតដល់
 ពួកនោឧបាទានក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ឧបាទានធម៌ ពឹងផ្អែក នឹង
 នោឧបាទានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកឧបាទាន
 ពឹងផ្អែក នឹងពួកនោឧបាទានក្ខន្ធ ពួកឧបាទាន ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។
 ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទានធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងនោឧបាទានធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ពួកឧបាទានក្តី ចិត្តស-
 មុដានរបក្ខី ពឹងផ្អែក នឹងនោឧបាទានក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ . . . ពួក
 ឧបាទាន ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចិត្តសមុដានរប ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត
 ពួកឧបាទានក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ឧបាទានធម៌
 ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទានធម៌ផង នឹងនោឧបាទានធម៌ផង ទើបកើតឡើង

ហេតុប្បដ្ឋយា និដ្ឋថាទានញ្ច សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធ
 បដ្ឋយា កាមុថាទានំ កាមុថាទានញ្ច សម្បយុត្តកេ
 ច ខន្ធ បដ្ឋយា និដ្ឋថាទានំ ។ ចក្កំ កាតតំ ។
 និដ្ឋថាទានញ្ច វត្ថុញ្ច បដ្ឋយា កាមុថាទានំ ។ ចក្កំ
 កាតតំ ។ ឧថាទានញ្ច នោឧថាទានញ្ច ធម្មំ បដ្ឋ-
 យា នោឧថាទានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 នោឧថាទានំ ឯកំ ខន្ធឯ ឧថាទានញ្ច បដ្ឋយា
 តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ន្ទេ ខន្ធ . . . ។
 ចក្កំ កាតតំ ។ ឧថាទានេ ច មហាក្ខតេ ច បដ្ឋ-
 យា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ឧថាទានញ្ច វត្ថុញ្ច បដ្ឋយា
 នោឧថាទានោ ខន្ធា ។ ឧថាទានញ្ច នោឧថាទានញ្ច
 ធម្មំ បដ្ឋយា ឧថាទានោ ច នោឧថាទានោ ច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា នោឧថាទានំ ឯកំ ខន្ធឯ
 និដ្ឋថាទានញ្ច បដ្ឋយា តយោ ខន្ធា កាមុថាទានញ្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ ចក្កំ ។ និដ្ឋថាទានញ្ច វត្ថុញ្ច
 បដ្ឋយា កាមុថាទានំ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ។
 ចក្កំ ។ . . . អារម្មណប្បដ្ឋយា អារម្មណេ នោឧថា-
 ទានម្បរកេ បញ្ចាយតនញ្ច វត្ថុ ច កាតតា ។

[១០៨] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អធិបត្ថ-
 យា នវ សព្វត្ថ នវ វិចារកេ ឯកំ អវិគតេ នវ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ កាមុបាទាន ពឹងផ្អែក នឹងទិដ្ឋបាទានផង នឹង
 ពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង ទិដ្ឋបាទាន ពឹងផ្អែក នឹងកាមុបាទានផង នឹងពួក
 សម្បយុត្តកក្នុងផង ។ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើជាចក្កៈចុះ ។ កាមុបាទាន ពឹង
 ផ្អែក នឹងទិដ្ឋបាទានផង នឹងវត្ថុផង ។ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើជាចក្កៈចុះ ។
 នោឧបាទានធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទានធម៌ផង នឹងនោឧបាទានធម៌ផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី
 ពឹងផ្អែក នឹងនោឧបាទានក្នុង ១ ផង នឹងឧបាទានផង នឹងខន្ធ ២ ... ។
 បណ្ឌិត គប្បីធ្វើជាចក្កៈចុះ ។ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកឧបាទាន
 ផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ពួកនោឧបាទានក្នុង ពឹងផ្អែក នឹងពួកឧបា-
 ទានផង នឹងវត្ថុផង ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទានធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក
 នឹងឧបាទានធម៌ផង នឹងនោឧបាទានធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា ក្តី កាមុបាទានក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែក
 នឹងនោឧបាទានក្នុង ១ ផង នឹងទិដ្ឋបាទានផង ។ ចក្កៈ ។ កាមុបាទាន
 ក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្នុងក្តី ពឹងផ្អែក នឹងទិដ្ឋបាទានផង នឹងវត្ថុផង ។
 ចក្កៈ ។ ... ព្រោះការម្មណប្បច្ច័យ គឺ អាយតនៈ៥ ក្តី វត្ថុក្តី បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ នឹងក្នុងនោឧបាទានមូលកៈចុះ ។

[១០៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
 វារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ឧបាសម្ពុទ្ធកេ សំសង្ករិកោ

[១០៩] លោឌុចាទានំ ធម្មំ បច្ចយា លោឌុចា-
 ទាលោ ធម្មោ ឌុប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ
 លោឌុចាទានំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា អហេតុកប្បជ្ជ-
 សន្និក្ខុណោ យាវ អសញ្ញាសត្តា ចក្ខាយេតនំ បច្ចយា
 ចក្ខុវិញ្ញាណំ កាយាយេតនំ បច្ចយា កាយវិញ្ញាណំ
 វត្ថុំ បច្ចយា អហេតុកា លោឌុចាទានា ខន្ធវា វិចីកិច្ចា
 សហគតេ ឌុទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធច វត្ថុញ្ច បច្ចយា
 វិចីកិច្ចាសហគតោ ឌុទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។

[១១០] នហេតុយា ឯកំ នអារម្មណេ ភីណិ
 នអធិបតីយា នវ នអនន្តរេ ភីណិ នសមនន្តរេ
 ភីណិ នបុរេជានេ នវ ។ សង្ខតំ ។ នកម្មេ ភីណិ
 នវិចារកេ នវ បដិច្ចសទិសំ ។ នោវិគតេ ភីណិ ។
 ឯវំ ឥតរេ ទ្វេ កណាធាបិ និស្សយវារោបិ កាតញ្ច ។

សំសង្ករិកោ

[១១១] ឌុចាទានំ ធម្មំ សំសង្កោ ឌុចាទាលោ
 ធម្មោ ឌុប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ទិដ្ឋទានំ សំសង្កំ
 កាមុចាទានំ កាមុចាទានំ សំសង្កំ ទិដ្ឋទានំ ។
 ចក្កំ ។ ឯវំ នវបិ បញ្ញា កាតញ្ច ។

ឧបាសានៈ សំសង្ការៈ

[១០៩] នោឧបាសានធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោឧបាសានធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពឹងផ្អែក នឹងនោឧបាសានក្ខន្ធ ១
 ជាអហេតុកៈ ក្នុងអហេតុកប្បដ្ឋសនិក្ខណៈ ចក្កវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹង
 ចក្ខុយាននៈ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ កាយវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹង
 កាយាយាននៈ ពួកនោឧបាសានក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ
 មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្នា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្នៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួក
 ខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្នា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្នៈផង នឹងវត្ថុផង ។

[១១០] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនអារម្មណប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអនន្តរប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៩ ។ សេចក្តីបំប្រញា ។ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ក្នុងនោ-
 វិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាង ក្រៅនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី បណ្ឌិត

គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

សំសង្ការៈ

[១១១] ឧបាសានធម៌ ច្រឡំ នឹងឧបាសានធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ គឺ កាមុបាសាន ច្រឡំ នឹងទិដ្ឋុបាសាន ទិដ្ឋុបាសាន ច្រឡំ នឹង
 តាមុបាសាន ។ ចក្កៈ ។ ប្រសាទាំង ៩ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[១១២] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អធិប-
តិយា នវ សព្វត្ថ នវ វិចារកេ ឯកំ វិគតេ នវ
អវិគតេ នវ ។

[១១៣] នោឧចានានំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ នោ-
ឧចានានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេ-
តុកំ នោឧចានានំ ឯកំ ខន្ធំ សំសដ្ឋោ តយោ
ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ . . . អហេតុកប្បជ្ឈសន្និក្ខណោ
វិចីកំប្បាសហតតេ ឧទ្ធច្ចសហតតេ ខន្ធោ សំសដ្ឋោ
វិចីកំប្បាសហតតោ ឧទ្ធច្ចសហតតោ មោហោ ។

[១១៤] នហេតុយា ឯកំ នអធិបតិយា នវ
នបុរេជានេ នវ នបច្ឆាជានេ នវ នអាសវនេ នវ
នកម្មេ តីណិ នវិចារកេ នវ នឈានេ ឯកំ នមត្តេ
ឯកំ នវិប្បយុត្តេ នវ ។

ឯវំ ឥតរេ ទ្វេ កណាធាបិ សម្បយុត្តវារេបិ

កាតព្វា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១១២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់
 សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១១៣] នោឧបាទានធម៌ ច្រឡំ នឹងនោឧបាទានធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ច្រឡំ នឹងនោឧបាទានក្ខន្ធ
 ១ ជាអហេតុកៈ នឹងខន្ធ ២ ... ក្នុងអហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណៈ មោហាៈ
 ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ច្រឡំ នឹងពួកខន្ធ ដែល
 ច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។

[១១៤] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ចាជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនការសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ។

ការរាប់ ២ យ៉ាង ក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិត

គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

ឧបាទានទុកៈ បញ្ញាវិវរៈ

បញ្ញាវិវរៈ

[១១៥] ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយហេតុ-
 បច្ច័យ គឺ ពួកឧបាទានហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកឧបាទាន
 ដោយហេតុបច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកឧបាទានហេតុ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុប្បវដ្តផង ដោយ
 ហេតុបច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកឧបាទានហេតុ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកឧបាទានផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុប្បវដ្តផង
 ដោយហេតុបច្ច័យ ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌
 ដោយហេតុបច្ច័យ គឺ ពួកនោឧបាទានហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្ត-
 កក្នុងផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុប្បវដ្តផង ដោយហេតុបច្ច័យ ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ
 ។ បេ ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយហេតុបច្ច័យ
 គឺ ពួកនោឧបាទានហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកឧបាទាន ដោយ
 ហេតុបច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកនោឧបាទានហេតុ ជា
 បច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកឧបាទានផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជា-
 នុប្បវដ្តផង ដោយហេតុបច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទានធម៌ក្តី

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧបាទាននស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 ឧបាទានា ច លោឧបាទានា ច ហេតុ សម្បយុត្ត-
 កានំ ឧបាទានានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 ម្យលំ កាតតំ ឧបាទានា ច លោឧបាទានា ច ហេតុ
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធនំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ ម្យលំ កាតតំ ឧបា-
 ទានា ច លោឧបាទានា ច ហេតុ សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធនំ ឧបាទានានញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

(១១៦) ឧបាទានោ ធម្មោ ឧបាទាននស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបាទានេ
 អារត្ត ឧបាទានា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ តីណី អារត្ត កាតញ្ច ។
 លោឧបាទានោ ធម្មោ លោឧបាទាននស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នានំ នត្វា សីលំ ...
 ឧបោសថកម្មំ កត្វា តំ បដ្ឋវេក្ខតិ អស្សាទេតិ
 អភិនន្តតិ តំ អារត្ត វាតោ ... ទិដ្ឋិ វិចិត្តិន្ទា
 ឧទ្ធច្ចំ ... នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ បុព្វេ សុចីណ្ណា-
 នំ ... ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ បដ្ឋវេក្ខតិ
 អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ បដ្ឋវេក្ខន្តិ ដលំ ...

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកឧបាទានហេតុក្តី
 ពួកនោឧបាទានហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកឧបាទាន ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកឧបាទានហេតុក្តី ពួក
 នោឧបាទានហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ
 ពួកឧបាទានហេតុក្តី ពួកនោឧបាទានហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្ប-
 យុត្តកក្នុងផង នៃពួកឧបាទានផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។

(១១៦) ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកឧបាទាន ប្រារព្ធ នូវពួកឧបាទាន ទើបកើត
 ឡើង ។ វារៈ ពា បណ្ឌិត គប្បីប្រារព្ធធ្វើចុះ ។ នោឧបាទានធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល ឲ្យ
 នូវទាន នូវសីល ... ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ពិចារណា នូវកុសល
 នោះ ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ប្រារព្ធ នូវកុសលនោះ ... ទិដ្ឋិ
 វិចិត្តា ឧទ្ធច្ចៈ ... ទោមនស្ស កើតឡើង នូវពួកកុសល ដែល
 សន្សំល្អហើយ ក្នុងកាលមុន ... ចេញ អំពីឈាន ពិចារណា នូវ
 ឈាន ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ ពិចារណានូវមគ្គ នូវផល ...

ឧបាសម្ពុទ្ធ បញ្ញាវរោ

ជិញ្ចនំ បច្ចវេក្ខន្តិ ជិញ្ចនំ តោត្រកុស្ស វេទានស្ស
 មក្ខស្ស ផលស្ស អារដ្ឋនាយ អារម្មណប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អរិយា នោធុចាទានេ បហំនេ កិលេសេ ...
 វិក្ខម្ភតេ កិលេសេ បច្ចវេក្ខន្តិ បុព្វេ សមុទាចិល្លោ
 ... ចក្កំ ... វត្ថុំ ... នោធុចាទានេ ខន្ធភ អនិច្ចតោ
 ។ បេ ។ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ ជិញ្ចន ចក្កនា រូបំ
 បស្សតិ ជិញ្ចយ សោតនាតុយា សង្ខំ សុណាតិ វេ-
 តោបរិយញ្ញាណោ នោធុចាទានចិត្តសមដ្ឋិស្ស ចិត្តំ
 វាជនតិ អាកាសានិព្វាយននំ វិញ្ញាណញ្ញាយននស្ស
 អាកតិញ្ញាយននំ ... រូចាយននំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស
 ដោជ្ឈញ្ញាយននំ ... នោធុចាទានា ខន្ធភ ឥន្ទ្រិចញ្ញា-
 ណស្ស វេតោបរិយញ្ញាណស្ស បុព្វេនិវាសានុស្ស-
 តិញ្ញាណស្ស យថាកម្មបកញ្ញាណស្ស អនាគតំ
 សញ្ញាណស្ស អារដ្ឋនាយ អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ នោធុចាទានោ ធម្មោ ធុចាទានស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទានំ ... សីលំ
 ... ឧបោសថកម្មំ កត្វា តំ អស្សាទេតិ អភិ-
 នន្តតិ តំ អារត្ត វាតោ ឧប្បជ្ឈតិ ជិដ្ឋំ ឧប្បជ្ឈតិ

ឧបាសនទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

ពិចារណា នូវព្រះនិព្វាន ព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវគោ-
 ត្រកូ វេទានៈ មគ្គ និងផល ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ
 (ពិចារណា) នូវពួកនោឧបាទាន នូវពួកកិលេស ដែលលះបង់ហើយ
 ... ពិចារណា នូវពួកកិលេស ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ នូវពួកកិលេស
 ដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ... នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ... នូវពួក
 នោឧបាទានក្នុង ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង ឃើញ
 នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ ដឹង នូវចិត្ត
 របស់បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយនោឧបាទានចិត្ត ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ
 អាកាសានញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ អាកិញ្ញញ្ញា-
 យតនៈ ... រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយញ្ញាយតនៈ
 ... ពួកនោឧបាទានក្នុង ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវវិញ្ញាណ
 ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាភម្មបតញ្ញាណ និង
 អនាគតិសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃឧបាទានធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល នូវទាន ...
 នូវសីល ... ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ហើយត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះកុ-
 សលនោះ ពតៈ ប្រារព្ធ នូវកុសលនោះ ទើបកើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បុព្វេ សុចិណ្ណានិ . . . ឈានា . . . ចក្កំ . . . វត្ថុ . . .
 នោឧបាទានេ ខន្ធអស្សាទេតិ អភិវន្តតិ តំ អារត្ត
 វាតោ ឧប្បជ្ឈតិ និដ្ឋិ . . . ។ នោឧបាទានោ ធម្មោ
 ឧបាទានស្ស ច នោឧបាទានស្ស ច ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ នាមំ . . . សីលំ . . . ឧបោ-
 សថកម្មំ . . . បុព្វេ សុចិណ្ណានិ . . . ឈានា . . .
 ចក្កំ . . . វត្ថុ . . . នោឧបាទានេ ខន្ធអស្សាទេតិ
 អភិវន្តតិ តំ អារត្ត ឧបាទានោ ច សម្មយុត្តកា ច
 ខន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ ឧបាទានោ ច នោឧបាទានោ ច
 ធម្មោ ឧបាទានស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ តីណី អារត្ត កាតញ្ច ។

[១១៧] ឧបាទានោ ធម្មោ ឧបាទានស្ស ធម្មស្ស
 អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតី ឧបាទានេ
 កុំ កត្វា ឧបាទានោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ តីណី អារម្មណាធិ-
 បតីយេវ ។ នោឧបាទានោ ធម្មោ នោឧបាទានស្ស
 ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតី
 សហជាតាធិបតី ។ អារម្មណាធិបតី នាមំ នត្វា សីលំ
 . . . ឧបោសថកម្មំ . . . បុព្វេ . . . ឈានា វុដ្ឋហិត្វា
 ឈានំ កុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ អស្សាទេតិ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក អនុណាមទុកប្បដ្ឋាន

នូវពួកកុសល ដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន . . .
 នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះពួកនោឧបាទាន-
 ក្ខន្ធ រាគៈ ប្រារព្ធនូវខន្ធនោះ ទើបកើតឡើង ទិដ្ឋិ . . . ។ នោ-
 ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ផង នៃនោឧបាទានធម៌ផង
 ដោយការម្សណប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវ
 ឧបោសថកម្ម . . . នូវពួកកុសល ដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . .
 អំពីឈាន .. នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះ
 ពួកនោឧបាទានក្ខន្ធ ពួកឧបាទានក្ខន្ធក៏ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក៏ ប្រារព្ធនូវ
 ខន្ធនោះ ទើបកើតឡើង ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទានធម៌ក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយការម្សណប្បច្ច័យ បណ្ឌិត គប្បី
 ប្រារព្ធធ្វើ នូវវារៈ ៣ ចុះ ។

[១១៧] ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សណាធិបតិ គឺ ពួកឧបាទាន ធ្វើ នូវពួក
 ឧបាទាន ឲ្យជាទីគោរព ទើបកើតឡើង ។ មានវារៈ ៣ បានដល់
 ការម្សណាធិបតិហ្នឹងឯង ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបា-
 ទានធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សណាធិបតិ និងសហ-
 ជាតាធិបតិ ។ ការម្សណាធិបតិ គឺ បុគ្គល ឲ្យនូវទាន នូវសីល . . .
 នូវឧបោសថកម្ម . . . ក្នុងកាលមុន . . . ចេញ អំពីឈាន ធ្វើ
 នូវឈាន ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ត្រេកអរ ។ បេ ។

ឧបាសម្ពុទ្ធ បញ្ញាវិហារ

អរិយា មគ្គា វុដ្ឋហិត្វា មគ្គំ ករុំ ... ដលំ ...
 ជិញ្ញាជំ ករុំ កត្វា បច្ចុវេក្ខន្តិ ជិញ្ញាជំ ដលស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចុយោ ចក្កំ ... វត្ថំ ... លោ-
 ឧបាទានោ ខន្ធ ករុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិទន្ធនិ
 តំ ករុំ កត្វា វាគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ... ។ សហជា-
 តាធិបតិ លោឧបាទានោ អធិបតិ សម្មយុត្តកាជំ
 ខន្ធាជំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបាជំ អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចុយោ ។ លោឧបាទានោ ធម្មោ ឧបាទានស្ស
 ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចុយោ អារម្មណាធិបតិ
 សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ទានំ ... សីលំ
 ... ឧបោសថកម្មំ កត្វា តំ អស្សាទេតិ អភិទន្ធនិ តំ
 ករុំ កត្វា វាគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ... ។ បុព្វេ ... ឈា-
 នា ... ចក្កំ ... វត្ថំ ... លោឧបាទានោ ខន្ធ ករុំ
 កត្វា អស្សាទេតិ អភិទន្ធនិ តំ ករុំ កត្វា វាគោ
 ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ... ។ សហជាតាធិបតិ លោឧបាទានោ
 អធិបតិ សម្មយុត្តកាជំ ឧបាទានាជំ អធិបតិប្បច្ច-
 យេន បច្ចុយោ ។ លោឧបាទានោ ធម្មោ ឧបាទា-
 នស្ស ច លោឧបាទានស្ស ច ធម្មស្ស អធិបតិប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចុយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។

ឧបាសនទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ (ធ្វើ) នូវមគ្គ ឲ្យជាទីគោរព... នូវផល
 ... ធ្វើ នូវព្រះនិព្វាន ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ព្រះនិព្វាន
 ជាបច្ច័យ នៃផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ... ធ្វើ
 នូវពួកនោឧបាសនក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ
 ធ្វើ នូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទើបកើតឡើង ទិដ្ឋិ... ។ ឯសហ-
 ជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិធម៌ ជានោឧបាសន ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នោឧ-
 បាសនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាសនធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់
 ការមូណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ ការមូណាធិបតិ គឺ បុគ្គល
 នូវទាន ... នូវសីល ... ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ហើយត្រេកអរ
 រីករាយ ចំពោះកុសលនោះ រាគៈ ធ្វើ នូវពួកខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព
 ទើបកើតឡើង ទិដ្ឋិ ... ។ ក្នុងកាលមុន ... អំពីឈាន ...
 នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ... ធ្វើ នូវពួកនោឧបាសនក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព
 ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ធ្វើ នូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទើប
 កើតឡើង ទិដ្ឋិ... ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិធម៌ ជានោឧ-
 បាសន ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកឧបាសន ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។
 នោឧបាសនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាសនធម៌ផង នៃនោឧបាសនធម៌ផង
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការមូណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អារម្មណាធិបតិ នាទំ . . . សីលំ . . . ឧបាសថកម្មំ
 . . . បុព្វេ . . . ឈាតា . . . ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . លោ-
 ឧបាទានេ ខន្ធ កុំ កត្វា អស្សុនេតិ អភិទន្ធនិ តំ
 កុំ កត្វា ឧបាទានា ច សម្មយុត្តកា ច ខន្ធ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ សហជាតាធិបតិ លោឧបាទានា អធិបតិ
 សម្មយុត្តកានំ ខន្ធនំ ឧបាទានានញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នានំ រូបានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧបាទានោ
 ច លោឧបាទានោ ច ធម្មា ឧបាទានស្ស ធម្មស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។ អារម្មណាធិបតិ
 តីណិ អារត្ត កាតញ្ច អារម្មណាធិបតិយេវ ។

[១១៨] ឧបាទានោ ធម្មោ ឧបាទានស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា ឧ-
 បាទានា បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ ឧបាទានានំ អនន្តរប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ មូលំ កាតត្ថំ បុរិមា បុរិមា ឧ-
 បាទានា បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ លោឧបាទានានំ ខន្ធនំ
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបាទានំ វុដ្ឋានស្ស អ-
 នន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ កាតត្ថំ បុរិមា បុរិមា
 ឧបាទានា បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ ឧបាទានានំ សម្ម-
 យុត្តកានញ្ច ខន្ធនំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

អារម្មណាធិបតី គឺ បុគ្គល នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបាស-
 ថកម្ម . . . ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ
 . . . ធ្វើ នូវពួកនោឧបាទានក្នុង ឲ្យជាទីគោរព គ្រេកអរ រីករាយ ពួក
 ឧបាទានក្តី សម្បយុត្តកក្នុងក្តី ធ្វើ នូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទើប
 កើតឡើង ។ សហជាតាធិបតី គឺ អធិបតីធម៌ ជានោឧបាទាន ជា
 បច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកឧបាទានផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋាន-
 រូបផង ដោយអធិបតីបច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទានធម៌ក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយអធិបតីបច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។ ឯ
 អារម្មណាធិបតី បណ្ឌិត គប្បីប្រារព្ធធ្វើ នូវវារៈ ៣ ឲ្យនៅជាអារម្ម-
 ណាធិបតីផងដែរ ។

(១១៨) ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយ
 អនន្តរបច្ច័យ គឺ ពួកឧបាទាន មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបាទាន
 ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរបច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួក
 ឧបាទាន មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកនោឧបាទានក្នុង ក្រោយ ។ ដោយ
 អនន្តរបច្ច័យ ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃវដ្តនោះ ដោយអនន្តរបច្ច័យ ។
 មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកឧបាទាន មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 ឧបាទាន និងពួកសម្បយុត្តកក្នុង ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរបច្ច័យ ។

លោឌុបាណាលោ ធម្មោ លោឌុបាណានស្ស ធម្មស្ស
 អនន្តរវ្យាគ្គយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា លោឌុបា-
 ណាណា ខន្ធា បច្ឆិមាណំ បច្ឆិមាណំ លោឌុបាណាណំ
 ខន្ធាណំ អនន្តរវ្យាគ្គយេន បច្ចយោ អនុលោមំ កោត្រ-
 កុស្ស ផលសមាបត្តិយា អនន្តរវ្យាគ្គយេន បច្ចយោ ។
 លោឌុបាណាលោ ធម្មោ ឌុបាណានស្ស ធម្មស្ស អនន្ត-
 រវ្យាគ្គយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា លោឌុបាណាណា
 ខន្ធា បច្ឆិមាណំ បច្ឆិមាណំ ឌុបាណាណំ ខន្ធាណំ អនន្ត-
 រវ្យាគ្គយេន បច្ចយោ អាវជ្ជេនា ឌុបាណាណំ អនន្ត-
 រវ្យាគ្គយេន បច្ចយោ ។ លោឌុបាណាលោ ធម្មោ ឌុបា-
 ណានស្ស ច លោឌុបាណានស្ស ច ធម្មស្ស អនន្តរវ្យា-
 គ្គយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា លោឌុបាណាណា ខន្ធា
 បច្ឆិមាណំ បច្ឆិមាណំ ឌុបាណាណំ សម្មយុត្តកាណា
 ខន្ធាណំ អនន្តរវ្យាគ្គយេន បច្ចយោ អាវជ្ជេនា ឌុបាណា-
 ណំ សម្មយុត្តកាណាណា ខន្ធាណំ អនន្តរវ្យាគ្គយេន
 បច្ចយោ ។ ឌុបាណាលោ ច លោឌុបាណាលោ ច
 ធម្មោ ឌុបាណានស្ស ធម្មស្ស អនន្តរវ្យាគ្គយេន បច្ច-
 យោ បុរិមា បុរិមា ឌុបាណាណា ច សម្មយុត្តកា
 ច ខន្ធា បច្ឆិមាណំ បច្ឆិមាណំ ឌុបាណាណំ អនន្ត-
 រវ្យាគ្គយេន បច្ចយោ ។ ម្យលំ កាតត្ថំ

ឧបាសានទុក្ខៈ បញ្ញាវិវៈ

នោឧបាសានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាសានធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ
 គឺ ពួកនោឧបាសានក្ខន្ធ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកនោឧបាសានក្ខន្ធ
 ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អនុលោម ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ
 និងផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ នោឧបាសានធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃឧបាសានធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកនោឧបាសានក្ខន្ធ មុន ។
 ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបាសានក្ខន្ធ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អារ្យជនៈ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបាសាន ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ នោឧបាសានធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃឧបាសានធម៌ផង នៃនោឧបាសានធម៌ផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ
 គឺ ពួកនោឧបាសានក្ខន្ធ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបាសាន និងពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អារ្យជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកឧ-
 បាសានផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ឧបាសានធម៌
 ក្តី នោឧបាសានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាសានធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ
 គឺ ពួកឧបាសានក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 ឧបាសាន ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ

បុរិមា បុរិមា ឧបាទានា ន សម្មយុត្តកា ន ខន្ធ
 បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ នោឧបាទានានំ ខន្ធនំ អនន្តរ
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបាទានា ន សម្មយុត្តកា ន
 ខន្ធនំ វុដ្ឋានស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ម្យលំ
 កាតតំ បុរិមា បុរិមា ឧបាទានា ន សម្មយុត្តកា
 ន ខន្ធនំ បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ ឧបាទានានំ សម្មយុត្ត-
 កានញ្ច ខន្ធនំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ . . .
 សមនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បដិច្ចសទិសំ ។ . . . អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បដិច្ចសទិសំ ។ . . . និស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បច្ចយសទិសំ ។

(១១៩) ឧបាទានោ នោ ឧបាទានស្ស
 ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌ-
 បនិស្សយោ អនន្តរបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ
 ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ ឧបាទានា ឧបាទា-
 នានំ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។
 នោឧបាទានោ នោ ឧបាទានស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិ-
 ស្សយោ អនន្តរបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ
 ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ សន្ធិំ ឧបនិស្សយ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ពួកឧបាទានក្តី សម្បយុត្តកក្ខន្តក្តី មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកនោឧបា-
 ទានក្ខន្ធ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួកឧបាទានក្តី សម្បយុត្ត-
 កក្ខន្តក្តី ជាបច្ច័យ នៃវដ្តាន ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើចុះ ពួកឧបាទានក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្តក្តី មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកឧបាទាន និងពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
 ... ជាបច្ច័យ ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាត-
 ប្បច្ច័យ គឺ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ... ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញ-
 មញ្ញប្បច្ច័យ គឺ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ... ជាបច្ច័យ ដោយ
 និស្សយប្បច្ច័យ គឺ ដូចគ្នានឹងបច្ច័យវារៈដែរ ។

(១១៩) ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សោយបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ
 និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ ពួកឧបាទាន ជា
 បច្ច័យ នៃពួកឧបាទាន ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
 នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌ ដោយឧបនិស្សយ-
 ប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សោយបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថ-
 បនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសត្វ

ឧបាសម្ពុទ្ធព បញ្ញាវារោ

ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ មាណំ
 ជម្លេតិ ទិដ្ឋិ កល្យាណតិ សីលំ ។ បេ ។ បញ្ញំ . . .
 រាគំ ។ បេ ។ បត្តនំ . . . សេនាសនំ ឧបនិ-
 ស្សាយ អទិន្នំ អាទិយតិ មុសា . . . បិសុណំ . . .
 ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ មាណំ
 ជម្លេតិ ទិដ្ឋិ កល្យាណតិ សីលំ ឧបនិស្សាយ . . . រាគំ
 . . . បត្តនំ . . . សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ ទានំ ទេតិ
 ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិក្ខុតិ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនា-
 សនំ សទ្ធាយ ។ បេ ។ វេលសមាបត្តិយា ឧប-
 និស្សាយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោឧទានានា
 ធម្មោ ឧទានានស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សាយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ បេ ។ បកត្វបនិស្សយោ សទ្ធិំ ឧប-
 និស្សាយ មាណំ ជម្លេតិ ទិដ្ឋិ កល្យាណតិ សីលំ
 ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ អទិន្នំ . . . មុ-
 សា . . . បិសុណំ . . . វេសំ . . . សម្ពំ . . . សទ្ធិំ . . .
 ជិល្លាបំ . . . ឯកាភារិកំ . . . បរិបន្តេ . . . បរទារំ . . .
 តាមយាតំ . . . ជិតមយាតំ . . . សទ្ធា ។ បេ ។ សេ-
 នាសនំ ឧទានានានំ ឧបនិស្សាយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 មូលំ កាតត្វំ សទ្ធិំ ឧបនិស្សាយ មាណំ ជម្លេតិ

ឧបាទានទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង តម្លើងមានៈ
 ប្រកាន់ទិដ្ឋិ នូវសីល ។ បេ ។ នូវបញ្ញា ... នូវរាគៈ ។ បេ ។ នូវ
 សេចក្តីប្រាថ្នា ... អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយលួចយក នូវ
 ទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ កុហក ... នូវពាក្យញ្ឆេះញង់ ... ឲ្យ នូវ
 ទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិឲ្យកើតឡើង តម្លើងមានៈ ប្រកាន់ទិដ្ឋិ
 អាស្រ័យ នូវសីល ... នូវរាគៈ ... នូវសេចក្តីប្រាថ្នា ... អា-
 ស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ បំបែកសង្ឃ សុទ្ធ
 ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃសុទ្ធ ។ បេ ។ នៃផលសមាបត្តិ
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ បេ ។ ឯកត្តបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អា-
 ស្រ័យ នូវសុទ្ធ តម្លើងមានៈ ប្រកាន់ ទិដ្ឋិ នូវសីល ។ បេ ។ អា-
 ស្រ័យ នូវសេនាសនៈ នូវទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ ... កុហក ...
 នូវពាក្យញ្ឆេះញង់ ... នូវពាក្យអាក្រក់ ... នូវពាក្យរោយរាយ ...
 នូវទី-ត ... នូវការឆក់យកទ្រព្យគេ ... នូវការប្លន់យកទ្រព្យក្នុងផ្ទះ
 មួយ ... ត្រង់ផ្លូវជួបគ្នា ... នូវប្រពន្ធអ្នកដទៃ ... នូវការសម្លាប់
 អ្នកស្រុក ... នូវការសម្លាប់អ្នកនិគម ... សុទ្ធ ។ បេ ។ សេនា-
 សនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបាទាន ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ មូល
 បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសុទ្ធ ហើយតម្លើងមានៈ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ទិដ្ឋី កណ្ណាតិ សីលំ ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧបនិ-
 ស្សាយ អទិន្នំ អាទិយតិ មុសា . . . បិសុណំ . . .
 ធរុសំ . . . សម្ពំ . . . សទ្ធិំ . . . និល្លោបំ . . . ឯកា-
 ការិកំ . . . បរិបន្តេ . . . បរទារំ . . . តាមយាតំ . . .
 និគមយាតំ . . . សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧទាទា-
 នានំ សម្បយុត្តកានញ្ច ខន្ធនំ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ឧទាទានោ ច នោឧទាទានោ ច ធម្មា
 ឧទាទានស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរុបនិស្សយោ បកត្ថប-
 និស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ ភីណិ ។

[១២០] នោឧទាទានោ ធម្មា នោឧទាទានស្ស
 ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបុរេ-
 ជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណ្ឌបុរេជាតំ ចក្កំ . . .
 វត្ថុំ អនិច្ចតោ ។ បេ ។ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ និព្វេន
 ចក្កុនា រូបំ បស្សតិ និព្វាយ សោតនាតុយា សន្និ-
 សុណាតិ រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស នោដ្ឋព្វាយ-
 តនំ កាយវិញ្ញាណស្ស ។ វត្ថុបុរេជាតំ ចក្កាយតនំ
 ចក្កវិញ្ញាណស្ស កាយាយតនំ . . . វត្ថុ នោឧទា-
 ទានានំ ខន្ធនំ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុណោមទុកប្បដ្ឋាន

ប្រកាន់ទិដ្ឋិ នូវសីល ។ បេ ។ អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយល្អច
 យក នូវទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ កុហក ... នូវពាក្យញុះញង់ ...
 នូវពាក្យអាគ្រក់ ... នូវពាក្យពេយរាយ ... នូវទី-ត ... នូវការឆក់យក
 ទ្រព្យគេ ... នូវការប្លន់យកទ្រព្យក្នុងផ្ទះមួយ ... ត្រង់ផ្លូវដួចគ្នា ... នូវ
 ប្រពន្ធអ្នកដទៃ ... នូវការសម្លាប់អ្នកស្រុក ... នូវការសម្លាប់អ្នកនិគម
 ... សុទ្ធ ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបាទានផង នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នោ-
 ឧបាទានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ
 បានដល់ អារម្មណ៍បូរេជាត អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបូរេជាត
 ។ បេ ។ ឯបកត្ថបូរេជាត មានវរៈ ៣ ។

(១២០) នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ៍បុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។
 អារម្មណ៍បុរេជាត គឺ (បុគ្គល) នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ថាមិនឡើង ។ បេ ។
 គោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ
 នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុ-
 វិញ្ញាណ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ។ ឯវត្ថុ-
 បុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ
 ... វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

ឧបាទានទុកេ បញ្ញាវារោ

លោឌុបាទានាលោ ធម្មោ ឌុបាទាននស្ស ធម្មស្ស បុរេជា-
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។
 អារម្មណបុរេជាតំ ចក្កំ ... វត្ថុ អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ
 តំ អារត្ត វារោ ឌុប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ... ។ វត្ថុបុរេជាតំ
 វត្ថុ ឌុបាទានានំ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ លោ-
 ឌុបាទានាលោ ធម្មោ ឌុបាទាននស្ស ច លោឌុបាទាននស្ស
 ច ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ-
 បុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ ចក្កំ-
 ... វត្ថុ អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ តំ អារត្ត ឌុបាទានា
 ច សម្មយុត្តកា ច ខន្ធ ឌុប្បជ្ជន្តិ ។ វត្ថុបុរេជាតំ
 វត្ថុ ឌុបាទានានំ សម្មយុត្តកានេវ ខន្ធនំ បុរេជា-
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១២១] ឌុបាទានាលោ ធម្មោ លោឌុបាទាននស្ស
 ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សង្ខតំ ។
 លោឌុបាទានាលោ ធម្មោ លោឌុបាទាននស្ស ធម្មស្ស បុរេ-
 ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សង្ខតំ ។ ឌុបាទានាលោ
 ច លោឌុបាទានាលោ ច ធម្មោ លោឌុបាទាននស្ស
 ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សង្ខតំ ។
 ... អាសវនប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ឧបាសានៈ បញ្ញាវិវាទៈ

នោឧបាសានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាសានធម៌ ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ
 បានដល់ការម្ស្នាលបុរេជាន និងវត្ថុបុរេជាន ។ ការម្ស្នាលបុរេជាន គឺ
 (បុគ្គល) នឹងចក្ខុ . . . ត្រេកអរ រីករាយ នឹងវត្ថុ ពគៈ ប្រារព្ធ នូវ
 វត្ថុនោះ ទើបកើតឡើង ទិដ្ឋិ . . . ។ ឯវត្ថុបុរេជាន គឺ វត្ថុ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបាសាន ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ ។ នោឧបាសានធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃឧបាសានធម៌ផង នៃនោឧបាសានធម៌ផង ដោយបុរេជានប្ប-
 ច្ច័យ បានដល់ការម្ស្នាលបុរេជាន និងវត្ថុបុរេជាន ។ ការម្ស្នាលបុរេជាន
 គឺ (បុគ្គល) នឹងចក្ខុ . . . ត្រេកអរ រីករាយ នឹងវត្ថុ ពួកឧបាសានក្តី
 ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី ប្រារព្ធ នូវវត្ថុនោះ ទើបកើតឡើង ។ ឯវត្ថុបុរេ-
 ជាន គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបាសានផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង
 ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ ។

[១២១] ឧបាសានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាសានធម៌ ដោយ
 បច្ច័យជានប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ នោឧបាសានធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃនោឧបាសានធម៌ ដោយបច្ច័យជានប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។
 ឧបាសានធម៌ក្តី នោឧបាសានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាសានធម៌
 ដោយបច្ច័យជានប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ . . . ជាបច្ច័យ
 ដោយសាសេវនប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

(១២២) លោឌុចានាលោ ធម្មោ លោឌុចានានស្ស
 ធម្មស្ស កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា ធានា-
 ខណ៌កា ។ សហជាតា លោឌុចានាលោ ចេតនា
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ
 កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ធានាខណ៌កា លោឌុ-
 ចានាលោ ចេតនា វិចារកានំ ខន្ធានំ កដត្តា ច
 រូចានំ កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ លោឌុចានាលោ
 ធម្មោ ឌុចានានស្ស ធម្មស្ស កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 លោឌុចានាលោ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ឌុចានានានំ
 កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ លោឌុចានាលោ ធម្មោ
 ឌុចានានស្ស ច លោឌុចានានស្ស ច ធម្មស្ស កក្ក-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ លោឌុចានាលោ ចេតនា សម្ប-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ ឌុចានានានញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ
 រូចានំ កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(១២៣) លោឌុចានាលោ ធម្មោ លោឌុចានា-
 នស្ស ធម្មស្ស វិចារកប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិចារកោ
 លោឌុចានាលោ ឯកោ ខន្ធានំ ។ បេ ។ ឯកំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បជ្ឈាន

[១២២] នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌

ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងនានាខណ៌កៈ ។ សហ-

ជាត គឺ នោឧបាទានចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃ

ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណ៌កៈ គឺ នោ-

ឧបាទានចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកកដត្តារូប ដោយ

កម្មប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយ

កម្មប្បច្ច័យ គឺ នោឧបាទានចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកឧ-

បាទាន ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបា-

ទានធម៌ផង នៃនោឧបាទានធម៌ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ នោឧបាទា-

នចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកឧបាទានផង នៃ

ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

[១២៣] នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌

ដោយវិបាកប្បច្ច័យ គឺ នោឧបាទានក្ខន្ធទ ជាវិបាក ។ ចេ ។ វាវៈ ។

[១២៤] នោឧបាសម្ពុទ្ធលោ ធម្មោ នោឧបាសម្ពុទ្ធលោ
 ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ភីណិ ឯកោ-
 យេវ កតធិដ្ឋាវោ អាហារោ ។ . . . ឥន្ទ្រិយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ភីណិ រូបដីវិច្ឆិយំ ឯកោយេវ ។
 . . . ឈានប្បច្ចយេន បច្ចយោ ភីណិ ។

[១២៥] ឧបាសម្ពុទ្ធលោ ធម្មោ ឧបាសម្ពុទ្ធលោ ធម្មស្ស
 មគ្គប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបាសម្ពុទ្ធលោ មគ្គផ្តាចិ សម្ម-
 យុត្តកានំ ឧបាសម្ពុទ្ធលោ មគ្គប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ឥមំនា ការណេន នវ បញ្ញា កាតព្វា ។ . . .
 សម្មយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ។

[១២៦] ឧបាសម្ពុទ្ធលោ ធម្មោ នោឧបាសម្ពុទ្ធលោ
 ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆា-
 ជាតំ ។ សហជាតា ឧបាសម្ពុទ្ធលោ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបានំ
 វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតំ^(១) បច្ឆាជា-
 តា ឧបាសម្ពុទ្ធលោ បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស វិប្ប-
 យុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោឧបាសម្ពុទ្ធលោ ធម្មោ
 នោឧបាសម្ពុទ្ធលោ ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។

ឧបាសនាទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

[១២៤] នោឧបាសនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាសនធម៌
ដោយភាហារប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ កតាឡើងវិញភាហារ តែ ១ គត់ ។
... ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ រូបជីវិត-
ន្ទ្រិយតែ ១ ។ ... ជាបច្ច័យ ដោយឈានប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។

[១២៥] ឧបាសនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាសនធម៌ ដោយមគ្គ-
ប្បច្ច័យ គឺ ពួកអន្តរមគ្គ ជាឧបាសនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកឧបា-
សនា ដោយមគ្គប្បច្ច័យ ។ បញ្ញា ៧ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ដោយហេតុ
នេះចុះ ។ ... ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១២៦] ឧបាសនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាសនធម៌ ដោយ
វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងបច្ចាជាត ។ សហជាត
គឺ ពួកឧបាសនា ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយវិប្បយុត្តប្ប-
ច្ច័យ ។ ឯបច្ចាជាត គឺ ពួកឧបាសនា ដែលកើតក្រោយ ជាបច្ច័យ
នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ នោ-
ឧបាសនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាសនធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
បានដល់សហជាត បុរេជាត នឹងបច្ចាជាត ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

នោឧបាទានោ ធម្មោ ឧបាទានស្ស ធម្មស្ស វិប្ប-
 យុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរេជាតំ វត្ថុ ឧបាទានានំ
 វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នោឧបាទានោ ធម្មោ
 ឧបាទានស្ស ច នោឧបាទានស្ស ច ធម្មស្ស វិប្ប-
 យុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរេជាតំ វត្ថុ ឧបាទានានំ
 សម្បយុត្តកានកា ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ ។ ឧបាទានោ ច នោឧបាទានោ ច ធម្មោ
 នោឧបាទានស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា ឧបាទានា ច
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ វិប្ប-
 យុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ បច្ឆាជាតា ឧបាទានា
 ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស
 កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

(១២៧) ឧបាទានោ ធម្មោ ឧបាទានស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ទិដ្ឋទានានំ កា-
 មុបាទានស្ស អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ ចក្កំ ។
 ឧបាទានោ ធម្មោ នោឧបាទានស្ស ធម្មស្ស អត្ថិ-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហ-
 ជាតា ឧបាទានា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តស-
 មុដ្ឋានានកា រូបានំ អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
 បានដល់បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបាទាន ដោយវិប្បយុត្ត-
 ប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ផង នៃនោឧបា-
 ទានធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកឧបាទានផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។
 ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សហជាត
 គឺ ពួកឧបាទានក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋា-
 នរូប ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ឆាជាត គឺ ពួកឧបាទានក្តី ពួក
 សម្បយុត្តកក្កនក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ ។

[១២៧] ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយអត្តិ-
 ប្បច្ច័យ គឺ ទិដ្ឋបាទាន ជាបច្ច័យ នៃកាមុបាទាន ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។
 ចក្កៈ ។ ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បាន
 ដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺ ពួកឧបាទាន ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។

បញ្ញាជាតា ឧបាទានា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កា-
 យស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧបាទានោ ធម្មោ
 ឧបាទានស្ស ច លោឧបាទានស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ សង្ខតំ បដិច្ចសទិសំ ។ លោឧបា-
 ទានោ ធម្មោ លោឧបាទានស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បញ្ញាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រ-
 យំ ។ សង្ខតំ វិត្តារេតតំ ។ លោឧបាទានោ ធម្មោ
 ឧបាទានស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ស-
 ហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតំ សហជាតសទិសំ
 បុរេជាតំ បុរេជាតសទិសំ ។ លោឧបាទានោ ធម្មោ
 ឧបាទានស្ស ច លោឧបាទានស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សង្ខតំ ។
 សហជាតសទិសំ សហជាតំ វិភជិតតំ បុរេជាតសទិ-
 សំ បុរេជាតំ ។ ឧបាទានោ ច លោឧបាទានោ ច
 ធម្មោ ឧបាទានស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតំ ទិដ្ឋទាទានញ្ច
 សម្មយុត្តកា ច ខុទ្ទកា កាមុបាទានស្ស អត្ថប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ចក្កំ ។ សហជាតំ ទិដ្ឋទាទានញ្ច វត្ថុ
 ច កាមុបាទានស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ឧបាទានទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ឯបច្ចាជាន គឺ ពួកឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន
 ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ផង នៃ
 នោឧបាទានធម៌ផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រញ ដូចគ្នា
 នឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌
 ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាន បុរេជាន បច្ចាជាន អាហារ
 និងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបំប្រញ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារចុះ ។
 នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បាន
 ដល់សហជាន និងបុរេជាន ។ សហជាន ដូចគ្នានឹងសហជានប្បច្ច័យ
 ដែរ ឯបុរេជាន ដូចគ្នានឹងបុរេជានប្បច្ច័យដែរ ។ នោឧបាទានធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ផង នៃនោឧបាទានធម៌ផង ដោយអត្តិ-
 ប្បច្ច័យ បានដល់សហជាន និងបុរេជាន ។ សេចក្តីបំប្រញ ។
 សហជាន ដូចគ្នានឹងសហជានប្បច្ច័យដែរ បុរេជាន ដូចគ្នានឹងបុរេជា-
 នប្បច្ច័យដែរ បណ្ឌិត គប្បីចែកចុះ ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទា-
 នធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហ-
 ជាន និងបុរេជាន ។ សហជាន គឺ ទិដ្ឋបាទានក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃកាមុបាទាន ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ ចក្កៈ ។ សហជាន
 គឺ ទិដ្ឋបាទានក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាមុបាទាន ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

ចក្កំ ។ ឧបាទានោ ច នោឧបាទានោ ច ធម្មា
 នោឧបាទានស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ វេទ្រិយំ ។
 សហជាតោ នោឧបាទានោ ឯកោ ខន្ធទ ច ឧបា-
 ទានោ ច តិណ្ណាន្នំ ខន្ធនំ ចិត្តសមុដ្ឋានានត្វា រូចានំ
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា . . . ។ សហជាតា
 ឧបាទានោ ច មហាក្ខតា ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សហជាតា ឧបាទានោ
 ច វត្ថុ ច នោឧបាទានានំ ខន្ធនំ អត្ថប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា ឧបាទានោ ច សម្មយុត្តកា
 ច ខន្ធា បុរេជាតស្ស វេទស្ស កាយស្ស អត្ថប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា ឧបាទានោ ច សម្ម-
 យុត្តកា ច ខន្ធា កតឡើង្ការោ អាហារោ ច វេទស្ស
 កាយស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា ឧ-
 បាទានោ ច សម្មយុត្តកា ច ខន្ធា រូបជីវិតិទ្រិយត្វា
 កដត្តារូចានំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧបាទា-
 នោ ច នោឧបាទានោ ច ធម្មា ឧបាទានស្ស
 ច នោឧបាទានស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ចក្កៈ ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នៅឧបាទានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោឧបា-
 ទានធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ចាជាត
 អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺ នោឧបាទានក្ខន្ធ ១ ក្តី ពួក
 ឧបាទានក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានរូបផង ដោយ
 អត្ថប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... ។ សហជាត គឺ ពួកឧបាទានក្តី ពួក
 មហាកូតក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានរូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។
 សហជាត គឺ ពួកឧបាទានក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកនោ-
 ឧបាទានក្ខន្ធ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ បច្ចាជាត គឺ ពួកឧបាទានក្តី
 ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយ
 អត្ថប្បច្ច័យ ។ បច្ចាជាត គឺ ពួកឧបាទានក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី
 កតទ្បិង្គិកហារក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។
 បច្ចាជាត គឺ ពួកឧបាទានក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី រូបដ៏វិនិច្ឆ័យក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃពួកកដតារូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌ក្តី
 នោឧបាទានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ផង នៃនោឧបាទានធម៌ផង
 ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត

ឧបាសន្តក បញ្ញាវិហារ

នោឧបាសនា នោ ឯកោ ខន្ធោ ច ទិដ្ឋចាទានញ្ច
 តិណ្ណំ ខន្ធានំ កាមុចាទានស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូចំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា . . . ។
 ចក្កំ ។ សហជាតំ ទិដ្ឋចាទានញ្ច វត្ថុ ច កាមុ-
 ចាទានស្ស សម្បយុត្តកានញ្ច ខន្ធានំ អត្ថប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ចក្កំ ។

[១២៨] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អធិប-
 តិយា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ
 នវ អញ្ញមញ្ញេ នវ និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ នវ
 បុរេជាតេ តីណី បច្ឆាជាតេ តីណី អាសេវនេ នវ
 កក្កេ តីណី វិចាកេ ឯកំ អាហារេ តីណី វេទ្រិយេ
 តីណី ឈានេ តីណី មក្កេ នវ សម្បយុត្តេ នវ
 វិប្បយុត្តេ បញ្ច អត្ថិយា នវ នត្ថិយា នវ វិកតេ នវ
 អវិកតេ នវ ។

[១២៩] ឧបាសនា នោ ឆន្នោ ឧបាទានស្ស
 ឆម្ពស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ឧបាសនា នោ ឆន្នោ នោឧបាទានស្ស ឆម្ពស្ស

ឧបាទានទុកៈ បញ្ញាវារៈ

គឺ ទេវឧបាទានក្ខន្ធ ១ ក្តី ទិដ្ឋបាទានក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង
នៃកាមុបាទានផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជនរូបផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ខន្ធ ២
... ។ ចក្កៈ ។ សហជាត គឺ ទិដ្ឋបាទានក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាមុ-
បាទានផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ ចក្កៈ ។

[១២៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងអពាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារសវនប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
អាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងត្រៀមប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
ឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសម្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្ថប្ប-
ច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិត្តប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១២៩] ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយអា-
រម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌

អភិធម្មបទិកា អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អារម្មណាប្បដ្ឋានយេន បដ្ឋាយោ សហជាតប្បដ្ឋានយេន
 បដ្ឋាយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋានយេន បដ្ឋាយោ បុរេជាតប្បដ្ឋា-
 នយេន បដ្ឋាយោ ។ នោឧទាទានោ ធម្មោ ឧទាទាននស្ស
 ច នោឧទាទាននស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បដ្ឋានយេន
 បដ្ឋាយោ សហជាតប្បដ្ឋានយេន បដ្ឋាយោ ឧបនិស្សយ-
 ប្បដ្ឋានយេន បដ្ឋាយោ ។ នោឧទាទានោ ធម្មោ នោឧទា-
 ទាននស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បដ្ឋានយេន បដ្ឋាយោ សហ-
 ជាតប្បដ្ឋានយេន បដ្ឋាយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋានយេន បដ្ឋា-
 នយោ បុរេជាតប្បដ្ឋានយេន បដ្ឋាយោ បន្ទាជាតប្បដ្ឋានយេន
 បដ្ឋាយោ កុម្មប្បដ្ឋានយេន បដ្ឋាយោ អាហារប្បដ្ឋានយេន
 បដ្ឋាយោ ភីន្ទ្រិយប្បដ្ឋានយេន បដ្ឋាយោ ។ នោឧទាទា-
 នោ ធម្មោ ឧទាទាននស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បដ្ឋានយេន
 បដ្ឋាយោ សហជាតប្បដ្ឋានយេន បដ្ឋាយោ ឧបនិស្សយ-
 ប្បដ្ឋានយេន បដ្ឋាយោ បុរេជាតប្បដ្ឋានយេន បដ្ឋាយោ
 (១) ។ នោឧទាទានោ ធម្មោ ឧទាទាននស្ស ច នោឧ-
 ទាទាននស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បដ្ឋានយេន បដ្ឋាយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ឧបា-
 ទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ផង នៃនោឧបាទានធម៌ផង ដោយ
 ការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌
 ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 អាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយត្រ័ន្តិយប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នោឧបាទានធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបា-
 ទានធម៌ផង នៃនោឧបាទានធម៌ផង ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ

សហជាតប្បដ្ឋានេន បដ្ឋានោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋានេន
 បដ្ឋានោ បន្តាជាតប្បដ្ឋានេន បដ្ឋានោ បុរេជាតប្បដ្ឋា-
 នេន បដ្ឋានោ ។ ឧបាទានោ ច នោឧបាទានោ ច
 ធម្មា ឧបាទាននស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋានេន
 បដ្ឋានោ សហជាតប្បដ្ឋានេន បដ្ឋានោ ឧបនិស្សយ-
 ប្បដ្ឋានេន បដ្ឋានោ ។ ឧបាទានោ ច នោឧបាទា-
 នោ ច ធម្មា នោឧបាទាននស្ស ធម្មស្ស អារម្មណ-
 ប្បដ្ឋានេន បដ្ឋានោ សហជាតប្បដ្ឋានេន បដ្ឋានោ
 ឧបនិស្សយប្បដ្ឋានេន បដ្ឋានោ បន្តាជាតប្បដ្ឋានេន
 បដ្ឋានោ អាហារប្បដ្ឋានេន បដ្ឋានោ វិជ្ជាប្បដ្ឋា-
 នេន បដ្ឋានោ ។ ឧបាទានោ ច នោឧបាទានោ
 ច ធម្មា ឧបាទាននស្ស ច នោឧបាទាននស្ស ច ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បដ្ឋានេន បដ្ឋានោ សហជាតប្បដ្ឋានេន
 បដ្ឋានោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋានេន បដ្ឋានោ ។

[១៣០] នបោតុយា នវ នអារម្មណេ នវ
 សត្វត្ថេ នវ នោអវិកតេ នវ ។

[១៣១] បោតុប្បដ្ឋានោ នអារម្មណេ នវ ...
 នអនិបតិយា នវ នអញ្ញមញ្ញេ តីណី នឧប-
 និស្សយេ នវ សត្វត្ថេ នវ នសម្មយុត្តេ តីណី

ឧបាទានទុក្ខៈ បញ្ញាវិវរៈ

ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌ក្តី នោឧបាទានធម៌ក្តី
ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌
ក្តី នោឧបាទានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោឧបាទានធម៌ ដោយការម្ម-
ណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧប-
និស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
អាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយត្រៃវិដ្ចិយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានធម៌ក្តី
នោឧបាទានធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានធម៌ផល នៃនោឧបាទានធម៌ផល
ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[១៣០] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនការម្មណ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងនោ-
អវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១៣១] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះហេតុប្ប-
ច្ច័យ . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអតាមពាប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំង
អស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នវិប្បយុត្តេ នវ នោនត្តិយា នវ នោវិគតេ នវ ។

[១៣២] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ នវ . . .

អធិបតិយា នវ ។ អនុលោមមាតិកា កាតព្វា ។

. . . អវិគតេ នវ ។

ឧបាទានទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ឧបាទានីយទុកំ

បដិច្ចវិវា

[១៣៣] ឧបាទានីយំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានី-

យោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឧបាទានីយំ

ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ

ទ្វេ ខទ្វេ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ខទ្វេ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ

បដិច្ច ខន្ធា ឯកំ មហាក្ខនំ . . . ។

យថា លោកិយទុកំ ឯកំ កាតព្វំ និដ្ឋានាករណំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោនតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧
ក្នុងនោវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

(១៣២) ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ
... ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើចុះ ។ ... ក្នុងអវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ ឧបាទានទុកៈ ។

ឧបាទានីយទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

(១៣៣) ឧបាទានីយធម៌(១) (ធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន)
អាស្រ័យ នូវឧបាទានីយធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ
ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវឧបាទានីយក្ខន្ធ ១ នូវ
ខន្ធ ២ ... វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ក្នុងបដិសន្ធិទូណៈ ពួកខន្ធ
អាស្រ័យ នូវវត្ថុ មហាក្ខត ១ ... ។

លោកិយទុកៈ យ៉ាងណា បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ (ឧបាទានីយទុកៈ)
យ៉ាងនោះដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យប្លែក ។ គ្មានទេ ។

ឧបាទានសម្បយុត្តទុក្ខំ

បដិច្ចវិវា

[១៣៤] ឧបាទានសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ឧ-
 បាទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ឧបាទានសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច ភយោ ខន្ធា
 ទ្វេ ខន្ធទ្វេ . . . ។ ឧបាទានសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 ឧបាទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ឧបាទានសម្បយុត្តំ ខន្ធទ្វេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ ទិដ្ឋិកភវិប្បយុត្តលោកសហគតេ ខន្ធទ្វេ បដិច្ច
 លោកោ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។ ឧបាទាន-
 សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានសម្បយុត្តោ ច
 ឧបាទានសម្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ឧបាទានសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
 ភយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធទ្វេ . . .
 ទិដ្ឋិកភវិប្បយុត្តលោកសហគតំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
 ភយោ ខន្ធា លោកោ ច ទ្វេ ខន្ធទ្វេ . . . ។

ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌៖

បដិច្ចវិវរៈ

[១៣៤] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌^(១) (ធម៌ ប្រកបដោយឧបា-
 ទាន) អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្បយុត្តកន្ធ ១ នូវ
 ខន្ធ ២ ... ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌^(២) (ធម៌ដែលប្រាសចាកឧបា-
 ទាន) អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ
 ប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ឈនរូប អាស្រ័យ នូវពួកឧបាទានសម្បយុត្តកន្ធ
 លោកៈក្តី ចិត្តសមុជ្ឈនរូបក្តី អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ
 លោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្ប-
 យុត្តធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា ក្តី ចិត្តសមុជ្ឈនរូបក្តី អាស្រ័យ នូវឧបាទាន-
 សម្បយុត្តកន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ខន្ធ ពា ក្តី លោកៈក្តី អាស្រ័យ
 នូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិ នូវខន្ធ ២ ... ។

១ បានដល់លោកមូល ៨ ជាទិដ្ឋិតតសម្បយុត្ត ៤ ជាទិដ្ឋិតវិប្បយុត្ត ៤ ។ ២ បាន
 ដល់លោកៈ ជាទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តទាំង ៤ ទោសមូល ២ មោហមូល ២ កុសលក្នុងភូមិ ៤
 វិបាកក្នុងភូមិ ៤ កិរិយាព្យាប្រឹតក្នុងភូមិ ៣ រូប និងនិព្វាន ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧបាទានវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានវិប្បយុត្តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឧបាទានវិប្បយុត្តំ ឯកំ
 ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ
 ខន្ធទ្វេ . . . ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តំ លោកំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ឧបាទានវិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ
 បដិច្ច តយោ ខន្ធា កដត្តា ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធទ្វេ . . .
 ខន្ធទ្វេ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ បដិច្ច ខន្ធា ឯកំ មហាក្កតំ
 . . . ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទាន-
 សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ទិដ្ឋិ-
 កតវិប្បយុត្តំ លោកំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា ។
 ឧបាទានវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានសម្បយុត្តោ
 ច ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តំ លោកំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា
 ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តញ្ច
 ឧបាទានវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានសម្បយុត្តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោក-
 សហកតំ ឯកំ ខន្ធា លោកញ្ច បដិច្ច តយោ ខន្ធា
 ទ្វេ ខន្ធទ្វេ . . . ។ ឧបាទានសម្បយុត្តញ្ច ឧបាទាន-
 វិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ
 នូវឧបាទានវិប្បយុត្តកន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ
 នូវលោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ខន្ធ ៣ ក្តី កងតារូបក្តី អាស្រ័យ
 នូវឧបាទានវិប្បយុត្តកន្ធ ១ កងបដិសន្ធិកុណៈ នូវខន្ធ ២ ... វត្ថុ អា-
 ស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ឯពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ មហាក្ខត ១ ... ។
 ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកកន្ធ អាស្រ័យ នូវលោកៈ ដែល
 ប្រាសចាកទិដ្ឋិ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី
 អាស្រ័យ នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ ពួកសម្បយុត្តកកន្ធក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវលោកៈ ដែល
 ប្រាសចាកទិដ្ឋិ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្ប-
 យុត្តធម៌ផង នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែ
 ប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នូវលោកៈផង នូវខន្ធ ២ ... ។ ឧបាទានវិប្បយុត្ត-
 ធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកេ បដិច្ចវារោ

ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឧបាទានសម្បយុត្ត ខន្ធ
 ច មហាក្កតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទិដ្ឋិតត-
 វិប្បយុត្តលោកសហគតេ ខន្ធ ច លោកញ បដិច្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តញ ឧបាទាន-
 វិប្បយុត្តញ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានសម្បយុត្តោ ច
 ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
 ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហគតំ ឯកំ ខន្ធឯ លោកញ
 បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ទ្វេ ខន្ធទ្វេ... ។

[១៣៥] ឧបាទានសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបា-
 ទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ច-
 យា ឧបាទានសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ
 ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទ្វេ... ។ ឧបាទានសម្បយុត្តំ ធម្មំ
 បដិច្ច ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្ម-
 ប្បច្ចយា ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហគតេ ខន្ធ បដិច្ច
 លោកោ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបា-
 ទានសម្បយុត្តោ ច ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្មណប្បច្ចយា ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោក-
 សហគតំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធា លោកោ
 ច ទ្វេ ខន្ធទ្វេ... ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តំ ធម្មំ

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវ
 ពួកឧបាទានសម្បយុត្តកន្លង ។ នូវពួកមហាក្ខត្តង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋង ។ នូវ
 លោកៈផង ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី អាស្រ័យ
 នូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវ
 ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តៃប្រាសចាកទិដ្ឋង នូវលោកៈផង
 នូវខន្ធ ២ ... ។

[១៣៥] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្ប-
 យុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះការមូណប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ
 នូវឧបាទានសម្បយុត្តកន្លង ១ នូវខន្ធ ២ ... ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌
 អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះការមូណ-
 ប្បច្ច័យ គឺ លោកៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតៃ
 ប្រាសចាកទិដ្ឋង ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី
 អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះការមូណប្ប-
 ច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី លោកៈក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយ
 លោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋង នូវខន្ធ ២ ... ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បដិច្ច ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយា ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ខន្ធ បដិច្ច ចិត្តស-
 មុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិកុណោ ខន្ធ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ
 បដិច្ច ខន្ធ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបា-
 ទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា
 ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តំ លោកំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធ ។
 ឧបាទានសម្បយុត្តញ្ច ឧបាទានវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ ប-
 ដិច្ច ឧបាទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតំ ឯកំ
 ខន្ធឯ លោកញ្ច បដិច្ច តយោ ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ
 ... ។ សន្និទ្ធិតំ ។

[១៣៦] ហេតុយា នវ អារម្មណោ ធន អធិប-
 តិយា នវ អនន្តរេ ធន សមនន្តរេ ធន សហជាតេ
 នវ អញ្ញមញ្ញោ ធន និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ ធន
 បុរេជាតេ ធន អាសវរេ ធន កម្មេ នវ វិចារកេ ឯកំ
 អាហារេ នវ សព្វត្ថុ នវ មត្តេ នវ សម្បយុត្តោ ធន
 វិប្បយុត្តោ នវ អត្ថិយា នវ នត្ថិយា ធន វិគតេ ធន
 អវិគតេ នវ ។

អាស្រ័យ នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណាប្ប-
 ច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជានុប អាស្រ័យ នូវពួកឧបាទានវិប្បយុត្តក្នុង វត្ថុ អា-
 ស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ក្នុងបដិសន្ធិកូណៈ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ ឧបា-
 ទានសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះការម្មណាប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្នុង អាស្រ័យ នូវលោកៈ
 ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទាន-
 សម្បយុត្តធម៌ផង នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះការ-
 ម្មណាប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ
 តែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នូវលោកៈផង នូវខន្ធ ២ ... ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[១៣៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្មណាប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៦ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងការសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 បច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 អត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងវិត្តប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៦ ក្នុងអវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១៣៧] ឧបាសម្ព័យយុត្តកថា ធម្មំ បដិច្ច ឧបា-
 សម្ព័យយុត្តកថា ធម្មំ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា
 អហេតុកំ ឧបាសម្ព័យយុត្តកថា ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ ខន្ធំ ...
 អហេតុកប្បដិសន្ធិ យាវ អសញ្ញាសត្តា វិចីក្ខា-
 សហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធំ បដិច្ច វិចីក្ខា-
 សហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។

[១៣៨] ឧបាសម្ព័យយុត្តកថា ធម្មំ បដិច្ច ឧបា-
 សម្ព័យយុត្តកថា ធម្មំ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា
 ឧបាសម្ព័យយុត្តកថា ខន្ធំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ ។ ឧបាសម្ព័យយុត្តកថា ធម្មំ បដិច្ច ឧបាស-
 ម្ព័យយុត្តកថា ធម្មំ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា
 ឧបាសម្ព័យយុត្តកថា ខន្ធំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
 ធិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តកថា លោកំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
 បដិសន្ធិក្ខណោ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ ឧបាសម-
 សម្ព័យយុត្តកថា ឧបាសម្ព័យយុត្តកថា ធម្មំ បដិច្ច ឧបា-
 សម្ព័យយុត្តកថា ធម្មំ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា
 ឧបាសម្ព័យយុត្តកថា ខន្ធំ ច មហាក្ខតេ ច បដិច្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ធិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តកថា លោកសហគតេ
 ខន្ធំ ច លោកញ្ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ ...

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ បដិច្ចវារៈ

(១៣៧) ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានវិប្ប-
យុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធភក្តិ ចិត្ត-
សមុជ្ជានុបក្ខី អាស្រ័យ នូវឧបាទានវិប្បយុត្តកន្ល ១ ជាអហេតុកៈ
នូវខន្ធ ២ . . . អហេតុកប្បដិសន្ធិ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ មោហៈ
ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ
ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។

(១៣៨) ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្ប-
យុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនការម្មណាប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានុប-
ក្ខី អាស្រ័យ នូវពួកឧបាទានសម្បយុត្តកន្ល ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ អា-
ស្រ័យ នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនការម្មណាប្បច្ច័យ
គឺ ចិត្តសមុជ្ជានុប អាស្រ័យ នូវពួកឧបាទានវិប្បយុត្តកន្ល ចិត្តសមុជ្ជានុ-
ប អាស្រ័យ នូវលោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ
រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបា-
ទានសម្បយុត្តធម៌ផង នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នការម្មណាប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានុប អាស្រ័យ នូវពួកឧបាទានសម្ប-
យុត្តកន្លផង នូវពួកមហាក្ខតផង ចិត្តសមុជ្ជានុប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ
ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នូវលោកៈផង ។ . . .

នអនិបតិប្បច្ចយា នអនន្តរច្ចយា នសមនន្តរច្ចយា
នឧបនិស្សយច្ចយា ។

[១៣៧] ឧបាទានសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបា-
ទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នបុរេជាតច្ចយា
អរូបេ ឧបាទានសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ចត-
យោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទេ ... ។ ឧបាទានសម្បយុត្តំ
ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទាននិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នបុ-
រេជាតច្ចយា អរូបេ ទិដ្ឋិកតិប្បយុត្តលោកសហ-
កតេ ខន្ធទេ បដិច្ច លោកោ ឧបាទានសម្បយុត្តោ
ខន្ធទេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តំ
ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានសម្បយុត្តោ ច ឧបាទាននិប្ប-
យុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នបុរេជាតច្ចយា អរូបេ
ទិដ្ឋិកតសម្បយុត្តលោកសហកតំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
តយោ ខន្ធា លោកោ ច ទ្វេ ខន្ធទេ ... ។ ឧបាទាន-
និប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទាននិប្បយុត្តោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ នបុរេជាតច្ចយា អរូបេ ឧបាទាននិប្ប-
យុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទេ
... ឧបាទាននិប្បយុត្តោ ខន្ធទេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
រូបំ ទិដ្ឋិកតិប្បយុត្តំ លោកំ បដិច្ច ចិត្តស-
មុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ យាវ អសញ្ញាសត្វា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះនអធិបតីប្បច្ច័យ នអនន្តរាប្បច្ច័យ នសមនន្តរាប្បច្ច័យ និននឧប-
និស្សយប្បច្ច័យ ។

[១៣៩] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្ប-
យុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងអរូប ខន្ធ ៣
អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្បយុត្តកន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ . . . ។ ឧបា-
ទានវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងអរូប លោកៈ អាស្រ័យ នូវពួក
ខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
អាស្រ័យ នូវពួកឧបាទានសម្បយុត្តកន្ធ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី
ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងអរូប ខន្ធ ៣ ក្តី លោកៈក្តី
អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិ នូវខន្ធ
២ . . . ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានវិប្បយុត្ត-
ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងអរូប ខន្ធ ៣
អាស្រ័យ នូវឧបាទានវិប្បយុត្តកន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អា-
ស្រ័យ នូវពួកឧបាទានវិប្បយុត្តកន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវលោកៈ
ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ក្នុងបដិសន្ធិខ្លណៈ រហូតដល់ពួកអសព្វាសត្វ ។

ឧបាសនសម្បយុត្តទុកេ បដិច្ចវារោ

ឧបាសនសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាសនសម្បយុត្តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នបុរេជានប្បច្ចយា អរូបេ ទិដ្ឋិតត-
 វិប្បយុត្តំ លោកំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា ។ ឧបា-
 នានសម្បយុត្តកា ឧបាសនសម្បយុត្តកា ធម្មំ បដិច្ច
 ឧបាសនសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នបុរេជានប្ប-
 ច្ចយា អរូបេ ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហគតំ ឯកំ
 ខន្ធកា លោកកា បដិច្ច តយោ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ . . . ។
 ឧបាសនសម្បយុត្តកា ឧបាសនសម្បយុត្តកា ធម្មំ បដិច្ច
 ឧបាសនសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នបុរេជានប្បច្ច-
 យា ឧបាសនសម្បយុត្តោ ខន្ធោ ច មហាក្កតោ ច បដិច្ច
 ចិត្តសម្មជ្ជានំ រូបំ ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហគតោ
 ខន្ធោ ច លោកកា បដិច្ច ចិត្តសម្មជ្ជានំ រូបំ ។ . . .
 នបច្ឆាជានប្បច្ចយា នអាសេវនប្បច្ចយា ។

[១៤០] ឧបាសនសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបា-
 នានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នកម្មប្បច្ចយា
 ឧបាសនសម្បយុត្តោ ខន្ធោ បដិច្ច សម្បយុត្តកា
 ចេតនា ។ ឧបាសនសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបា-
 នានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នកម្មប្បច្ចយា

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងអរូប ពួកសម្បយុត្តកក្កន
 អាស្រ័យ នូវលោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌
 អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងអរូប ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ
 នូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នូវលោកៈផង
 នូវខន្ធ ២ . . . ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្ប-
 យុត្តធម៌ផង នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេ-
 ជាតប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកឧបាទានវិប្បយុត្ត-
 កក្កនផង នូវពួកមហាក្ខតផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ
 ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នូវលោកៈផង ។ . . .
 ព្រោះនបច្ចាជាតប្បច្ច័យ និងនអាសេវនប្បច្ច័យ ។

(១៤០) ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្ប-
 យុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺ សម្បយុត្តកចេតនា
 អាស្រ័យ នូវពួកឧបាទានសម្បយុត្តកក្កន ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌
 អាស្រ័យ នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧបាទានវិប្បយុត្តេ ខន្ធ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ចេតនា
ពាហិរំ . . . អាហារសមុដ្ឋានំ . . . ឧតុសមុដ្ឋានំ . . . ។

ឧបាទានវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានសម្បយុត្តោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នកម្មប្បច្ចយា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តំ
លោកំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ចេតនា ។ ឧបាទា-
នសម្បយុត្តកា ឧបាទានវិប្បយុត្តកា ធម្មំ បដិច្ច ឧ-
បាទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នកម្មប្បច្ចយា
ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតេ ខន្ធ ច លោកកា
បដិច្ច សម្បយុត្តកា ចេតនា ។ សង្ខតំ ។

[១៤១] នហេតុយា ឯកំ នអារម្មណេ ភីណិ
នអធិបតីយា នវ នអនន្តរេ ភីណិ នសមនន្តរេ ភីណិ
នឧបនិស្សយេ ភីណិ នបុរោជាតេ សត្ត នបច្ឆាជាតេ
នវ នអាសេវនេ នវ នកម្មេ ចត្តារិ នវិចារតេ នវ
នអាហារេ ឯកំ នស្ប្រិយេ ឯកំ នឈានេ ឯកំ
នមត្តេ ឯកំ នសម្បយុត្តេ ភីណិ នវិប្បយុត្តេ ធម្ម
នោនត្ថិយា ភីណិ នោវិគតេ ភីណិ ។

ឥតរេ ទ្វេ កណាធាបិ កាតកា សហជាតវារេ
បដិច្ចវាសនិសោ ។

គឺ សម្បយុត្តកចេតនា អាស្រ័យ នូវពួកឧបាទានវិប្បយុត្តក្នុង ពាហិរ
 ... អាហារសម្បជាន ... ឧតុសម្បជាន ... ។ ឧបាទានសម្ប-
 យុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះន-
 កម្មប្បច្ច័យ គឺ សម្បយុត្តកចេតនា អាស្រ័យ នូវលោកៈ ដែលប្រាស
 ចាកទិដ្ឋិ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានសម្បយុត្ត-
 ធម៌ផង នូវឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ
 គឺ សម្បយុត្តកចេតនា អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ
 តែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នូវលោកៈផង ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។

(១៤១) ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ ទាំងពីរយ៉ាង ក្រៅនេះ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ឯសហ-
 ជាតវារៈ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

បច្ចយវិរោ

[១៤២] ឧបាសម្ពយ្យុត្តរកេ ធម្មំ បច្ចយា ឧបា-
 សម្ពយ្យុត្តរកេ ធម្មំ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 តិណំ បដិច្ចសទិសំ ។ ឧបាសម្ពយ្យុត្តរកេ ធម្មំ បច្ចយា
 ឧបាសម្ពយ្យុត្តរកេ ធម្មំ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 ឧបាសម្ពយ្យុត្តរកេ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ... យាវ អដ្ឋ-
 តិកា មហាក្ខតា វត្ថុំ បច្ចយា ឧបាសម្ពយ្យុត្តរកេ
 ឧប្បជ្ឈតិ វត្ថុំ បច្ចយា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា លោកេ ។
 ឧបាសម្ពយ្យុត្តរកេ ធម្មំ បច្ចយា ឧបាសម្ពយ្យុត្តរកេ
 ធម្មំ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា វត្ថុំ បច្ចយា ឧបាស-
 ម្ពយ្យុត្តរកេ ឧប្បជ្ឈតិ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា លោកំ បច្ចយា
 សម្ពយ្យុត្តរកេ ឧប្បជ្ឈតិ ។ ឧបាសម្ពយ្យុត្តរកេ ធម្មំ បច្ច-
 យា ឧបាសម្ពយ្យុត្តរកេ ធម្មំ ឧបាសម្ពយ្យុត្តរកេ ធម្មំ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា វត្ថុំ បច្ចយា ឧបាសម-
 វយ្យុត្តរកេ ឧប្បជ្ឈតិ មហាក្ខតេ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា លោកំ បច្ចយា សម្ពយ្យុត្តរកេ
 ឧប្បជ្ឈតិ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ វត្ថុំ បច្ចយា ឧប្បជ្ឈតិ-
 វយ្យុត្តរកេ ឧប្បជ្ឈតិ មហាក្ខតេ ឧប្បជ្ឈតិ លោកេ ធម្មំ ។

ឧបាទានសម្បយុត្តកុកៈ បច្ចយវារៈ

បច្ចយវារៈ

[១៤២] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទានវិប្បយុត្តកន្ល ១ . . . រហូតដល់ពួកមហាក្ខតខាងក្នុង ពួកឧបាទានវិប្បយុត្តកន្ល ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ លោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកឧបាទានសម្បយុត្តកន្ល ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ពួកសម្បយុត្តកកន្ល ពឹងផ្អែក នឹងលោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកឧបាទានសម្បយុត្តកន្ល ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចិត្តសម្មាសម្ពុទ្ធរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត ពួកសម្បយុត្តកកន្លក្តី ចិត្តសម្មាសម្ពុទ្ធរូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងលោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។

ឧទាទានសម្បយុត្តញ្ច ឧទាទានវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បច្ច-
 យា ឧទាទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
 ជ្ជយា ឧទាទានសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធឱ វត្ថុញ្ច
 បច្ចយា តយោ ខន្វា ទ្វេ ខន្វេ ... ទិដ្ឋិកត-
 វិប្បយុត្តលោកសហគតំ ឯកំ ខន្ធឱ លោកញ្ច
 បច្ចយា តយោ ខន្វា ទ្វេ ខន្វេ ... ។ ឧទាទាន-
 សម្បយុត្តញ្ច ឧទាទានវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បច្ចយា
 ឧទាទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បជ្ជយា
 ឧទាទានសម្បយុត្តេ ខន្វេ ច មហាក្កតេ ច បច្ច-
 យា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកស-
 ហគតេ ខន្វេ ច លោកញ្ច បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតេ ខន្វេ ច វត្ថុញ្ច
 បច្ចយា លោកោ ។ ឧទាទានសម្បយុត្តញ្ច ឧទា-
 ទានវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បច្ចយា ឧទាទានសម្បយុត្តោ
 ច ឧទាទានវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បជ្ជយា ឧទាទានសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធឱ វត្ថុញ្ច
 បច្ចយា តយោ ខន្វា ទ្វេ ខន្វេ ... ឧទាទាន-
 សម្បយុត្តេ ខន្វេ ច មហាក្កតេ ច បច្ចយា ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានំ រូបំ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតំ ឯកំ
 ខន្ធឱ វត្ថុញ្ច បច្ចយា តយោ ខន្វា លោកោ ច

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នឹងឧ-
 បាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣
 ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទានសម្បយុត្តក្នុង ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ...
 ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាក
 ទិដ្ឋផង នឹងលោកៈផង នឹងខន្ធ ២ ... ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌
 ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នឹងឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសម្មជានរូប ពឹងផ្អែក
 នឹងពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្នុងផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ចិត្តសម្មជាន-
 រូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាក
 ទិដ្ឋផង នឹងលោកៈផង លោកៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
 ដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋផង នឹងវត្ថុផង ។ ឧបាទានសម្ប-
 យុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទានសម្បយុត្ត-
 ធម៌ផង នឹងឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាទានសម្បយុត្តក្នុង ១ ផង នឹងវត្ថុ
 ផង នឹងខន្ធ ២ ... ចិត្តសម្មជានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកឧបាទានសម្ប-
 យុត្តក្នុងផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ខន្ធ ៣ ក្តី លោកៈក្តី ពឹងផ្អែក
 នឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋផង នឹងវត្ថុផង

ឧបាសម្ពុយ្យុត្តទុកេ បច្ចយវារោ

ទ្វេ ខទ្វេ . . . ។ សង្ខតំ ។ អារម្មណប្បច្ចយម្ហិ
បញ្ច វិញ្ញាណា កាតត្វា ។

[១៤៣] ឈេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អធិ-
បតិយា នវ អនន្តរេ នវ សព្វត្ថេ នវ វិចារកេ ឯកំ
អវិគតេ នវ ។

[១៤៤] ឧបាទានវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា ឧបា-
ទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នឈេតុប្បច្ចយា អ-
ឈេតុកំ ឧបាទានវិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា . . .
យាវ អសញ្ញសត្តា ចក្កាយតនំ បច្ចយា ចក្ក-
វិញ្ញាណំ កាយាយតនំ . . . វត្ថុំ បច្ចយា អឈេតុកា
ឧបាទានវិប្បយុត្តា ខន្ធវា វិចិត្តិច្ឆាសហគតេ ឧទ្ធច្ច-
សហគតេ ខទ្វេ ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា វិចិត្តិច្ឆាសហ-
គតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ សង្ខតំ ។

[១៤៥] នឈេតុយា ឯកំ នអារម្មណេ ភីណិ
នអធិបតិយា នវ នអនន្តរេ ភីណិ នសមនន្តរេ ភីណិ
នឧបជិស្សយេ ភីណិ នបុរេជារតេ សត្តំ នបច្ឆាជារតេ
នវ នអាសេវនេ នវ នកម្មេ ចត្តាវ នវិចារកេ នវ

ឧបាសនវិញ្ញាណក្ខន្ធានុស្សន្តរៈ បច្ចយវារៈ

នឹងខន្ធ ២ . . . ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ វិញ្ញាណទាំង ៥ ក្នុងការម្ម-
ណាប្បច្ច័យ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។

[១៤៣] ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្មណាប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរាប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១៤៤] ឧបាសនវិញ្ញាណក្ខន្ធានុស្សន្តរៈ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាសនវិញ្ញាណក្ខន្ធានុស្សន្តរៈ
ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ គឺ ពឹងផ្អែក នឹងឧបាសន-
វិញ្ញាណក្ខន្ធានុស្សន្តរៈ ១ ជាអហេតុកៈ . . . រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ចក្ខុ-
វិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ នឹងកាយាយតនៈ . . . ពួក ឧបា-
សនវិញ្ញាណក្ខន្ធានុស្សន្តរៈ ជាអហេតុកៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ មោហៈ ដែលច្រឡំ
ដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
ដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[១៤៥] ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនការម្មណាប្ប-
ច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្ត-
រាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ
៧ ក្នុងនបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអសេវនប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នអាហារេ ឯកំ នន្ទ្រិយេ ឯកំ នឈានេ ឯកំ
នមត្តេ ឯកំ នសម្បយុត្តេ តីណី នវិប្បយុត្តេ ន
នោនត្តិយា តីណី នោវិតតេ តីណី ។

ឯវំ ឥតរេ ទ្វេ កណាធាបិ និស្សយវារោបិ
កាតញ្ចា ។

សំសដ្ឋានំ

[១៤៦] ឧបាទានសម្បយុត្តំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ
ឧបាទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
ឧបាទានសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ សំសដ្ឋា . . . តីណី ។
ឧបាទានវិប្បយុត្តំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ ឧបាទានវិប្បយុត្តោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បដិច្ចសទិសំ អរូបំ ។
ឧបាទានវិប្បយុត្តំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ ឧបាទានសម្ប-
យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បដិច្ចសទិសំ
អរូបំ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តញ្ច ឧបាទានវិប្បយុត្តញ្ច
ធម្មំ សំសដ្ឋោ ឧបាទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា បដិច្ចសទិសំ អរូបំ ។

[១៤៧] ហេតុយា ន អារម្មណេ ន អធិបតីយា
ន សព្វត្ថេ ន វិចារកេ ឯកំ អវិតតេ ន ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងនោហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនត្ថ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោ-
 នត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាង ក្រៅនេះក្តី និងស្វយវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ
 យ៉ាងនេះចុះ ។

សំសង្ខារៈ

(១៤៦) ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ច្រឡំ នឹងឧបាទានសម្បយុត្តធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ច្រឡំ នឹងឧបាទានសម្បយុត្ត-
 ក្ខន្ធ ១ . . . មានវារៈ ៣ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ច្រឡំ នឹងឧបាទា-
 នវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ អរូប ដូចគ្នា
 នឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ច្រឡំនឹង ឧបាទានវិប្ប-
 យុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ អរូប ដូចគ្នានឹងបដិច្ច-
 វារៈដែរ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ច្រឡំ នឹងឧបាទានសម្បយុត្តធម៌
 ផង នឹងឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ អរូប ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

(១៤៧) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងការមូណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៦ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែ
 មានវារៈ ៦ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

(១៤៧) ឧបាទានវិប្បយុត្តំ ធម្មំ សំសង្ខារ
ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយោ ។

(១៤៨) នហេតុយា ឯកំ នអធិបតិយា ធន
នបុរេជាតេ ធន នបច្ឆាជាតេ ធន នអាសវនេ ធន
នកម្មេ ចត្តារិ នវិចារកេ ធន នឈានេ ឯកំ នមក្ខ
ឯកំ នវិប្បយុត្ត ធន ។

ឯវំ ឥតរេ ទ្វេ កណ្តាធាបិ សម្ពុយ្យុត្តវារេបិ
កាតញ្ច ។

បញ្ញាវិពោ

(១៥០) ឧបាទានសម្ពុយ្យុត្តោ ធម្មោ ឧបាទាន-
សម្ពុយ្យុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
ឧបាទានសម្ពុយ្យុត្តា ហេតុ សម្ពុយ្យុត្តកានំ ទុច្ចានំ
ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧបាទានសម្ពុយ្យុត្តោ
ធម្មោ ឧបាទានវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ ឧបាទានសម្ពុយ្យុត្តា ហេតុ ចិត្ត-
សមុដ្ឋានានំ រូបានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទិដ្ឋិ-
កតវិប្បយុត្តលោកសហកតា ហេតុ ទិដ្ឋិកតវិប្ប-
យុត្តស្ស លោកស្ស ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ
ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ កាតតំ

ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ៈ បញ្ញាវិវរៈ

[១៤៨] ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ច្រឡំ នឹងឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ ។

[១៤៩] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។ ការរាប់ទាំង ៤ យ៉ាងក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ញាវិវរៈ

[១៥០] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកឧបាទានសម្បយុត្តហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកឧបាទានសម្បយុត្តហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ពួកហេតុ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃលោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកញ្ញដ្ឋានំ

ឧបាទានសម្បយុត្តា ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតា ហេតុ សម្បយុត្ត-
 កានំ ខន្ធានំ លោកស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបា-
 នំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តា
 នឬ ឧបាទានវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ឧបាទានវិប្បយុត្តា ហេតុ សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តា លោកា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបា-
 នំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិ ។ ម្យលំ កា-
 តត្ថំ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តា លោកា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ម្យលំ កាតត្ថំ ទិដ្ឋិកត-
 វិប្បយុត្តា លោកា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តស-
 មុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧបា-
 ទានសម្បយុត្តា ច ឧបាទានវិប្បយុត្តា ច នឬ ឧបា-
 ទានសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតា មោហា ច លោកា
 ច សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ពួកឧបាទានសម្បយុត្តហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃ
 ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ពួកហេតុ ដែលច្រឡំដោយ
 លោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃលោកៈ
 ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្ត-
 ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួក
 ឧបាទានវិប្បយុត្តហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ លោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជា
 បច្ច័យ គឺ ជាបដិសន្ធិ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។
 មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ លោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បី
 ធ្វើចុះ លោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង
 នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌
 ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហៈក្តី លោភៈក្តី ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែ
 ប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

ឧបាទានសម្បយុត្តុកុព បញ្ញាវារោ

ម្ចលំ កាតតំ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតោ មោ-
 ហោ ច លោភោ ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ហេ-
 តុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តោ ច
 ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧបាទានសម្បយុត្តស្ស
 ច ឧបាទានវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតោ មោហោ
 ច លោភោ ច សម្បយុត្តកាមំ ខន្ធាមំ ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នានញ្ច រូបំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៥០] ឧបាទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧបាទាន-
 សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ឧបាទានសម្បយុត្តោ ខន្ធ អារត្ត ឧបាទានសម្បយុត្តោ
 ខន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ ម្ចលំ កាតតំ ឧបាទានសម្បយុត្តោ
 ខន្ធ អារត្ត ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ខន្ធា ច លោភោ
 ច ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ ម្ចលំ កាតតំ ឧបាទានសម្បយុត្តោ
 ខន្ធ អារត្ត ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតោ ខន្ធា ច
 លោភោ ច ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 ឧបាទានវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ វាទំ . . . សីលំ . . . ឧបោសថកម្មំ
 ។ មេ ។ បុព្វេ សុចីណាទិ . . . ឈានា វុដ្ឋហិត្វា

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ មោហៈក្តី លោភៈក្តី ដែលច្រឡំដោយ
 លោភៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហៈក្តី លោភៈក្តី ដែលច្រឡំដោយលោភៈតែ
 ប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៥១] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្ប-
 យុត្តធម៌ ដោយការមូលប្បច្ច័យ គឺ ពួកឧបាទានសម្បយុត្តកក្ខន្ធ កើត
 ឡើង ព្រោះប្រាវត្ត នូវពួកឧបាទានសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ។ មូល បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើចុះ ពួកឧបាទានវិប្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី លោភៈក្តី កើតឡើង ព្រោះ
 ប្រាវត្ត នូវពួកឧបាទានសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ
 ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោភៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោភៈក្តី កើត
 ឡើង ព្រោះប្រាវត្ត នូវពួកឧបាទានសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ។ ឧបាទានវិប្ប-
 យុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយការមូលប្បច្ច័យ គឺ
 (បុគ្គល) ឲ្យ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម ។ បេ ។ នូវ
 ពួកកុសល ដែលសន្សំល្អហើយ ក្នុងកាលមុន . . . ចេញ អំពីឈាន

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឈានំ បច្ចវេក្ខតិ អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ តំ អារត្ត
 ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តោ វាគោ ... វិចិត្តិច្ឆា ... ឧទ្ធច្ចំ
 ... ឈានេ បរិហីនេ វិប្បដិសាវិស្ស ទោមនស្សំ
 ឧប្បជ្ឈតិ អរិយា មក្កា វុដ្ឋហិត្វា មក្កំ បច្ចវេក្ខតិ
 ដលំ ... ជិញ្ញាជំ បច្ចវេក្ខតិ ជិញ្ញាជំ គោត្រកុស្ស
 វោទានស្ស មក្កស្ស ដលស្ស អាវដ្ឋនាយ អាម្ព-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា ឧទានានវិប្បយុត្តោ
 បរិហីនេ តិលេសេ ... វិក្ខម្ហិតេ តិលេសេ ...
 បុព្វេ ... ចក្កំ ... វត្ថុំ ... ឧទានានវិប្បយុត្តោ
 ខន្ធច លោកញ្ច អនិច្ចតោ ... វិបស្សន្តិ អស្សា-
 ទេតិ អភិនន្តតិ តំ អារត្ត ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តោ វាគោ
 ... វិចិត្តិច្ឆា ... ឧទ្ធច្ចំ ... ទោមនស្សំ ... សង្ខំ
 បរិបុណ្ណំ ទិព្វេន ចក្កុនា យាវ កាយវិញ្ញាណំ
 ឧទានានវិប្បយុត្តោ ខន្ធច វត្ថុវិជញ្ញាណស្ស ចេតោ-
 បរិយញ្ញាណស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណស្ស យ-
 ថាគម្ពបកញ្ញាណស្ស អនាគតសញ្ញាណស្ស អាវដ្ឋ-
 នាយ អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧទានា-
 វិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧទានានសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទានំ ... ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ហើយពិចារណា នូវឈាន ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ដែលប្រាស
 ចាកទិដ្ឋិ ប្រារព្ធ នូវកុសលនោះ ... វិចិត្រចា ... ឧទ្ធច្ចៈ ...
 ទោមនស្ស របស់បុគ្គលអ្នកមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ព្រោះតែលះបង់
 ឈាន កើតឡើង ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ហើយពិចារណា
 នូវមគ្គ នូវផល ... ពិចារណា នូវព្រះនិព្វាន ព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ
 នៃការពិចារណា នូវគោត្រកូ វេទានៈ មគ្គ និងផល ដោយការម្ម-
 ណាប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ (ពិចារណា) នូវពួកឧបាទានវិប្បយុត្ត-
 កិលេស ដែលលះបង់ហើយ ... នូវពួកកិលេស ដែលសង្កត់សង្កិន
 ហើយ ... ក្នុងកាលមុន ... នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ... ឃើញ
 ច្បាស់ នូវពួកឧបាទានវិប្បយុត្តកន្លងផង នូវលោកៈផង ថាមិនទៀង
 ... ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ប្រារព្ធ
 នូវខន្ធនោះ ... វិចិត្រចា ... ឧទ្ធច្ចៈ ... ទោមនស្ស ...
 ដំណើរទាំងអស់ មានបរិបូណ៌ (តាំងអំពីឃើញរួច) ដោយទិព្វចក្ខុ
 រហូតដល់កាយវិញ្ញាណ ពួកឧបាទានវិប្បយុត្តកន្លង ជាបច្ច័យ នៃការ
 ពិចារណា នូវឥន្ទ្រវិញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្ស-
 តិញ្ញាណ យថាភម្មបត្តញ្ញាណ និងអនាគតសញ្ញាណ ដោយការម្ម-
 ណាប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្ត-
 ធម៌ ដោយការម្មណាប្បច្ច័យ គឺ (បុគ្គល) ឲ្យ នូវទាន ... ។ បេ ។

ឧបាសម្ពុយ្យុត្តទុកេ បញ្ញាវិហ

ឈានំ . . . ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . ឧបាទានវិប្បយុត្ត
 ខន្ធ ច លោកញ្ច អស្សនេតិ អភិទន្ធនិ តំ អារត្ត
 វគោ ឧប្បជ្ឈនិ ទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តោ
 ធម្មោ ឧបាទានសម្បយុត្តស្ស ច ឧបាទានវិប្បយុត្តស្ស
 ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ . . .
 វត្ថុំ . . . ឧបាទានវិប្បយុត្ត ខន្ធ ច លោកញ្ច អារត្ត
 ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតា ខន្ធ ច លោកោ
 ច ឧប្បជ្ឈនិ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តោ ច ឧបាទាន-
 វិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧបាទានសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោក-
 សហគតេ ខន្ធ ច លោកញ្ច អារត្ត ឧបាទាន-
 សម្បយុត្តា ខន្ធ ឧប្បជ្ឈនិ ។ មូលំ កាតតំ ទិដ្ឋិ-
 កតវិប្បយុត្តលោកសហគតេ ខន្ធ ច លោកញ្ច
 អារត្ត ឧបាទានវិប្បយុត្តា ខន្ធ ច លោកោ ច
 ឧប្បជ្ឈនិ ។ មូលំ កាតតំ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោក-
 សហគតេ ខន្ធ ច លោកញ្ច អារត្ត ទិដ្ឋិកតវិប្ប-
 យុត្តលោកសហគតា ខន្ធ ច លោកោ ច ឧប្បជ្ឈនិ ។

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

នូវឈាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . គ្រេកអរ រីករាយ នឹងពួក
ឧបាទានវិប្បយុត្តក្នុងផង នឹងលោកៈផង រាគៈ ប្រារព្ធ នូវវត្ថុនោះ
ទើបកើតឡើង ទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបា-
ទានសម្បយុត្តធម៌ផង នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយការមូលប្បច្ច័យ
គឺ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតៃប្រាស
ចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកឧបាទានវិប្ប-
យុត្តក្នុងផង នូវលោកៈផង ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្ប-
យុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយការមូលប្បច្ច័យ
គឺ ពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្នុង កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកខន្ធ
ដែលច្រឡំដោយលោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នូវលោកៈផង ។ មូល
បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកឧបាទានវិប្បយុត្តក្នុងក្តី លោកៈក្តី កើតឡើង
ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិផង
នូវលោកៈផង ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ
លោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួក
ខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នូវលោកៈផង ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

(១៥២) ឧបាទានសម្បយុត្តា ធម្មោ ឧបាទាន-
សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ
អារម្មណាធិបតី សហជាតាធិបតី ។ អារម្មណាធិបតី
ឧបាទានសម្បយុត្ត ខន្ធ កុំ កត្វា ឧបាទានសម្ប-
យុត្តា ខន្ធ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ សហជាតាធិបតី ឧបាទា-
នសម្បយុត្តា អធិបតី សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ អធិ-
បតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ កាតត្វំ អារម្មណា-
ធិបតី សហជាតាធិបតី ។ អារម្មណាធិបតី ឧបាទា-
នសម្បយុត្ត ខន្ធ កុំ កត្វា និដ្ឋិតតវិប្បយុត្តា
លោកោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ សហជាតាធិបតី ឧបាទាន-
សម្បយុត្តា អធិបតី ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ អធិ-
បតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ និដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហ-
កតា អធិបតី លោកស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ។ មូលំ កាតត្វំ អារម្មណាធិបតី សហជាតា-
ធិបតី ។ អារម្មណាធិបតី ឧបាទានសម្បយុត្ត ខន្ធ
កុំ កត្វា និដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហកតា ខន្ធ ច
លោកោ ច ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ សហជាតាធិបតី ឧបាទា-
នសម្បយុត្តា អធិបតី សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្ត-
សមុដ្ឋានានក្ខ រូចានំ អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

[១៥២] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ ការម្សណាធិបតិ គឺ ពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្នុងកើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្នុង ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ ឧបាទានសម្បយុត្តាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តក្នុង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ មូល គឺ ការម្សណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។ ការម្សណាធិបតិ គឺ លោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្នុង ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ ឧបាទានសម្បយុត្តាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសម្បជានុរូប ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ អធិបតិ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃលោកៈ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ មូល គឺ ការម្សណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។ ការម្សណាធិបតិ គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្នុង ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ ឧបាទានសម្បយុត្តាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តក្នុងផង នៃពួកចិត្តសម្បជានុរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ

ឧបាសម្ពុយ្យត្តកុកេ បញ្ញាវារោ

ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតា អធិបតិ សម្ពុយ្យត្ត-
កានំ ខន្ធានំ លោកស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧបាទានវិប្ប-
យុត្តោ ធម្មោ ឧបាទានវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អធិ-
បតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតា-
ធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ នានំ . . . សីលំ ។ បេ ។
លាណា វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ កុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ
អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ តំ កុំ កត្វា ទិដ្ឋិកតវិប្ប-
យុត្តោ រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ។ បេ ។ អរិយា មត្តា វុដ្ឋ-
ហិត្វា ។ បេ ។ ជលស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . ឧបាទានវិប្បយុត្ត ខន្ធទេ ច
លោកញ្ច កុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ តំ កុំ
កត្វា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តោ រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ។ បេ ។
សហជាតាធិបតិ ឧបាទានវិប្បយុត្តា អធិបតិ សម្ពុ-
យុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ អធិ-
បតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
ឧបាទានសម្ពុយ្យត្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន
បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ នានំ ។ បេ ។ លាណា . . .
ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . ឧបាទានវិប្បយុត្ត ខន្ធទេ ច

ឧបាទានសម្បយុត្តក្កៈ បញ្ញាវា:

អធិបតិ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃពួក
សម្បយុត្តកក្កន្ធផង នៃលោកៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
អធិបតិប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្ប-
យុត្តធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណាធិបតិ និងសហជាតា-
ធិបតិ ។ ការម្មណាធិបតិ គឺ (បុគ្គល) នូវទាន ... នូវសីល ។ បេ ។
ចេញ អំពីឈាន ហើយធ្វើ នូវឈាន ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា
ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ធ្វើ នូវកុសលនោះ
ឲ្យជាទីគោរព ទើបកើតឡើង ។ បេ ។ ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ
។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ
... ធ្វើ នូវពួកឧបាទានវិប្បយុត្តកក្កន្ធផង នូវលោកៈផង ឲ្យជាទីគោរព
ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ធ្វើ នូវខន្ធ
នោះ ឲ្យជាទីគោរព ទើបកើតឡើង ។ បេ ។ ឯសហជាតាធិបតិ
គឺ ឧបាទានវិប្បយុត្តាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន្ធផង នៃ
ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌
ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បាន
ដល់ការម្មណាធិបតិ គឺ (បុគ្គល) ឲ្យនូវទាន ។ បេ ។ អំពីឈាន
... នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ... ធ្វើ នូវពួកឧបាទានវិប្បយុត្តកក្កន្ធផង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

លោកញ កុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ តំ កុំ
 កត្វា រកោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។ ឧបាទានវិប្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ ឧបាទានសម្បយុត្តស្ស ច ឧបាទាន-
 វិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណាធិបតិ ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . ឧបាទានវិប្បយុត្ត-
 ខន្ធ ច លោកញ កុំ កត្វា ទិដ្ឋិកតិវិប្បយុត្តលោក-
 សហគតា ខន្ធ ច លោកោ ច ឧប្បជ្ជន្តិ ។ ឧបាទាន-
 សម្បយុត្តោ ច ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧបាទាន-
 សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អា-
 រម្មណាធិបតិ ទិដ្ឋិកតិវិប្បយុត្តលោកសហគតេ ខន្ធ
 ច លោកញ កុំ កត្វា ឧបាទានសម្បយុត្តោ ខន្ធ
 ឧប្បជ្ជន្តិ ។ មូលំ កាតតំ ទិដ្ឋិកតិវិប្បយុត្តលោកសហ-
 គតេ ខន្ធ ច លោកញ កុំ កត្វា ទិដ្ឋិកតិវិប្បយុត្តោ
 លោកោ ឧប្បជ្ជតិ ។ មូលំ កាតតំ ទិដ្ឋិកតិវិប្បយុត្តលោ-
 កសហគតេ ខន្ធ ច លោកញ កុំ កត្វា ទិដ្ឋិកតិវិប្ប-
 យុត្តលោកសហគតា ខន្ធ ច លោកោ ច ឧប្បជ្ជន្តិ ។

[១៥៣] ឧបាទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧបា-
 ទានសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អនន្តរវិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា ឧបាទានសម្បយុត្តោ ខន្ធ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នូវលោកៈផង ឲ្យជាទីគោរព ហើយគ្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ធ្វើ
 នូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទើបកើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។
 ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នៃ
 ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយអធិបតិប្បច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ
 គឺ នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ... ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែ
 ប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកឧបាទាន-
 វិប្បយុត្តក្នុងផង នូវលោកៈផង ឲ្យជាទីគោរព ។ ឧបាទានសម្បយុត្ត-
 ធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌
 ដោយអធិបតិប្បច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ គឺ ពួកឧបាទានសម្ប-
 យុត្តក្នុង កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ
 តែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នូវលោកៈផង ឲ្យជាទីគោរព ។ មូល បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើចុះ លោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវ
 ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នូវលោកៈផង
 ឲ្យជាទីគោរព ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកខន្ធ ដែលច្រ-
 ឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី កើតឡើង ព្រោះធ្វើ
 នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នូវលោកៈផង
 ឲ្យជាទីគោរព ។

[១៥៣] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្ប-
 យុត្តធម៌ ដោយអនុវត្តប្បច័យ គឺ ពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្នុង មុន ។

ឧបាទានសម្បយុត្តុកេ បញ្ញាវិហារ

បច្ឆិមាធំ បច្ឆិមាធំ ឧបាទានសម្បយុត្តុកេ ខន្ធនំ
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ម្យលំ កាតតំ បុរិមា
 បុរិមា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តុលោកសហគតា ខន្ធនំ បច្ឆិមស្ស
 បច្ឆិមស្ស ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តុស្ស លោកស្ស អនន្តរប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ឧបាទានសម្បយុត្តុកេ ខន្ធនំ វុដ្ឋានស្ស
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ម្យលំ កាតតំ បុរិមា
 បុរិមា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តុលោកសហគតា ខន្ធនំ បច្ឆិ-
 មាធំ បច្ឆិមាធំ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តុលោកសហគតាធំ
 ខន្ធនំ លោកស្ស ច អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ឧបាទានវិប្បយុត្តុកេ ធម្មោ ឧបាទានវិប្បយុត្តុស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមោ បុរិមោ ទិដ្ឋិ-
 កតវិប្បយុត្តុកេ លោកោ បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស ទិដ្ឋិក-
 តវិប្បយុត្តុស្ស លោកស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តុកេ លោកោ វុដ្ឋានស្ស អនន្តរប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា ឧបាទានវិប្បយុត្តុកេ
 ខន្ធនំ បច្ឆិមាធំ បច្ឆិមាធំ ឧបាទានវិប្បយុត្តុកេ ខន្ធនំ
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនុលោមំ តោត្រកុស្ស
 ផលសមាបត្តិយា អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ម្យលំ
 កាតតំ បុរិមោ បុរិមោ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តុកេ លោកោ

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្នុង ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
 មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកខន្ធ មុន ។ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ
 តែប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃលោកៈ ក្រោយ ។ ដែលប្រាស
 ចាកទិដ្ឋិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្នុង ជាបច្ច័យ
 នៃវដ្តាន ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកខន្ធ
 មុន ។ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
 ក្រោយ ។ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នៃលោកៈ
 ផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ លោកៈ មុន ។ ដែល
 ប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃលោកៈ ក្រោយ ។ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ លោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃ
 វដ្តាន ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួកឧបាទានវិប្បយុត្តក្នុង មុន ។ ជាបច្ច័យ
 ពួកឧបាទានវិប្បយុត្តក្នុង ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អនុលោម
 ជាបច្ច័យ នៃគោត្រភូ និងផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
 មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ លោកៈ មុន ។ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតានំ
 ខន្ធានំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារដ្ឋោ ឧបាទា-
 នសម្បយុត្តានំ ខន្ធានំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ម្យលំ កាតតំ បុរិមោ បុរិមោ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកា
 បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតានំ
 ខន្ធានំ លោកស្ស ច អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារដ្ឋោ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតានំ ខន្ធានំ
 លោកស្ស ច អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧបា-
 ទានសម្បយុត្តោ ច ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា
 ឧបាទានសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បុរិមោ បុរិមោ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហ-
 គតា ខន្ធា ច លោកា ច បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ ទិដ្ឋិ-
 កតវិប្បយុត្តលោកសហគតានំ ខន្ធានំ អនន្តរប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ ម្យលំ កាតតំ បុរិមោ បុរិមោ
 ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតា ខន្ធា ច លោកា
 ច បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តស្ស លោ-
 កស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្ត-
 លោកសហគតា ខន្ធា ច លោកា ច វុដ្ឋានស្ស
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ម្យលំ កាតតំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ក្រោយ ។ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតៃប្រាស
 ចាកទិដ្ឋិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ការជួនា (ការពិចារណា) ជាបច្ច័យ
 នៃពួកឧបាទានសម្បយុត្តទន្ធ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើចុះ លោកៈ មុន ។ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 ខន្ធ ក្រោយ ។ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នៃ
 លោកៈផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ការជួនា ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
 ដែលច្រឡំដោយលោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នៃលោកៈផង ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ
 មុន ។ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃពួកខន្ធ ក្រោយ ។ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិ
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកខន្ធ មុន ។
 ដែលច្រឡំដោយលោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
 លោកៈ ក្រោយ ។ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួក
 ខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោកៈក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃវដ្តាន ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ

បុរិមា បុរិមា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតា ខន្ធា ច
 លោកោ ច បច្ឆិមាធំ បច្ឆិមាធំ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោក-
 សហគតាធំ ខន្ធាធំ លោកស្ស ច អនន្តរប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។

[១៥៤] ឧបាទានសម្បយុត្តា ឆម្មោ ឧបាទា-
 នសម្បយុត្តស្ស ឆម្មស្ស សមនន្តរប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ . . . សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិច្ច-
 សទិសំ នវ ។ . . . អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បដិច្ចសទិសំ ធ ។ . . . ទិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បច្ចយវាវសទិសំ នវ ។

[១៥៥] ឧបាទានសម្បយុត្តា ឆម្មោ ឧបាទា-
 នសម្បយុត្តស្ស ឆម្មស្ស ឧបទិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណ្យបទិស្សយោ អនន្តរបទិស្សយោ បកក្ខបទិស្ស-
 យោ ។ បេ ។ បកក្ខបទិស្សយោ ឧបាទានសម្បយុត្តា
 ខន្ធា ឧបាទានសម្បយុត្តាធំ ខន្ធាធំ ឧបទិស្សយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ មូលំ កាតតំ ឧបាទានសម្បយុត្តា
 ខន្ធា ឧបាទានវិប្បយុត្តាធំ ខន្ធាធំ លោកស្ស ច ឧប-
 ទិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ កាតតំ ឧបាទា-
 នសម្បយុត្តា ខន្ធា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតាធំ
 ខន្ធាធំ លោកស្ស ច ឧបទិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ពួកខន្ធ មុន ។ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋភាព លោកៈ
ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ក្រោយ ។ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតែប្រាស
ចាកទិដ្ឋផង នៃលោកៈផង ដោយអនន្តរបច្ច័យ ។

(១៥៤) ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្ប-
យុត្តធម៌ ដោយសមនន្តរបច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយសហ-
ជាតបច្ច័យ មានវារៈ ៧ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ . . . ជាបច្ច័យ
ដោយអពាមពាបច្ច័យ មានវារៈ ៦ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ . . .
ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយបច្ច័យ មានវារៈ ៧ ដូចគ្នានឹងបច្ច័យវារៈដែរ ។

(១៥៥) ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាន-
សម្បយុត្តធម៌ ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ បានដល់ការម្សោយនិស្ស័យ
អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ
គឺ ពួក ឧបាទានសម្បយុត្តកន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបាទានសម្បយុត្តកន្ធ
ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកឧបា-
ទានសម្បយុត្តកន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបាទានវិប្បយុត្តកន្ធផង នៃលោកៈ
ផង ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួក
ឧបាទានសម្បយុត្តកន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈ
តែប្រាសចាកទិដ្ឋផង នៃលោកៈផង ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧទាទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧទាទានវិប្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌ-
 បនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្វបនិស្សយោ
 ។ បេ ។ បកត្វបនិស្សយោ សន្ធិំ ឧបនិស្សយ ទានំ
 ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិំ ឧប្បាទេតិ មាទំ ជ័យ្យតិ
 សីលំ ។ បេ ។ បញ្ចំ . . . ឧទាទានវិប្បយុត្តំ រាគំ មាទំ
 បត្តនំ . . . សេនាសនំ ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ
 ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិក្ខុតិ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ
 សទ្ធាយ ។ បេ ។ បញ្ចាយ ឧទាទានវិប្បយុត្តស្ស រាគស្ស
 មាទស្ស បត្តនាយ កាយិកស្ស សុខស្ស ផលសមា-
 បតិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧទាទាន-
 វិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧទាទានសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណី ។ សន្ធិំ ឧប-
 និស្សយ មាទំ ជ័យ្យតិ ទិដ្ឋី កល្យាណិ សីលំ ។ បេ ។
 បញ្ចំ . . . ឧទាទានវិប្បយុត្តំ រាគំ មាទំ បត្តនំ . . .
 សេនាសនំ ឧបនិស្សយ អទិន្នំ . . . មុសា . . . បិសុ-
 ណំ . . . សង្ឃំ . . . សទ្ធិំ . . . ទិល្វាបំ . . . ឯកា-
 ការិកំ . . . បរិបន្តេ . . . បរទារំ . . . តាមយាតំ
 . . . និកមយាតំ . . . សទ្ធា . . . សេនាសនំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយឧបនិ-
ស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សោយបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និងបកត្វ-
បនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្វបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសត្វ
ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង តម្លើង
មានៈ នូវសីល ។ បេ ។ នូវបញ្ញា ... នូវឧបាទានវិប្បយុត្តកគៈ
នូវមានៈ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា ... អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយឲ្យ
នូវទាន ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ សត្វ ។ បេ ។ សេនាសនៈ
ជាបច្ច័យ នៃសត្វ ។ បេ ។ នៃបញ្ញា នៃឧបាទានវិប្បយុត្តកគៈ មានៈ
សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្ប-
ច្ច័យ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌
ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈៗ ។ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសត្វ
ហើយតម្លើងមានៈ ប្រកាន់ទិដ្ឋិ នូវសីល ។ បេ ។ នូវបញ្ញា ... នូវ
ឧបាទានវិប្បយុត្តកគៈ នូវមានៈ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា ... អាស្រ័យ
នូវសេនាសនៈ នូវទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ ... កុហក ... នូវពាក្យ
ញុះញង់ ... នូវពាក្យឥតប្រយោជន៍ ... នូវទី-ត ... នូវការលប
ឆក់យកទ្រព្យគេ ... នូវការប្លន់យកទ្រព្យក្នុងផ្ទះមួយ ... (ចាំស្តាត់)
ក្នុងផ្ទះជួបគ្នា ... នូវប្រពន្ធនៃបុគ្គលដទៃ ... នូវការសម្លាប់អ្នក
ស្រុក ... នូវការសម្លាប់អ្នកនិគម ... សត្វ ... សេនាសនៈ

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ចករៈ

ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តកតៈ មោហៈ មានៈ ទិដ្ឋិ និងសេចក្តី
 ប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយឧបនិ-
 ស្សយបច្ច័យ បានដល់ការម្សោយបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និង
 បកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ
 នូវសត្វ ហើយតម្លើងមានៈ នូវសីល ... នូវបញ្ញា ... នូវឧបា-
 ទានវិប្បយុត្តកតៈ ។ បេ ។ អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយធ្វើ នូវ
 ការសម្លាប់អ្នកស្រុក ធ្វើ នូវការសម្លាប់អ្នកនិគម សត្វ ... សេនា-
 សនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោភៈតែប្រាសចាក
 ទិដ្ឋិផង នៃលោភៈផង ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ ។ ឧបាទាន-
 សម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្ប-
 យុត្តធម៌ ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោភៈ
 តែប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោភៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបាទានសម្បយុត្តកន្ធ
 ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកខន្ធ ដែល
 ច្រឡំដោយលោភៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោភៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួក
 ឧបាទានវិប្បយុត្តកន្ធផង នៃលោភៈផង ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ម្ចាស់ កាតត្វំ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតា ខន្ធា
 ច លោកោ ច ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតានំ
 ខន្ធានំ លោកស្ស ច ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៥៦] ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ឆម្មោ ឧបាទានវិប្ប-
 យុត្តស្ស ឆម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្ម-
 ណាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណាបុរេជាតំ ចក្កំ
 ... វត្ថុំ អនិច្ចតោ ។ បេ ។ ទោមស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន
 ចក្កោ រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ សោតតាតុយា សន្និ-
 សុណាតិ រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស ដោជ្ជព្វាយតនំ
 ... ។ វត្ថុបុរេជាតំ ចក្កាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស កា-
 យាយតនំ ... វត្ថុ ឧបាទានវិប្បយុត្តានំ ខន្ធានំ លោ-
 កស្ស ច បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧបាទានវិប្ប-
 យុត្តោ ឆម្មោ ឧបាទានសម្បយុត្តស្ស ឆម្មស្ស បុរេជា-
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។
 អារម្មណាបុរេជាតំ ចក្កំ ... វត្ថុំ អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ
 តំ អារត្ត រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។ វត្ថុបុរេជាតំ
 វត្ថុ ឧបាទានសម្បយុត្តានំ ខន្ធានំ បុរេជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ឆម្មោ ឧបាទាន-
 សម្បយុត្តស្ស ច ឧបាទានវិប្បយុត្តស្ស ច ឆម្មស្ស

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកខន្ធ ដែលប្រឡំដោយលោកៈតែប្រាស
ចាកទិដ្ឋភាព លោកៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលប្រឡំដោយលោកៈ
តែប្រាសចាកទិដ្ឋផង នៃលោកៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[១៩៦] ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្បយុត្ត-
ធម៌ ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណបុរេជាន និងវត្ថុបុរេ-
ជាន ។ ការម្មណបុរេជាន គឺ (បុគ្គល) នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ថា
មិនទៀង ។ បេ។ ទោមនស្ស កើតឡើង ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ
ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃ
ចក្ខុវិញ្ញាណ ផោជ្ឈរាយតនៈ ... ។ ឯវត្ថុបុរេជាន គឺ ចក្ខុយតនៈ
(ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ ... វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃ
ពួកឧបាទានវិប្បយុត្តក្នុងផង នៃលោកៈផង ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ ។
ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយបុ-
រេជានប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណបុរេជាន និងវត្ថុបុរេជាន ។ កា-
រម្មណបុរេជាន គឺ (បុគ្គល) នូវចក្ខុ ... ក្រេតកអវ រីករាយ
ចំពោះវត្ថុ រាគៈ ប្រារព្ធ នូវវត្ថុនោះ ទើបកើតឡើង ទិដ្ឋ កើត
ឡើង ។ ឯវត្ថុបុរេជាន គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបាទាន-
សម្បយុត្តក្នុង ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជា
បច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវិហ

បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេ-
ជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ ចក្កំ... វត្ថុំ អារត្ត ទិដ្ឋិតត-
វិប្បយុត្តលោកសហគតា ខន្ធច លោកោ ច ឧប្បជ្ឈន្តំ ។
វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហគតានំ
ខន្ធនំ លោកស្ស ច បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[១៥៧] ឧបាទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧបាទាន-
វិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស បដ្ឋាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
សង្ខតំ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧបាទានវិប្ប-
យុត្តស្ស ធម្មស្ស បដ្ឋាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
សង្ខតំ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តោ ច ឧបាទានវិប្បយុត្តោ
ច ធម្មោ ឧបាទានវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស បដ្ឋាជាតប្ប-
ដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ សង្ខតំ ។ ... អាសេវនប្បដ្ឋ-
យេន បដ្ឋយោ ។

[១៥៨] ឧបាទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧបាទាន-
សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស កក្កប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
ឧបាទានសម្បយុត្តោ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធនំ
កក្កប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តោ
ធម្មោ ឧបាទានវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស កក្កប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ សហជាតា វាណខណ៌កា ។ សហជាតា

ឧបាទានសម្បយុត្តទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សណបុរេជាន និងវត្ថុបុរេជាន ។
 ការម្សណបុរេជាន គឺ នូវចក្ខុ ... ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ
 លោភៈត្រៃប្រាសចាកទិដ្ឋភាព លោភៈក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា នូវវត្ថុ ។
 ឯវត្ថុបុរេជាន គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោភៈ
 ត្រៃប្រាសចាកទិដ្ឋភាព នៃលោភៈផង ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ ។

(១៥៧) ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្ប-
 យុត្តធម៌ ដោយបច្ឆាជានប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។ ឧបាទានវិប្ប-
 យុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយបច្ឆាជានប្បច្ច័យ ។
 សេចក្តីបំប្រែញ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយបច្ឆាជានប្បច្ច័យ ។ សេចក្តី
 បំប្រែញ ។ ... ជាបច្ច័យ ដោយភាសេវនប្បច្ច័យ ។

(១៥៨) ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបា-
 ទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ ឧបាទានសម្បយុត្ត-
 ចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
 ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាន និងនានាខណៈ ។ សហជាន

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧទាទានសម្បយុត្តា ចេតនា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូទានំ
 កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ និដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហ-
 កតា ចេតនា លោកស្ស ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូទានំ
 កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឆានាខណិកា ឧទា-
 ទានសម្បយុត្តា ចេតនា វិចារកានំ ខន្ធានំ កដត្តា
 ច រូទានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧទាទានសម្ប-
 យុត្តា ឆម្មោ ឧទាទានសម្បយុត្តស្ស ច ឧទាទាន-
 វិប្បយុត្តស្ស ច ឆម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ឧទាទានសម្បយុត្តា ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូទានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 និដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហកតា ចេតនា សម្បយុត្ត-
 កានំ ខន្ធានំ លោកស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូទានំ
 កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧទាទានវិប្បយុត្តា ឆម្មោ
 ឧទាទានវិប្បយុត្តស្ស ឆម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ សហជាតា ឆានាខណិកា ។ សហជាតា
 ឧទាទានវិប្បយុត្តា ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូទានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ឆានាខណិកា ឧទាទានវិប្បយុត្តា ចេតនា វិចារកានំ
 ខន្ធានំ កដត្តា ច រូទានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ ឧបាទានសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ ចេតនា ដែលច្រឡំដោយលោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិ
 ជាបច្ច័យ នៃលោកៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
 ឯនានាខណិកៈ គឺ ឧបាទានសម្បយុត្តវេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាក-
 ក្ខន្ធផង នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានសម្ប-
 យុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នៃឧបាទានវិប្បយុត្ត
 ធម៌ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ ឧបាទានសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ
 ចេតនា ដែលច្រឡំដោយលោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តក្ខន្ធផង នៃលោកៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្បយុត្ត-
 ធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងនានាខណិកៈ ។
 សហជាត គឺ ឧបាទានវិប្បយុត្ត ចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្ត-
 ក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខ-
 ណិកៈ គឺ ឧបាទានវិប្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង នៃ
 ពួកកដត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

ឧបាសម្ពុយ្យុត្តរកេ បញ្ញាវិហ

(១៥៩) ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧបាទានវិប្ប-
យុត្តស្ស ធម្មស្ស វិចារកប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិចា-
កោ ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ឯកោ ។ បេ ។ ឯកំ ។

(១៦០) ឧបាទានសម្ពុយ្យុត្តោ ធម្មោ ឧបាទាន-
សម្ពុយ្យុត្តស្ស ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
... ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ លាទប្បច្ចយេន
បច្ចយោ មក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឥមេសុ ចត្វ-
សុបិ យថា កម្មប្បច្ចយេ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តោ លោកោ
ទស្សិតោ ឯវំ ទស្សតោ ចត្តារិ ចត្តារិ បញ្ញា ។
... សម្ពុយ្យុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ធ ។

(១៦១) ឧបាទានសម្ពុយ្យុត្តោ ធម្មោ ឧបាទាន-
វិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ
សហជាតំ បច្ចាជាតំ ។ សង្ខតំ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តោ
ធម្មោ ឧបាទានវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ចាជាតំ ។ សង្ខតំ ។ ឧ-
បាទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧបាទានសម្ពុយ្យុត្តស្ស ធម្មស្ស
វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតំ វត្ថុ ឧបាទាន-
សម្ពុយ្យុត្តកាធំ ខន្ធាធំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧបាទានសម្ពុយ្យុត្តស្ស ច

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

[១៥៩] ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្បយុត្ត-
ធម៌ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ គឺ ឧបាទានវិប្បយុត្តក្ខន្ធ ១ ជាវិបាក ។ បេ ។
វារៈ ១ ។

[១៦០] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្ប-
យុត្តធម៌ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយឈានប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ ។ ឯ
លោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ លោក បានសំដែងហើយ ក្នុងកម្មប្ប-
ច្ច័យ យ៉ាងណា (លោកៈនេះ) បណ្ឌិត គប្បីសំដែង ក្នុងបច្ច័យ
ទាំង ៤ នេះ យ៉ាងនោះដែរ មានបញ្ញាបួន ។ ។ ... ជាបច្ច័យ
ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[១៦១] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្ប-
យុត្តធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។
សេចក្តីបំប្រញ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្ប-
យុត្តធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និង
បច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត
គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបាទានសម្បយុត្តក្ខន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្ប-
ច្ច័យ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

ឧបាទាននវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បុរេជាតំ វត្ថុ ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហគ-
 តានំ ខន្ធានំ លោកស្ស ច វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តោ ច ឧបាទានវិប្បយុត្តោ
 ច ធម្មា ឧបាទានវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា
 ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហគតា ខន្ធា ច លោកោ ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 បច្ឆាជាតា ។ បេ ។

[១៦២] ឧបាទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧបាទាន-
 សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ
 បដិច្ចសទិសំ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧបា-
 ទានវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។ ឧបាទានសម្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ ឧបាទានសម្បយុត្តស្ស ច ឧបាទាន-
 វិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បដិច្ចសទិសំ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧបាទា-
 នវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ វេទ្រិយំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត គឺ
វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោភៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋផង
នៃលោភៈផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបា-
ទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយវិប្បយុត្ត-
ប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ចាជាត ។ សហជាត គឺ ពួកខន្ធ
ដែលច្រឡំដោយលោភៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋក្តី លោភៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ចាជាត គឺ ។ បេ ។

[១៦២] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្ប-
យុត្តធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ១ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។
ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថិ-
ប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ចាជាត ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ ឧបា-
ទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នៃឧបា-
ទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ គឺ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។
ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថិប្ប-
ច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ចាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវាវោ

សង្ខតំ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧបាទានសម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ
 បុរេជាតំ ។ សង្ខតំ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 ឧបាទានសម្បយុត្តស្ស ច ឧបាទានវិប្បយុត្តស្ស ច
 ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។
 ឥមេសុ សហជាតំ សហជាតសទិសំ បុរេជាតំ បុរេជា-
 តសទិសំ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តោ ច ឧបាទានវិប្ប-
 យុត្តោ ច ធម្មោ ឧបាទានសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ
 ឧបាទានសម្បយុត្តោ ឯកោ ខន្ធទោ ច វត្ថុ ច តិណ្ណាដ្ឋំ
 ខន្ធទំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធទា . . . ។
 សហជាតោ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតោ ឯកោ
 ខន្ធទោ ច លោកោ ច តិណ្ណាដ្ឋំ ខន្ធទំ អត្ថប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធទា . . . ។ ឧបាទានសម្ប-
 យុត្តោ ច ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧបាទាន-
 វិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
 ជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សហ-
 ជាតោ ឧបាទានសម្បយុត្តោ ខន្ធទោ ច មហាក្ខតោ ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានាដំ រូបាដំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

សេចក្តីបំប្រញ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទាន-
សម្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងបុរេជាត ។
សេចក្តីបំប្រញ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្ប-
យុត្តធម៌ផង នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់
សហជាត នឹងបុរេជាត ។ បណ្តាសហជាត នឹងបុរេជាតទាំងនេះ សហ-
ជាត ដូចគ្នានឹងសហជាតប្បច្ច័យ ឯបុរេជាត ដូចគ្នានឹងបុរេជាតប្បច្ច័យ
ដែរ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងបុរេ-
ជាត ។ សហជាត គឺ ឧបាទានសម្បយុត្តកន្ធ ១ ក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ
នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... ។ សហជាត គឺ ខន្ធ ១
ដែលច្រឡំដោយលោកៈត្រៃប្រាសចាកទិដ្ឋក្តី លោកៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
ខន្ធ ៣ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... ។ ឧបាទានសម្បយុត្ត-
ធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌
ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ចុប្បជាត អាហារ
និងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺ ពួកឧបាទានសម្បយុត្តកន្ធ ពួក
មហាក្ខត្តក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

សហជាតា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតា ខន្ធា ច
 លោភោ ច ចិត្តសមុដ្ឋាធានំ រូចានំ អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ សហជាតា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហ-
 គតា ខន្ធា ច វត្ថុ ច លោកស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ បច្ឆាជាតា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតា
 ខន្ធា ច លោភោ ច បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្ត-
 លោកសហគតា ខន្ធា ច លោភោ ច កតន្និដ្ឋាកោ
 អាហារោ ច ឥមស្ស កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ បច្ឆាជាតា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតា
 ខន្ធា ច លោភោ ច រូបជីវិត្រិយញ្ច កដត្តារូចានំ
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តោ ច
 ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧបាទានសម្បយុត្តស្ស
 ច ឧបាទានវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ
 ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតោ ឯកោ ខន្ធា ច
 លោភោ ច តិណ្ណំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋាធានញ្ច
 រូចានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា . . . ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

សហជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋភាព
 លោកៈភ័ក្ត្រ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសម្បជានរូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ សហ-
 ជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋភាព វត្ថុភ័ក្ត្រ
 ជាបច្ច័យ នៃលោកៈ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ចាជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែល
 ច្រឡំដោយលោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋភាព លោកៈភ័ក្ត្រ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ
 ដែលកើតមុន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ចាជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
 ដោយលោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋភាព លោកៈភ័ក្ត្រ កឡើងវិញហៅភ័ក្ត្រ ជាបច្ច័យ
 នៃកាយនេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ចាជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
 ដោយលោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋភាព លោកៈភ័ក្ត្រ រូបដ៏វិតិទ្រ័យភ័ក្ត្រ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកកដតារូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ភ័ក្ត្រ ឧបាទាន-
 វិប្បយុត្តធម៌ភ័ក្ត្រ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផល នៃឧបាទានវិប្ប-
 យុត្តធម៌ផល ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហ-
 ជាត គឺ ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយលោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋភាព លោកៈភ័ក្ត្រ ជា
 បច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផល នៃចិត្តសម្បជានរូបផល ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... ។

ឧបាទានសម្មយុត្តទុកេ បញ្ញាវិព

សហជាតោ និដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហគតោ ឯកោ
 ខន្ធវា ច វត្ថុ ច តិណ្ណន្នំ ខន្ធជានំ លោកស្ស ច
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធវា . . . ។ . . .
 នត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិកតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អវិកតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៦៣] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អធិប-
 តិយា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ
 នវ អត្តាមញ្ញេ ន ជិស្សយេ នវ ឧបជិស្សយេ នវ
 បុរេជាតេ តីណិ បច្ឆាជាតេ តីណិ អាសេវនេ នវ
 កម្មេ ចត្តារិ វិចារកេ ឯកំ អាហារេ ចត្តារិ ឥន្ទ្រិ-
 យេ ចត្តារិ ឈានេ ចត្តារិ មក្កេ ចត្តារិ សម្មយុត្ត
 ន វិប្បយុត្តេ បញ្ច អត្ថិយា នវ នត្ថិយា នវ វិកតេ
 នវ អវិកតេ នវ ។

[១៦៤] ឧបាទានសម្មយុត្តោ ធម្មោ ឧបាទាន-
 សម្មយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបជិស្សយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ ឧបាទានសម្មយុត្តោ ធម្មោ

ឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាការៈ

សហជាត គឺ ខន្ធ ១ ដែលប្រឡំដោយលោកៈតៃប្រាសចាកទិដ្ឋភាព វត្ថុ
ក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃលោកៈផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២
... ។ ... ជាបច្ច័យ ដោយនត្ថិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយវិតតប្ប-
ច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអវិតតប្បច្ច័យ ។

[១៦៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
ឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្ថិ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១៦៤] ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្ប-
យុត្តធម៌ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧបាទាននវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ បន្តាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ កម្ម-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តោ ធម្មោ
 ឧបាទានសម្បយុត្តស្ស ច ឧបាទានវិប្បយុត្តស្ស ច
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧបាទានវិប្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេ-
 ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បន្តាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តោ
 ធម្មោ ឧបាទានសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧបាទានសម្បយុត្តស្ស
 ច ឧបាទានវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយការម្សណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយចច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឧបាទាន-
 សម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នៃឧបាទានវិប្ប-
 យុត្តធម៌ផង ដោយការម្សណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយការម្សណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហ-
 ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយចច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយ-
 ប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌
 ដោយការម្សណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ឧបាទាន-
 វិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ផង នៃឧបាទានវិប្ប-
 យុត្តធម៌ផង ដោយការម្សណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ

ဒုတိယသင်္ခယသုတ်၊ ပဏ္ဍိတ

ခုပဋိသန္ဓေယျဗျဉ္ဇနယေ ဗျဉ္ဇနယော ဗုဒ္ဓါနုပဋိသန္ဓေ
 ဗျဉ္ဇနယော ၊ ခုဇာဏသန္ဓေယျဗျဉ္ဇန ဗ ခုဇာဏသန္ဓေ
 ယျဗျဉ္ဇန ဗ ခုဇာဏသန္ဓေယျဗျဉ္ဇနသန္ဓေ
 ကာဗျဉ္ဇနယေ ဗျဉ္ဇနယော ဗုဒ္ဓါနုပဋိသန္ဓေ
 ဗျဉ္ဇနယော ခုပဋိသန္ဓေယျဗျဉ္ဇနယေ ဗျဉ္ဇနယော ၊ ခုဇာ-
 ဏသန္ဓေယျဗျဉ္ဇန ဗ ခုဇာဏသန္ဓေယျဗျဉ္ဇန ဗ ခုဇာ
 ခုဇာဏသန္ဓေယျဗျဉ္ဇနသန္ဓေ ကာဗျဉ္ဇနယေ
 ဗျဉ္ဇနယော ဗုဒ္ဓါနုပဋိသန္ဓေ ဗျဉ္ဇနယော ခုပဋိသန္ဓေ-
 ယျဗျဉ္ဇနယေ ဗျဉ္ဇနယော ဗုဒ္ဓါနုပဋိသန္ဓေ ဗျဉ္ဇနယော
 ကာဗျဉ္ဇနယေ ဗျဉ္ဇနယော နိဗ္ဗာန်ဗျဉ္ဇနယေ ဗျဉ္ဇ-
 ယော ၊ ခုဇာဏသန္ဓေယျဗျဉ္ဇန ဗ ခုဇာဏသန္ဓေယျဗျဉ္ဇန
 ဗ ခုဇာဏသန္ဓေယျဗျဉ္ဇနသန္ဓေ ဗ ခုဇာဏသန္ဓေယျဗျဉ္ဇ-
 ယျဗျဉ္ဇန ဗ ခုဇာဏသန္ဓေယျဗျဉ္ဇန ကာဗျဉ္ဇနယေ ဗျဉ္ဇနယော
 ဗုဒ္ဓါနုပဋိသန္ဓေ ဗျဉ္ဇနယော ခုပဋိသန္ဓေယျဗျဉ္ဇနယေ
 ဗျဉ္ဇနယော ၊

(၁၆၄) ဝေဒနာယော ဝေဒနာသန္ဓေ ဝေဒနာ
 ဝေဒနာယော ဝေဒနာသန္ဓေ ဝေဒနာသန္ဓေ ဝေဒနာသန္ဓေ ၊

ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទា-

នសម្បយុត្តធម៌ ដោយការម្សណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្ប-

ច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តធម៌

ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ដោយ

ការម្សណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ

ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ

ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយភ័ន្តិយប្បច្ច័យ ។ ឧបាទាន-

សម្បយុត្តធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបាទានសម្ប-

យុត្តធម៌ផង នៃឧបាទានវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយការម្សណប្បច្ច័យ ជា

បច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[១៦៥] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនការម្សណប្បច្ច័យ

មានវារៈ ៩ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់

សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

អវិជ្ជាបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

(១៦៦) ហេតុប្បដ្ឋយា ន អារម្មណេ នវ . . .
 ន អធិបតីយា នវ ន អនន្តរេ នវ ន សមនន្តរេ នវ
 ន អញ្ញាមញ្ញា ភីណិ ន ឧបនិស្សយេ នវ សព្វត្ថេ នវ
 ន សម្មយុត្តេ ភីណិ នវិប្បយុត្តេ ន នោនត្ថយា នវ
 នោវិគតេ នវ ។

(១៦៧) ន ហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ នវ . . .
 អធិបតីយា នវ ។ អនុលោមមាតិកា ។ . . .
 អវិគតេ នវ ។

ឧបាទានសម្មយុត្តទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ឧបាទានឧបាទានីយទុកំ

បដិច្ចវិវា

(១៦៨) ឧទានានញ្ចេវ ឧទានានីយញ្ចេ ធម្មំ បដិច្ច
 ឧទានានោចេវ ឧទានានីយោច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
 តុប្បដ្ឋយា និដ្ឋទានានំ បដិច្ច កាមុទានានំ កា-
 មុទានានំ បដិច្ច និដ្ឋទានានំ ។ ចក្កំ ។ ឧទានា-
 នញ្ចេវ ឧទានានីយញ្ចេ ធម្មំ បដិច្ច ឧទានានីយោចេវ-

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១៦៦] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 ... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងនសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៦ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ។

[១៦៧] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 ... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ អនុលោមមាតិកា ។ ...
 ក្នុងនអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ ឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ ។

ឧបាទានឧបាទានិយទុកៈ

បដិច្ចវិវរៈ

[១៦៨] ធម៌ ជាឧបាទានទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ ជាឧបាទានទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ កាមុបាទាន អាស្រ័យ នូវទិដ្ឋុបាទាន
 ទិដ្ឋុបាទាន អាស្រ័យ នូវកាមុបាទាន ។ ចក្កៈ ។ ធម៌ ជាប្រយោជន៍
 ដល់ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាឧបាទាន

[illegible]

ឧបាសនាឧបាសនិយម្យកៈ បដិបូរិយៈ

តាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាសាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្កី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្កី អាស្រ័យ នូវពួកឧបាសាន ។
 ធម៌ ជាឧបាសានតាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាសានក្កី ធម៌ ជាប្រយោជន៍
 ដល់ឧបាសានតែមិនមែនជាឧបាសានក្កី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាឧបាសាន
 តាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាសាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 កាមុបាសានក្កី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្កី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្កី អាស្រ័យ នូវទិដ្ឋ-
 បាសាន ។ ចក្កៈ ។ ធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាសានតែមិនមែនជាឧបា-
 សាន អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាឧបាសានតែមិនមែនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបា-
 សាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា ក្កី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប-
 ក្កី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាសានតែមិនមែនជាឧបា-
 សាន បដិសន្ធិ ដកបដល់មហាក្ខតខាងក្នុង ។ ធម៌ ជាឧបាសានតាំងជាប្រ-
 យោជន៍ដល់ឧបាសាន អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាសានតែ
 មិនមែនជាឧបាសាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកឧបាសាន
 អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាសានតែមិនមែនជាឧបាសាន ។
 ធម៌ ជាឧបាសានតាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាសានក្កី ធម៌ ជាប្រយោជន៍
 ដល់ឧបាសានតែមិនមែនជាឧបាសានក្កី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាប្រយោជន៍
 ដល់ឧបាសានតែមិនមែនជាឧបាសាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧបាទាននិយោគោ ឧបាទានំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា ឧបាទានា ច ចិត្តសមុដ្ឋានោ រូបំ ទ្វេ
 ខន្ធេ . . . ។ ឧបាទានោ ឧបាទាននិយោគោ ឧបាទា-
 ននិយោគោ ឧបាទានោ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានោ-
 ចេវ ឧបាទាននិយោគោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 និដ្ឋាទានោ សម្បយុត្តតោ ច ខន្ធេ បដិច្ច កាមុទា-
 នំ ។ ចក្កំ ។ ឧបាទានោ ឧបាទាននិយោគោ ឧបា-
 ននិយោគោ ឧបាទានោ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទា-
 ននិយោគោ ឧបាទានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា ឧបាទាននិយោគោ ឧបាទានំ ឯកំ ខន្ធន្ត
 ឧបាទានេ ច បដិច្ច តយោ ខន្ធជា ចិត្តសមុដ្ឋានោ រូបំ
 ទ្វេ ខន្ធេ . . . ឧបាទានេ ច មហាគ្រតេ ច បដិច្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ ឧបាទានោ ឧបាទាននិយោគោ
 ឧបាទាននិយោគោ ឧបាទានោ ធម្មំ បដិច្ច ឧបា-
 នាចេវ ឧបាទាននិយោគោ ឧបាទាននិយោគោ ឧបាទា-
 នោ ឧបាទានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឧបាទា-
 ននិយោគោ ឧបាទានំ ឯកំ ខន្ធន្ត និដ្ឋាទានោ
 បដិច្ច តយោ ខន្ធជា កាមុទានោ ចិត្តសមុដ្ឋានោ
 រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ . . . ។ ចក្កំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ខន្ធ ពា ក្តី ពួកឧបាទានក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្កិ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
 ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន នូវខន្ធ ២ ... ។
 ធម៌ ជាឧបាទានទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
 ឧបាទានទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានផង នូវធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់
 ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទានផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ
 គឺ កាមុបាទាន អាស្រ័យ នូវទិដ្ឋបាទានផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្កន
 ផង ។ ចក្កៈ ។ ធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាឧបាទានទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានផង នូវ
 ធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទានផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ពា ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្កិ អាស្រ័យ
 នូវខន្ធ ១ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទានផង នូវពួក
 ឧបាទានផង នូវខន្ធ ២ ... ចិត្តសមុជ្ជានុបក្កិ អាស្រ័យ នូវពួកឧបា-
 ទានផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។ ធម៌ ជាឧបាទានទាំងជាប្រយោជន៍
 ដល់ឧបាទានក្តី ធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន
 ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាឧបាទានទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានផង
 នូវធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទានផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ពា ក្តី កាមុបាទានក្តី ចិត្ត-
 សមុជ្ជានុបក្កិ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានតែ
 មិនមែនជាឧបាទានផង នូវទិដ្ឋបាទានផង នូវខន្ធ ២ ... ។ ចក្កៈ ។

ឧបាសនឧបាសនិយមុកេ បញ្ញាវារោ

ឯវំ យថា ឧបាទានឧត្តកំ ឯវំ បដិច្ចវារោមិ
 សហជាតវារោមិ បច្ចុយវារោមិ និស្សយវារោមិ
 សំសជ្ជវារោមិ សម្បយុត្តវារោមិ កាកាញោ
 និជ្ជានាគរណា ។ អាមសនំ នានាគរណំ ។

បញ្ញាវារោ

[១៦៩] ឧបាទានោចេវ ឧបាទានិយោច ធម្មោ
 ឧបាទានស្សចេវ ឧបាទានិយស្សច ធម្មស្ស ហេតុប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចុយោ ឧបាទានោចេវ ឧបាទានិយោច ហេតុ
 សម្បយុត្តកានំ ឧបាទានានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចុ-
 យោ ។ ឧបាទានោចេវ ឧបាទានិយោច ធម្មោ ឧបា-
 ទានិយស្សចេវ នោច ឧបាទានស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ច-
 យេន បច្ចុយោ ឧបាទានោចេវ ឧបាទានិយោច ហេតុ
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុជ្ជានានញ្ច រូបានំ ហេ-
 តុប្បច្ចយេន បច្ចុយោ ។ ឧបាទានឧត្តកសនិសា និជ្ជានា
 នវ បញ្ញា ។

[១៧០] ឧបាទានោចេវ ឧបាទានិយោច ធម្មោ
 ឧបាទានស្សចេវ ឧបាទានិយស្សច ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណប្បច្ចយេន បច្ចុយោ ឧបាទានេ អារត្ត ឧបាទានា

ឧបាសនឧបាសនិយទុកៈ បញ្ញាវិវរៈ

ឧបាសនទុកៈ យ៉ាងណា (ឧបាសនឧបាសនិយទុកៈ) ក៏
 យ៉ាងនោះដែរ បដិច្ចវារៈក្តី សហជាតវារៈក្តី បច្ចយវារៈក្តី
 និស្សយវារៈក្តី សំសង្កវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បី
 ធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ៗ គ្នាទេ ។ អាម-
 សនៈ គឺ បរាមាសទុកៈ ទើបមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ៗ គ្នា ។

បញ្ញាវិវរៈ

(១៦៩) ធម៌ ជាឧបាសនតាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាសន ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ជាឧបាសនតាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាសន ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជាឧបាសនតាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបា-
 សន ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកឧបាសន ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។
 ធម៌ ជាឧបាសនតាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាសន ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជា
 ប្រយោជន៍ដល់ឧបាសនតែមិនមែនជាឧបាសន ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ពួកហេតុ ជាឧបាសនតាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាសន ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ឈានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។
 បញ្ញាតាំង ៩ មិនប្លែកគ្នាទេ ដូចឧបាសនទុកៈដែរ ។

(១៧០) ធម៌ ជាឧបាសនតាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាសន ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ជាឧបាសនតាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាសន ដោយ
 ការមូលប្បច្ច័យ គឺ ពួកឧបាសន ប្រាសាទហើយ នូវពួកឧបាសន

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧប្បជ្ជន្តិ ។ តីណិ ។ ឧបាទានិយោចេវ ឆោចឧបា-
 នានោ ធម្មោ ឧបាទានិយស្សចេវ ឆោចឧបាទានស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ នាមំ ។ បេ ។
 ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ បច្ចវេក្ខតិ អស្សនេតិ
 អភិទន្ធិតិ តំ អារត្ត វាតោ ... ទិដ្ឋិ វិចិត្តិត្វា ឧទ្ធច្ចំ
 ... នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ អរិយោ កោត្រកុំ បច្ចវេក្ខន្តិ
 វេទានំ បច្ចវេក្ខន្តិ បហំនេ កិលេសេ ... វិក្ខម្ភិតេ
 កិលេសេ ... បុព្វេ សមុទាចិណ្ឌោ ... ចក្កំ ...
 វត្ថុំ ... ។ សង្ខតំ ។ អនាគតំសញ្ញាណស្ស អារម្ម-
 នាយ អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧបាទានិយោ-
 ចេវ ឆោចឧបាទានោ ធម្មោ ឧបាទានស្សចេវ ឧបា-
 នានិយស្សច ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 សង្ខតំ ។ ឥតវេ ទ្វេ ឧបាទានទុក្ខសទិសា ។ ឧបា-
 នានោចេវ ឧបាទានិយោច ឧបាទានិយោចេវ ឆោច-
 ឧបាទានោ ច ធម្មោ ឧបាទានស្សចេវ ឧបាទានិយស្ស-
 ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។
 ហេដ្ឋា អធិបតិ តីណិ ឧបាទានទុក្ខសទិសា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ។ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន
 តែមិនមែនជាឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន
 តែមិនមែនជាឧបាទាន ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ គឺ (បុគ្គល) នូវទាន
 ។ បេ ។ ចេញ អំពីឈាន ហើយពិចារណា នូវឈាន ត្រេកអរ រីករាយ
 រាគៈ ប្រារព្ធ នូវកុសលនោះ... ទិដ្ឋិ វិចិត្តិច្ឆា ឧទ្ធច្ចៈ ... ទោមនស្ស
 កើតឡើង ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវគោត្រកូ ពិចារណា នូវវេ-
 ទាន នូវពួកកិលេស ដែលលះបង់ហើយ... នូវពួកកិលេស ដែល
 សង្កត់សង្កិនហើយ... នូវពួកកិលេស ដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាល
 មុន... នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ ជាបច្ច័យ
 នៃការពិចារណា នូវអនាគតសញ្ញាណ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ។ ធម៌
 ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជា
 ឧបាទានទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ។
 សេចក្តីបំប្រញ ។ វារៈទាំង ២ ក្រៅនេះ ដូចគ្នានឹងឧបាទានទុក្ខវដ្ត ។
 ធម៌ ជាឧបាទានទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានក្តី ធម៌ ជាប្រយោជន៍
 ដល់ឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទានក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាឧបាទាន
 ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
 អធិបតិធម៌ ខាងក្រោម មានវារៈ ៣ ដូចឧបាទានទុក្ខវដ្ត ។

[១៧១] ឧបាទានិយោចេវ នោចឧបាទានោ ធម្មោ
 ឧបាទានិយស្សចេវ នោចឧបាទានស្ស ធម្មស្ស អធិ-
 បតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតា-
 ធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ នាម ។ បេ ។ ឈានា
 វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ កុំ កត្វា បច្ចវេត្តតិ អស្សាទេតិ
 អភិនន្តតិ តំ កុំ កត្វា វាគោ ... ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ឈតិ
 ។ បេ ។ សេក្ខា កោត្រកុំ កុំ កត្វា ... វេទានំ
 ... ចក្កំ ... វត្ថុំ ... ឧបាទានិយោចេវ នោចឧ-
 បាទានេ ខន្ធ កុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ
 តំ កុំ កត្វា វាគោ ឧប្បជ្ឈតិ ទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ឧ-
 បាទានិយោចេវ នោចឧបាទានោ ខន្ធ ឧប្បជ្ឈតិ ។
 សហជាតាធិបតិ ឧបាទានិយោចេវ នោចឧបាទានោ
 អធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធនំ ចិត្តសមុដ្ឋានានព្វ
 វុទានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អវសេសា
 ទ្វេបិ អារម្មណាធិបតិបិ សហជាតាធិបតិបិ ឧបាទា-
 នទុក្ខសទិសា ។ យជេន អធិបតិបិ តីណិ ឧបា-
 នានទុក្ខសទិសា សព្វេ បច្ចយា ឧបាទានទុក្ខស-
 ទិសា ឧបាទានិយោ លោកុត្តរំ នត្ថិ បច្ចនីយម្បិ
 វត្ថវេ ទ្វេ កណាធិបិ ឧបាទានទុក្ខសទិសា ។

ឧបាសនឧបាសនិយទុកៈ បញ្ញាវារៈ

[១៧១] ធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាសនតែមិនមែនជាឧបាសន
ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាសនតែមិនមែនជាឧបាសន
ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។
អារម្មណាធិបតិ គឺ (បុគ្គល) នូវទាន ។ បេ ។ ចេញ អំពីឈាន
ធ្វើ នូវឈាន ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ រតៈ
ធ្វើ នូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព. . . . ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។ បេ ។
ពួកសេក្ខបុគ្គល ធ្វើ នូវគោត្រកូ ឲ្យជាទីគោរព. . . នូវវេទនា . . .
នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ធ្វើ នូវពួកខន្ធ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាសន
តែមិនមែនជាឧបាសន ឲ្យជាទីគោរព ត្រេកអរ រីករាយ រតៈ ធ្វើ
នូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទើបកើតឡើង ទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ពួកខន្ធ
ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាសនតែមិនមែនជាឧបាសន កើតឡើង ។ ឯ
សហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាសនតែមិនមែន
ជាឧបាសន ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋាន-
រូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ បច្ច័យទាំង ២ ដ៏សេសក្តី អារម្ម-
ណាធិបតិក្តី សហជាតាធិបតិក្តី ដូចឧបាសនទុកៈដែរ ។ ឯការត
និងអធិបតិ មានវារៈ ៣ ដូចឧបាសនទុកៈដែរ បច្ច័យទាំងអស់ ដូច
ឧបាសនទុកៈដែរ ឯលោកុត្តរៈ ក្នុងឧបាសនិយៈ មិនមានទេ បច្ច័និយៈ
ក្តី ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាង ក្រៅនេះក្តី ដូចឧបាសនទុកៈដែរ ។

ចប់ ឧបាសនឧបាសនិយទុកៈ ។

ឧបាទានឧបាទានសម្បយុត្តទុកំ

បដិច្ចវិវា

(១៧២) ឧបាទានោ ឧបាទានសម្បយុត្តកា
 ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានោ ឧបាទានសម្បយុត្តាច
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា និដ្ឋាទានំ បដិច្ច
 កាមុបាទានំ ។ ចក្កំ កាតតំ ។ ឧបាទានោ-
 ឧបាទានសម្បយុត្តកា ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានសម្ប-
 យុត្តាច ឧបាទានោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
 ដ្ឋយា ឧបាទានេ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធ ។ ឧបា-
 ទានោ ឧបាទានសម្បយុត្តកា ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទា-
 នោ ឧបាទានសម្បយុត្តាច ឧបាទានសម្បយុត្តា-
 ច ឧបាទានោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
 ដ្ឋយា និដ្ឋាទានំ បដិច្ច កាមុបាទានំ សម្បយុត្ត-
 កា ច ខន្ធ ។ ចក្កំ ។ ឧបាទានសម្បយុត្តោ ។
 សង្ខតំ ។ អាមសំ នាវាការណំ ឧបាទានធុកសនិសំ
 នវ បញ្ញា រូបំ នត្ថំ ឯវំ សព្វេបិ វារ វិត្តារេត្តា
 អរូបំយេវ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ឧបាទានឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ

បដិប្បវាទៈ

[១៧២] ធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺ កាមុបាទាន អាស្រ័យ នូវទិដ្ឋុបាទាន ។ បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើជាចក្កៈចុះ ។ ធម៌ ប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវពួក
ឧបាទាន ។ ធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទានក្តី ធម៌ ប្រ-
កបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទានក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
ឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
គឺ កាមុបាទានក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី អាស្រ័យ នូវទិដ្ឋុបាទាន ។
ចក្កៈ ។ នូវធម៌ ប្រកបដោយឧបាទាន ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ មាន
ការប៉ះពាល់ មានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នា ដូចគ្នានឹងឧបាទានទុកៈដែរ
មានបញ្ញា ៧ រូប មិនមានទេ វារៈទាំងអស់ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ
យ៉ាងនេះចុះ អរូបនៅដដែល ។

ឧបាសនឧបាសនសម្មយុត្តក្កៈ បញ្ញាវិវៈ

បញ្ញាវិវៈ

[១៧៣] ធម៌ ជាឧបាសនាទាំងប្រកបដោយឧបាសន ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ជាឧបាសនាទាំងប្រកបដោយឧបាសន ដោយហេតុ-
 ប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជាឧបាសនាទាំងប្រកបដោយឧបាសន ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្មយុត្តកឧបាសន ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បី
 សួរផងចុះ ពួកហេតុ ជាឧបាសនាទាំងប្រកបដោយឧបាសន ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្មយុត្តកក្នុង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីសួរ
 ផងចុះ ពួកហេតុ ជាឧបាសនាទាំងប្រកបដោយឧបាសន ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកសម្មយុត្តកក្នុងផង នៃពួកឧបាសនផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌
 ប្រកបដោយឧបាសនតែមិនមែនជាឧបាសន ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ប្រកប
 ដោយឧបាសនតែមិនមែនជាឧបាសន ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួក
 ហេតុ ប្រកបដោយឧបាសនតែមិនមែនជាឧបាសន ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្មយុត្តកក្នុង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីសួរផងចុះ
 ពួកហេតុ ប្រកបដោយឧបាសនតែមិនមែនជាឧបាសន ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្មយុត្តកឧបាសន ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីសួរ
 ផងចុះ ពួកហេតុ ប្រកបដោយឧបាសនតែមិនមែនជាឧបាសន ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្មយុត្តកក្នុងផង នៃពួកឧបាសនផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧបាទានាថេវ ឧបាទានសម្មយុត្តោច ឧបាទានសម្ម-
 យុត្តោចេវ ឆោចឧបាទានា ច ធម្មា ឧបាទានស្សចេ-
 វ ឧបាទានសម្មយុត្តស្សច ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ឧបាទានាថេវ ឧបាទានសម្មយុត្តោច ឧបា-
 ទានសម្មយុត្តោចេវ ឆោចឧបាទានា ច ហេតុ សម្ម-
 យុត្តកានំ ឧបាទានានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ម្យលំ បុច្ឆិតតំ ឧបាទានាថេវ ឧបាទានសម្មយុត្តោច
 ឧបាទានសម្មយុត្តោចេវ ឆោចឧបាទានា ច ហេតុ
 សម្មយុត្តកានំ ខន្ធានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ម្យលំ បុច្ឆិតតំ ឧបាទានាថេវ ឧបាទានសម្មយុត្តោច
 ឧបាទានសម្មយុត្តោចេវ ឆោចឧបាទានា ច ហេតុ
 សម្មយុត្តកានំ ខន្ធានំ ឧបាទានានញ្ច ហេតុប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។

[១៧២] ឧបាទានាថេវ ឧបាទានសម្មយុត្តោច ធម្មា
 ឧបាទានស្សចេវ ឧបាទានសម្មយុត្តស្សច ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបាទានេ អារត្ត ឧបា-
 ទានា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ ម្យលំ បុច្ឆិតតំ ឧបាទានេ អារត្ត ឧបា-
 ទានសម្មយុត្តោចេវ ឆោចឧបាទានា ខន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទានក្តី ធម៌ ប្រកបដោយឧបា-
 ទានតែមិនមែនជាឧបាទានក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកប
 ដោយឧបាទាន ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជាឧបាទានទាំង
 ប្រកបដោយឧបាទានក្តី ពួកហេតុ ប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជា
 ឧបាទានក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកឧបាទាន ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។
 មូល បណ្ឌិត គប្បីសួរផងចុះ ពួកហេតុ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយ
 ឧបាទានក្តី ពួកហេតុ ប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទានក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកខ្លួន ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត
 គប្បីសួរផងចុះ ពួកហេតុ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទានក្តី ពួក
 ហេតុ ប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទានក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តកខ្លួនផង នៃពួកឧបាទានផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

(១៧៤) ធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ដោយការមូលប្ប-
 ច្ច័យ គឺ ពួកឧបាទាន កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកឧបាទាន ។
 មូល បណ្ឌិត គប្បីសួរផងចុះ ពួកខន្ធ ប្រកបដោយឧបាទានតែ
 មិនមែនជាឧបាទាន កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកឧបាទាន ។

ឧបាសនឧបាសនសម្មយុត្តទុកេ បញ្ញាវិហ

មូលំ បុច្ឆិតតំ ឧបាទានេ អារត្ត ឧបាទានា ច សម្ម-
យុត្តកា ច ខន្ធ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ ឧបាទានសម្មយុត្តា-
ចេវ ឆោចឧបាទានា ឆម្មោ ឧបាទានសម្មយុត្តស្ស ចេវ-
ឆោចឧបាទានស្ស ឆម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចុ-
យោ ឧបាទានសម្មយុត្តាចេវ ឆោចឧបាទានេ ខន្ធ
អារត្ត ឧបាទានសម្មយុត្តាចេវ ឆោចឧបាទានា ខន្ធ
ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ តីណិបិ កាតញ្ច ។ យដនេ តីណិបិ
កាតញ្ច ។

[១៧៥] ឧបាទានាចេវ ឧបាទានសម្មយុត្តា-
ច ឆម្មោ ឧបាទានស្ស ចេវ ឧបាទានសម្មយុត្តស្ស ច
ឆម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចុយោ តីណិ ។ ឧបា-
ទានសម្មយុត្តាចេវ ឆោចឧបាទានា ឆម្មោ ឧបាទា-
នសម្មយុត្តស្ស ចេវ ឆោចឧបាទានស្ស ឆម្មស្ស អធិ-
បតីប្បច្ចយេន បច្ចុយោ អារម្មណាធិបតី សហ-
ជាតាធិបតី តីណិបិ ។ តីសុបិ ទ្វេបិ អធិបតី កា-
តញ្ច ។ យដនាធិបតីបិ តីណិ ។

[១៧៦] ឧបាទានាចេវ ឧបាទានសម្មយុត្តា-
ច ឆម្មោ ឧបាទានស្ស ចេវ ឧបាទានសម្ម-
យុត្តស្ស ច ឆម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចុយោ

ឧបាសនឧបាសនសម្បយុត្តទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

បណ្ឌិត គប្បីសួរ នូវមូលចុះ ពួកឧបាសនក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី
 កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកឧបាសន ។ ធម៌ ប្រកបដោយ
 ឧបាសនតែមិនមែនជាឧបាសន ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ប្រកបដោយឧបា-
 សនតែមិនមែនជាឧបាសន ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ប្រកប
 ដោយឧបាសនតែមិនមែនជាឧបាសន កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវ
 ពួកខន្ធ ប្រកបដោយឧបាសនតែមិនមែនជាឧបាសន ។ បណ្ឌិត គប្បី
 ធ្វើវារៈ ៣ យ៉ាងចុះ ។ ក្នុងតំណាងលតត្ថា បណ្ឌិត គប្បីធ្វើវារៈ ៣
 យ៉ាងទៀតចុះ ។

[១៧៥] ធម៌ ជាឧបាសនទាំងប្រកបដោយឧបាសន ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ជាឧបាសនទាំងប្រកបដោយឧបាសន ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ
 មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ប្រកបដោយឧបាសនតែមិនមែនជាឧបាសន ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ប្រកបដោយឧបាសនតែមិនមែនជាឧបាសន ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណធិបតិ សហជាតាធិបតិ មានវារៈ ៣
 ដែរ ។ អធិបតិទាំង ២ យ៉ាង បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងវារៈទាំង៣ចុះ ។
 ឈរជនាធិបតិ មានវារៈ ៣ ។

[១៧៦] ធម៌ ជាឧបាសនទាំងប្រកបដោយឧបាសន ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ជាឧបាសនទាំងប្រកបដោយឧបាសន ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

បុរិមា បុរិមា ឧបាទានានោចរេ ឧបាទាននសម្បយុត្តោច
 ខន្ធា បន្តិមាណំ បន្តិមាណំ ឧបាទានានំ អនន្តរប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ឯវំ នវបិ បញ្ញា កាកត្វា អារដ្ឋនាបិ
 វុដ្ឋានម្បិ នត្ថិ ។

[១៧៧] ឧបាទានានោចរេ ឧបាទាននសម្បយុត្តោ-
 ច ឆម្មោ ឧបាទាននស្សចេវ ឧបាទាននសម្បយុត្តស្សច
 ឆម្មស្ស សមនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ។ . . .
 សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ អញ្ញាមញ្ញប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ នវ និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ។

[១៧៨] ឧបាទានានោចរេ ឧបាទាននសម្បយុត្តោ-
 ច ឆម្មោ ឧបាទាននស្សចេវ ឧបាទាននសម្បយុត្តស្សច
 ឆម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បេ ។
 តីណិ ។ ឧបាទាននសម្បយុត្តោចេវ នោចឧបាទានោ
 ឆម្មោ ឧបាទាននសម្បយុត្តស្សចេវ នោចឧបាទាននស្ស
 ឆម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌ-
 បនិស្សយោ អនន្តរបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ
 ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ ឧបាទាននសម្បយុត្តោចេវ-
 នោចឧបាទានា ខន្ធា ឧបាទាននសម្បយុត្តានក្ខេវេ នោ-
 ចឧបាទានានំ ខន្ធានំ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ ពួកខន្ធ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន មុន ។ ជាបច្ច័យ
នៃពួកឧបាទាន ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ បញ្ញា ៩ យ៉ាង
បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ អាវុជនាគី វដ្តនាគី មិនមានទេ ។

[១៧៧] ធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ
គឺ មានវរៈ ៩ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ មានវរៈ ៩
ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវរៈ ៩ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សៈ
យប្បច្ច័យ មានវរៈ ៩ ។

[១៧៨] ធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
។ បេ ។ មានវរៈ ៣ ។ ធម៌ ប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបា-
ទាន ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន
ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ៍បនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ
និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ ពួកខន្ធ ប្រកប
ដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែល
ប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ

ឧបាសិទ្ធិឧបាសិទ្ធិសម្មយុត្តទុកេ បញ្ញាវារោ

តីណិ ។ យជន្ធិបទិស្សយេបិ តីណិ ។ . . អាសេវ-
នប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ។

[១៧៩] ឧបាសិទ្ធិសម្មយុត្តទេវេនោធិឧបាសា-
នោ ធម្មោ ឧបាសិទ្ធិសម្មយុត្តស្សចេវេនោធិឧបាសា-
នស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។
... អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ឥន្ទ្រិយ-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ឈានប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ តីណិ មគ្គប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ សម្មយុត្ត-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ
នត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ វិភត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ
នវ អវិភត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ។

[១៨០] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អធិប-
តិយា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ
នវ អញ្ញមញ្ញេ នវ ជិស្សយេ នវ ឧបជិស្សយេ នវ
អាសេវេនេ នវ កម្មេ តីណិ អាហារេ តីណិ ឥន្ទ្រិ-
យេ តីណិ ឈានេ តីណិ មគ្គេ នវ សម្មយុត្តេ នវ

ឧបាទានឧបាទានសម្បយុត្តទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

មានវារៈ ៣ ។ ឯក្នុងយង់ទូបនិស្ស័យ មានវារៈ ៣ ដែរ ។ . . . ជា
បច្ច័យ ដោយអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១៧៩] ធម៌ ប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន ជា
បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន ដោយ
កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ
ដោយឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យ
ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យ ដោយនត្ថិប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ជាបច្ច័យ ដោយវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យ ដោយ
អវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១៨០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការមណ្ឌប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧

អភិធម្មបដិកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អត្ថិយា នវ នត្ថិយា នវ វិគតេ នវ អវិគតេ នវ ។

[១៨១] ឧបាទានោចេវ ឧបាទានសម្មយុត្តោ-
ច ធម្មោ ឧបាទានស្សចេវ ឧបាទានសម្មយុត្តស្សច
ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្ប-
ច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
ឧបាទានោចេវ ឧបាទានសម្មយុត្តោច ធម្មោ ឧបាទា-
នសម្មយុត្តស្សចេវ លោចឧបាទានស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឧបាទានោចេវ-
ឧបាទានសម្មយុត្តោច ធម្មោ ឧបាទានស្សចេវ ឧបា-
ទានសម្មយុត្តស្សច ឧបាទានសម្មយុត្តស្សចេវ លោ-
ចឧបាទានស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ ។

ឯវម្បី នវ កាតត្វា ឯកេកស្ស មូលេ តីណិ
តីណិ បញ្ញា ។

[១៨២] នហេតុយា នវ នអារម្មណេ នវ
នមជ្ជិបតិយា នវ សព្វត្ថេ នវ លោអវិគតេ នវ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ក្នុងអតីតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិតតប្ប-
ច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១៨១] ធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្ប-
ច្ច័យ ។ ធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ជាបច្ច័យ នៃ
ធម៌ ដែលប្រកបដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទាន ដោយការម្មណ្ឌ-
ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្ស-
យប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទាន ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ជាឧបាទានទាំងប្រកបដោយឧបាទានផង នៃធម៌ ដែលប្រកប
ដោយឧបាទានតែមិនមែនជាឧបាទានផង ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
វារៈ ៧ ចណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ក្នុងមូល នៃបច្ច័យមួយៗ
មានបញ្ញាបី ។ ។

[១៨២] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនអធិបតីប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់
ស្តេចតែមានវារៈ ៧ ក្នុងនោអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយទុកេ បដិច្ចវិពោ

[១៨៣] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ នវ . . .
 នអធិបតីយា នវ នអនន្តរេ នវ នសមនន្តរេ នវ
 នឧបនិស្សយេ នវ សព្វត្ថេ នវ នមត្តេ នវ នសម្ប-
 យុត្តេ នវ នោនត្ថិយា នវ នោវិគតេ នវ ។

[១៨៤] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ នវ . . .
 អធិបតីយា នវ ។ អនុលោមមាតិកា កាតត្វា ។

ឧបាទានឧបាទានសម្បយុត្តទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយទុកំ

បដិច្ចវិពោ

[១៨៥] ឧបាទានវិប្បយុត្តំ ឧបាទានិយំ ធម្មំ
 បដិច្ច ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ឧបាទានិយោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ន្នតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ឧបាទានវិប្បយុត្តំ ឧបាទានិយំ ឯកំ
 ទន្ធ�ំ បដិច្ច តយោ ទន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ទទ្វេ
 . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ ឯកំ មហាក្ខតំ . . .

ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយទុកៈ បដិច្ចវារៈ

[១៨៣] ក្នុងនការម្ពណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងនសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងនោវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១៨៤] ក្នុងនការម្ពណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើផងចុះ ។

ចប់ ឧបាទានឧបាទានសម្បយុត្តទុកៈ ។

ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[១៨៥] ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយធម៌ (ធម៌ដែលប្រាស
ចាកឧបាទាន តែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន) អាស្រ័យ នូវឧបាទាន-
វិប្បយុត្តឧបាទានិយធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធភ
ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយក្ខន្ធ ១
នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ ។ បេ ។ មហាក្ខត ១ ...

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បជ្ជានំ

មហាក្កតេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កេដត្តារូបំ ឧ-
 បាទារូបំ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តំ អនុបាទានិយំ ធម្មំ
 បដិច្ច ឧបាទានវិប្បយុត្តោ អនុបាទានិយោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឧបាទានវិប្បយុត្តំ អនុបាទានិយំ
 ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ខន្ធ ខន្ធ . . . ។
 ឧបាទានវិប្បយុត្តំ អនុបាទានិយំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទា-
 នវិប្បយុត្តោ ឧបាទានិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា ឧបាទានវិប្បយុត្តោ អនុបាទានិយោ ខន្ធ បដិច្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តំ អនុបាទានិយំ
 ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ឧបាទានិយោ ច
 ឧបាទានវិប្បយុត្តោ អនុបាទានិយោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ឧបាទានវិប្បយុត្តំ អនុបាទានិយំ ឯកំ
 ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។
 ឧបាទានវិប្បយុត្តំ ឧបាទានិយញ្ច ឧបាទានវិប្បយុត្តំ អ-
 នុបាទានិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ឧបាទានវិប្បយុត្តោ ឧបា-
 ទានិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឧបាទាន-
 វិប្បយុត្តោ អនុបាទានិយោ ខន្ធ ច មហាក្កតេ ច
 បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ភវត្តារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហា-
 ភូត ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តអនុបាទានិយធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទាន-
 វិប្បយុត្តអនុបាទានិយធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣
 អាស្រ័យ នូវឧបាទានវិប្បយុត្តអនុបាទានិយក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ .. ។
 ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបាទានវិប្បយុត្តអនុ-
 បាទានិយធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 អាស្រ័យ នូវពួកឧបាទានវិប្បយុត្តអនុបាទានិយក្ខន្ធ ។ ឧបាទានវិប្ប-
 យុត្តឧបាទានិយធម៌ក្តី ឧបាទានវិប្បយុត្តអនុបាទានិយធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវ
 ឧបាទានវិប្បយុត្តអនុបាទានិយធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវឧបាទានវិប្បយុត្តអនុបា-
 ទានិយក្ខន្ធ ១ ។ ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបា-
 ទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយធម៌ផង នូវឧបាទានវិប្បយុត្តអនុបាទានិយធម៌
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ
 នូវពួកឧបាទានវិប្បយុត្តអនុបាទានិយក្ខន្ធផង នូវពួកមហាភូតផង ។

កិលេសទុកេ បដិច្ចវិហោ

[១៨៦] ហេតុយា បញ្ច អារម្មណេ ទ្វេ ។ បេ ។
អវិគតេ បញ្ច ។ ឥមំ ទុកំ ច្ចុឡន្តរទុកេ លោកិ-
យទុកសទិសំ និប្ពានាភរណំ ។

ឧបាសនវិប្បយុត្តឧបាសនិយទុកំ និដ្ឋិតំ ។

កិលេសទុកំ

បដិច្ចវិហោ

[១៨៧] កិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច កិលេសោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា លោកំ បដិច្ច មោហោ ទិដ្ឋិ បីនំ
ឧទ្ធច្ចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ លោកំ បដិច្ច មោហោ ទិដ្ឋិ
ឧទ្ធច្ចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ លោកំ បដិច្ច មោហោ
មាណោ បីនំ ឧទ្ធច្ចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ លោកំ បដិច្ច
មោហោ មាណោ ឧទ្ធច្ចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ លោកំ
បដិច្ច មោហោ បីនំ ឧទ្ធច្ចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ លោកំ
បដិច្ច មោហោ ឧទ្ធច្ចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ ទោសំ
បដិច្ច មោហោ បីនំ ឧទ្ធច្ចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ
ទោសំ បដិច្ច មោហោ ឧទ្ធច្ចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ
វិចិត្តំ បដិច្ច មោហោ ឧទ្ធច្ចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ

កិលេសទុក្ខៈ បដិច្ចវារៈ

[១៨៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ២ ។ បេ ។ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។ ទុក្ខនេះ ដូចគ្នានឹង
 លោកិយទុក្ខៈ ក្នុងចូឡន្តរទុក្ខៈដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នាទេ ។
 ចប់ ឧបាសានវិប្បយុត្តឧបាសានិយទុក្ខៈ ។

កិលេសទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ

[១៨៧] កិលេសធម៌ អាស្រ័យ នូវកិលេសធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ មោហាៈ ទិដ្ឋិ ចំនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ
 និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវលោកៈ មោហាៈ ទិដ្ឋិ ឧទ្ធច្ចៈ អហិ-
 រិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវលោកៈ មោហាៈ មានៈ ចំនៈ
 ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវលោកៈ មោហាៈ
 មានៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវលោកៈ មោហាៈ
 ចំនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវលោកៈ មោហាៈ
 ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវលោកៈ មោហាៈ
 ចំនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវទោសៈ
 មោហាៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវទោសៈ
 មោហាៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវវិចិត្តិច្ចា

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧទ្ធច្ចំ បដិច្ច មោហោ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ ។ កិ-
 លេសំ ធម្មំ បដិច្ច នោកិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា កិលេសំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធ
 ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។ កិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច កិលេសោ
 ច នោកិលេសោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
 លោកំ បដិច្ច មោហោ ធិដ្ឋិ បីដំ ឧទ្ធច្ចំ អហិរិកំ អ-
 នោត្តប្បំ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។
 ចក្កំ ។ នោកិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច នោកិលេសោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នោកិលេសំ ឯកំ
 ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ
 ខន្ធ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ខន្ធ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ
 បដិច្ច ខន្ធ ឯកំ មហាក្ខតំ . . . ។ នោកិលេសំ
 ធម្មំ បដិច្ច កិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ច-
 យា នោកិលេសោ ខន្ធ បដិច្ច កិលេសោ ។ នោ-
 កិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច កិលេសោ ច នោកិលេសោ
 ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា នោកិលេសំ ឯកំ
 ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ កិលេសោ ច ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធ . . . កិលេសញ្ច នោកិលេ-
 សញ្ច ធម្មំ បដិច្ច កិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

មោហាៈ អហិរិកៈ នឹងអនោត្ថប្បៈ អាស្រ័យ នូវឧទ្ធច្ចៈ ។ នោ-
 កិលេសធម៌ អាស្រ័យ នូវកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយត្រកកនក្កី ចិត្តសមដ្ឋានរូបក្កី អាស្រ័យ នូវកិ-
 លេស ។ កិលេសធម៌ក្កី នោកិលេសធម៌ក្កី អាស្រ័យ នូវកិលេស-
 ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហាៈ ទិដ្ឋិ ចិនៈ
 ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ នឹងអនោត្ថប្បៈ ពួកសម្បយត្រកកនក្កី ចិត្តសមដ្ឋា-
 នរូបក្កី អាស្រ័យ នូវលោកៈ ។ ចង់ជាចក្កៈផងចុះ ។ នោកិលេស-
 ធម៌ អាស្រ័យ នូវនោកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ ខន្ធ ពា ក្កី ចិត្តសមដ្ឋានរូបក្កី អាស្រ័យ នូវនោកិលេសក្ខន្ធ ១
 នូវខន្ធ ២ ... កងបដិសន្ធិកុណៈ វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ពួក
 ខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ មហាក្ខត ១... ។ កិលេសធម៌ អាស្រ័យ
 នូវនោកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកកិ-
 លេស អាស្រ័យ នូវពួកនោកិលេសក្ខន្ធ ។ កិលេសធម៌ក្កី នោកិ-
 លេសធម៌ក្កី អាស្រ័យ នូវនោកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា ក្កី ពួកកិលេសក្កី ចិត្តសមដ្ឋានរូបក្កី
 អាស្រ័យ នូវនោកិលេសក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ។ កិលេសធម៌
 អាស្រ័យ នូវកិលេសធម៌ផង នូវនោកិលេសធម៌ផង ទើបកើតឡើង

កំលេសទុក្ខ បដិច្ចវិហា

ហេតុប្បដ្ឋយា លោកញា សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធ បដិច្ច
 មោហោ ធិដ្ឋ បីនំ ឧទ្ធច្ចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ ។
 ចក្កំ ។ កំលេសញា នោកំលេសញា ធម្មំ បដិច្ច
 នោកំលេសោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នោ-
 កំលេសំ ឯកំ ខន្ធឯ កំលេសេ ច បដិច្ច តយោ
 ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញា រូបំ ទ្វេ ខន្ធ . . . កំលេសេ
 ច មហាភូតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ កំ-
 លេសញា នោកំលេសញា ធម្មំ បដិច្ច កំលេសោ
 ច នោកំលេសោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 នោកំលេសំ ឯកំ ខន្ធឯ លោកញា បដិច្ច តយោ
 ខន្ធា មោហោ ធិដ្ឋ បីនំ ឧទ្ធច្ចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានញា រូបំ ទ្វេ ខន្ធ . . . ។ ចក្កំ ។
 សង្ខតំ ។

[១៨៨] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អធិប-
 តិយា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សព្វត្ថ នវ
 វិចារកេ ឯកំ អវិគតេ នវ ។

[១៨៩] កំលេសំ ធម្មំ បដិច្ច កំលេសោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បដ្ឋយា វិចិត្តំ បដិច្ច មោហោ
 ឧទ្ធច្ចំ បដិច្ច មោហោ ។ នោកំលេសំ ធម្មំ បដិច្ច

កិលេសទុក្ខៈ បដិច្ចវារៈ

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ ទិដ្ឋិ ចីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និង
 អនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវលោកៈផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។ ចង
 ជាចក្កៈផងចុះ ។ នោកិលេសធម៌ អាស្រ័យ នូវកិលេសធម៌ផង នូវ
 នោកិលេសធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា
 ក្កិ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្កិ អាស្រ័យ នូវនោកិលេសក្ខន្ធទ ផង នូវពួក
 កិលេសផង នូវខន្ធ ២ ... ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួក
 កិលេសផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។ កិលេសធម៌ក្កិ នោកិលេសធម៌ក្កិ
 អាស្រ័យ នូវកិលេសធម៌ផង នូវនោកិលេសធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា មោហៈ ទិដ្ឋិ ចីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ
 អនោត្តប្បៈ និងចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវនោកិលេសក្ខន្ធទ ផង នូវ
 លោកៈផង នូវខន្ធ ២ ... ។ ចងជាចក្កៈផងចុះ ។ សេចក្តីបំប្រញា ។

[១៨៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការមូណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ។

[១៨៩] កិលេសធម៌ អាស្រ័យ នូវកិលេសធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ អាស្រ័យ នូវវិចិត្រា
 មោហៈ អាស្រ័យ នូវឧទ្ធច្ចៈ ។ នោកិលេសធម៌ អាស្រ័យ

អភិធម្មបដិកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នោកិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា
 អហេតុកំ នោកិលេសំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ
 ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធ . . . អហេតុ-
 កប្បជិសន្តិ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ នោកិលេសំ ធម្មំ
 បដិច្ច កិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា
 វិចីកិញ្ញាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធ បដិច្ច វិចី-
 កិញ្ញាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ កិ-
 លេសញ្ច នោកិលេសញ្ច ធម្មំ បដិច្ច កិលេសោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចីកិញ្ញាសហគតេ
 ខន្ធ ច វិចីកិញ្ញញ្ច បដិច្ច វិចីកិញ្ញាសហគតោ មោហោ
 ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធ ច ឧទ្ធច្ចញ្ច បដិច្ច ឧទ្ធច្ចសហ-
 គតោ មោហោ ។

[១៩០] កិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច នោកិលេសោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណប្បច្ចយា កិលេសេ បដិច្ច ចិត្តស-
 មុដ្ឋានំ រូបំ ។ នោកិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច នោកិលេសោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណប្បច្ចយា នោកិលេសេ
 ខន្ធ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ខន្ធ
 បដិច្ច វត្ថុ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ កិលេសញ្ច នោកិ-
 លេសញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នោកិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បជ្ជាន

នូវនោកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ព ក្តី
 ចិត្តសមុជ្ជានុបក្កិ អាស្រ័យ នូវនោកិលេសក្ខន្ធទ ជាអហេតុកៈ នូវ
 ខន្ធ ២ . . . មានអហេតុកប្បជ្ជិសន្និ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។
 កិលេសធម៌ អាស្រ័យ នូវនោកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះន-
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ
 អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។
 កិលេសធម៌ អាស្រ័យ នូវកិលេសធម៌ផង នូវនោកិលេសធម៌ផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ
 អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុផង នូវវិចិក្ខុផង
 មោហៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
 ដោយឧទ្ធច្ចៈផង នូវឧទ្ធច្ចៈផង ។

(១៧០) នោកិលេសធម៌ អាស្រ័យ នូវកិលេសធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនការម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានុប អាស្រ័យ
 នូវពួកកិលេស ។ នោកិលេសធម៌ អាស្រ័យ នូវនោកិលេស-
 ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនការម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានុ-
 ប អាស្រ័យ នូវពួកនោកិលេសក្ខន្ធ ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ វត្ថុ អា-
 ស្រ័យ នូវពួកខន្ធ មានរហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ នោកិលេសធម៌
 អាស្រ័យ នូវកិលេសធម៌ផង នូវនោកិលេសធម៌ផង ទើបកើតឡើង

កំលេសទុកេ បដិច្ចវិហេ

នអារម្មណ៍ប្បដ្ឋយា កំលេសេ ច សង្ឃយុត្តកេ ច
 ខន្ធេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កំលេសេ ច មហា-
 ភូតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ . . . នអធិប-
 តិប្បដ្ឋយា នអនន្តរប្បដ្ឋយា នសមនន្តរប្បដ្ឋយា ន-
 អញ្ញាមញ្ញប្បដ្ឋយា នឧបនិស្សយប្បដ្ឋយា ។

[១៧១] កំលេសំ ធម្មំ បដិច្ច កំលេសោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នបុរេជានប្បដ្ឋយា អរូបេ លោកំ បដិច្ច
 មោហោ ទិដ្ឋិ បីនំ ឧទ្ធច្ចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ លោកំ
 បដិច្ច មោហោ ទិដ្ឋិ ឧទ្ធច្ចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ
 លោកំ បដិច្ច មោហោ មាណោ បីនំ ឧទ្ធច្ចំ អហិរិកំ
 អនោត្តប្បំ លោកំ បដិច្ច មោហោ មាណោ ឧទ្ធច្ចំ
 អហិរិកំ អនោត្តប្បំ លោកំ បដិច្ច មោហោ បីនំ
 ឧទ្ធច្ចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ លោកំ បដិច្ច មោហោ
 ឧទ្ធច្ចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ វិចិត្តិច្ចំ បដិច្ច មោហោ
 ឧទ្ធច្ចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ ឧទ្ធច្ចំ បដិច្ច មោហោ
 អហិរិកំ អនោត្តប្បំ ។ អរូបេ នោសម្បលកំ នត្ថិ ។
 កំលេសំ ធម្មំ បដិច្ច នោកំលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 នបុរេជានប្បដ្ឋយា អរូបេ កំលេសេ បដិច្ច សម្ប-
 យុត្តកា ខន្ធោ កំលេសេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។

កិលេសទុក្ខៈ បដិច្ចវិវាៈ

ព្រោះនការម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកកិ-
លេសផង នូវពួកសម្បយត្រកក្ខន្ធន៍ ចិត្តសមដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវ
ពួកកិលេសផង នូវពួកមហាក្ខត្តផង ។ . . . ព្រោះនអធិបតីប្បច្ច័យ
ព្រោះនអនន្តរាប្បច្ច័យ ព្រោះនសមនន្តរាប្បច្ច័យ ព្រោះនអពាមពាប្បច្ច័យ
ព្រោះនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[១៧១] កិលេសធម៌ អាស្រ័យ នូវកិលេសធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនបុរេជានប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងអរូប មោហាៈ ទិដ្ឋិ ចិនៈ
ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវលោកៈ មោហាៈ ទិដ្ឋិ
ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវលោកៈ មោហាៈ មានៈ
ចិនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវលោកៈ មោហាៈ
មានៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវលោកៈ មោហាៈ
ចិនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវលោកៈ មោហាៈ
ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវលោកៈ មោហាៈ ឧទ្ធច្ចៈ
អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវវិចិត្រា មោហាៈ អហិរិកៈ
និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវឧទ្ធច្ចៈ ។ ក្នុងអរូប មិនមានទោសមូល
ទេ ។ នៅកិលេសធម៌ អាស្រ័យ នូវកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនបុរេជានប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងអរូប ពួកសម្បយត្រកក្ខន្ធ អាស្រ័យ
នូវពួកកិលេស ចិត្តសមដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកកិលេស ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឯវំ នវេ បញ្ញា កាតញ្ច ។ . . . នបច្ឆាជាតប្បច្ចយា
នអាសវនប្បច្ចយា ។

[១៧២] កំលេសំ ធម្មំ បដិច្ច នោកំលេសោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នកម្មប្បច្ចយា កំលេសេ បដិច្ច
សម្បយុត្តកា ចេតនា នោកំលេសំ ធម្មំ បដិច្ច
នោកំលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នកម្មប្បច្ចយា នោ-
កំលេសេ ខន្ធេ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ចេតនា ពា-
ហិវំ . . . អាហារសមុដ្ឋានំ . . . ឧតុសមុដ្ឋានំ . . .
។ បេ ។ កំលេសញ្ច នោកំលេសញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
នោកំលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នកម្មប្បច្ចយា កំ-
លេសេ ច សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធេ បដិច្ច សម្ប-
យុត្តកា ចេតនា ។ ឯវំ សព្វេ បច្ចយា កាតញ្ច ។

[១៧៣] នហេតុយា ចត្តារិ នអារម្មណេ តីណិ
នអធិបតិយា នវេ នអនន្តរេ តីណិ នសមនន្តរេ
តីណិ នអញ្ញាមញ្ញេ តីណិ នឧបនិស្សយេ តីណិ
នបុរេជាតេ នវេ នបច្ឆាជាតេ នវេ នអាសវនេ
នវេ នកម្មេ តីណិ នវិចារកេ នវេ នអាហារេ ឯកំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បញ្ញាទាំង ៩ យ៉ាង បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។ ... ព្រោះន-
បច្ចាជានុប្បដ្ឋាយ ព្រោះនគាសវនប្បដ្ឋាយ ។

[១៩២] នោកិលេសធម៌ អាស្រ័យ នូវកិលេសធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនកម្មប្បដ្ឋាយ គឺ ពួកសម្បយុត្តកចេតនា អាស្រ័យ នូវ
ពួកកិលេស នោកិលេសធម៌ អាស្រ័យ នូវនោកិលេសធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនកម្មប្បដ្ឋាយ គឺ ពួកសម្បយុត្តកចេតនា អាស្រ័យ នូវពួក
នោកិលេសក្ខន្ធ ពាហិរៈ ... អាហារសម្បជាន ... ឧត្តសម្បជាន
... ។ បេ ។ នោកិលេសធម៌ អាស្រ័យ នូវកិលេសធម៌ផង នូវនោ-
កិលេសធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បដ្ឋាយ គឺ សម្បយុត្តក-
ចេតនា អាស្រ័យ នូវពួកកិលេសផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។
បច្ច័យទាំងអស់ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

[១៩៣] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនការមណ្ឌប្ប-
ដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអនន្ត-
រប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នអតាមពាប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣
ក្នុងនបុរេជានុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនបច្ចាជានុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩
ក្នុងនគាសវនប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣
ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាហារប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១

កំលែងទុក បច្ចុយវិវា

នស្ស្រ្ទ្រយេ ឯកំ នយានេ ឯកំ នមក្កេ ឯកំ ន-
សម្បយុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ នវ នោនត្តិយា តីណិ
នោវិកតេ តីណិ ។

ឯវំ ឥតវេ ទ្វេ កណ្តាបិ សហជាតវារោបិ
កាតញ្ច ។

បច្ចុយវិវា

[១៧៤] កំលែសំ ធម្មំ បច្ចុយា កំលែសោ
ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចុយា តីណិ បដិច្ចសនិសា ។
នោកំលែសំ ធម្មំ បច្ចុយា នោកំលែសោ ធម្មា
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចុយា នោកំលែសំ ឯកំ ខន្ធ
បច្ចុយា តយោ ខន្ធ យាវ អជ្ឈត្តិកា មហាក្ខតា
វត្ថុ បច្ចុយា នោកំលែសា ខន្ធ ។ នោកំលែសំ
ធម្មំ បច្ចុយា កំលែសោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
ច្ចុយា នោកំលែសេ ខន្ធ បច្ចុយា កំលែសា វត្ថុ
បច្ចុយា កំលែសា ។ នោកំលែសំ ធម្មំ បច្ចុយា
កំលែសោ ច នោកំលែសោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
ហេតុប្បច្ចុយា នោកំលែសំ ឯកំ ខន្ធ បច្ចុយា តយោ
ខន្ធ កំលែសា ច ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធ . . .

កិលេសទុក្ខៈ បច្ចយវិវរៈ

ក្នុងនត្ថ្រៃយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨ ក្នុងនោនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនោវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ ២ យ៉ាង ក្រៅនេះក្តី សហជាតវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ

យ៉ាងនេះចុះ ។

បច្ចយវិវរៈ

(១៩៤) កិលេសធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នោ-
 កិលេសធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងនោកិលេសក្ខន្ធ ១ រហូតដល់ពួក
 មហាក្ខតខាងក្នុង ពួកនោកិលេសក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ កិលេស-
 ធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ ពួកកិលេស ពឹងផ្អែក នឹងពួកនោកិលេសក្ខន្ធ ពួកកិលេស ពឹងផ្អែក
 នឹងវត្ថុ ។ កិលេសធម៌ក្តី នោកិលេសធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងនោកិលេស-
 ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ពួកកិលេសក្តី
 ចិត្តសមដានរូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងនោកិលេសក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ ...

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

វត្ថុំ បច្ចយា កំលេសា មហាក្ខតេ បច្ចយា ចិត្តស-
 មុដ្ឋានំ រូបំ វត្ថុំ បច្ចយា កំលេសា ច សម្បយុត្តកា
 ច ខន្ធ ។ កំលេសញ្ច នោកំលេសញ្ច ធម្មំ បច្ចយា
 កំលេសា ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា លោកញ្ច
 សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធ បច្ចយា មោហោ និដ្ឋិ ដំនំ
 ឧទ្ធច្ចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ ។ ចក្កំ ។ លោកញ្ច
 វត្ថុញ្ច បច្ចយា កំលេសា ។ កំលេសញ្ច នោកំ-
 លេសញ្ច ធម្មំ បច្ចយា នោកំលេសា ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នោកំលេសំ ឯកំ ខន្ធឯ
 កំលេសញ្ច បច្ចយា តយោ ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច
 រូបំ ន្ទ ខន្ធ . . . កំលេសេ ច មហាក្ខតេ ច
 បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កំលេសេ ច វត្ថុញ្ច បច្ច-
 យា នោកំលេសា ខន្ធ ។ កំលេសញ្ច នោកំ-
 លេសញ្ច ធម្មំ បច្ចយា កំលេសា ច នោកំលេ-
 សា ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នោកំលេសំ
 ឯកំ ខន្ធឯ លោកញ្ច បច្ចយា តយោ ខន្ធ មោ-
 ហោ និដ្ឋិ ដំនំ ឧទ្ធច្ចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ន្ទ ខន្ធ . . . ។ ចក្កំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ពួកកិលេស ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចិត្តសម្មជានុរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត
 ពួកកិលេសក៏ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក៏ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ កិលេសធម៌
 ពឹងផ្អែក នឹងកិលេសធម៌ផង នឹងនោកិលេសធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ ទិដ្ឋិ បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ
 ពឹងផ្អែក នឹងលោកៈផង នឹងពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។ ចងជាចក្កៈចុះ ។
 ពួកកិលេស ពឹងផ្អែក នឹងលោកៈផង នឹងវត្ថុផង ។ នោកិលេសធម៌
 ពឹងផ្អែក នឹងកិលេសធម៌ផង នឹងនោកិលេសធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសម្មជានុរូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងនោ-
 កិលេសក្ខន្ធ ១ ផង នឹងកិលេសផង នឹងខន្ធ ២ ... ចិត្តសម្មជានុរូប
 ពឹងផ្អែក នឹងពួកកិលេសផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ពួកនោកិលេសក្ខន្ធ
 ពឹងផ្អែក នឹងពួកកិលេសផង នឹងវត្ថុផង ។ កិលេសធម៌ក្តី នោកិលេស-
 ធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងកិលេសធម៌ផង នឹងនោកិលេសធម៌ផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ មោហៈ ទិដ្ឋិ បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ
 អហរិកៈ និងអនោត្តប្បៈក្តី ចិត្តសម្មជានុរូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងនោកិលេស-
 ក្ខន្ធ ១ ផង នឹងលោកៈផង នឹងខន្ធ ២ ... ។ ចងជាចក្កៈចុះ ។

កំលេសទុកេ បច្ចយវារោ

លោកញ្ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា មោហោ ធិដ្ឋិ បីនំ ឧទ្ធច្ចំ
អហិរិកំ អនោត្ថប្បំ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ។ ចក្កំ ។

អារម្មណប្បច្ចយេ នោកំលេសម្បលេ បញ្ច

វិញ្ញាណា កាតញ្ច ។

[១៧៥] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អធិបតិ-
យា នវ សព្វត្ថ នវ វិចារកេ ឯកំ អវិគតេ នវ ។

[១៧៦] កំលេសំ ធិម្ហំ បច្ចយា កំលេសោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចីកិច្ចំ បច្ចយា
វិចីកិច្ចាសហគតោ មោហោ ឧទ្ធច្ចំ បច្ចយា ឧទ្ធច្ច-
សហគតោ មោហោ ។ នោកំលេសំ ធិម្ហំ បច្ចយា
នោកំលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា
យាវ អសញ្ញសត្តា ចក្ខាយតនំ បច្ចយា ចក្ខុវិញ្ញា-
ណំ កាយាយតនំ . . . វត្ថុំ បច្ចយា អហេតុកា
នោកំលេសោ ខន្ធា ។ នោកំលេសំ ធិម្ហំ បច្ចយា
កំលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា
វិចីកិច្ចាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធេ ច វត្ថុញ្ច
បច្ចយា វិចីកិច្ចាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោ-
ហោ ។ កំលេសញ្ច នោកំលេសញ្ច ធិម្ហំ បច្ចយា
កំលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា

កិលេសទុក្ខៈ បច្ចយវារៈ

មោហៈ ទិដ្ឋិ ចិនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ នឹងអនោត្ថប្បៈ ពួកសម្បយត្ថកក្ខន្ធ
ពឹងផ្អែក នឹងលោកៈផង នឹងវត្ថុផង ។ ចងជាចក្កៈចុះ ។

បញ្ចវិញ្ញាណ ក្នុងនោកិលេសមូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុង
អារម្មណប្បច្ច័យចុះ ។

(១៩៥) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
វារៈ ៩ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវគ្គតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

(១៩៦) កិលេសធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងកិលេសធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា
ពឹងផ្អែក នឹងវិចិក្ខា មោហៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹង
ឧទ្ធច្ចៈ ។ នោកិលេសធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ វហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ចក្ខុវិញ្ញាណ កាយា-
យតនៈ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ... ពួកនោកិលេសក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈ
ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ កិលេសធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោកិលេសធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា
ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា
ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។ កិលេសធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងកិលេស-
ធម៌ផង នឹងនោកិលេសធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

វិចីកិច្ចញ្ច សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធេ វត្ថញ្ច បច្ចយា
 វិចីកិច្ចាសហគតោ មោហោ ឧទ្ធច្ចញ្ច សម្បយុត្តកេ
 ច ខន្ធេ វត្ថញ្ច បច្ចយា ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។
 សង្ខតំ ។

[១៩៧] នហេតុយា ចត្តារិ នអារម្មណេ ភីណិ
 នអធិបតិយា នវ ។ បេ ។ នកម្មេ ភីណិ នវិចារកេ
 នវ នអាហារេ ឯកំ នេវិតតេ ភីណិ ។

ឯវំ ឥតរេ ទ្វេ គណនាបិ និស្សយវារេបិ កាតញ្ច ។

សំសជ្ឈិវារោ

[១៩៨] កិលេសំ ធម្មំ សំសជ្ឈោ កិលេសោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា លោកំ សំសជ្ឈោ
 មោហោ ធិដ្ឋិ បីនំ ឧទ្ធច្ចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ ។
 ចក្កំ ។ ឯវំ នវ បញ្ញា កាតញ្ច ។

[១៩៩] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ សព្វត្ថ
 នវ វិចារកេ ឯកំ អវិតតេ នវ ។

[២០០] កិលេសំ ធម្មំ សំសជ្ឈោ កិលេសោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា ឯវំ នហេតុប្បញ្ញា
 ចត្តារិ កាតញ្ច ។

គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រចា ពឹងផ្អែក នឹងវិចិត្រចាផង នឹងពួក
សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នឹងវត្ថុផង មោហៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក
នឹងឧទ្ធច្ចៈផង នឹងពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នឹងវត្ថុផង ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[១៩៧] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ បេ ។ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ឯការរាប់៤ យ៉ាង ក្រៅពីនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បី
ធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

សីលសង្ខារៈ

[១៩៨] កិលេសធម៌ ច្រឡំ នឹងកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ ទិដ្ឋិ ច័នៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិកៈ និង
អនោត្តប្បៈ ច្រឡំ នឹងលោកៈ ។ ចង់ជាចក្កៈចុះ ។ បញ្ញាទាំង ៩
បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

[១៩៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[២០០] កិលេសធម៌ ច្រឡំ នឹងកិលេសធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ នហេតុប្បញ្ញា ៤ យ៉ាង បណ្ឌិត គប្បីធ្វើយ៉ាង
នេះចុះ ។

កិលេសទុក្ខេ បញ្ញាវិវា

[២០០] និហេតុយា ចត្តារិ នអធិបតិយា នវ
នបុរេជាតេ នវ នបច្ឆាជាតេ នវ នអាសវនេ នវ
នកម្មេ ភីណិ នវិចារកេ នវ នឈានេ ឯកំ នមត្តេ
ឯកំ នវិប្បយុត្តេ នវ ។

ឯវំ ឥតរេ ទ្វេ កណាធាបិ សម្បយុត្តវិវាបិ
កាតញ្ច ។

បញ្ញាវិវា

[២០២] កិលេសោ ធម្មោ កិលេសស្ស
ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ កិលេសា ហេតុ
សម្បយុត្តកានំ កិលេសានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ច-
យោ ។ មូលំ បុច្ឆិតតំ កិលេសា ហេតុ សម្ប-
យុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ ហេតុ-
ប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ មូលំ បុច្ឆិតតំ កិលេសា
ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ កិលេសានំ ចិត្ត-
សមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។
នោកិលេសោ ធម្មោ នោកិលេសស្ស ធម្មស្ស ហេ-
តុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ នោកិលេសា ហេតុ សម្ប-
យុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ ហេតុ-
ប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិ ។

កិលេសទុក្ខៈ បញ្ញាវិវរៈ

[២០១] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនកាលសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៧ ។

ការរាប់ ពីរយ៉ាង ក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិត ធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ញាវិវរៈ

[២០២] កិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ ដោយហេតុ-
 ប្បដ្ឋយ គឺ ពួកកិលេសហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កិលេស
 ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីសួរផងចុះ ពួកកិលេស-
 ហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជារូបផង
 ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីសួរផងចុះ ពួកកិលេស
 ហេតុ ជាបច្ច័យ នៃសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកកិលេសផង នៃពួកចិត្ត-
 សមុជ្ជារូបផង ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។ នៅកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃនោកិលេសធម៌ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកនោកិលេសហេតុ ជា
 បច្ច័យ គឺជាបដិសន្ធិ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជារូប
 ផង ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខញ្ញាតំ

[២០៣] កំលេសោ ឆមោ កំលេសស្ស ឆម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ កំលេសេ អារត្ត
 កំលេសា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ មូលំ បុច្ឆិតតំ កំលេសេ
 អារត្ត ឆោកំលេសា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ មូលំ បុច្ឆិតតំ
 កំលេសេ អារត្ត កំលេសា ច សម្បយុត្តកា ច
 ខន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ ឆោកំលេសោ ឆមោ ឆោកំ-
 លេសស្ស ឆម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 នាទំ . . . សីលំ . . . ឧទោសថកម្មំ . . . បុព្វេ សុ-
 ចិណ្ឌានិ . . . ឈាតា វុដ្ឋហិត្វា ឈាទំ បច្ចវេក្ខតិ
 អស្សាទេតិ អភិទន្ធាតិ តំ អារត្ត រាគោ . . . ទិដ្ឋិ
 វិចិត្តិច្ឆា ឧទ្ធច្ចំ . . . ឆោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ អរិយា
 មក្កា វុដ្ឋហិត្វា ។ បេ ។ វេលស្ស អារជ្ជនាយ អា-
 រម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ . . . វត្ថុ . . . ឆោ-
 កំលេសេ ខន្ធើ អនិច្ចតោ ។ បេ ។ ឆោមនស្សំ
 ឧប្បជ្ឈតិ ទិព្វេន ចក្កេន រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ សោ-
 តនាតុយា ។ បេ ។ អនាគតសញ្ញាណស្ស អារជ្ជ-
 នាយ អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឆោកំលេសោ
 ឆមោ កំលេសស្ស ឆម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ នាទំ ។ បេ ។ ឈាតា វុដ្ឋហិត្វា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២០៣] កិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ ដោយការមូណប្បច្ច័យ គឺ ពួកកិលេស កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកកិលេស ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីស្រាវជ្រាវចុះ ពួកនោកិលេស កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកកិលេស ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីស្រាវជ្រាវចុះ ពួកកិលេសភ្នំ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធភ្នំ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកកិលេស ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោកិលេសធម៌ ដោយការមូណប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល (ឲ្យ) នូវទាន ... នូវសីល ... នូវឧបោសថកម្ម ... ដែលធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ... ចេញ អំពីឈានពិចារណា នូវឈាន ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ... ទិដ្ឋិ វិចិត្តិច្ឆា ឧទ្ធច្ចៈ ... ទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវកុសលនោះ ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវផល ដោយការមូណប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ... នូវពួកនោកិលេសក្ខន្ធ ថាមិនឡើង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ដោយទិព្វសោតធាតុ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវអនាគតិសញ្ញាណ ដោយការមូណប្បច្ច័យ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ ដោយការមូណប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល (ឲ្យ) នូវទាន ។ បេ ។ ចេញ អំពីឈាន

កំលេសទុកេ បញ្ញាវិហារ

ឈានំ អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ អារត្ត វគោ . . .
 ទិដ្ឋិ . . . វិចិត្តិច្ឆា . . . ឧទ្ធច្ចំ ។ បេ ។ ឈានេ
 បរិហំនេ វិប្បដិសារិស្ស ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ចក្កំ . . .
 វត្ថុំ . . . វោកិលេសេ ខន្ធេ អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ
 តំ អារត្ត វគោ ។ បេ ។ ទោមនស្សំ . . . ។ វោ-
 កិលេសោ ធម្មោ កិលេសស្ស ច វោកិលេស-
 ស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ នាទំ
 ។ បេ ។ ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ។ បេ ។ ចក្កំ . . .
 វត្ថុំ . . . វោកិលេសេ ខន្ធេ អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ
 តំ អារត្ត កិលេសា ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា
 ឧប្បជ្ជតិ ។ កិលេសោ ច វោកិលេសោ ច ធម្មា
 កិលេសស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 តីណិ ។

[២០២] កិលេសោ ធម្មោ កិលេសស្ស
 ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិ-
 បតិ កិលេសេ កុំ កត្វា កិលេសា ឧប្បជ្ជតិ ។
 តីណិ អារម្មណាធិបតិយេវ ។ វោកិលេសោ
 ធម្មោ វោកិលេសស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។

កិលេសទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

ត្រេកអរ រីករាយ នឹងឈាន រាគៈ ... ទិដ្ឋិ ... វិចិត្តិញ្ច ...

ឧទ្ធច្ចៈ ព្រោះប្រាវត្ត នូវកុសលនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្ស របស់
 បុគ្គលអ្នកមានសេចក្តីស្វាយក្រោយ ព្រោះសាបសូន្យឈាន កើតឡើង
 នឹងចក្ខុ ... នឹងវត្ថុ ... បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ នឹងពួកនោ-
 កិលេសក្នុង រាគៈ ប្រាវត្ត នូវធម៌នោះ ។ បេ ។ ទោមនស្ស ... ។
 នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ផង នៃនោកិលេសធម៌ផង
 ដោយការមូណប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល (ឲ្យ) នូវទាន ។ បេ ។ ចេញ
 អំពីឈាន ។ បេ ។ នឹងចក្ខុ ... នឹងវត្ថុ ... បុគ្គល ត្រេកអរ រីក
 រាយ នឹងពួកនោកិលេសក្នុង ពួកកិលេសក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី កើត
 ឡើង ព្រោះប្រាវត្ត នូវខន្ធនោះ ។ កិលេសធម៌ក្តី នោកិលេសធម៌ក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ ដោយការមូណប្បច្ច័យ មានវារៈ ព្យ ។

(២០៤) កិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ ដោយអធិប-
 តិប្បច្ច័យ បានដល់ការមូណាធិបតិ គឺ ពួកកិលេស កើតឡើង ព្រោះ
 ធ្វើ នូវពួកកិលេស ឲ្យជាទីគោរព ។ មានវារៈ ព្យ នៅជាអារម្មណា-
 ធិបតិដដែល ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោកិលេសធម៌
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការមូណាធិបតិ នឹងសហជាតាធិបតិ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អារម្មណាធិបតិ ធានំ . . . សីលំ . . . ឧបោសថកម្ម
 កត្វា តំ ករុំ កត្វា បច្ចុវេក្ខតិ អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ
 តំ ករុំ កត្វា រាគោ ឧប្បជ្ឈតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ឈតិ បុព្វេ
 . . . ឈានា . . . អរិយា មក្កា វុដ្ឋហិត្វា មក្កំ ករុំ កត្វា
 ។ បេ ។ ផលស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ . . .
 វត្ថុំ . . . នោកិលេសេ ខន្ធេ ករុំ កត្វា អស្សាទេតិ
 អភិនន្តតិ តំ ករុំ កត្វា រាគោ ឧប្បជ្ឈតិ ទិដ្ឋិ . . . ។
 សហជាតាធិបតិ នោកិលេសា អធិបតិ សម្បយុត្ត-
 កានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូធានំ អធិបតិប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោកិលេសោ ធម្មោ កិលេ-
 សស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្ម-
 ណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ធានំ
 ។ បេ ។ ឈានំ . . . ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . នោកិលេ-
 សេ ខន្ធេ ករុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ តំ ករុំ
 កត្វា រាគោ ឧប្បជ្ឈតិ ទិដ្ឋិ . . . ។ សហជាតាធិ-
 បតិ នោកិលេសា អធិបតិ សម្បយុត្តកានំ កិលេ-
 សានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោកិលេ-
 សោ ធម្មោ កិលេសស្ស ច នោកិលេសស្ស ច
 ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

អារម្មណាធិបតី គឺ បុគ្គល (ឲ្យ) នូវទាន ... នូវសីល ... ធ្វើ នូវឧបា-
 សថកម្ម ធ្វើ នូវកុសលកម្មនោះ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ត្រេកអរ
 រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវកុសលនោះ
 ឲ្យជាទីគោរព ក្នុងកាលមុន ... អំពីឈាន ... ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ
 អំពីមគ្គ ហើយធ្វើ នូវមគ្គ ឲ្យជាទីគោរព ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃផល
 ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ... បុគ្គល ធ្វើនូវពួកនោ-
 កិលេសក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើត
 ឡើង ព្រោះធ្វើ នូវកុសលនោះ ឲ្យទីគោរព ទិដ្ឋិ ... ។ ឯសហ-
 ជាតាធិបតី គឺ នោកិលេសាធិបតី ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
 នៃពួកចិត្តសម្បជានុរូបផង ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ ។ នោកិលេសធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតី
 និងសហជាតាធិបតី ។ អារម្មណាធិបតី គឺ បុគ្គល (ឲ្យ) នូវទាន ។ បេ ។
 នូវឈាន ... នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ... បុគ្គល ធ្វើ នូវពួកនោ-
 កិលេសក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង
 ព្រោះធ្វើ នូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ ... ។ ឯសហជាតាធិបតី
 គឺ នោកិលេសាធិបតី ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកកិលេស ដោយ
 អធិបតីប្បច្ច័យ ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ផង
 នៃនោកិលេសធម៌ផង ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតី

កិលេសទុក្ខេ បញ្ញាវិវា

សហជាតាធិបតី ។ អារម្មណាធិបតី ធំ ។ បេ ។
 លាង . . . ចក្កំ . . . វត្ថុ . . . លោកិលេសេ ខន្ធ កុំ
 កត្វា អស្សាធិតិ អភិវឌ្ឍន៍ តំ កុំ កត្វា កិលេសា
 ច សម្មយុត្តកា ច ខន្ធ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ សហជាតាធិ-
 បតី លោកិលេសា អធិបតី សម្មយុត្តកាធំ ខន្ធនំ
 កិលេសានញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ អធិបតីប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ កិលេសោ ច លោកិលេសោ
 ច ធម្មា កិលេសសស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ តីណិ អារម្មណាធិបតីយេវ ។

[២០៥] កិលេសោ ធម្មា កិលេសសស្ស ធម្មស្ស
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា កិលេសា
 បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ កិលេសានំ អនន្តរប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ មូលំ បុរិមា បុរិមា កិលេសា បច្ឆិមានំ
 បច្ឆិមានំ លោកិលេសានំ ខន្ធនំ អនន្តរប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ កិលេសា វុដ្ឋានស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ មូលំ បុរិមា បុរិមា កិលេសា បច្ឆិមានំ
 បច្ឆិមានំ កិលេសានំ សម្មយុត្តកានញ្ច ខន្ធនំ
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ លោកិលេសោ ធម្មា
 លោកិលេសសស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ

កិលេសទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ បុគ្គល (ទ្រី) នូវទាន ។ បេ ។
 នូវឈាន ... នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... បុគ្គល ធ្វើ នូវពួកនោកិលេ-
 សក្ខន្ធ ទ្រីជាទីគោរព ត្រេកអរ រីករាយ ពួកកិលេសក្តី ពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវធម៌នោះ ទ្រីជាទីគោរព ។ ឯសហ-
 ជាតាធិបតិ គឺ នោកិលេសាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
 នៃពួកកិលេសផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។
 កិលេសធម៌ក្តី នោកិលេសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ នៅជាអារម្មណាធិបតិផងដែល ។

(២០៥) កិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ ដោយអនន្ត-
 រប្បច្ច័យ គឺ ពួកកិលេស មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកកិលេស ក្រោយៗ
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ គប្បីសួរ នូវមូលផងចុះ ពួកកិលេស
 មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកនោកិលេសក្ខន្ធ ក្រោយៗ ដោយអនន្តរ-
 ប្បច្ច័យ ពួកកិលេស ជាបច្ច័យ នៃវដ្តាន ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
 គប្បីសួរ នូវមូលផងចុះ ពួកកិលេស មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកកិ-
 លេសផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
 នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោកិលេសធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

បុរិមា បុរិមា លោកិលេសា ខន្ធោ បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ
លោកិលេសាទំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បេ ។
ដលសមាបត្តិយា អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ
បុរិមា បុរិមា លោកិលេសា ខន្ធោ បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ
កិលេសាទំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាវជ្ជនា
កិលេសាទំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ
បុរិមា បុរិមា លោកិលេសា ខន្ធោ បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ
កិលេសាទំ សម្បយុត្តកានញ្ច ខន្ធោទំ អនន្តរប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ អាវជ្ជនា កិលេសាទំ សម្បយុត្ត-
កានញ្ច ខន្ធោទំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កិ-
លេសោ ច លោកិលេសោ ច ធម្មា កិលេសសស្ស
ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា កិ-
លេសា ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធោ បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ
កិលេសាទំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ
បុរិមា បុរិមា កិលេសា ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធោ
បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ លោកិលេសាទំ អនន្តរប្បច្ចយេន
បច្ចយោ កិលេសា ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធោ
វដ្តានស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ
បុរិមា បុរិមា កិលេសា ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ ពួកនោកិលេសក្ខន្ធ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកនោកិលេស ក្រោយ ។
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃផលសមាបត្តិ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ ។ គប្បីសួរ នូវមូលផងចុះ ពួកនោកិលេសក្ខន្ធ មុន ។
 ជាបច្ច័យ នៃពួកកិលេស ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ការ
 ពិចារណា ជាបច្ច័យ នៃពួកកិលេស ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ គប្បីសួរ
 នូវមូលផងចុះ ពួកនោកិលេសក្ខន្ធ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកកិលេសផង
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ការពិចារណា
 ជាបច្ច័យ នៃពួកកិលេសផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយអនន្តរប្ប-
 ច្ច័យ ។ កិលេសធម៌ក្តី នោកិលេសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកកិលេសធម៌
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកកិលេសក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី មុន ។
 ជាបច្ច័យ នៃពួកកិលេស ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ គប្បីសួរ
 នូវមូលផងចុះ ពួកកិលេសក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី មុន ។ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកនោកិលេស ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួកកិលេសក្តី
 ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ជាបច្ច័យ នៃវដ្តន ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
 គប្បីសួរ នូវមូលផងចុះ ពួកកិលេសក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី មុន ។

កំលេសទុកេ បញ្ញាវិវេ

បច្ច័មាណំ បច្ច័មាណំ កំលេសាណំ សម្មយុត្តកាណញ្ច
 ឧទ្ធាណំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ . . . សមនន្តរប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អត្តា-
 មញ្ញប្បច្ចយេន បច្ចយោ និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២០៦] កំលេសោ ធម្មា កំលេសសស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ
 អនន្តរបនិស្សយោ បកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ បក-
 ត្តបនិស្សយោ កំលេសា កំលេសាណំ . . . តីណំ ។
 នោកំលេសោ ធម្មា នោកំលេសសស្ស ធម្មស្ស ឧ-
 បនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ
 អនន្តរបនិស្សយោ បកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ត-
 បនិស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សយ ទាណំ ទេតិ មាណំ
 ជយេតិ ទិដ្ឋី កល្យាណតិ សីលំ ។ បេ ។ បញ្ញំ . . . វាគំ
 នោសំ មោហំ មាណំ ទិដ្ឋី បត្តនំ កាយិកំ សុខំ . . .
 សេនាសនំ ឧបនិស្សយ ទាណំ ទេតិ ។ បេ ។
 សង្ឃំ ភិក្ខុតិ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ សទ្ធាយ
 ។ បេ ។ ធរសមាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ នោកំលេសោ ធម្មា កំលេសសស្ស ធម្មស្ស

កិលេសទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃពួកកិលេសផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ក្រោយ ។
 ដោយអនន្តរបច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យ ដោយសមនន្តរបច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអពាមពាបច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយបច្ច័យ ។

[២០៦] កិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ ដោយឧប-
 និស្សយបច្ច័យ បានដល់ ការម្សោយនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និង
 បកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ ពួកកិលេស នៃពួកកិ-
 លេស ... មានវារៈ ព្យ ។ នៅកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោកិលេ-
 សធម៌ ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ បានដល់ការម្សោយនិស្ស័យ អន-
 ន្តបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល
 អាស្រ័យ នូវសត្វ ហើយឲ្យនូវទាន តម្លឹង នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ
 នូវសីល ។ បេ ។ នូវបញ្ញា ... នូវរាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ
 ទិដ្ឋិ សេចក្តីប្រាថ្នា និងកាយិកសុខ ... បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសេ-
 នាសនៈ ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃី សត្វ ។ បេ ។
 សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃសត្វ ។ បេ ។ នៃផលសមាបត្តិ ដោយ
 ឧបនិស្សយបច្ច័យ ។ នៅកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌

ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ
អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បក-
ត្ថបនិស្សយោ សន្ធិំ ឧបនិស្សយ មាណំ ជប្បេតិ
ទិដ្ឋិ កល្យាណំ សីលំ ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧប-
និស្សយ ចាណំ បាទតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិក្ខុតិ
សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ កិលេសានំ ឧបនិស្ស-
យប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោកិលេសោ ធម្មា កិ-
លេសសស្ស ច នោកិលេសសស្ស ច ធម្មស្ស ឧប-
និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ
អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បក-
ត្ថបនិស្សយោ សន្ធិំ ឧបនិស្សយ មាណំ ជប្បេតិ ទិដ្ឋិ
កល្យាណំ សីលំ ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧបនិស្សយ
ចាណំ បាទតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិក្ខុតិ សទ្ធា ។ បេ ។
សេនាសនំ កិលេសានំ សម្មយុត្តកានញ្ច ខន្ធានំ
ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កិលេសោ ច
នោកិលេសោ ច ធម្មា កិលេសសស្ស ធម្មស្ស ឧប-
និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។

[២០៧] នោកិលេសោ ធម្មា នោកិលេ-
សស្ស ធម្មស្ស បុរេជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ អា-
រម្មណ្ឌបុរេជានំ វត្ថុបុរេជានំ ។ អារម្មណ្ឌបុរេជានំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា ហើយតម្កើង នូវមានៈ ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ នូវសីល ។ បេ ។ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកកិលេស ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ផង នៃនោកិលេសធម៌ផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ ការម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា ហើយតម្កើង នូវមានៈ ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ នូវសីល ។ បេ ។ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកកិលេសផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ កិលេសធម៌ក្តី នោកិលេសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(២០៧) នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោកិលេសធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ ការម្មណ្ឌបុរេជាត

កិលេសទុក្ខេ បញ្ញាវិវាទ

ចក្កំ . . . វត្ថុ អនិច្ចតោ ។ បេ ។ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ
 ទិព្វេន ចក្កុនា រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ សោតនាតុយា
 សន្នំ សុណាតិ រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស ដោ-
 ជ្ជនាយតនំ . . . ។ វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ នោកិលេសា-
 នំ ខន្ធនំ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោកិ-
 លេសោ ធម្មោ កិលេសស្ស ធម្មស្ស បុរេជាត-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។
 អារម្មណបុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុ អស្សាទេតិ អភិ-
 នន្នតិ តំ អារត្ត វតោ ។ បេ ។ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ។
 វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ កិលេសានំ បុរេជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ នោកិលេសោ ធម្មោ កិលេសស្ស
 ច នោកិលេសស្ស ច ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណ-
 បុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុ អស្សាទេតិ អភិនន្នតិ តំ
 អារត្ត កិលេសាច សម្មយុត្តកា ច ខន្ធនំ ឧប្បជ្ជន្តិ ។
 វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ កិលេសានំ សម្មយុត្តកានព្វ
 ខន្ធនំ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

កិលេសទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

គឺ ឱវចក្ខុ... ឱវវត្ថុ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង
 បុគ្គល ឃើញ ឱវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ ឱវសំឡេង ដោយទិព្វ-
 សោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ
 ... ។ ឯវត្ថុបុរេជាន គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកនោកិលេសទុក្ខ
 ដោយបុរេជានបច្ច័យ ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌
 ដោយបុរេជានបច្ច័យ បានដល់ការមូណបុរេជាន និងវត្ថុបុរេជាន ។
 ការមូណបុរេជាន គឺ នឹងចក្ខុ... បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ នឹងវត្ថុ រាគៈ
 ព្រោះប្រាជ្ញា ឱវវត្ថុនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង ។ ឯវត្ថុបុ-
 រេជាន គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកកិលេស ដោយបុរេជានបច្ច័យ ។
 នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ផង នៃនោកិលេសធម៌ផង
 ដោយបុរេជានបច្ច័យ បានដល់ការមូណបុរេជាន និងវត្ថុបុរេជាន ។
 ការមូណបុរេជាន គឺ នឹងចក្ខុ... បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ នឹងវត្ថុ
 ពួកកិលេសក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា ឱវ
 វត្ថុនោះ ។ ឯវត្ថុបុរេជាន គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកកិលេសផង
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ដោយបុរេជានបច្ច័យ ។

(២០៨) កំលេសោ ធម្មោ នោកំលេសសស្ស
 ធម្មស្ស បន្ទាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សង្ខតំ ។
 នោកំលេសោ ធម្មោ នោកំលេសសស្ស ធម្មស្ស បន្ទា-
 ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សង្ខតំ ។ កំលេសោ ច
 នោកំលេសោ ច ធម្មោ នោកំលេសសស្ស ធម្មស្ស
 បន្ទាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សង្ខតំ ។ . . . អា-
 សេវនប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ។

(២០៩) នោកំលេសោ ធម្មោ នោកំលេសសស្ស
 ធម្មស្ស កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា នានាខ-
 ណំកា ។ សហជាតា នោកំលេសោ ចេតនា សម្ប-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ កក្កប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ នានាខណំកា នោកំលេសោ
 ចេតនា វិចាតានំ ខន្ធានំ កដត្តា ច រូបានំ
 កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោកំលេសោ ធម្មោ
 កំលេសសស្ស ធម្មស្ស កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ នោ-
 កំលេសោ ចេតនា កំលេសានំ កក្កប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ នោកំលេសោ ធម្មោ កំលេសសស្ស ច នោកំ-
 លេសសស្ស ច ធម្មស្ស កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ នោកំ-
 លេសោ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ កំលេសានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

(២០៨) កិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោកិលេសធម៌ ដោយ
បច្ចាជានុប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃនោកិលេសធម៌ ដោយបច្ចាជានុប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ កិ-
លេសធម៌ក្តី នោកិលេសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោកិលេសធម៌ ដោយ
បច្ចាជានុប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ ... ជាបច្ច័យ ដោយគាសេ-
នប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

(២០៩) នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោកិលេសធម៌ ដោយ
កម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ
នោកិលេសចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្ត-
សមុជ្ឈានុប្បដង្គ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ នោកិ-
លេសចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកកង្ខារុប្បដង្គ
ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌
ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ នោកិលេសចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកកិលេស-
ចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកកិលេស ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នោកិលេស-
ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ផង នៃនោកិលេសធម៌ផង ដោយកម្ម-
ប្បច្ច័យ គឺ នោកិលេសចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ
នៃពួកកិលេសផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ឈានុប្បដង្គ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

[២០០] នោកិលេសោ ធម្មោ នោកិលេសសស្ស
 ធម្មស្ស វិចាកប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ ។ . . .
 អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ សង្ក្ខេបប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ តីណិ ឈានប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ
 មគ្គប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ សម្បយុត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ នវ ។

[២០១] កិលេសោ ធម្មោ នោកិលេសសស្ស
 ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ
 បច្ឆាជាតំ ។ សង្ក្ខតំ ។ នោកិលេសោ ធម្មោ នោ-
 កិលេសសស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ក្ខតំ ។ នោកិលេ-
 សោ ធម្មោ កិលេសសស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បុរេជាតំ វត្ថុ កិលេសានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ នោកិលេសោ ធម្មោ កិលេសសស្ស ច
 នោកិលេសសស្ស ច ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ បុរេជាតំ វត្ថុ កិលេសានំ សម្បយុត្តកានព្វ
 ទន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កិលេសោ
 ច នោកិលេសោ ច ធម្មោ នោកិលេសសស្ស ធម្មស្ស
 វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។
 សង្ក្ខតំ វិត្តារេតតំ ។

កិលេសទុក្ខៈ ចញ្ញាវារៈ

[២១០] នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោកិលេសធម៌ ដោយ
វិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ... ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ
ដោយឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[២១១] កិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោកិលេសធម៌ ដោយវិប្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ចាជាត ។ សេចក្តីបំប្រញ ។
នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោកិលេសធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
បានដល់សហជាត បុរេជាត និងបច្ចាជាត ។ សេចក្តីបំប្រញ ។
នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បាន
ដល់បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកកិលេស ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។
នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ផង នៃនោកិលេសធម៌ផង
ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួក
កិលេសផង នៃពួកសម្បយុត្តក្ខន្ធផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។
កិលេសធម៌ក្តី នោកិលេសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោកិលេសធម៌ ដោយ
វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ចាជាត ។ សេចក្តីបំប្រញ
បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

(២០២) កិលេសោ ធម្មោ កិលេសសស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ បដិច្ចសទិសំ ។
 កិលេសោ ធម្មោ ចោកិលេសសស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បន្ទាជាតំ ។ សង្ខតំ ។
 កិលេសោ ធម្មោ កិលេសសស្ស ច ចោកិលេសសស្ស
 ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិច្ចសទិសំ ។
 ចោកិលេសោ ធម្មោ ចោកិលេសសស្ស ធម្មស្ស
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បន្ទា-
 ជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សង្ខតំ ។ ចោកិលេសោ
 ធម្មោ កិលេសសស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សង្ខតំ ។ សហជាតំ ស-
 ហជាតសទិសំ បុរេជាតំ បុរេជាតសទិសំ ។ ចោកិ-
 លេសោ ធម្មោ កិលេសសស្ស ច ចោកិលេសសស្ស ច
 ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជា-
 តំ ។ សហជាតំ សហជាតសទិសំ បុរេជាតំ បុរេ-
 ជាតសទិសំ ។ កិលេសោ ច ចោកិលេសោ ច
 ធម្មោ កិលេសសស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ លោកោ ច
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ មោហស្ស ទិដ្ឋិយា ដឹងស្ស

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២១២] កិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ ដោយអត្ត-
 ប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ កិលេសធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃនោកិលេសធម៌ ដោយអត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និង
 បច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ កិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌
 ផង នៃនោកិលេសធម៌ផង ដោយអត្តប្បច្ច័យ គឺ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈ
 ដែរ ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោកិលេសធម៌ ដោយអត្ត-
 ប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។
 សេចក្តីបំប្រញ ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌
 ដោយអត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សេចក្តីបំប្រញ ។
 សហជាត ដូចគ្នានឹងសហជាតប្បច្ច័យ បុរេជាត ដូចគ្នានឹងបុរេជាតប្ប-
 ច្ច័យដែរ ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ផង នៃនោកិ-
 លេសធម៌ផង ដោយអត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។
 សហជាត ដូចគ្នានឹងសហជាតប្បច្ច័យ ឯបុរេជាត ដូចគ្នានឹងបុរេជាត-
 ប្បច្ច័យដែរ ។ កិលេសធម៌ក្តី នោកិលេសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃកិលេស-
 ធម៌ ដោយអត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត
 គឺ លោភៈក្តី សម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ជាបច្ច័យ នៃមោហៈ ទិដ្ឋិ ចីនៈ

កិលេសទុកេ បញ្ញាវិវា

ឧទ្ធច្ចស្ស អហិរិកស្ស អនោត្តប្បស្ស អត្ថប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ សហជាតោ លោកោ ច វត្ថុ ច មោ-
 ហស្ស ទិដ្ឋិយា មីនស្ស ឧទ្ធច្ចស្ស អហិរិកស្ស
 អនោត្តប្បស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចក្កំ ។
 កិលេសោ ច នោកិលេសោ ច ធម្មា នោកិលេ-
 សស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ
 បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សហជាតោ
 នោកិលេសោ ឯកោ ខន្ធទោ ច កិលេសោ ច តិណ្ណាដ្ឋំ
 ខន្ធទំ ចិត្តសមុដ្ឋានានត្វា រូចានំ អត្ថប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ សហជាតា កិលេសា ច មហាក្ខតា ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 សហជាតា កិលេសា ច វត្ថុ ច នោកិលេសានំ
 ខន្ធទំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា កិ-
 លេសា ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធទោ បុរេជាតស្ស
 ឥមស្ស កាយស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 បច្ឆាជាតា កិលេសា ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធទោ
 កតន្ទ្រិវ្ត្គារោ អាហារោ ច ឥមស្ស កាយស្ស
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា កិលេសា
 ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធទោ រូបដីវិត្ថ្រិយត្វា

កិលេសទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ នឹងអនោត្ថប្បៈ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ សហជាត គឺ
 លោកៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃមោហៈ ទិដ្ឋិ ចិនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ
 នឹងអនោត្ថប្បៈ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ គប្បីចង់ជាចក្ខុៈចុះ ។ កិលេស-
 ធម៌ក្តី ខោកិលេសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃខោកិលេសធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ
 បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ចុប្បន្នជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។
 សហជាត គឺ ខោកិលេសក្ខន្ធ ១ក្តី កិលេសក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង
 នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ សហជាត គឺ ពួក
 កិលេសក្តី ពួកមហាភូតក្តី ជាបច្ច័យ នៃចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអត្ថ-
 ប្បច្ច័យ ។ សហជាត គឺ ពួកកិលេសក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួក
 ខោកិលេសក្ខន្ធ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ បច្ចុប្បន្នជាត គឺ ពួកកិលេសក្តី
 ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយ
 អត្ថប្បច្ច័យ ។ បច្ចុប្បន្នជាត គឺ ពួកកិលេសក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី
 កតាឡិណ្ឌាហារក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។
 បច្ចុប្បន្នជាត គឺ ពួកកិលេសក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី រូបដ៏វិនិច្ឆ័យក្តី

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

កងត្ថាវរូចានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កិលេសោ
 ច លោកិលេសោ ច ធម្មា កិលេសសស្ស ច លោ-
 កិលេសសស្ស ច ធម្មសស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ លោកិលេសោ
 ឯកោ ខន្ធោ ច លោភោ ច តិល្លាន្នំ ខន្ធានំ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ មោហស្ស ច ទិដ្ឋិយា បីនស្ស
 ឧទ្ធច្ចស្ស អហិរិកស្ស អនោត្តប្បស្ស អត្ថិយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ សហជាតោ លោភោ ច វត្ថុ ច
 មោហស្ស ទិដ្ឋិយា បីនស្ស ឧទ្ធច្ចស្ស អហិរិកស្ស
 អនោត្តប្បស្ស សម្បយុត្តកានញ្ច ខន្ធានំ អត្ថិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ . . . នត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 វិគតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អវិគតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(២០៣) ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណេ នវ
 អធិបតិយា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហ-
 ជាតេ នវ អញ្ញមញ្ញេ នវ និស្សយេ នវ ឧបនិស្ស-
 យេ នវ បុរេជាតេ តីណិ បច្ឆាជាតេ តីណិ អាសេ-
 វនេ នវ កម្មេ តីណិ វិចារតេ ឯកំ អាហារេ
 តីណិ ឥន្ទ្រិយេ តីណិ ឈានេ តីណិ មក្កេ នវ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃពួកកងតារូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ កិលេសធម៌ក្តី ទោ-
 កិលេសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ផង នៃនោកិលេសធម៌ផង
 ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងបុរេជាត ។ សហជាត
 គឺ នោកិលេសក្ខន្ធទ ក្តី លោភៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃពួក
 ចិត្តសមុជ្ជនរូបផង នៃមោហាៈ ទិដ្ឋិ ចីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និង
 អនោត្តប្បៈផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ សហជាត គឺ លោភៈក្តី វត្ថុក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃមោហាៈ ទិដ្ឋិ ចីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ
 ផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យ
 ដោយនត្ថប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយវិត្តប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 អវិត្តប្បច្ច័យ ។

(២១៣) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងការមណ្ឌប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអពាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងបច្ចុប្បន្នប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវត្ថុនិយមប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧

កំលែសទុក្ខ បញ្ញាវិហារ

សម្បយុត្តេ នវ វិប្បយុត្តេ បញ្ច អត្ថិយា នវ នត្ថិយា
នវ វិគតេ នវ អវិគតេ នវ ។

[២០៤] កំលែសោ ធម្មោ កំលែសស្ស ធម្មស្ស
អាម្ពណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ កំលែ-
សោ ធម្មោ នោកំលែសស្ស ធម្មស្ស អាម្ពណប្ប-
ដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បន្ទាជាតប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ ។ កំលែសោ ធម្មោ កំលែសស្ស ច
នោកំលែសស្ស ច ធម្មស្ស អាម្ពណប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយ-
ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នោកំលែសោ ធម្មោ នោ-
កំលែសស្ស ធម្មស្ស អាម្ពណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ បុរាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បន្ទាជាតប្ប-
ដ្ឋយេន បដ្ឋយោ កុម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អាហារ-
ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
នោកំលែសោ ធម្មោ កំលែសស្ស ធម្មស្ស អាម្ព-
ណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ

កិលេសទុក្ខៈ បញ្ញាវិវាទៈ

ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
អត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិត្តប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

(២១៤) កិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ ដោយការម្ម-
ណាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧប-
និស្សយប្បច្ច័យ ។ កិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោកិលេសធម៌ ដោយ
ការម្មណាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ។ កិលេសធម៌ ជា
បច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ផង នៃនោកិលេសធម៌ផង ដោយការម្មណាប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោកិលេសធម៌ ដោយការម្មណាប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ នោកិលេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌
ដោយការម្មណាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧបនិស្សយប្បទ្វយេន បទ្វយោ បុរេជាតប្បទ្វយេន
បទ្វយោ ។ នោកិលេសោ ច ធម្មា កិលេសសស្ស ច
នោកិលេសសស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បទ្វយេន
បទ្វយោ សហជាតប្បទ្វយេន បទ្វយោ ឧបនិស្សយ-
ប្បទ្វយេន បទ្វយោ បុរេជាតប្បទ្វយេន បទ្វយោ ។
កិលេសោ ច នោកិលេសោ ច ធម្មា កិលេសសស្ស
ធម្មស្ស អារម្មណប្បទ្វយេន បទ្វយោ សហជាតប្បទ្វ-
យេន បទ្វយោ ឧបនិស្សយប្បទ្វយេន បទ្វយោ ។
កិលេសោ ច នោកិលេសោ ច ធម្មា នោកិ-
លេសសស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បទ្វយេន បទ្វយោ
សហជាតប្បទ្វយេន បទ្វយោ ឧបនិស្សយប្បទ្វយេន
បទ្វយោ បន្ទាជាតប្បទ្វយេន បទ្វយោ អាហារប្ប-
ទ្វយេន បទ្វយោ វេទ្រិយប្បទ្វយេន បទ្វយោ ។ កិ-
លេសោ ច នោកិលេសោ ច ធម្មា កិលេសសស្ស
ច នោកិលេសសស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បទ្វយេន
បទ្វយោ សហជាតប្បទ្វយេន បទ្វយោ ឧបនិស្ស-
យប្បទ្វយេន បទ្វយោ ។

[២០៥] នហេតុយា នវ នអារម្មណេ នវ ន-
អធិបតិយា នវ សព្វត្ថេ នវ នោអវិកតេ នវ ។

អភិធម្មចិដិក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នោកិ-
 លេសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ផង នៃនោកិលេសធម៌ផង ដោយ
 ការម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ កិលេសធម៌
 ក្តី នោកិលេសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
 កិលេសធម៌ក្តី នោកិលេសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោកិលេសធម៌ ដោយ
 ការម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 អាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ កិលេសធម៌ក្តី
 នោកិលេសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃកិលេសធម៌ផង នៃនោកិលេសធម៌ផង
 ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

(២១៥) ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនការម្មណប្ប-
 ច្ច័យមានវារៈ ៧ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់
 សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងនោកិលេសធម៌ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

កិលេសទុក្ខេ បញ្ញាវិវា

[២០៦] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ ចត្តារិ . . .
 នអធិបតិយា ចត្តារិ នអនន្តរេ ចត្តារិ នសមនន្តរេ
 ចត្តារិ នអញ្ញាមញ្ញេ ទ្វេ នឧបនិស្សយេ ចត្តារិ
 សព្វត្ថ ចត្តារិ នសម្បយុត្តេ ទ្វេ នវិប្បយុត្តេ ចត្តារិ
 នោនត្ថិយា ចត្តារិ នោវិគតេ ចត្តារិ ។

[២០៧] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ នវ . . .
 អធិបតិយា នវ ។ អនុលោមមាតិកា កាតព្វា ។
 . . . អវិគតេ នវ ។

កិលេសទុកំ វិជ្ជិតំ ។

សង្កិលេសិកទុកំ

បដិប្បវិវា

[២០៨] សង្កិលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច សង្កិលេ-
 សិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
 យថា លោកិយទុកំ វេ វិជ្ជាណករណំ ។

កិលេសទុកៈ បញ្ញាវារៈ

[២១៦] ក្នុងនការម្មណាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 ... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអពាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
 វារៈ ៤ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[២១៧] ក្នុងនការម្មណាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 ... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើផងចុះ ។ ... ក្នុងនអវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨ ។

ចប់ កិលេសទុកៈ ។

សង្ក្ខីលេសិកទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[២១៨] សង្ក្ខីលេសិកធម៌^(១) អាស្រ័យ នូវសង្ក្ខីលេសិកធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។
 លោកិយទុកៈ យ៉ាងណា (សង្ក្ខីលេសិកទុកៈ) បណ្ឌិត គប្បី
 ធ្វើយ៉ាងនោះដែរ មិនមានការធ្វើផ្សេងៗ គ្នាទេ ។

១ គឺ ធម៌ដែលត្រូវដើម្បីដល់នូវសេចក្តីសៅហ្មង (ពួកកិលេសទាំងអស់) ។

សង្ក្ខីលីដ្ឋីទុកំ

បដិច្ចវារោ

(២០៩) សង្ក្ខីលីដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច សង្ក្ខីលីដ្ឋោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា សង្ក្ខីលីដ្ឋំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា . . . ។ សង្ក្ខីលីដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច
 អសង្ក្ខីលីដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា សង្ក្ខីលីដ្ឋោ
 ខន្ធា បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ សង្ក្ខីលីដ្ឋំ ធម្មំ
 បដិច្ច សង្ក្ខីលីដ្ឋោ ច អសង្ក្ខីលីដ្ឋោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា សង្ក្ខីលីដ្ឋំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ
 ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ ខន្ធា . . . ។ អសង្ក្ខី-
 លីដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច អសង្ក្ខីលីដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា អសង្ក្ខីលីដ្ឋំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ ខន្ធា . . . បដិសន្ធិក្ខណោ

អភិធម្មបិដក អនុណោមទុកប្បដ្ឋាន

សង្ក័លិដ្ឋិទុកៈ

បដិប្បារៈ

[២១៩] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ
នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយ
សេចក្តីសៅហ្មង នូវខន្ធ ២ ... ។ ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេច-
ក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានបូក អាស្រ័យ នូវ
ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ។ ធម៌ ដែលប្រកប
ដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី
អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានបូក អាស្រ័យ
នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង នូវខន្ធ ២ ... ។ ធម៌
ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិន
ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានបូក អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលមិន
ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង នូវខន្ធ ២ ... កងខណៈនៃបដិសន្ធិ

សន្តិលីដ្ឋព្វកេ បដិច្ចវាហេ

ខន្ធ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ បដិច្ច ខន្ធ ឯកំ មហាក្ខតំ
 ... ។ សន្តិលីដ្ឋព្វ អសន្តិលីដ្ឋព្វ ធម្មំ បដិច្ច
 អសន្តិលីដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សន្តិ-
 លីដ្ឋ ខន្ធ ច មហាក្ខតេ ច បដិច្ច វិភិក្ខុសមុដ្ឋានំ
 រូបំ ។ សន្តិភំ ។

[២២០] ហេតុយា បញ្ច អាម្ពណោ ទ្វេ អធិប-
 តិយា បញ្ច អនន្តរេ ទ្វេ សមនន្តរេ ទ្វេ សហជា-
 តេ បញ្ច អញ្ញមញ្ញោ ទ្វេ និស្សយេ បញ្ច ឧបនិស្ស-
 យេ ទ្វេ បុរេជាតេ ទ្វេ អាសវនេ ទ្វេ កក្កេ បញ្ច
 វិចារកេ ឯកំ អាហារេ បញ្ច ។ សន្តិភំ ។ អវិគតេ
 បញ្ច ។

[២២១] សន្តិលីដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច សន្តិលីដ្ឋោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចិក្ខិក្ខាសហគតេ ឧទ្ធច្ច-
 សហគតេ ខន្ធ បដិច្ច វិចិក្ខិក្ខាសហគតោ ឧទ្ធច្ច-
 សហគតោ មោហោ ។ អសន្តិលីដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច

សន្តិលិង្គក្រុមៈ បដិច្ចវារៈ

វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ មហាក្ខត្ត ១ . . . ។
 ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង នូវធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តី
 សៅហ្មងផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង នូវពួក
 មហាក្ខត្តផង ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[២២០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងការមូលប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរាប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងសមនន្តរាប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងសហជាតប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងអពាមពាប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងបុរេជាតប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងអានេសវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥
 ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។
 សេចក្តីបំប្រញ ។ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។

[២២១] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នហេតុប្បដ្ឋយ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រា ច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រា ច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈ ។ ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អសង្កលីដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេ-
តុកំ អសង្កលីដ្ឋំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា
ចិត្តសមុដ្ឋានោ រូបំ ទ្វេ ខន្ធទ្វេ . . . អហេតុកប្បដិ-
សន្ធិ ទ្វេ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។

(២២២) នហេតុយា ទ្វេ នអារម្មណេ តីណិ
នអធិបតីយា បញ្ច នអនន្តរេ តីណិ នសមនន្តរេ
តីណិ នអញ្ញាមញ្ញេ តីណិ នឧបទិស្សយេ តីណិ ន-
បុរេជាតេ ចត្តារិ នបច្ឆាជាតេ បញ្ច នអាសវនេ បញ្ច
នកម្មេ ទ្វេ នវិចារកេ បញ្ច នអាហារេ ឯកំ ន-
វត្ថុន្ត្រយេ ឯកំ នលារនេ ឯកំ នមក្កេ ឯកំ នសម្ម-
យុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ នោនត្ថយា តីណិ
នោវិគតេ តីណិ ។

ឯវំ ឥតរេ ទ្វេ គណនាបិ សហជាតវារោបិ កាតត្វា ។

បប្បយវិពោ

(២២៣) សង្កលីដ្ឋំ ធម្មំ បច្ចយា សង្កលីដ្ឋោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ បដិច្ចសទិសំ ។

ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះនរោត្តម-
 ប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ព ក្តី ចិត្តសមដានប្រក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
 ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ ...
 អហេតុកប្បជីសន្និ មានវារៈ ២ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។

(២២២) ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនការម្សណ្ឌប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
 ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាង ក្រៅពីនេះក្តី សហជាតវារៈក្តី

បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

បឋមវិវាទៈ

(២២៣) ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ពឹង
 ផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

សង្ក្រឹតល្ខិក្ខណ៍ បច្ចយវិហារ

អសង្ក្រឹតល្ខិក្ខណ៍ ធម្មំ បច្ចយា អសង្ក្រឹតល្ខិក្ខណ៍ ធម្មា ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អសង្ក្រឹតល្ខិក្ខណ៍ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា
 តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុជ្ជានំ រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ . . .
 បដិសន្ធិ យាវ អដ្ឋតិកា មហាភូតា ។ អសង្ក្រឹតល្ខិក្ខណ៍
 ធម្មំ បច្ចយា សង្ក្រឹតល្ខិក្ខណ៍ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
 យា វត្ថុំ បច្ចយា សង្ក្រឹតល្ខិក្ខណ៍ ខន្ធា ។ អសង្ក្រឹតល្ខិក្ខណ៍
 ធម្មំ បច្ចយា សង្ក្រឹតល្ខិក្ខណ៍ ច អសង្ក្រឹតល្ខិក្ខណ៍ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា សង្ក្រឹតល្ខិក្ខណ៍ ខន្ធា
 មហាភូតេ បច្ចយា ចិត្តសមុជ្ជានំ រូបំ ។ សង្ក្រឹតល្ខិក្ខណ៍
 អសង្ក្រឹតល្ខិក្ខណ៍ ធម្មំ បច្ចយា សង្ក្រឹតល្ខិក្ខណ៍ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា សង្ក្រឹតល្ខិក្ខណ៍ ឯកំ ខន្ធា វត្ថុតា បច្ចយា
 តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធេ . . . ។ សង្ក្រឹតល្ខិក្ខណ៍ អសង្ក្រឹត-
 ល្ខិក្ខណ៍ ធម្មំ បច្ចយា អសង្ក្រឹតល្ខិក្ខណ៍ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ

សន្តិសុខៈ បច្ចុប្បន្នៈ

ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែល
មិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋប្ប
គឺ ខន្ធភក្តិ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តិ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលមិនប្រកប
ដោយសេចក្តីសៅហ្មង នឹងខន្ធ ២ . . . មានបដិសន្ធិ រហូតដល់ពួក
មហាក្ខតខាងក្នុងដែរ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ពឹង
ផ្អែក នឹងធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋប្ប គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ពឹង
ផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី ធម៌ ដែល
មិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលមិនប្រកប
ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋប្ប គឺ ពួក
ខន្ធ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចិត្តសមុដ្ឋា-
នរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តី
សៅហ្មង ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង នឹង
ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋប្ប គឺ ខន្ធភក្តិ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយសេចក្តី
សៅហ្មងផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ។ ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយ
សេចក្តីសៅហ្មង ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
ផង នឹងធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បច្ចយា សង្កេតិដ្ឋេ ខន្ធ ច មហាក្កតេ ច
 បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ សង្កេតិដ្ឋញ្ច អសង្កេ-
 តិដ្ឋញ្ច ធម្មំ បច្ចយា សង្កេតិដ្ឋេ ច អសង្កេតិដ្ឋេ
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា សង្កេតិដ្ឋំ ឯកំ
 ខន្ធស្វ វត្ថុញ្ច បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធ . . .
 សង្កេតិដ្ឋេ ខន្ធ ច មហាក្កតេ ច បច្ចយា ចិត្តស-
 មុដ្ឋានំ រូបំ ។ សង្កេតំ ។

[២២៤] ហេតុយា នវ អារម្មណេ ចត្តារិ អ-
 ចិបតិយា នវ អនន្តរេ ចត្តារិ សមនន្តរេ ចត្តារិ ស-
 ហជាតេ នវ អញ្ញាមញ្ញេ ចត្តារិ ធិស្សយេ នវ ឧ-
 បធិស្សយេ ចត្តារិ បុរេជាតេ ចត្តារិ អាសេវនេ ច-
 ត្តារិ កម្មេ នវ វិបាកេ ឯកំ អាហារេ នវ ឥន្ទ្រ-
 យេ នវ វិគតេ នវ អវិគតេ នវ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែល
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ។ ពួកធម៌
 ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តី
 សៅហ្មងក្តី ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង
 នឹងធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយសេច-
 ក្តីសៅហ្មងផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក
 នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ។
 សេចក្តីបំប្រញ ។

[២២២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអពាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិ-
 គតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

សន្តិសិទ្ធិកេ បុព្វយវិរា

(២២៥) សង្កេតន៍ ធម្មំ បច្ចយា សង្កេតន៍
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចិត្តក្ខន្ធសហគតេ
 ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធ បច្ចយា វិចិត្តក្ខន្ធសហគតោ
 ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ អសង្កេតន៍ ធម្មំ បច្ច-
 យា អសង្កេតន៍ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ច-
 យា អហេតុកំ អសង្កេតន៍ . . . យា អសញ្ញាសត្វា
 ចក្ខុយតនំ បច្ចយា ចក្ខុវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ
 បច្ចយា កាយវិញ្ញាណំ វត្ថុំ បច្ចយា អហេតុកា
 អសង្កេតន៍ ខន្ធ ។ អសង្កេតន៍ ធម្មំ បច្ចយា
 សង្កេតន៍ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ
 បច្ចយា វិចិត្តក្ខន្ធសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោ-
 ហោ ។ សង្កេតន៍ អសង្កេតន៍ ធម្មំ បច្ចយា
 សង្កេតន៍ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចិត្តក្ខ-
 ន្ធសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធ ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា
 វិចិត្តក្ខន្ធសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។

សង្គមល្អិតៗ: បច្ចុប្បន្ន:

[២២៥] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តឹងផ្អែក
នឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះន-
ហេតុប្បដ្ឋាន គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ
តឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។
ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែល
មិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាន
គឺ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាអហេតុកៈ... រហូតដល់
ពួកអសញ្ញាសត្វ ចក្ខុវិញ្ញាណ តឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ កាយវិញ្ញាណ
តឹងផ្អែក នឹងកាយាយតនៈ ពួកខន្ធ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅ-
ហ្មង ជាអហេតុកៈ តឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយ
សេចក្តីសៅហ្មង តឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាន គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយ
វិចិត្រ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ តឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ធម៌ ដែលប្រកបដោយ
សេចក្តីសៅហ្មង តឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅ-
ហ្មងផង នឹងធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាន គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រ
ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ តឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រ
ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២២៦] នហេតុយា ចត្តារិ នអារម្មណេ ភីណិ
 នអធិបតិយា នវ នអនន្តរេ ភីណិ នសមនន្តរេ ភីណិ
 នអតាមញ្ញេ ភីណិ នឧបនិស្សយេ ភីណិ នបុរេជា-
 តេ ចត្តារិ នបច្ឆាជាតេ នវ នអាសេវនេ នវ នកម្មេ
 ចត្តារិ នវិចារកេ នវ នអាហារេ ឯកំ នវន្ត្រិយេ
 ឯកំ នឈានេ ឯកំ នមត្តេ ឯកំ នសម្បយុត្តេ
 ភីណិ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ ចោនត្ថិយា ភីណិ មោវិគ-
 តេ ភីណិ ។

ឯវំ ឥតរេ ទ្វេកណាធាបិ និស្សយវារោបិ កាតញ្ចា ។

សំលៀកវិញ្ញា

[២២៧] សង្ក្ខីលីដ្ឋំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ សង្ក្ខីលីដ្ឋោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា សង្ក្ខីលីដ្ឋំ ឯកំ ខន្ធ
 សំសដ្ឋា តយោ ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ . . . ។ អសង្ក្ខីលីដ្ឋំ
 ធម្មំ សំសដ្ឋោ អសង្ក្ខីលីដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា អសង្ក្ខីលីដ្ឋំ ឯកំ ខន្ធ សំសដ្ឋា តយោ
 ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ . . . បដិសន្ធិ ។

[២២៦] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអតាមញញប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសវនប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
 ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ ២ យ៉ាង ក្រៅពីនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី បណ្ឌិត

គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

សិល្បជីវិតៈ

[២២៧] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ច្រឡំ នឹង
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ច្រឡំ នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 នឹងខន្ធ ២ ... ។ ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ច្រឡំ
 នឹងធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ច្រឡំ នឹងខន្ធ ១ ដែលមិនប្រកបដោយ
 សេចក្តីសៅហ្មង នឹងខន្ធ ២ ... ជាបដិសន្ធិ ។

សង្ក្ខីលីដ្ឋីកុរោ សំសង្ការិកោ

[២២៨] ហេតុយា ទ្វេ អាវច្ឆណោ ទ្វេ អធិ-
បតិយា ទ្វេ សព្វត្ថ ទ្វេ វិចារកេ ឯកំ អវិចារតេ ទ្វេ ។

[២២៩] សង្ក្ខីលីដ្ឋំ ធម្មំ សំសង្ការោ សង្ក្ខីលីដ្ឋោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចិត្តិច្ឆាសហគតេ
ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធេ សំសង្ការោ វិចិត្តិច្ឆាសហគតោ
ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ អសង្ក្ខីលីដ្ឋំ ធម្មំ សំ-
សង្ការោ អសង្ក្ខីលីដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា
អហេតុកំ អសង្ក្ខីលីដ្ឋំ ឯកំ ខន្ធំ សំសង្ការោ តាយា
ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធេ . . . អហេតុកប្បជ្ឈិសន្ធិ ។

[២៣០] នហេតុយា ទ្វេ នអធិបតិយា ទ្វេ នបុ-
រោជានេ ទ្វេ នបច្ឆាជានេ ទ្វេ នអាសវានេ ទ្វេ
នកម្មេ ទ្វេ នវិចារកេ ទ្វេ នឈានេ ឯកំ នមក្កេ
ឯកំ នសម្បយុត្តេ ទ្វេ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ ។

ឯវំ ឥតរេ ទ្វេ តណាធាបិ សម្បយុត្តវារោបិ

កាតញ្ច ។

សន្តិលីដ្ឋឡុកៈ សំសន្តិវារៈ

(២២៨) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងបដ្ឋយទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
វារៈ ២ ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។

(២២៩) ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ច្រឡំ នឹង
ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ
ច្រឡំ នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។
ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ច្រឡំ នឹងធម៌ ដែលមិន
ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ
ខន្ធ ៣ ច្រឡំ នឹងខន្ធ ១ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជា
អហេតុកៈ នឹងខន្ធ ២ . . . ជាអហេតុកប្បដ្ឋសន្តិ ។

(២៣០) ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ២ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនបច្ចាជាតប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ២ ក្នុងនកាសវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ២ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។

ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាង ក្រៅពីនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិត
គប្បធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ញាវិវា

(២៣០) សន្តិលីដ្ឋា ធម្មោ សន្តិលីដ្ឋស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ សន្តិលីដ្ឋា ហេតុ សម្ប-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សន្តិ-
 លីដ្ឋា ធម្មោ អសន្តិលីដ្ឋស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សន្តិលីដ្ឋា ហេតុ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ
 ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សន្តិលីដ្ឋា ធម្មោ សន្តិ-
 លីដ្ឋស្ស ច អសន្តិលីដ្ឋស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សន្តិលីដ្ឋា ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានកា រូបានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អសន្តិលីដ្ឋា ធម្មោ អសន្តិលីដ្ឋស្ស ធម្មស្ស ហេតុ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អសន្តិលីដ្ឋា ហេតុ សម្បយុត្ត-
 កានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានកា រូបានំ ហេតុប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។

បញ្ញាវិវៈ

[២៣១] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ពួកហេតុ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តី
 សៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុរូប ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 សេចក្តីសៅហ្មងផង នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុរូបផង ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ពួកហេតុ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។

សន្តិលីដ្ឋោ បញ្ញាវិវា

(២៣២) សន្តិលីដ្ឋោ ធម្មោ សន្តិលីដ្ឋស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ វាគំ អស្សាទេតិ អភិ-
 នន្ទតិ តំ អារត្ត វាគោ . . . ទិដ្ឋិ វិចិត្តិច្ឆា ទុទ្ធចំ . . .
 ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ ទិដ្ឋិ អស្សាទេតិ ។ កុសលត្ថិតា-
 សទិសំ ។ វិចិត្តិច្ឆំ អារត្ត . . . ទុទ្ធចំ អារត្ត . . . ទោម-
 នស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ ទិដ្ឋិ . . . វិចិត្តិច្ឆា . . . ទុទ្ធចំ . . . ។
 សន្តិលីដ្ឋោ ធម្មោ អសន្តិលីដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អារម្មណ
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា បហំនេ កិលេសេ បច្ច-
 វេក្ខន្តិ វិក្ខម្ពិតេ កិលេសេ . . . បុព្វេ សមុទាចិល្លោ
 . . . សន្តិលីដ្ឋោ ខន្ធន្ធ អនិច្ចតោ . . . វិបស្សតិ
 ។ បេ ។ ចេតោបរិយញ្ញាណោន សន្តិលីដ្ឋចិត្តសម-
 ន្តិស្ស ចិត្តំ ជានន្តិ សន្តិលីដ្ឋោ ខន្ធន្ធ ចេតោបរិយញ្ញា-
 ណស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណស្ស យថាកម្ព-
 បកញ្ញាណស្ស អនាកតំសញ្ញាណស្ស អារជ្ជនាយ
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អសន្តិលីដ្ឋោ ធម្មោ
 អសន្តិលីដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ទានំ . . . សីលំ . . . ឧទោសថកម្មំ . . .

សន្តិសុខៈ បញ្ញាវិញ្ញាណៈ

(២៣២) ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយការមូលប្បច្ច័យ គឺ
(បុគ្គល) ត្រេកអរ រីករាយ នឹងរាគៈ រាគៈ ប្រារព្ធ នូវរាគៈនោះ
... ទិដ្ឋិ វិចិត្តិកា ឧទ្ធច្ចៈ ... ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ត្រេក-
អរ នឹងទិដ្ឋិ ។ ដូចគ្នានឹងកុសលត្តិកៈដែរ ។ ប្រារព្ធ នូវវិចិត្តិកា
... ប្រារព្ធ នូវឧទ្ធច្ចៈ ... ទោមនស្ស កើតឡើង ទិដ្ឋិ ... វិចិត្តិ-
កា ... ឧទ្ធច្ចៈ ... ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយការ-
មូលប្បច្ច័យ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវពួកកិលេស ដែលលះ
ចង់ហើយ នូវពួកកិលេស ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ ... ដែលធ្លាប់
សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ... បុគ្គល ឃើញ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រ-
កបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ថាមិនទៀង ... ។ បេ ។ ពួកព្រះអរិយៈ
ដឹងនូវចិត្ត របស់បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយចិត្តដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅ-
ហ្មង ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសេចក្តី
សៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វ-
និវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាភម្មបគញ្ញាណ និងអនាគត្តសញ្ញាណ
ដោយការមូលប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយការមូ-
លប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន ... នូវសីល ... នូវឧបោសថកម្ម ...

អភិធម្មបិដក អនុណោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងកាលមុន ។ បេ ។ ចេញ អំពីឈាន ហើយពិចារណា នូវឈាន
 ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ហើយពិចារណា នូវមគ្គ ។ បេ ។
 ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា ដោយការម្ស្នោប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ ...
 នូវវត្ថុ ... ឃើញច្បាស់ នូវពួកខន្ធ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តី
 សៅហ្មង ថាមិនទៀង ... ។ បេ ។ ដោយទិព្វចក្ខុ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ
 នៃការពិចារណា នូវអនាគតសញ្ញាណ ដោយការម្ស្នោប្បច្ច័យ ។
 ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយការម្ស្នោប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន ...
 នូវសីល ។ បេ ។ ចេញអំពីឈាន ... នឹងចក្ខុ ... នឹងវត្ថុ ...
 ត្រេកអរ រីករាយ នឹងពួកខន្ធ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 រាគៈ ប្រារព្ធ នូវខន្ធនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង ។

(២៣៣) ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បាន
 ដល់ការម្ស្នោធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ ការម្ស្នោធិបតិ គឺ បុគ្គល
 ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវរាគៈនោះ ឲ្យជាទីគោរព រាគៈ កើតឡើង
 ព្រោះធ្វើ នូវរាគៈនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ កើតឡើង បុគ្គល ត្រេកអរ
 រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវទិដ្ឋិនោះ ឲ្យជាទីគោរព រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ
 នូវទិដ្ឋិនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ ... ។ ឯសហជាតិធិបតិ គឺ អធិបតិធម៌
 ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន

សន្តិសិទ្ធិទុកេ បញ្ញាវិរោ

អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សន្តិលីដ្ឋោ ធម្មោ
អសន្តិលីដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
សហជាតាធិបតិ សន្តិលីដ្ឋា អធិបតិ ចិត្តសមុដ្ឋានំ
រូបំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សន្តិលីដ្ឋោ
ធម្មោ សន្តិលីដ្ឋស្ស ច អសន្តិលីដ្ឋស្ស ច ធម្មស្ស
អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតាធិបតិ សន្តិ-
លីដ្ឋា អធិបតិ សម្មយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តស-
មុដ្ឋានានញ្ច រូបំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
អសន្តិលីដ្ឋោ ធម្មោ អសន្តិលីដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អធិបតិ-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិ-
បតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ទានំ . . . សីលំ . . . ឧ-
បោសថកម្មំ . . . បុព្វេ ។ បេ ។ ឈានា វុដ្ឋហិត្វា
ឈានំ កុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ អរិយា មត្តា វុដ្ឋ-
ហិត្វា មត្តំ កុំ កត្វា បច្ចវេក្ខន្តិ ។ បេ ។ និព្វានំ
ដលស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សហជាតា-
ធិបតិ អសន្តិលីដ្ឋា អធិបតិ សម្មយុត្តកានំ ខន្ធានំ
ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

សន្តិសុខៈ បញ្ញាវិវាទៈ

ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអធិប-
 តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 សេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុប ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ។
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រ-
 កបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅ-
 ហ្មងផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិធម៌
 ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
 នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិនប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តី
 សៅហ្មង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជា-
 តាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ នូវទាន ... នូវសីល ... នូវ
 ឧបោសថកម្ម ... ក្នុងកាលមុន ។ បេ ។ បុគ្គល ចេញ អំពីឈាន
 ធ្វើ នូវឈាន ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ
 អំពីមគ្គ ធ្វើ នូវមគ្គ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ។ បេ ។ ព្រះនិព្វាន
 ជាបច្ច័យ នៃផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ
 អធិបតិធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបដិកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អសង្ក្ខលំដ្ឋា ធម្មោ សង្ក្ខលំដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អធិបតិ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ ទានំ . . . សីលំ
 . . . ឧទោសថកម្មំ . . . បុព្វេ ។ បេ ។ លា នា វុដ្ឋ-
 ហិត្វា . . . ចក្កំ . . . វត្ថុ . . . អសង្ក្ខលំដ្ឋ ខន្ធកុំ
 កត្វា អស្សាទេតិ អភិវន្តតិ តំ កុំ កត្វា រាគា
 ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។

(២៣៤) សង្ក្ខលំដ្ឋា ធម្មោ សង្ក្ខលំដ្ឋស្ស ធម្មស្ស
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា សង្ក្ខលំដ្ឋា
 ខន្ធជា បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ សង្ក្ខលំដ្ឋាទំ ខន្ធជាទំ អនន្ត-
 រប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សង្ក្ខលំដ្ឋា ធម្មោ អសង្ក្ខ-
 លំដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ សង្ក្ខ-
 លំដ្ឋា ខន្ធជា វុដ្ឋានស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អសង្ក្ខលំដ្ឋា ធម្មោ អសង្ក្ខលំដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អនន្ត-
 រប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា អសង្ក្ខលំដ្ឋា ខន្ធជា
 បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ អសង្ក្ខលំដ្ឋាទំ ខន្ធជាទំ ។ បេ ។
 ផលសមាបត្តិយា អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្នា-
 ធិបតិ គឺ នូវទាន... នូវសីល... នូវឧបាសថកម្ម... ក្នុង
 កាលមុន ។ បេ ។ ចេញ អំពីឈាន... នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ...
 បុគ្គល ធ្វើ នូវពួកខន្ធ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ឲ្យជាទី
 គោរពហើយ ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវខន្ធ
 នោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។

(២៣២) ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ
 ពួកខន្ធ មុន ។ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកខន្ធ ក្រោយ ។ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអនន្តរ-
 ប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃ
 ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ
 ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃវដ្តាន
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ មុន ។ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តី
 សៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ក្រោយ ។ ដែលមិនប្រកបដោយ
 សេចក្តីសៅហ្មង ។ បេ ។ នៃផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។

សង្ក្ខីលីដ្ឋីក្ក បញ្ញាវិរោ

អសង្ក្ខីលីដ្ឋា ធម្មោ សង្ក្ខីលីដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អនន្ត-
 រប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាវុជ្ជនា សង្ក្ខីលីដ្ឋានំ ខន្ធានំ
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ . . . សមនន្តរប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ចត្តារិ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បញ្ច
 អញ្ញាមញ្ញប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ និស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សត្ត ។

(២៣៥) សង្ក្ខីលីដ្ឋា ធម្មោ សង្ក្ខីលីដ្ឋស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាវុជ្ជនា ឧបនិស្សយោ
 អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្តរូបនិស្សយោ ។ បេ ។ បក-
 ត្តរូបនិស្សយោ វាគំ ឧបនិស្សយ ចាណំ ហនតិ
 ។ បេ ។ សង្ក្ខី ភិន្តតិ ធានំ . . . បត្តនំ ឧបនិស្សយ
 ចាណំ ហនតិ ។ បេ ។ សង្ក្ខី ភិន្តតិ វាតោ ។ បេ ។
 បត្តនា វាគស្ស ។ បេ ។ បត្តនាយ ឧបនិស្សយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ សង្ក្ខីលីដ្ឋា ធម្មោ អសង្ក្ខីលីដ្ឋស្ស
 ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនន្តរូបនិស្ស-
 យោ បកត្តរូបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្តរូបនិស្សយោ
 វាគំ ឧបនិស្សយ ចានំ ធានំ ។ បេ ។ សមា-
 បត្តិ ឧប្បាធានំ ធានំ . . . បត្តនំ ឧបនិស្សយ

សន្តិសុខភូមិ: បញ្ហាវារ:

ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអនន្តរបច្ច័យ គឺ ការពិចារណា
 ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយ
 អនន្តរបច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយសមនន្តរបច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតបច្ច័យ មានវារៈ ៥ ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញា-
 មញ្ញបច្ច័យ មានវារៈ ៦ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយបច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២៣៥] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយឧបនិស្សយ ៗ បច្ច័យ
 បានដល់ការម្ស្នកបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។
 ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវរាគៈ ហើយសម្លាប់ នូវ
 សត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ នូវទោសៈ . . . អាស្រ័យ នូវសេចក្តី
 ប្រាថ្នា ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ រាគៈ ។ បេ ។
 សេចក្តីប្រាថ្នា ជាបច្ច័យ នៃរាគៈ ។ បេ ។ នៃសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយ
 ឧបនិស្សយបច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយឧបនិ-
 ស្សយបច្ច័យ បានដល់អនន្តបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។
 ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវរាគៈ ហើយឱ្យ នូវទាន ។ បេ ។
 ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឱ្យកើតឡើង នូវទោសៈ . . . អាស្រ័យ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

នាង ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ រកោ ...
បត្តនា សទ្ធាយ បញ្ញាយ កាយិកស្ស សុខស្ស កា-
យិកស្ស ទុក្ខស្ស មគ្គស្ស ជលស្ស ជលសមាបត្តិយា
ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អសង្កលិដ្ឋោ ធម្មោ
អសង្កលិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បក-
ត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្តបនិស្សយោ សទ្ធិ ឧប-
និស្សយ នាង ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បា-
ទេតិ សីលំ ... បញ្ញំ កាយិកំ សុខំ កាយិកំ
ទុក្ខំ ឧត្តំ ភោជនំ ... សេនាសនំ ឧបនិស្សយ
នាង ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ សទ្ធា
។ បេ ។ សេនាសនំ សទ្ធាយ ។ បេ ។ ជលសមា-
បត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អសង្ក-
លិដ្ឋោ ធម្មោ សង្កលិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្ប-
ច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរូប-
និស្សយោ បកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្តបនិ-
ស្សយោ សទ្ធិ ឧបនិស្សយ ចាលំ ហនតិ ។ បេ ។
សង្ឃំ ភិណ្ឌតិ សីលំ ... បញ្ញំ កាយិកំ សុខំ កាយិ-
កំ ទុក្ខំ ឧត្តំ ភោជនំ ... សេនាសនំ ឧបនិស្សយ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង វត្ថុៈ ...

សេចក្តីប្រាថ្នា ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា បញ្ញា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ

មគ្គ ផល និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិន

ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយ

សេចក្តីសៅហ្មង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សោយបនិស្ស័យ

អនន្តបនិស្ស័យ និងបកត្យបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្យបនិស្ស័យ គឺ

បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំង

សមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង នូវសីល ... អាស្រ័យ នូវបញ្ញា កាយិ-

កសុខ កាយិកទុក្ខ រដូវ និងកោដន ... នូវសេនាសនៈ ហើយឲ្យ

នូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង សទ្ធា ។ បេ ។

សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា ។ បេ ។ នៃផលសមាបត្តិ ដោយឧប-

និស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ

នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយឧបនិស្សប្បច្ច័យ បាន

ដល់ការម្សោយបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និងបកត្យបនិស្ស័យ ។ បេ ។

ឯបកត្យបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា ហើយសម្លាប់ នូវ

សត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ នូវសីល ... នូវបញ្ញា កាយិ-

កសុខ កាយិកទុក្ខ រដូវ និងកោដន ... អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ

សង្កេតវិជ្ជាទុក បញ្ញាវារី

ចាណំ ហនតិ ។ បេ ។ សង្ខំ ភិន្ទតិ សទ្ធា ។ បេ ។
សេនាសនំ រាគស្ស ។ បេ ។ បត្តនាយ ឧបនិស្សយ-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(២៣៦) អសង្កលិដ្ឋោ ធម្មោ អសង្កលិដ្ឋស្ស
ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេ-
ជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ សង្ខតំ ។ អសង្កលិដ្ឋោ ធម្មោ
សង្កលិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ សង្ខតំ ។

(២៣៧) សង្កលិដ្ឋោ ធម្មោ អសង្កលិដ្ឋស្ស
ធម្មស្ស បច្ចាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អសង្កលិដ្ឋោ
ធម្មោ អសង្កលិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស បច្ចាជាតប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ . . . អាសេវនប្បច្ចយេន បច្ចយោ
ទ្វេ ។

(២៣៨) សង្កលិដ្ឋោ ធម្មោ សង្កលិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស
កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ សង្កលិដ្ឋោ ចេតនា សម្បយុត្ត-
កានំ ខន្ធានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សង្កលិដ្ឋោ
ធម្មោ អសង្កលិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ

សន្តិសិទ្ធិទុកៈ បញ្ញាវិរៈ

ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ សត្វ ។ បេ ។
សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃរាគៈ ។ បេ ។ នៃសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

(២៣៦) ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ
បានដល់ការម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។ ធម៌
ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកប
ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណបុរេ-
ជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។

(២៣៧) ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ ។
ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែល
មិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ ។ ... ជា
បច្ច័យ ដោយការសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

(២៣៨) ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ
ចេតនា ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្ត-
កក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជា
បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយកម្មប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បច្ចយោ សហជាតា នាណាខណ៌កា ។ សហជាតា
 សង្ក្ខីលីដ្ឋា ចេតនា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ កម្មប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ នាណាខណ៌កា សង្ក្ខីលីដ្ឋា ចេតនា
 វិចារកានំ ខន្ធានំ កដត្តា ច រូបានំ កម្មប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ មូលំ ។ សង្ក្ខីលីដ្ឋា ចេតនា សម្បយុត្ត-
 កានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ កម្មប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ អសង្ក្ខីលីដ្ឋោ ឆន្នោ អសង្ក្ខីលីដ្ឋស្ស
 ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា នាណា-
 ខណ៌កា ។ សហជាតា អសង្ក្ខីលីដ្ឋា ចេតនា សម្ប-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ កម្ម-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នាណាខណ៌កា អសង្ក្ខីលីដ្ឋា
 ចេតនា វិចារកានំ ខន្ធានំ កដត្តា ច រូបានំ កម្ម-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២៣៩] អសង្ក្ខីលីដ្ឋោ ឆន្នោ អសង្ក្ខីលីដ្ឋស្ស
 ធម្មស្ស វិចារកប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ ។

[២៤០] សង្ក្ខីលីដ្ឋោ ឆន្នោ សង្ក្ខីលីដ្ឋស្ស
 ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ . . .

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បាទដល់សហជាត និងនានាខណៈ ។ សហជាត គឺ ចេតនា ដែល
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណៈ គឺ ចេតនា ដែលប្រកបដោយសេចក្តី
 សៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្នុងផង នៃពួកកងតារូបផង ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីស្វរផងចុះ ។ ចេតនា ដែលប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួក
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយ
 សេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅ-
 ហ្មង ដោយកម្មប្បច្ច័យ បាទដល់សហជាត និងនានាខណៈ ។
 សហជាត គឺ ចេតនា ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជា
 បច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្ម-
 ប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណៈ គឺ ចេតនា ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តី
 សៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្នុងផង នៃពួកកងតារូបផង ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។

[២៣៩] ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយវិបាកប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ១ ។

[២៤០] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃ
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយភាហារប្បច្ច័យ ។ ...

សន្តិលីដ្ឋានេ បញ្ញាវារោ

ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ លា នប្បច្ចយេន បច្ចយោ
អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ សម្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(២៤០) សន្តិលីដ្ឋោ ធម្មា អសន្តិលីដ្ឋស្ស ធម្មស្ស
វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។
សន្ធិតំ ។ អសន្តិលីដ្ឋោ ធម្មា អសន្តិលីដ្ឋស្ស
ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ
បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សន្ធិតំ ។ អសន្តិលីដ្ឋោ ធម្មា
សន្តិលីដ្ឋស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ
បុរេជាតំ វត្ថុ សន្តិលីដ្ឋានំ ទដ្ឋានំ វិប្បយុត្តប្ប-
ច្ចយេន បច្ចយោ ។

(២៤២) សន្តិលីដ្ឋោ ធម្មា សន្តិលីដ្ឋស្ស ធម្មស្ស
អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ បដិច្ចសទិសំ ។ សន្តិ-
លីដ្ឋោ ធម្មា អសន្តិលីដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន
បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សន្ធិតំ ។ សន្តិ-
លីដ្ឋោ ធម្មា សន្តិលីដ្ឋស្ស ច អសន្តិលីដ្ឋស្ស ច
ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិច្ចសទិសំ ។

សន្តិសិទ្ធិទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឈានប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយអត្តប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

(២៤១) ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
បានដល់សហជាត និងបច្ចាជាត ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ ធម៌ ដែល
មិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនប្រកប
ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
បុរេជាត និងបច្ចាជាត ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ ធម៌ ដែលមិនប្រកប
ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តី
សៅហ្មង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ
នៃពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

(២៤២) ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអត្តប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តី
សៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
ដោយអត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ចាជាត ។ សេចក្តី
បំប្រញ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌
ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយ
សេចក្តីសៅហ្មងផង ដោយអត្តប្បច្ច័យ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អសង្កលិដ្ឋោ ធម្មោ អសង្កលិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ
 អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សង្ខតំ ។ អសង្កលិដ្ឋោ ធម្មោ
 សង្កលិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
 ជាតំ បុរេជាតំ ។ សង្ខតំ ។ សង្កលិដ្ឋោ ច អសង្ក-
 លិដ្ឋោ ច ធម្មោ អសង្កលិដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ សង្ក-
 លិដ្ឋោ ឯកោ ខន្ធទា ច វត្ថុ ច តិណ្ណន្នំ ខន្ធនំ
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធទា . . . ។ សង្ខតំ ។
 សង្កលិដ្ឋោ ច អសង្កលិដ្ឋោ ច ធម្មោ អសង្កលិដ្ឋស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆា-
 ជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សហជាតោ សង្កលិដ្ឋោ
 ខន្ធទា ច មហាក្ខតោ ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតោ សង្កលិដ្ឋោ
 ខន្ធទា ច កតតទ្បិដ្ឋានេ អាហារេ ច ឥមស្ស
 កាយស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតោ
 សង្កលិដ្ឋោ ខន្ធទា ច រូបដីតិទ្បិយេត្ថា កជត្តារូបានំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែល
មិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
បុរេជាត បច្ចុប្បន្នជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ធម៌
ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកប
ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេ-
ជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
ក្តី ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌
ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ស-
ហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយ
សេចក្តីសៅហ្មងក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ
២ ... ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
ក្តី ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌
ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់ស-
ហជាត បច្ចុប្បន្នជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺ ពួក
ខន្ធ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី ពួកមហាក្ខតក្តី ជាបច្ច័យ
នៃពួកចិត្តសមុជ្ជនរូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ចុប្បន្នជាត គឺ ពួកខន្ធ
ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី កពទ្យុន្តិកាហារក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
កាយនេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បច្ចុប្បន្នជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកប
ដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី រូបជីវិតិន្ទ្រិយក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប

សន្តិសុខក្នុង បញ្ញាវិញ

អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ . . . នត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
វិភត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ អវិភត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(២៤៣) ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណេ ចត្តារិ
អធិបតីយា បញ្ច អនន្តេរ ចត្តារិ សមនន្តេរ ចត្តារិ
សហជាតេ បញ្ច អញ្ញាមញ្ញា ទ្វេ ធិស្សយេ សត្ត
ឧបធិស្សយេ ចត្តារិ បុរេជាតេ ទ្វេ បច្ឆាជាតេ ទ្វេ
អាសវានេ ទ្វេ កម្មេ ចត្តារិ វិហាកេ ឯកំ អាហារេ
ចត្តារិ ឥន្ទ្រិយេ ចត្តារិ ឈានេ ចត្តារិ មក្កេ ចត្តារិ
សម្បយុត្តេ ទ្វេ វិប្បយុត្តេ តីណិ អត្ថិយា សត្ត
នត្ថិយា ចត្តារិ វិភតេ ចត្តារិ អវិភតេ សត្ត ។

(២៤៤) សង្ខីលីដ្ឋោ ធម្មោ សង្ខីលីដ្ឋស្ស ធម្មស្ស
អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ឧបធិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សង្ខីលីដ្ឋោ
ធម្មោ អសង្ខីលីដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន

សន្តិលីដ្ឋិទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយនត្ថប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយវិតតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអវិតតប្បច្ច័យ ។

(២២៣) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៥ ក្នុងអពាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងកាលេសវនប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
ឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្បយុត្ត-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអត្ថប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

(២២៤) ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយការម្មណប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្ស-
យប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយការម្មណប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខញ្ញាតំ

បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ បន្តាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សន្តិលីដ្ឋា ធម្មា សន្តិ-
 លីដ្ឋស្ស ច អសន្តិលីដ្ឋស្ស ច ធម្មស្ស សហជាត-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អសន្តិលីដ្ឋា ធម្មា អស-
 ន្តិលីដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បន្តាជាតប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អសន្តិលីដ្ឋា ធម្មា សន្តិលីដ្ឋស្ស ធម្មស្ស អាម្ព-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សន្តិលីដ្ឋា ច
 អសន្តិលីដ្ឋា ច ធម្មា សន្តិលីដ្ឋស្ស ធម្មស្ស សហជា-
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 សន្តិលីដ្ឋា ច អសន្តិលីដ្ឋា ច ធម្មា អសន្តិលី-
 ដ្ឋស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បន្តា-
 ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ធម៌ដែលប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តី
 សៅហ្មងផង នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង ដោយ
 សហជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអា-
 រម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 អាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិន
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តី
 សៅហ្មង ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តី
 សៅហ្មងក្តី ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តី
 សៅហ្មងក្តី ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។

សង្គមលំដាប់ទី១ បញ្ជាវិញ

[illegible]

(២៤៦) ហេតុប្បទូយា នអារម្មណេ ចត្តារិ...
នអធិបតីយា ចត្តារិ នអនន្តរេ ចត្តារិ នសមនន្តរេ
ចត្តារិ នអតាមញ្ចេ ទ្វេ នឧបនិស្សយេ ចត្តារិ ន-
សម្បយុត្តេ ទ្វេ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ នោនត្តិយា ចត្តារិ
នោវិគតេ ចត្តារិ ។

(២៤៧) ឧបេតុប្បជ្ជយា អារម្មណេ ចត្តារិ . . .
 អធិបតីយា បញ្ច ។ អនុលោមមាតិកា ។ . . អរិ.
 គតេ សុត្ត ។

(២៤៥) ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៧ ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋាន-
 ប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៧ ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៧ ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋាន-
 ប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៧ ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៧ ក្នុង
 នេហតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៥ ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៥
 ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៥ ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៧
 ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៦ ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៧
 ។ បេ ។ ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៧ ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋាន មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៤ ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋាន មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៧ ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋាន មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៤ ។

(២៤៦) ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៤ ព្រោះនេហតុប្បដ្ឋាន
 ... ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៤ ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៤
 ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៤ ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៤
 ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៤ ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៤
 ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៤ ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៤
 ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៤ ។

(២៤៧) ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៤ ព្រោះនេហតុប្បដ្ឋាន
 ... ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៥ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើផងចុះ ។ ... ក្នុងនេហតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៧ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

កិលេសសម្មយុត្តទុកំ

បដិច្ចវិពោ

[២២៨] កិលេសសម្មយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច កិ-
លេសសម្មយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
កិលេសសម្មយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធ
ទ្វេ ខន្ធ . . . ។ កិលេសសម្មយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
កិលេសសម្មយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
កិលេសសម្មយុត្តោ ខន្ធ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។

កិលេសសម្មយុត្តទុកំ សន្តិលិង្គទុកសទិសំ

និដ្ឋានាករណំ ។

កិលេសសម្មយុត្តទុកំ និដ្ឋិតំ ។

កិលេសសង្គិលេសិកទុកំ

បដិច្ចវិពោ

[២២៩] កិលេសញោវ សង្គិលេសិកញា ធម្មំ
បដិច្ច កិលេសោចេវ សង្គិលេសិកោច ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា លោកំ បដិច្ច មោហោ និដ្ឋ-
ប័នំ ឧទ្ធច្នំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ ។ ចក្កំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

កិលេសសម្បយុត្តទុកៈ

បដិច្ចវិវរៈ

[២៤៨] ធម៌ ដែលប្រកបដោយកិលេស អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលប្រកបដោយកិលេស ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ខន្ធភាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយកិលេស នូវខន្ធ ២
 . . . ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកកិលេស អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយកិលេស ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តស-
 ម្បជានុរូប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយកិលេស ។

កិលេសសម្បយុត្តទុកៈ ដូចគ្នានឹងសន្តិលិង្គទុកៈដែរ

មិនមានការ ធ្វើឱ្យផ្សេង ៗ គ្នាទេ ។

ចប់ កិលេសសម្បយុត្តទុកៈ ។

កិលេសសង្ខិលេសិកទុកៈ

បដិច្ចវិវរៈ

[២៤៩] ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មោហាៈ ទិដ្ឋិ ចំនិះ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ
 អនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវលោភៈ ។ គប្បីធ្វើជាចក្កៈផងចុះ ។

កំលេសសញ្ញាវ សង្ក្ខីលេសិកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច សង្ក្ខីលេ-
 សិកោចេវ នោចកំលេសោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា កំលេសេ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។ កំលេសសញ្ញាវ សង្ក្ខីលេសិកញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច កំលេសោចេវ សង្ក្ខីលេសិកោច សង្ក្ខី-
 លេសិកោចេវ នោចកំលេសោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈនិ
 ហេតុប្បច្ចយា លោកំ បដិច្ច មោហោ ទិដ្ឋិ មីនំ
 ឧទ្ធចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា
 ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។

ឯវំ បដិច្ចវារោមិ សហជាតវារោមិ បច្ចយ-
 វារោមិ និស្សយវារោមិ សំសដ្ឋវារោមិ សម្ប-
 យុត្តវារោមិ កំលេសទុក្ខសទិសា និដ្ឋានា-
 ករណា អាមសនំ នានំ ។

បញ្ញាវិពោ

[២៥០] កំលេសោចេវ សង្ក្ខីលេសិកោច ធម្មា
 កំលេសសញ្ញាវេវ សង្ក្ខីលេសិកសញ្ញាច ធម្មសញ្ញា ហេតុ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ កំលេសោចេវ សង្ក្ខីលេសិកា
 ច ហេតុ សម្បយុត្តកានំ កំលេសានំ ហេតុប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ ឯវំ ចត្តារិ កំលេសទុក្ខសទិសំ ។

កិលេសសង្កិលេសំរក្កតៈ បញ្ញាវារៈ

ធម៌ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវពួក
 កិលេស ។ ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក្តី ធម៌
 គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសៅហ្មងក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ ទិដ្ឋិ ចិនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ អនោត្តប្បៈ ពួក
 សម្បយុត្តកក្កន និងចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវលោកៈ ។
 បដិច្ចវារៈក្តី សហជាតវារៈក្តី បច្ច័យវារៈក្តី និស្សយវារៈក្តី សំសដ្ឋវារៈក្តី
 សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងកិលេសទុកៈយ៉ាងនោះដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យ
 ផ្សេងៗ គ្នាទេ អាមសនៈ គឺ បរាមាសទុកៈ ទើបផ្សេងគ្នា ។

បញ្ញាវារៈ

(២៥០) ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង
 ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនកិលេស ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មាន
 វារៈ៤ ដូចគ្នានឹងកិលេសទុកៈ យ៉ាងនេះដែរ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

(២៥០) កំលេសោចេវ សង្កិលេសំកោច ធម្មោ
 កំលេសស្សចេវ សង្កិលេសំកស្សច ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ កំលេសេ អារត្ត កំលេសា
 ខន្ធ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ មូលំ កំលេសេ អារត្ត សង្កិលេ-
 សំកោចេវ នោចកំលេសា ខន្ធ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ មូលំ
 កំលេសេ អារត្ត កំលេសា ច សម្បយុត្តកា ច
 ខន្ធ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ សង្កិលេសំកោចេវ នោចកំលេ-
 សោ ធម្មោ សង្កិលេសំកស្សចេវ នោចកំលេសស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ នាទំ . . .
 សីលំ . . . ឧចោសថកម្មំ . . . បុព្វេ សុចិណ្ឌានំ
 . . . ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ បច្ចវេក្ខតិ អស្សាទេតិ
 អភិទទ្ទតិ តំ អារត្ត វាតោ ឧប្បជ្ឈតិ ឧទ្ធច្ចំ . . .
 ឈានេ បរិហីនេ វិប្បដិសារិស្ស នោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ
 អរិយា កោត្រកុំ បច្ចវេក្ខន្តិ វេនានំ បច្ចវេក្ខន្តិ ចក្កំ
 . . . វត្ថុំ . . . សង្កិលេសំកោចេវ នោចកំលេសេ ខន្ធ
 អនិច្ចតោ ។ បេ ។ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ និព្វេន
 ចក្កោ ។ បេ ។ អារជ្ជនាយ អារម្មណាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ឥតវេ ទ្វេ កំលេសទុក្ខសទិសា ។
 យជនារម្មណាបិ កំលេសទុក្ខសទិសា ។

[២៥១] ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ដោយ
 ការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលសៅហ្មង កើតឡើង ព្រោះ
 ប្រារព្ធ នូវពួកកិលេស ។ មូល (បណ្ឌិត គប្បីសួរផងចុះ) ពួកខន្ធ
 គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង កើតឡើង ព្រោះ
 ប្រារព្ធ នូវពួកកិលេស ។ មូល (បណ្ឌិត គប្បីសួរផងចុះ) ពួកកិលេស
 ក៏ ពួកសម្បយុត្តក្ខន្ធក៏ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកកិលេស ។
 ធម៌ ដែលគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង
 ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន... នូវសីល ... នូវឧបោសថ-
 កម្ម... ដែលធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ... ចេញ អំពីឈាន
 ពិចារណា នូវឈាន ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ
 នូវឈាននោះ ឧទ្ធច្ចៈ... ទោមនស្ស របស់បុគ្គលអ្នកមានសេចក្តី
 ស្តាយក្រោយ ព្រោះសាបសូន្យចាកឈាន កើតឡើង ពួកព្រះអរិយៈ
 ពិចារណា នូវគោត្រកូ ពិចារណា នូវពេទានៈ នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ...
 នូវពួកខន្ធ ដែលគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង
 មិនឡើង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង ដោយទិព្វចក្ខុ ។ បេ ។
 ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ។ បច្ច័យ ទាំង២
 ក្រៅពីនេះ ដូចគ្នានឹងកិលេសទុកៈវិដរ ។ ឯយដនារម្មណ៍ ដូចគ្នានឹង
 កិលេសទុកៈវិដរ ។

កិលេសសង្ក្ខេបសិក្សា បញ្ញាវិវា

(២៥២) កិលេសោចេវ សង្ក្ខេបេវ សិកោច ធម្មោ
 កិលេសសស្សោចេវ សង្ក្ខេបេវ សិកស្សច ធម្មស្ស អធិ-
 បតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ តីណិ ។
 សង្ក្ខេបេវ សិកោចេវ នោចកិលេសោ ធម្មោ សង្ក្ខេបេ-
 សិកស្សោចេវ នោចកិលេសសស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។
 អារម្មណាធិបតិ ខានំ . . . សីលំ . . . ឧបោសថកម្មំ
 . . . បុព្វេ សុចិណ្ឌានំ . . . ឈានា វុជ្ជហិត្វា ឈានំ
 កុំ កត្វា បច្ចវេក្ខន្តិ សេក្ខា តោត្រកុំ កុំ កត្វា
 បច្ចវេក្ខន្តិ វេខានំ កុំ កត្វា បច្ចវេក្ខន្តិ ចក្កំ
 . . . វត្ថុំ . . . សង្ក្ខេបេវ សិកោចេវ នោចកិលេសោ ខន្ធ
 កុំ កត្វា សង្ក្ខេបេវ សិកោចេវ នោចកិលេសោ ខន្ធា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ សហជាតាធិបតិ សង្ក្ខេបេវ សិកោចេវ នោ-
 ចកិលេសោ អធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ឥតវេ ទ្វេបិ កិលេសទុក្ខកសទិសា ។ យដនាធិបតិបិ ។

កិលេសសង្កិលេសិកទុកៈ បញ្ញាវិវរៈ

[២៥២] ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ដោយអធិ-
 បតិប្បច្ច័យ បានដល់ការមូលាធិបតិ មានវរៈ ៣ ។ ធម៌ ដែលគួរ
 ដល់សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអធិ-
 បតិប្បច្ច័យ បានដល់ការមូលាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ ការមូលា-
 ធិបតិ គឺ នូវទាន ... នូវសីល ... នូវឧបោសថកម្ម ... ដែល
 ធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ... ចេញ អំពីឈាន ធ្វើ នូវឈាន
 ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ពួកសេក្ខបុគ្គល ធ្វើ នូវគោត្រកូ
 ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ធ្វើនូវវេទនៈ ឲ្យជាទីគោរព ហើយ
 ពិចារណា នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ... ពួកខន្ធ ដែលគួរដល់សេចក្តី
 សៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួក
 ខន្ធ ដែលគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ឲ្យជា
 ទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិធម៌ ដែលគួរដល់សេចក្តី
 សៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធផង់ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ច័យ
 ទាំង ២ ក្រៅពីនេះ ដូចគ្នាទាំងកិលេសទុកៈដែរ ។ យដនាធិបតិ
 ក៏ដូចគ្នាដែរ ។

អភិធម្មបំណិកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

(២៥៣) កិលេសោចេវ សង្កិលេសិកោច ធម្មោ
 កិលេសសស្សចេវ សង្កិលេសិកស្សច ធម្មស្ស អនន្តរ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ កិលេសទុក្ខសទិសា ។
 សង្កិលេសិកោចេវ នោចកិលេសោ ធម្មោ សង្កិលេ-
 សិកស្សចេវ នោចកិលេសស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា សង្កិលេសិកោចេវ-
 នោចកិលេសា ខន្ធា បច្ចិមាទំ បច្ចិមាទំ សង្កិលេ-
 សិកានព្វេវ នោចកិលេសាទំ ខន្ធាទំ អនន្តរប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អនុលោមំ កោត្រកុស្ស អនុលោមំ
 វេទានស្ស អារដ្ឋនា សង្កិលេសិកានព្វេវ នោចកិ-
 លេសាទំ ខន្ធាទំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឥតរ-
 ទ្វេ អនន្តរកិលេសទុក្ខសទិសា និព្វានាករណា ។
 យដនានន្តរម្បិ សទ្វេ បច្ចយោ កិលេសទុក្ខសទិសា
 និព្វានាករណា ។ ឧបនិស្សយេ លោកុត្តរំ នត្ថំ ឥទំ
 ទុក្ខំ កិលេសទុក្ខសទិសំ និព្វានាករណំ ។

កិលេសសង្កិលេសិកទុក្ខំ និព្វិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

(២៥៣) ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ដោយអនន្ត-
 រប្បច្ច័យ គឺ មានវេរៈ ៣ ដូចគ្នានឹងកិលេសទុកៈដែរ ។ ធម៌ ដែល
 គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអនន្ត-
 រប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ មុនៗ ដែលគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជា
 សេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ក្រោយៗ ដែលគួរដល់សេចក្តី
 សៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អនុលោម
 (ជាបច្ច័យ) នៃគោត្រកូ អនុលោម (ជាបច្ច័យ) នៃវេទានៈ ការពិ-
 ចារណា ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែន
 ជាសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ បច្ច័យ ទាំង ២ ក្រៅពី
 នេះ ដូចគ្នានឹងអនន្តកិលេសទុកៈដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗ គ្នាទេ ។
 ឯយដនានន្តក្តី បច្ច័យទាំងអស់ក្តី ដូចគ្នានឹងកិលេសទុកៈដែរ មិនមាន
 ការធ្វើឲ្យផ្សេងៗ គ្នាដែរ ។ លោកុត្តរធម៌ មិនមាន ក្នុងឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យទេ ទុកៈនេះ ដូចគ្នានឹងកិលេសទុកៈដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យ
 ផ្សេងៗ គ្នាឡើយ ។

កិលេសសង្កិល្បិដ្ឋទុកៈ

បដិច្ចវិវរៈ

(២៥៤) ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ មោហៈ ទិដ្ឋ បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ
 អហិរិកៈ អនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវលោកៈ ។ ចងជាចក្កៈផងចុះ ។
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវ
 ពួកកិលេស ។ ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងក្តី
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ មោហៈ ទិដ្ឋ បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ
 អនោត្តប្បៈ និងពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវលោកៈ ។ ធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រ-
 កបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង នូវខន្ធ ២... ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សង្កលិដ្ឋញ្ចោ ឆោតកិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច កិលេសោ-
 ចេវ សង្កលិដ្ឋោច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា សង្ក-
 លិដ្ឋោចេវ ឆោតកិលេសេ ខន្ធន្ធ បដិច្ច កិលេសា ។
 សង្កលិដ្ឋញ្ចោ ឆោតកិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច កិលេសោ-
 ចេវ សង្កលិដ្ឋោច សង្កលិដ្ឋោចេវ ឆោតកិលេសោ ច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា សង្កលិដ្ឋញ្ចោ ឆោតកិ-
 លេសំ ឯកំ ខន្ធន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធន្ធ កិលេសា ច ។
 កិលេសញ្ចោ សង្កលិដ្ឋញ្ចោ សង្កលិដ្ឋញ្ចោ ឆោតកិ-
 លេសញ្ចោ ធម្មំ បដិច្ច កិលេសោចេវ សង្កលិដ្ឋោច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា លោកញ្ច សម្បយុត្ត-
 កេ ច ខន្ធន្ធ បដិច្ច ហោហោ ទិដ្ឋិ វីនំ ឧទ្ធច្ចំ
 អហិរិកំ អនោត្តប្បំ ។ ចក្កំ ។ កិលេសញ្ចោ សង្ក-
 លិដ្ឋញ្ចោ សង្កលិដ្ឋញ្ចោ ឆោតកិលេសញ្ចោ ធម្មំ បដិច្ច
 សង្កលិដ្ឋោចេវ ឆោតកិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ ពួកកិលេស អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ
 ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ។ ធម៌
 ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក្តី ធម៌ ដែលប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ ខន្ធ ពា ក្តី ពួកកិលេសក្តី អា-
 ស្រ័យ នូវខន្ធ១ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តី
 សៅហ្មង ។ ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 ផង នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តី
 សៅហ្មងផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ មោហៈ ទិដ្ឋិ
 ចំនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវលោកៈផង នូវ
 ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។ ចងជាចក្កៈផងចុះ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 សេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល
 សៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង នូវធម៌ ដែលប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងផង ទើបកើតឡើង

កិលេសសង្ក្ខិលំដ្ឋីកេ បដិច្ចវិហេ

ហេតុប្បច្ចយា សង្ក្ខិលំដ្ឋញ្ចេវ នោចកិលេសំ ឯកំ
 ខន្ធឱ កិលេសេ ច បដិច្ច តាយា ខន្ធា ទ្វេ
 ខន្ធទ្វេ . . . ។ កិលេសញ្ចេវ សង្ក្ខិលំដ្ឋញ្ច សង្ក្ខិ-
 លំដ្ឋញ្ចេវ នោចកិលេសញ្ច ធម្មំ បដិច្ច កិលេសោ-
 ចេវ សង្ក្ខិលំដ្ឋោច សង្ក្ខិលំដ្ឋោចេវ នោចកិលេសោ ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សង្ក្ខិលំដ្ឋញ្ចេវ នោច-
 កិលេសំ ឯកំ ខន្ធឱ លោភញ្ច បដិច្ច តាយា ខន្ធា
 មោហោ ទិដ្ឋិ បីនំ ឧទ្ធច្ចំ អហិកំ អនោត្តប្បំ ទ្វេ
 ខន្ធទ្វេ . . . ។ ចក្កំ ។

[២៥៥] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ សព្វត្ថ
 នវ កម្មេ នវ អាហារេ នវ អវិកតេ នវ ។

[២៥៦] កិលេសញ្ចេវ សង្ក្ខិលំដ្ឋញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 កិលេសោចេវ សង្ក្ខិលំដ្ឋោច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ នហេ-
 តុប្បច្ចយា វិចិត្តំ បដិច្ច វិចិត្តាសហគតោ មោ-
 ហោ ឧទ្ធច្ចំ បដិច្ច ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។

កិលេសសង្ក្ខិលដ្ឋិទុក្ខៈ បដិច្ចវារៈ

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកប
ដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងផង នូវពួកកិលេស
ផង នូវខន្ធ ២ ... ។ ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តី
សៅហ្មងក្តី ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តី
សៅហ្មងក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តី
សៅហ្មងផង នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជា
សេចក្តីសៅហ្មងផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា
មោហៈ ទិដ្ឋិ ចំនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវ
ខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង
ផង នូវលោកៈផង នូវខន្ធ ២ ... ។ ចងជាចក្កៈផងចុះ ។

[២៥៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការមូលាប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងអាហារាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ។

[២៥៦] ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រិច្ចា អា-
ស្រ័យ នូវវិចិត្រិច្ចា មោហៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវឧទ្ធច្ចៈ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សន្តិលីដ្ឋញ្ចោវ ឆោចកិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច កិលេ-
 សោចេវ សន្តិលីដ្ឋោច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្ប-
 ច្ចយា វិចិត្តកិច្ចាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធេ បដិច្ច
 វិចិត្តកិច្ចាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ កិ-
 លេសញ្ចោវ សន្តិលីដ្ឋញ្ច សន្តិលីដ្ឋញ្ចោវ ឆោចកិលេ-
 សញ្ច ធម្មំ បដិច្ច កិលេសោចេវ សន្តិលីដ្ឋោច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចិត្តកិច្ចាសហគតេ ឧទ្ធច្ច-
 សហគតេ ខន្ធេ ច វិចិត្តកិច្ចញ្ច ឧទ្ធច្ចញ្ច បដិច្ច វិចិ-
 កិច្ចាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។

[២៥៧] នហេតុយា ភីណិ នអធិបតិយា នវ
 នបុរេជាតេ ភីណិ នបច្ឆាជាតេ នវ នអាសេវនេ នវ
 នកម្មេ ភីណិ នវិចារកេ នវ នវិប្បយុត្តេ នវ ។

ឃំ ឥតរេ ទ្វេ កណាធាបិ សហជាតវរោបិ

បច្ចយវរោបិ ជិស្សយវរោបិ សំសដ្ឋវរោបិ

សម្បយុត្តវរោបិ បដិច្ចវរសទិសោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនរហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ
 ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ
 ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅ-
 ហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅ-
 ហ្មងផង នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តី
 សៅហ្មងផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនរហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ ដែល
 ច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
 ដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នូវវិចិក្ខុផង នូវឧទ្ធច្ចៈផង ។

(២៥៧) ក្នុងនរហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនរាធិបតិប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនការសាសនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ។

ការរាប់ ពីរយ៉ាង ក្រៅពីនេះក្តី សហជាតវារៈក្តី បច្ច័យ-
 វារៈក្តី និស្សយវារៈក្តី សំសង្កវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី
 ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈ យ៉ាងនេះដែរ ។

កំលេសសង្ក្ខីលំដ្ឋាន បញ្ញាវិវា

បញ្ញាវិវា

(២៥៨) កំលេសាចេវ សង្ក្ខីលំដ្ឋាន ធន ធម្មោ កំ-
 លេសស្សាចេវ សង្ក្ខីលំដ្ឋាន ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ កំលេសាចេវ សង្ក្ខីលំដ្ឋាន ហេតុ សម្ម-
 យុត្តកាធំ កំលេសាធំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 កំលេសាចេវ សង្ក្ខីលំដ្ឋាន ធន ធម្មោ សង្ក្ខីលំដ្ឋាន-
 ចេវកំលេសស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 កំលេសាចេវ សង្ក្ខីលំដ្ឋាន ហេតុ សម្មយុត្តកាធំ
 ឧទ្ធាធំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កំលេសាចេវ-
 សង្ក្ខីលំដ្ឋាន ធន ធម្មោ កំលេសស្សាចេវ សង្ក្ខីលំដ្ឋាន
 សង្ក្ខីលំដ្ឋានចេវ ធនកំលេសស្ស ធម្មស្ស ហេតុ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ កំលេសាចេវ សង្ក្ខីលំដ្ឋាន ហេតុ
 សម្មយុត្តកាធំ ឧទ្ធាធំ កំលេសាធន ហេតុប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។

(២៥៩) កំលេសាចេវ សង្ក្ខីលំដ្ឋាន ធន ធម្មោ កំលេ-
 សស្សាចេវ សង្ក្ខីលំដ្ឋាន ធម្មស្ស អាម្ពលាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ កំលេសេ អាម្ព កំលេសា ឧប្បជ្ជន្តិ ។

កិលេសសន្តិសិទ្ធិទុក្ខៈ បញ្ញាវិវរៈ

បញ្ញាវិវរៈ

(២៥៨) ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តី
សៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកកិលេស ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។
ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃ
ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង
ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តី
សៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។
ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌
ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង នៃធម៌ ដែលប្រ-
កបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងផង ដោយហេ-
តុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកកិលេសផង ដោយហេតុ-
ប្បច្ច័យ ។

(២៥៩) ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជា
បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអា-
រម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកកិលេស កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា នូវពួកកិលេស ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ម្ចាស់ កាតត្វំ កំលេសេ អារត្ត សន្តិលីដ្ឋាថេវនោ-
 ចកំលេសា ខន្ធ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ ម្ចាស់ កាតត្វំ កំលេ
 សេ អារត្ត កំលេសា ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ សន្តិលីដ្ឋាថេវនោចកំលេសោ ធម្មោ
 សន្តិលីដ្ឋស្សថេវនោចកំលេសស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សន្តិលីដ្ឋេថេវនោចកំលេ-
 សេ ខន្ធ អារត្ត សន្តិលីដ្ឋាថេវនោចកំលេសា
 ខន្ធ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ ម្ចាស់ កាតត្វំ សន្តិលីដ្ឋេថេវនោ-
 ចកំលេសេ ខន្ធ អារត្ត កំលេសា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។
 ម្ចាស់ កាតត្វំ សន្តិលីដ្ឋេថេវនោចកំលេសេ ខន្ធ
 អារត្ត កំលេសា ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ ឧប្ប-
 ជ្ឈន្តិ ។ ឥតវេបិ តីណិ កាតត្វា ។

[២៦០] កំលេសោថេវសន្តិលីដ្ឋោច ធម្មោ
 កំលេសស្សថេវសន្តិលីដ្ឋស្សច ធម្មស្ស អធិបតិ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ តីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួក កិលេស ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ពួកកិលេសក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកកិលេស ។ ធម៌ ដែល ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ដោយការមូលប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ពួកកិលេស កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួក ខន្ធ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ពួកកិលេសក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ។ ពួកបច្ច័យក្រៅពីនេះ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ឲ្យមានវារៈ ៣ ផងចុះ ។

[២៦០] ធម៌ ដែលសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការមូលាធិបតិ ហើយមានវារៈ ៣ ។

កិលេសសង្ក្ខំលំដ្ឋទុកោ បញ្ញាវារោ

សង្ក្ខំលំដ្ឋោចេវ នោចកិលេសោ ធម្មោ សង្ក្ខំលំដ្ឋស្ស-
 ចេវ នោចកិលេសស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អារម្មណាធិបតី សហជាតាធិបតី ។ អារម្ម-
 ណាធិបតី សង្ក្ខំលំដ្ឋោចេវ នោចកិលេសោ ខន្ធ កុរុ
 កត្វា ។ បេ ។ ភីណិ ទ្វេបិ អធិបតី ភីណិបិ កា-
 តត្វា ។ ឥតវេ ទ្វេបិ ភីណិ កាតត្វា ។

[២៦១] កិលេសោចេវ សង្ក្ខំលំដ្ឋោច ធម្មោ
 កិលេសស្សចេវ សង្ក្ខំលំដ្ឋស្សច ធម្មស្ស អនន្តរ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវបិ កាតត្វា អារម្មណាបិ វុដ្ឋា-
 នម្បិ នត្ថិ ។ . . . សមនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ បញ្ញា វិគត្តោ នត្ថិ ។
 . . . អាសវនប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ។

[២៦២] សង្ក្ខំលំដ្ឋោចេវ នោចកិលេសោ ធម្មោ
 សង្ក្ខំលំដ្ឋស្សចេវ នោចកិលេសស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ សង្ក្ខំលំដ្ឋោចេវ នោចកិលេសោ ចេតនា

កិលេសសន្តិលិង្គទុក្ខៈ ចញ្ញាវារៈ

ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តី
 សៅហ្មង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតា-
 ធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ ព្រោះធ្វើ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយ
 សេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ឲ្យជាទីគោរព ។ បេ ។
 មានវារៈ ៣ ឯអធិបតិទាំង ២ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើឲ្យមានវារៈ ៣ ផងចុះ ។
 អធិបតិ ២ ក្រៅពីនេះ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើឲ្យមានវារៈ ៣ ដូចគ្នា ។

(២៦១) ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើឲ្យមានវារៈ ៩ ការវិចារណា
 ក្តី វដ្តានក្តី មិនមានទេ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអតាមញ្ញប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 មានប្រស្នា ៩ ការចែក មិនមានទេ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយអា-
 សេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

(២៦២) ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែ
 មិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ
 ចេតនា ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 សង្កិល្លិដ្ឋានេវ នោចកិលេសោ ធម្មោ កិលេសសស្ស-
 វេវ សង្កិល្លិដ្ឋស្សច ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ សង្កិល្លិដ្ឋានេវ នោចកិលេសោ ចេតនា សម្ប-
 យុត្តកានំ កិលេសានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 សង្កិល្លិដ្ឋានេវ នោចកិលេសោ ធម្មោ កិលេសសស្ស-
 វេវ សង្កិល្លិដ្ឋស្សច សង្កិល្លិដ្ឋស្សវេវ នោចកិលេស-
 ស្ស ច ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ សង្កិល្លិដ្ឋ-
 វេវ នោចកិលេសោ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 កិលេសានញ្ច កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ...
 អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ វិជ្ជិយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ តីណិ ឈានប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ
 មគ្គប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ សម្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ នវ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ នត្ថប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ វិភត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ អវិភត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។

[២៦៣] ហេតុយា តីណិ អារម្មណេ នវ អធិប-
 តិយា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជានេ នវ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃ
 ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយកម្មប្បច្ច័យ
 គឺ ចេតនា ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តី
 សៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខិលេស ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង
 នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង
 ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ ចេតនា ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងតែ
 មិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួក
 កិលេសផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ
 ដោយឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គិប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យ
 ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យ ដោយនត្ថិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយវិគតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអវិគតប្បច្ច័យ ។

[២៦៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧

កិលេសសង្ក្ខំលំដ្ឋីទុកេ ចញ្ញាវិពោ

អញ្ញមញ្ញេ នវ និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ នវ
 អាសវនេ នវ តត្ថេ តីណិ អាហារេ តីណិ ឥន្ទ្រិយេ
 តីណិ ឈានេ តីណិ មគ្គេ នវ សម្មយុត្តេ នវ
 អត្តិយា នវ នត្តិយា នវ វិគតេ នវ អវិគតេ នវ ។

[២២៤] កិលេសោចេវ សង្ក្ខំលំដ្ឋាច ធម្មោ
 កិលេសស្សចេវ សង្ក្ខំលំដ្ឋស្សច ធម្មស្ស អារម្មណ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នវមិ តីណិយេវ
 បទា កាតញ្ច ។

[២២៥] នហេតុយា នវ នអារម្មណេ នវ សព្វត្ថ
 នវ នោអវិគតេ នវ ។

[២២៦] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ តីណិ ...
 នអធិបតិយា តីណិ នអនន្តរេ តីណិ នសមនន្តរេ
 តីណិ នឧបនិស្សយេ តីណិ នមគ្គេ តីណិ នវិប្ប-
 យុត្តេ តីណិ នោនត្តិយា តីណិ នោវិគតេ តីណិ ។

កិលេសសង្ក្ខិលិដ្ឋិទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

ក្នុងអពាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
 ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងការសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
 ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងឥន្ទ្រ-
 យប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអត្ថប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ ក្នុងនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
 ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[២៦៤] ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ដោយ
 ការម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ មានវារៈ ៩ បទទាំង ៣ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ។

[២៦៥] ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ក្នុងនោអវិគតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ។

[២៦៦] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ
 ... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នោនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២៦៧] ធម្មោតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ នវ ។

អនុលោមមាតិកា កាតត្វា ។ . . . អវិតតេ នវ ។

កិលេសសង្កិល្លទុកំ និដ្ឋិតំ ។

កិលេសកិលេសសម្បយុត្តទុកំ

បដិច្ចវារោ

[២៦៨] កិលេសញ្ចេវ កិលេសសម្បយុត្តត្វា

ធម្មំ បដិច្ច កិលេសោចេវ កិលេសសម្បយុត្តោប

ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ មោតុប្បដ្ឋយា លោកំ បដិច្ច មោហោ

ទិដ្ឋិ ដឹង ឧទ្ធច្ចំ អហិកំ អចេត្តប្បំ ។ កិលេសញ្ចេវ-

សង្កិល្លទុកសទិសំ និដ្ឋានាគរណំ សព្វេ វារា វិត្តា-

វេតត្វា ។

កិលេសកិលេសសម្បយុត្តទុកំ និដ្ឋិតំ ។

កិលេសវិប្បយុត្តសង្កិលេសិកទុកំ

បដិច្ចវារោ

[២៦៩] កិលេសវិប្បយុត្តំ សង្កិលេសិកំ ធម្មំ

បដិច្ច កិលេសវិប្បយុត្តោ សង្កិលេសិកោ ធម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

(២៦៧) ក្នុងការម្សោយប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ព្រោះនរោត្តមប្បដ្ឋាយ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ។ . . . ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ។

ចប់ កិលេសសន្តិសិទ្ធិទុកៈ ។

កិលេសកិលេសសម្បយុត្តទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

(២៦៨) ធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះនរោត្តមប្បដ្ឋាយ គឺ មោហាៈ ទិដ្ឋិ ច័នៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ និងអនោត្តប្បៈ អាស្រ័យ នូវលោកៈ ។ ដូចគ្នានឹងកិលេសព្រោះសន្តិសិទ្ធិទុកៈដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យប្លែកៗ គ្នាទេ វារៈទាំងអស់ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

ចប់ កិលេសកិលេសសម្បយុត្តទុកៈ ។

កិលេសវិប្បយុត្តសង្កិលេសិកទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

(២៦៩) ធម៌ ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង

ទស្សនទុក្ខ បដិច្ចវិវាទ

ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កិលេសវិប្បយុត្តំ សន្តិលេ-
សិកំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច
រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ . . . ។

យថា លោកិយទុក្ខំ ឯវំ និន្នាជាករណំ ។

កិលេសវិប្បយុត្តសន្តិលេសិកទុក្ខំ និដ្ឋិតំ ។

ទស្សនទុក្ខំ

បដិច្ចវិវាទ

[២៧០] នស្សនេន បហាតតំ ធម្មំ បដិច្ច នស្ស-
នេន បហាតត្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នស្ស-
នេន បហាតតំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ
ខន្ធេ . . . ។ នស្សនេន បហាតតំ ធម្មំ បដិច្ច ន នស្ស-
នេន បហាតត្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នស្ស-
នេន បហាតត្វោ ខន្ធេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។
នស្សនេន បហាតតំ ធម្មំ បដិច្ច នស្សនេន បហា-
តត្វោ ច ន នស្សនេន បហាតត្វោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា នស្សនេន បហាតតំ ឯកំ ខន្ធំ
បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ
. . . ។ ន នស្សនេន បហាតតំ ធម្មំ បដិច្ច ន នស្ស-
នេន បហាតត្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា

ទស្សនទុកៈ បដិច្ចវិវរៈ

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ពា ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី
អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តី
សៅហ្មង នូវខន្ធ ២ ... ។

លោកិយទុកៈ យ៉ាងណា កិលេសវិប្បយុត្តសន្តិលេសិកទុកៈ

យ៉ាងនោះដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នាទេ ។

ចប់ កិលេសវិប្បយុត្តសន្តិលេសិកទុកៈ ។

ទស្សនទុកៈ

បដិច្ចវិវរៈ

[២៧០] ទស្សនេនបហាតព្វធម៌^(១) (ធម៌ដែលត្រូវលះដោយ
ទស្សនៈ) អាស្រ័យ នូវទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ពា អាស្រ័យ នូវទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ១ នូវ
ខន្ធ ២ ... ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ (ធម៌ដែលមិនត្រូវលះដោយ
ទស្សនៈ) អាស្រ័យ នូវទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកទស្សនេន-
បហាតព្វក្ខន្ធ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ក្តី នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ក្តី
អាស្រ័យ នូវទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ពា ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវទស្សនេន-
បហាតព្វក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ អា-
ស្រ័យ នូវនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ

១ គឺ សោតាបត្តិមគ្គ ព្រោះឃើញព្រះនិព្វានមុនគេ ។ អដ្ឋកថា ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ន ទស្សនេន បហាតតំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធោ
 ចិត្តសមុដ្ឋានោ រូបំ ទ្វេ ខន្ធោ . . . បដិសន្ធិកូលោ
 ខន្ធោ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធោ ឯកំ មហាក្កតំ
 ... ។ ទស្សនេន បហាតតំ ទស្សនេន បហាតតំ
 ធម្មំ បដិច្ច ទស្សនេន បហាតតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ទស្សនេន បហាតតោ ខន្ធោ ច មហា-
 ក្កតោ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ សន្និទ្ធីតំ ។

[២៧០] ហេតុយា បញ្ច អាវច្ឆលោ ទ្វេ អធិ-
 បតិយា បញ្ច អនន្តរេ ទ្វេ សមនន្តរេ ទ្វេ សហជា-
 តេ បញ្ច អញ្ញាមញ្ញោ ទ្វេ និស្សយេ បញ្ច ឧបនិស្ស-
 យេ ទ្វេ បុរេជាតេ ទ្វេ អាសេវនេ ទ្វេ កម្មេ បញ្ច
 វិចារកេ ឯកំ អាហារេ បញ្ច អវិគតេ បញ្ច ។

[២៧២] ទស្សនេន បហាតតំ ធម្មំ បដិច្ច ទស្ស-
 នេន បហាតតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា
 វិចិត្តិក្កាសហគតេ ខន្ធោ បដិច្ច វិចិត្តិក្កាសហគតោ
 មោហោ ។ ទស្សនេន បហាតតំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 ទស្សនេន បហាតតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្ប-
 ច្ចយា យាវ អសញ្ញាសត្តា ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធោ
 បដិច្ច ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។

គឺ ខន្ធពាភី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបកី អាស្រ័យ នូវនទស្សនេនបហាតព្វក្នុង ១
 នូវខន្ធ ២ ... វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវ
 វត្ថុ ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ មហាក្ខត១ ... ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌
 អាស្រ័យ នូវនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង នូវនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួក
 នទស្សនេនបហាតព្វក្នុងផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

(២៧១) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងការម្មណប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបតីប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងសមនន្តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ក្នុងសហជាតប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងអញ្ញាប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងឧបនិស្សយប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ក្នុងបុរេជាតប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងការសវនប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ក្នុងកម្មប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥
 ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 អវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ។

(២៧២) នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ អាស្រ័យ នូវនទស្សនេនបហា-
 តព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំ
 ដោយវិចិត្រា អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រា ។ ន-
 ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ អាស្រ័យ នូវនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អា-
 ស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។

វស្សានុក្រម បច្ចយវិហារ

(២៧៣) នហេតុយា ទ្វេ នអាវច្ឆណោ ភីណិ
 នអធិបតិយា បញ្ច នអនន្តរេ ភីណិ នសមនន្តរេ ភីណិ
 នអញ្ញាមញ្ញោ ភីណិ នឧបនិស្សយេ ភីណិ នបុរេជាតេ
 ចត្តារិ នបច្ឆាជាតេ បញ្ច នអាសេវនេ បញ្ច នកម្មេ
 ទ្វេ នវិចារកេ បញ្ច នអាហារេ ឯកំ នវដ្ឋន្តរេ
 ឯកំ នឈានេ ឯកំ នមក្កេ ឯកំ នសម្បយុត្តេ
 ភីណិ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ នោនត្ថិយា ភីណិ នោវិគតេ
 ភីណិ ។

ឥតរេ ទ្វេ កណាធាបិ សហជាតវារោបិ កាតត្វា ។

បច្ចយវិហារ

(២៧៤) នស្សនេន បហាតត្ថំ ធម្មំ បច្ចយា នស្ស-
 នេន បហាតត្ថោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ
 បដិច្ចសទិសា ។ ន នស្សនេន បហាតត្ថំ ធម្មំ បច្ច-
 យា ន នស្សនេន បហាតត្ថោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ន នស្សនេន បហាតត្ថំ ឯកំ ទទ្ធ�ំ បច្ចយា
 តយោ ទទ្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានោ រូបំ ទ្វេ ទទ្វេ ...

ទស្សនទុក្ខៈ បដិច្ចវារៈ

[២៧៣] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនអារម្មណប្ប-
 ដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតីប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអនន្តរ-
 ប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអពាមពា-
 ប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុ-
 រេជ្ជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនបច្ឆាជ្ជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 នអារសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុង
 នវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាហារប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនោនត្ថប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នោវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ទាំងពីរយ៉ាង ក្រៅនេះក្តី សហជាតវារៈក្តី បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើចុះ ។

បប្បយវារៈ

[២៧៤] ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងទស្សនេនបហា-
 តព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹង
 បដិច្ចវារៈដែរ ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងទស្សនេន-
 បហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្ត-
 សមដានបេក្ខី ពឹងផ្អែក នឹងទស្សនេនបហាតព្វកន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ ...

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បដិសន្ធិក្ខណោ យាវ អដ្ឋតិកា មហាភូតា វត្ថុំ បច្ចយា
 ន ទស្សនេន បហាតញ្ច ខន្ធា ។ ន ទស្សនេន បហាតញ្ចំ
 ធម្មំ បច្ចយា ទស្សនេន បហាតញ្ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា ទស្សនេន បហាតញ្ច
 ខន្ធា ។ ន ទស្សនេន បហាតញ្ចំ ធម្មំ បច្ចយា ទស្ស-
 នេន បហាតញ្ច ច ន ទស្សនេន បហាតញ្ច ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា ទស្សនេន បហា-
 តញ្ច ខន្ធា មហាភូតេ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។
 ទស្សនេន បហាតញ្ច ទស្សនេន បហាតញ្ច ធម្មំ
 បច្ចយា ទស្សនេន បហាតញ្ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ទស្សនេន បហាតញ្ចំ ឯកំ ខន្ធកុ វត្ថុកុ
 បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធេ . . . ។ ទស្សនេន-
 បហាតញ្ច ទស្សនេន បហាតញ្ច ធម្មំ បច្ចយា
 ន ទស្សនេន បហាតញ្ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា ទស្សនេន បហាតញ្ច ខន្ធេ ច មហាភូតេ
 ច បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ ទស្សនេន បហា-
 តញ្ច ទស្សនេន បហាតញ្ច ធម្មំ បច្ចយា ទស្ស-
 នេន បហាតញ្ច ច ន ទស្សនេន បហាតញ្ច ច ធម្មា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

កងខណៈនៃបដិសន្ធិ រហូត ដល់ពួកមហាក្សត្រខាងក្នុង ពួកនិស្សនេនប-
ហាតព្វក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ និស្សនេនបហាតព្វធម៌ ពឹងផ្អែក នឹង
និស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួក
និស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ និស្សនេនបហាតព្វធម៌ក្តី
និស្សនេនបហាតព្វធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងនិស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកនិស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក
នឹងវត្ថុ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្សត្រ ។ និស្សនេនប-
ហាតព្វធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនិស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង នឹងនិស្សនេនប-
ហាតព្វធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹង
ផ្អែក នឹងនិស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ។
និស្សនេនបហាតព្វធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនិស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង នឹង
និស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកនិស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធផង នឹងពួក
មហាក្សត្រផង ។ និស្សនេនបហាតព្វធម៌ក្តី និស្សនេនបហាតព្វធម៌ក្តី
ពឹងផ្អែក នឹងនិស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង នឹងនិស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង

ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នស្សនេន បហាតតំ ឯកំ
 ខន្ធា វត្ថុញ បច្ចយា តយោ ខន្ធា ខន្ធា ខន្ធា . . .
 នស្សនេន បហាតតេ ខន្ធា ច មហាភូតេ ច បច្ចយា
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។

[២៧៥] ហេតុយា នវ អារម្មណេ ចត្តារិ អធិ-
 បតិយា នវ អវិគតេ នវ ។

[២៧៦] នស្សនេន បហាតតំ ធម្មំ បច្ចយា នស្ស-
 នេន បហាតតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា
 វិចីក្ខាសហគតេ ខន្ធា បច្ចយា វិចីក្ខាសហគតោ
 មោហោ ។ ន នស្សនេន បហាតតំ ធម្មំ បច្ចយា
 ន នស្សនេន បហាតតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្ប-
 ច្ចយា អហេតុកំ ន នស្សនេន បហាតតំ ឯកំ ខន្ធា
 បច្ចយា តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ យាវ
 អសញ្ញសត្តា ច ត្ថាយតំ បច្ចយា ច ត្ថវិញ្ញាណំ កា-
 យាយតំ . . . វត្ថុំ បច្ចយា អហេតុកា ន នស្ស-
 នេន បហាតតា ខន្ធា ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធា បច្ចយា
 ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ វត្ថុំ បច្ចយា ឧទ្ធច្ចសហ-
 គតោ មោហោ ។ ន នស្សនេន បហាតតំ ធម្មំ
 បច្ចយា នស្សនេន បហាតតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

ទស្សនទុកៈ បច្ចុប្បន្នៈ

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាន គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូបពឹងផ្អែក នឹងពួកទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ។

(២៧៥) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ៧ ក្នុងការមូលប្បដ្ឋាន មានវារៈ៤ ក្នុងអធិបត្ថប្បដ្ឋាន មានវារៈ៧ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាន មានវារៈ៧ ។

(២៧៦) ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាន គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាន គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ រហូតដល់ពួកកសាសត្វ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ នឹងកាយាយតនៈ . . . ពួកទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុមោហៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

និហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា វិចីកិច្ចាសហគតោ មោ-
 ហោ ។ និស្សនេន បហាតត្វញ្ចា ន និស្សនេន បហា-
 តត្វញ្ចា ធម្មំ បច្ចយា និស្សនេន បហាតត្វញ្ចា ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ និហេតុប្បច្ចយា វិចីកិច្ចាសហគតោ ខន្ធ ច
 វត្ថុញ្ចា បច្ចយា វិចីកិច្ចាសហគតោ មោហោ ។

(២៧៧) និហេតុយា ចត្តារិ និអាវច្ឆនោ ភីណិ
 និអធិបតិយា នវ និអនន្តរេ ភីណិ និសមនន្តរេ ភីណិ
 និអញ្ញាមញ្ញោ ភីណិ និឧបនិស្សយេ ភីណិ និបុរោជាតេ
 ចត្តារិ និបច្ឆាជាតេ នវ និអាសវនេ នវ និកម្មេ
 ចត្តារិ និវិចារកេ ចត្តារិ និអាហារេ ឯកំ និស្សន្ទិយេ
 ឯកំ និយានេ ឯកំ និសម្បយុត្តេ ភីណិ និវិប្បយុត្តេ
 ទ្វេ នោនតិយា ភីណិ នោវិគតេ ភីណិ ។

ឥតរេ ទ្វេ កណាធាបិ និស្សយវារោបិ កាតញ្ចា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ មោហៈ ដែលប្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា តឹងផ្អែក
 នឹងវត្ថុ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ តឹងផ្អែក នឹងទស្សនេនបហាតព្វ-
 ធម៌ផង នឹងទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេ-
 តុប្បដ្ឋយ គឺ មោហៈ ដែលប្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា តឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ
 ដែលប្រឡំដោយវិចិត្រច្ចាផង នឹងវត្ថុផង ។

(២៧៧) ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអារម្មណប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតីប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអតាមពាប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងនអាហារប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១
 ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនោនត្ថិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនោវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ ២ យ៉ាង ក្រៅពីនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី

បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ។

ទស្សនទុក្ខេ សំសង្ខារោ

សំសង្ខារោ

(២៧៨) និស្សនេន បហាតតំ ធម្មំ សំសង្ខោ និស្ស-
នេន បហាតតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
សង្ខតំ ។ ន និស្សនេន បហាតតំ ធម្មំ សំសង្ខោ ន-
និស្សនេន បហាតតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ច-
យា ។ សង្ខតំ ។

(២៧៩) ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណេ ទ្វេ អធិប-
តិយា ទ្វេ អវិគតេ ទ្វេ ។

(២៨០) និស្សនេន បហាតតំ ធម្មំ សំសង្ខោ
និស្សនេន បហាតតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា
វិចិត្តិញ្ញាសហគតេ ខន្ធ សំសង្ខោ វិចិត្តិញ្ញាសហគតោ
មោហោ ។ ន និស្សនេន បហាតតំ ធម្មំ សំសង្ខោ
ន និស្សនេន បហាតតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុ-
ប្បច្ចយា ។ សង្ខតំ ។

(២៨១) នហេតុយា ទ្វេ នអធិបតិយា ទ្វេ ន-
បុរេជាតេ ទ្វេ នបន្តាជាតេ ទ្វេ នអាសវនេ ទ្វេ
នកម្មេ ទ្វេ នវិចារកេ ទ្វេ នឈានេ ឯកំ នមក្កេ
ឯកំ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ ។

ឯវំ ឥតរេ ទ្វេ កណាទាបិ សម្បយុត្តវារោបិ កាតតា ។

ទស្សនទុក្ខៈ សំសង្ឃារៈ

សំសង្ឃារៈ

(២៧៨) ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ច្រឡំ នឹងទស្សនេនបហា-
តព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។
នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ច្រឡំ នឹងទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

(២៧៩) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ២ ក្នុងការមូណប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ២ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ២ ក្នុងអវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ២ ។

(២៨០) ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ច្រឡំ នឹងទស្សនេនបហាតព្វ-
ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំ
ដោយវិចិត្រា ច្រឡំ នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រា ។ នទស្ស-
នេនបហាតព្វធម៌ ច្រឡំ នឹងទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

(២៨១) ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ២ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនបច្ចុប្បន្នជាតប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ២ ក្នុងនអារម្ភសវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១
ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។

ការរាប់ ពីរយ៉ាង ក្រៅពីនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី

បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ញាវិវា

[២៨២] ទស្សនេន បហាតត្វោ ធម្មោ ទស្ស-
នេន បហាតត្វស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
តីណី ។ ន ទស្សនេន បហាតត្វោ ធម្មោ ន ទស្សនេន-
បហាតត្វស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ន-
ទស្សនេន បហាតត្វោ ហេតុ សម្មយុត្តកានំ ខន្ធានំ
ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
បដិសន្ធិកុណោ ។ បេ ។

[២៨៣] ទស្សនេន បហាតត្វោ ធម្មោ ទស្សនេន-
បហាតត្វស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
ទស្សនេន បហាតត្វំ វាគំ អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ តំ
អារត្ត ទស្សនេន បហាតត្វោ វាកោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ...
វិចីកំច្ឆា ... ទស្សនេន បហាតត្វំ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ
ទស្សនេន បហាតត្វំ ទិដ្ឋិ អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ តំ
អារត្ត ទស្សនេន បហាតត្វោ វាកោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ...
វិចីកំច្ឆា ... ទស្សនេន បហាតត្វំ ទោមនស្សំ ឧប្ប-
ជ្ជតិ វិចីកំច្ឆំ អារត្ត វិចីកំច្ឆា ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ...
ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទស្សនេន បហាតត្វំ ទោមនស្សំ
អារត្ត ទស្សនេន បហាតត្វំ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បញ្ហាវិវរៈ

[២៨២] ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកទស្សនេនបហាតព្វហេតុ (ហេតុដែលមិនត្រូវលះដោយសោតាបក្កិមគ្គ) ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។

[២៨៣] ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយការមូលប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះទស្សនេនបហាតព្វកតៈ ទស្សនេនបហាតព្វកតៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាព្វ នូវទស្សនេនបហាតព្វកតៈនោះ ទិដ្ឋី ... វិចិត្តិច្ឆា ... ទស្សនេនបហាតព្វទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះទស្សនេនបហាតព្វទិដ្ឋី ទស្សនេនបហាតព្វកតៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាព្វ នូវទស្សនេនបហាតព្វទិដ្ឋីនោះ ទិដ្ឋី ... វិចិត្តិច្ឆា ... ទស្សនេនបហាតព្វទោមនស្ស កើតឡើង វិចិត្តិច្ឆា កើតឡើង ព្រោះប្រាព្វ នូវវិចិត្តិច្ឆា ទិដ្ឋី ... ទោមនស្ស កើតឡើង ទស្សនេនបហាតព្វទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រាព្វ នូវទស្សនេនបហាតព្វទោមនស្ស

វស្សនទុកេ បញ្ញាវិហ

ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ឈតិ វិចិត្តិន្ទា ឧប្បជ្ឈតិ ។ នស្សនេន បហា-
 តត្វោ ធម្មោ ន នស្សនេន បហាតត្វស្ស ធម្មស្ស អាម្ព-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា នស្សនេន បហាតត្វ
 បហំនេ កិលេសេ បច្ចវេក្ខន្តិ បុព្វេ សមុទានិណ្ឌោ ...
 នស្សនេន បហាតត្វោ ខន្ធ អនិច្ចតោ ... វិបស្សន្តិ
 ចេតោបរិយញ្ញាណោ ន នស្សនេន បហាតត្វចិត្តស-
 មន្តិស្ស ចិត្តំ ជាទន្តិ នស្សនេន បហាតត្វោ ខន្ធ ចេ-
 តោបរិយញ្ញាណាស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណាស្ស
 យថាកម្មបកញ្ញាណាស្ស អនាគតសញ្ញាណាស្ស អា-
 វជ្ជនាយ អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ន នស្ស-
 នេន បហាតត្វោ ធម្មោ ន នស្សនេន បហាតត្វស្ស
 ធម្មស្ស អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ នាមំ ...
 សីលំ ... ឧបោសថកម្មំ កត្វា តំ បច្ចវេក្ខតិ អស្ស-
 នេតិ អភិទន្ធតិ តំ អាត្មំ ន នស្សនេន បហាតត្វោ
 រាគោ ឧប្បជ្ឈតិ ន នស្សនេន បហាតត្វំ នោមនស្សំ
 ឧប្បជ្ឈតិ បុព្វេ សុចិណ្ឌានិ ... ឈានា ... អរិយា
 មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មក្កំ បច្ចវេក្ខន្តិ ។ បេ ។ វេលស្ស
 អាវជ្ជនាយ អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា ន-
 នស្សនេន បហាតត្វោ បហំនេ កិលេសេ បច្ចវេក្ខន្តិ

ទស្សនទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ទិដ្ឋិ កើតឡើង វិចិត្តិចា កើតឡើង ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយការម្ស្នាប្បច្ច័យ គឺ ពួក
 ព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវពួកទស្សនេនបហាតព្វក្តិលេស ដែលលះបង់
 ហើយ ដែលធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ... ឃើញ នូវពួក
 ទស្សនេនបហាតព្វក្នុង ថាមិនទៀង ... ដឹង នូវចិត្ត របស់បុគ្គល
 អ្នកប្រកបដោយទស្សនេនបហាតព្វចិត្ត ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ ពួក
 ទស្សនេនបហាតព្វក្នុង ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវចេតោបរិយញ្ញាណ
 បុព្វេនិវាសនុស្សតិញ្ញាណ យថាភម្មបគញ្ញាណ និងអនាគតិសញ្ញាណ
 ដោយការម្ស្នាប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយការម្ស្នាប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល (១) នូវ
 ទាន .. នូវសីល ... ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ពិចារណា ត្រេកអរ
 រីករាយ ចំពោះកុសលនោះ នទស្សនេនបហាតព្វរតៈ កើតឡើង
 ព្រោះប្រារព្ធ នូវកុសលនោះ នទស្សនេនបហាតព្វទោមនស្ស កើត
 ឡើង ដែលធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ... អំពីឈាន ... ពួក
 ព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ពិចារណា នូវមគ្គ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ
 នៃការពិចារណា នូវផល ដោយការម្ស្នាប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ
 ពិចារណា នូវពួកនទស្សនេនបហាតព្វក្តិលេស ដែលលះបង់ហើយ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

វិក្កម្កិតេ កិលេសេ បច្ចវេក្កនិ បុព្វេ ។ បេ ។ ចក្កំ
 ... វត្ថុំ ... ន ទស្សនេន បហាតព្វេ ខន្ធ អនិច្ច-
 តោ ... វិបស្សនិ អស្សាទេនិ អភិទន្ធនិ តំ អារត្ត
 ន ទស្សនេន បហាតព្វោ វាតោ ឧប្បជ្ឈតិ ឧទ្ធច្ចំ ...
 ន ទស្សនេន បហាតព្វំ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ ទិព្វេន
 ចក្កំ ។ បេ ។ អនាគតំសញ្ញាណស្ស អារជ្ជនាយ
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ន ទស្សនេន បហា-
 តព្វោ ធម្មោ ទស្សនេន បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស អា-
 រម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទានំ ... សីលំ ... ឧ-
 បោសថកម្មំ ... បុព្វេ ... ឈាតា ។ បេ ។ ចក្កំ
 ... វត្ថុំ ... ន ទស្សនេន បហាតព្វេ ខន្ធ អស្សា-
 ទេនិ អភិទន្ធនិ តំ អារត្ត ទស្សនេន បហាតព្វោ
 វាតោ ឧប្បជ្ឈតិ ទិដ្ឋំ ... វិចិត្តិច្ឆា ... ទស្សនេន-
 បហាតព្វំ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ ។

(២៨២) ទស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មោ ទស្ស-
 នេន បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ
 ទស្សនេន បហាតព្វំ វាតំ កុំ កត្វា អស្សាទេនិ អភិ-
 ទន្ធនិ តំ កុំ កត្វា ទស្សនេន បហាតព្វោ វាតោ...

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ពិចារណា នូវពួកកលេស ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ ក្នុងកាលមុន ។ បេ ។

នូវចក្ខុ... នូវវត្ថុ... ឃើញ នូវពួកនទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ថាមិន
 ទៀង... ត្រេកអរ រីករាយ នទស្សនេនបហាតព្វកតៈ កើតឡើង

ព្រោះប្រាជ្ញា នូវនទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធនោះ ឧទ្ធច្ចៈ... នទស្ស-
 នេនបហាតព្វទោមនស្ស កើតឡើង ដោយទិព្វចក្ខុ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ

នៃការពិចារណា នូវអនាគតសញ្ញាណ ដោយការម្មណាប្បច្ច័យ ។ ន-
 ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយ

ការម្មណាប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល ឲ្យ នូវទាន... នូវសីល...
 នូវឧបោសថកម្ម... ក្នុងកាលមុន... អំពីឈាន ។ បេ ។ នូវចក្ខុ

... នូវវត្ថុ... ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះពួកនទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ
 នទស្សនេនបហាតព្វកតៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា នូវនទស្សនេន-
 បហាតព្វក្ខន្ធនោះ ទិដ្ឋិ... វិចិត្តិច្ឆា... នទស្សនេនបហាតព្វ-
 ទោមនស្ស កើតឡើង ។

[២៨២] នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេន-
 បហាតព្វធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណាធិបតិ និង
 សហជាតាធិបតិ ។ ការម្មណាធិបតិ គឺ បុគ្គល ធ្វើ នូវទស្សនេន-
 បហាតព្វកតៈ ឲ្យជាទីគោរព ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះទស្សនេន-
 បហាតព្វកតៈ ធ្វើ នូវទស្សនេនបហាតព្វកតៈនោះ ឲ្យជាទីគោរព...

ទស្សនវត្ថុ បញ្ញាវារោ

ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ឈតិ ទិដ្ឋិ កុំ កក្កា ។ បេ ។ សហជាតា-
 ធិបតិ នស្សនេន បហាតញ្ចា អធិបតិ សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នស្សនេន-
 បហាតញ្ចា ធម្មោ ន នស្សនេន បហាតញ្ចស្ស ធម្មស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតាធិបតិ នស្ស-
 នេន បហាតញ្ចា អធិបតិ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ អធិ-
 បតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នស្សនេន បហាតញ្ចា ធម្មោ
 នស្សនេន បហាតញ្ចស្ស ច ន នស្សនេន បហាតញ្ចស្ស
 ច ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតាធិ-
 បតិ នស្សនេន បហាតញ្ចា អធិបតិ សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ចា រូចានំ អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ន នស្សនេន បហាតញ្ចា ធម្មោ ន នស្ស-
 នេន បហាតញ្ចស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ
 នានំ . . . សីលំ . . . ឧទោសថកម្មំ . . . បុត្រេ សុ-
 ចីណ្ណានំ . . . ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ អស្សនេតិ អភិ-
 នន្ទតិ តំ កុំ កក្កា ន នស្សនេន បហាតញ្ចា រាគោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ។ បេ ។ អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ កុំ
 កក្កា ។ បេ ។ ដលស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ទស្សនទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ទិដ្ឋិ កើតឡើង ធ្វើ នូវទិដ្ឋិ ឲ្យជាទីគោរព ។ បេ ។ ឯសហជាតាធិបតី គឺ ទស្សនេនបហាតព្វាធិបតី ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយ អធិបតីប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហា- តព្វធម៌ ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតី គឺ ទស្សនេន- បហាតព្វាធិបតី (ជាបច្ច័យ) នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង នៃន- ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតា- ធិបតី គឺ ទស្សនេនបហាតព្វាធិបតី ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេន បហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយអធិបតីប្ប- ច្ច័យ បានដល់ការម្សណ្ឌធិបតី និងសហជាតាធិបតី ។ ការម្សណ្ឌធិបតី គឺ បុគ្គល ឲ្យ នូវទាន... នូវសីល... នូវឧបោសថកម្ម... ដែល សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន... ចេញ អំពីឈាន ត្រេកអរ រីករាយ នឹងឈាន នទស្សនេនបហាតព្វរាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវកុសល នោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ បេ ។ ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ធ្វើនូវ មគ្គ ឲ្យជាទីគោរព ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃផល ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សហជាតាជិបតិ ន ទស្សនេន បហាតត្វា អជិបតិ
 សម្មយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានត្វា រូចានំ
 អជិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ន ទស្សនេន បហា-
 តត្វា ធម្មោ ទស្សនេន បហាតត្វាស្ស ធម្មស្ស អជិប-
 តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាជិបតិ នានំ ទត្វា
 ។ បេ ។ ឈានំ . . . ចត្តំ . . . វត្តំ . . . ន ទស្ស-
 នេន បហាតត្វោ ខន្ធា តត្ថំ តត្វា អស្សាទេតិ អភិ-
 នន្ទតិ តំ តត្ថំ តត្វា ទស្សនេន បហាតត្វោ រាតោ
 ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។

[២៩៥] ទស្សនេន បហាតត្វោ ធម្មោ ទស្ស-
 នេន បហាតត្វាស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បុរិមា បុរិមា ទស្សនេន បហាតត្វា ខន្ធា បច្ចិមានំ
 បច្ចិមានំ ខន្ធានំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ទស្ស-
 នេន បហាតត្វោ ធម្មោ ន ទស្សនេន បហាតត្វាស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទស្សនេន បហា-
 តត្វា ខន្ធា វុដ្ឋានស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 មូលំ បុរិមា បុរិមា ន ទស្សនេន បហាតត្វា ខន្ធា
 ។ បេ ។ ជលសមាបត្តិយា អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ មូលំ អារដ្ឋនា ទស្សនេន បហាតត្វានំ ខន្ធានំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

សហជាតាធិបតី គឺ នេស្សនេនបហាតព្វធិបតី ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបដង ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ ។
 នេស្សនេនបហាតព្វធិ ជាបច្ច័យ នៃនេស្សនេនបហាតព្វធិ ដោយ
 អធិបតីប្បច្ច័យ បានដល់ការមណាធិបតី គឺ ឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ នូវ
 ឈាន ... នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ... ធ្វើនូវពួកនេស្សនេនបហាត-
 ព្វក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ នេស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធៈ
 កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវនេស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព
 ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។

[២៨៥] នេស្សនេនបហាតព្វធិ ជាបច្ច័យ នៃនេស្សនេនបហា-
 តព្វធិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកនេស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ មុន ។
 ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ នេស្សនេ-
 នបហាតព្វធិ ជាបច្ច័យ នៃនេស្សនេនបហាតព្វធិ ដោយអនន្តរ-
 ប្បច្ច័យ គឺ ពួកនេស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃវដ្តានៈ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ ។ (មូលគប្បីធ្វើចុះ) ពួកនេស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ មុន ។
 ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល
 (គប្បីធ្វើផងចុះ) ការពិចារណា ជាបច្ច័យ នៃពួកនេស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ

អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ . . . សមនន្តរប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អញ្ញាមញ្ញប្បដ្ឋ-
យេន បដ្ឋយោ ទ្វេនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[២៨៦] ទស្សនេន បហាតត្វោ ធម្មោ ទស្សនេន-
បហាតត្វស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្ស-
យោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ ទស្សនេន បហាតត្វំ
វាគំ ឧបនិស្សយ ទាលំ ហនតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ
ភិន្នតិ ទស្សនេន បហាតត្វំ ទោមនស្សំ . . . មោហំ
. . . ទិដ្ឋិ . . . បត្ថនំ ឧបនិស្សយ ទាលំ ហនតិ
។ បេ ។ សង្ឃំ ភិន្នតិ ទស្សនេន បហាតត្វោ វាគោ
។ បេ ។ បត្ថនា ទស្សនេន បហាតត្វស្ស វាគស្ស ។ បេ ។
បត្ថនាយ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ ទស្ស-
នេន បហាតត្វោ ធម្មោ ន ទស្សនេន បហាតត្វស្ស
ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អនន្តបនិស្ស-
យោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ
ទស្សនេន បហាតត្វំ វាគំ ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ
។ បេ ។ សហបត្តិ ឧប្បាទេតិ ទស្សនេន បហាតត្វំ ទោម-
នស្សំ . . . មោហំ . . . ទិដ្ឋិ . . . បត្ថនំ ឧបនិស្សយ

ទស្សនទុកៈ បញ្ញាវិរៈ

ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយសមនន្តរាប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយសហជាតាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអត្តាមញ្ញាប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយាប្បច្ច័យ ។

(២៨៦) ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហា-
តព្វធម៌ ដោយឧបនិស្សយាប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ៍បនិស្ស័យ អនន្ត-
រូបនិស្ស័យ និងឧបកក្ខបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកក្ខបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល
អាស្រ័យ នូវទស្សនេនបហាតព្វកតៈ ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។
បំបែក នូវសង្ឃ នូវទស្សនេនបហាតព្វទោមនស្ស . . . នូវមោហា : . . .
នូវទិដ្ឋិ . . . អាស្រ័យ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ
។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ ទស្សនេនបហាតព្វកតៈ ។ បេ ។ សេចក្តី
ប្រាថ្នា ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វកតៈ ។ បេ ។ នៃសេចក្តី
ប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្សយាប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយឧបនិស្សយាប្បច្ច័យ បានដល់អនន្ត-
រូបនិស្ស័យ និងឧបកក្ខបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកក្ខបនិស្ស័យ គឺ
បុគ្គល អាស្រ័យ នូវទស្សនេនបហាតព្វកតៈ ហើយឱ្យ នូវទាន
។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឱ្យកើតឡើង នូវទស្សនេនបហាតព្វទោមនស្ស
. . . នូវមោហា : . . . នូវទិដ្ឋិ . . . អាស្រ័យ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា

អភិធម្មបដិកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឆានំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ និស្សនេន-
 បហាតញ្ចោ វាគោ ។ បេ ។ បត្តនា សទ្ធាយ ។ បេ ។
 បញ្ញាយ ន និស្សនេន បហាតញ្ចស្ស វាគស្ស ទោសស្ស
 មោហស្ស មាទស្ស បត្តនាយ កាយិកស្ស សុខស្ស
 ផលសមាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ន និស្សនេន បហាតញ្ចោ ធម្មោ ន និស្សនេន បហា-
 តញ្ចស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អា-
 រម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរ្ឋបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្ស-
 យោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្ស-
 យ ឆានំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ
 មាទំ ជប្បេតិ សីលំ . . . បញ្ញំ ន និស្សនេន បហា-
 តញ្ចំ វាគំ ទោសំ មោហំ មាទំ បត្តនំ កាយិ-
 កំ សុខំ . . . សេនាសនំ ឧបនិស្សយ ឆានំ
 ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ មាទំ ជប្បេតិ
 សទ្ធា ។ បេ ។ បញ្ញា . . . ន និស្សនេន បហាតញ្ចោ
 វាគោ ។ បេ ។ បត្តនា . . . កាយិកំ សុខំ . . .
 សេនាសនំ សទ្ធាយ ។ បេ ។ បញ្ញាយ ន និស្ស-
 នេន បហាតញ្ចស្ស វាគស្ស ។ បេ ។ បត្តនាយ
 កាយិកស្ស សុខស្ស មគ្គស្ស ផលសមាបត្តិយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង នេស្សនេន-
 បហាតព្វកតៈ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រាថ្នា ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា ។ បេ ។
 នៃបញ្ញា នេស្សនេនបហាតព្វកតៈ ខោសៈ មោហៈ មានៈ សេចក្តី
 ប្រាថ្នា កាយិកសុខ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
 នេស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនេស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្ស្របនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និង
 បកត្យបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្យបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវ-
 សទ្ធា ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ធម៌
 នូវមានៈ នូវសីល . . . នូវបញ្ញា នូវនេស្សនេនបហាតព្វកតៈ ខោសៈ
 មោហៈ មានៈ សេចក្តីប្រាថ្នា និងកាយិកសុខ . . . អាស្រ័យ នូវ
 សេនាសនៈ ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង
 ធម៌ នូវមានៈ សទ្ធា ។ បេ ។ បញ្ញា . . . នេស្សនេនបហាត-
 ព្វកតៈ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រាថ្នា . . . កាយិកសុខ . . . សេនាសនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃសទ្ធា ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃបញ្ញា នៃនេស្សនេនបហា-
 តព្វកតៈ ។ បេ ។ នៃសេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ មគ្គ និងផលសមាបត្តិ

វស្សានុក្រម បញ្ញាវិវា

ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ននិស្សនេន ប-
ហាតត្វោ ធម្មោ និស្សនេន បហាតត្វស្ស ធម្មស្ស
ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ
អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បក-
ត្ថបនិស្សយោ សន្និ ឧបនិស្សយ . . . ទិដ្ឋី កល្យាណ-
សីលំ ។ បេ ។ បញ្ញំ ឧបនិស្សយ . . . ននិស្សនេន-
បហាតត្ថំ វាគំ . . . នោសំ មោហំ មាណំ បត្តនំ
កាយិកំ សុខំ . . . សេនាសនំ ឧបនិស្សយ ចាលំ
ហនតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិន្ទតិ . . . សទ្ធា ។ បេ ។ សេ-
នាសនំ និស្សនេន បហាតត្វស្ស វាគស្ស នោសស្ស
មោហស្ស ទិដ្ឋិយា បត្តនាយ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។

(២៨៧) ននិស្សនេន បហាតត្វោ ធម្មោ ននិស្ស-
នេន បហាតត្វស្ស ធម្មស្ស បុរេជានប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ អារម្មណ្ឌបុរេជានំ វត្ថុបុរេជានំ ។ អារម្មណ្ឌបុរេ-
ជានំ ចក្កំ . . . វត្ថុំ អនិច្ចតោ . . . វិបស្សនិ អស្សា-
នេតិ អភិនិច្ឆតិ តំ អារត្តំ ននិស្សនេន បហាតត្វោ
វាកោ . . . ឧទ្ធច្ឆំ . . . ននិស្សនេន បហាតត្ថំ នោម-
នស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ ទិព្វេន ចក្កនា ។ បេ ។ ដោដ្ឋន្តាយតនំ

ទស្សនទុក្ខៈ បញ្ញាវិវាទៈ

ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌ-
បនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថប-
និស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសត្វ... ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវសីល
។ បេ ។ អាស្រ័យ នូវបញ្ញា... នូវនទស្សនេនបហាតព្វធម៌... នូវ
ទោសៈ មោហៈ មានៈ សេចក្តីប្រាថ្នា និងកាយិកសុខ... អាស្រ័យ
នូវសេនាសនៈ ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ...
សត្វ ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌
ទោសៈ មោហៈ ទិដ្ឋិ និងសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

(២៨៧) នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនទស្សនេន-
បហាតព្វធម៌ ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌបុរេជាន និងវត្ថុ-
បុរេជាន ។ ការម្មណ្ឌបុរេជាន គឺ បុគ្គល ឃើញច្បាស់ នូវចក្ខុ...
នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង... ត្រេកអរ រីករាយ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌
ប្រាជ្ញា នូវវត្ថុនោះ... ឧទ្ធច្ចៈ... នទស្សនេនបហាតព្វធម៌នទស្ស
កើតឡើង ដោយទិព្វចក្ខុ ។ បេ ។ ដោយដ្ឋកាយតនៈ (ជាបច្ច័យ)

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

កាយវិញ្ញាណស្ស ។ វត្ថុបុរេជាតំ ចក្ខុយតំ ចក្ខុ-
 វិញ្ញាណស្ស កាយាយតំ . . . វត្ថុ ន ទស្សនេន បហា-
 តញ្ចំ ខន្ធានំ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ ន ទស្ស-
 នេន បហាតត្វោ ធម្មោ ទស្សនេន បហាតត្វស្ស ធម្ម-
 ស្ស បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អារម្មណបុរេជាតំ
 វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ ចក្ខុំ . . . វត្ថុំ អស្ស-
 ទេតិ អភិទន្ធាតំ តំ អារម្ម ទស្សនេន បហាតត្វោ រកោ
 . . . ទិដ្ឋិ . . . វិចិត្តិច្ឆា . . . ទស្សនេន បហាតត្វំ
 ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ។ វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ ទស្សនេន-
 បហាតត្វំ ខន្ធានំ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[២៨៨] ទស្សនេន បហាតត្វោ ធម្មោ ន ទស្ស-
 នេន បហាតត្វស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ ។ សុដ្ឋិតំ ។ ន ទស្សនេន បហាតត្វោ ធម្មោ
 ន ទស្សនេន បហាតត្វស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ។ សុដ្ឋិតំ ។ . . . អាសេវនប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ទេ ។

[២៨៩] ទស្សនេន បហាតត្វោ ធម្មោ ទស្សនេន-
 បហាតត្វស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 ទស្សនេន បហាតត្វោ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នៃកាយវិញ្ញាណ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ ចក្ខុយានៈ ជាបច្ច័យ នៃ
 ចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយានៈ ... វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកនទេស្យនេន-
 បហាតព្វក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នទេស្យនេនបហាតព្វធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃនទេស្យនេនបហាតព្វធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់
 ការម្មណបុរេជាត នឹងវត្ថុបុរេជាត ។ ការម្មណបុរេជាត គឺ នឹងចក្ខុ
 ... ព្រេកអរ រីករាយ នឹងវត្ថុ នទេស្យនេនបហាតព្វរាគៈ ប្រាសាទ
 នូវវត្ថុនោះ ... ទិដ្ឋិ ... វិចិត្រិច្ឆា ... នទេស្យនេនបហាតព្វទោមនស្ស
 កើតឡើង ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកនទេស្យនេនបហា-
 តព្វក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

[២៨៨] នទេស្យនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនទេស្យនេនប-
 ហាតព្វធម៌ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ នទេស្យ-
 នេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនទេស្យនេនបហាតព្វធម៌ ដោយបច្ឆា-
 ជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ... ជាបច្ច័យ ដោយភាសេនេ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[២៨៩] នទេស្យនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនទេស្យនេនប-
 ហាតព្វធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នទេស្យនេនបហាតព្វចេតនា ជាបច្ច័យ

វស្សនេកេ បញ្ញាវិហ

កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ និស្សនេន បហាតត្វា
 ធម្មោ ន និស្សនេន បហាតត្វស្ស ធម្មស្ស កក្កប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ សហជាតា នាណខណ៌កា ។ សហ-
 ជាតា និស្សនេន បហាតត្វា ចេតនា ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នាណខណ៌កា
 និស្សនេន បហាតត្វា ចេតនា វិចារកំ ខន្ធាំ ក-
 ដត្តា ច រូបំ កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ និស្ស-
 នេន បហាតត្វា ធម្មោ និស្សនេន បហាតត្វស្ស ច
 ន និស្សនេន បហាតត្វស្ស ច ធម្មស្ស កក្កប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ និស្សនេន បហាតត្វា ចេតនា សម្មយុត្ត-
 កំ ខន្ធាំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កក្កប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ ន និស្សនេន បហាតត្វា ធម្មោ
 ន និស្សនេន បហាតត្វស្ស ធម្មស្ស កក្កប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតា នាណខណ៌កា ។ សហជាតា
 ន និស្សនេន បហាតត្វា ចេតនា សម្មយុត្តកំ ខន្ធា-
 ំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កក្កប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ នាណខណ៌កា ន និស្សនេន បហាតត្វា
 ចេតនា វិចារកំ ខន្ធាំ កដត្តា ច រូបំ កក្ក-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ទស្សនទុក្ខៈ បញ្ញាវិរៈ

នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌
ជាបច្ច័យ នៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់ស-
ហជាត នឹងនានាខណៈ ។ សហជាត គឺ ទស្សនេនបហាតព្វចេតនា
ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នានាខណៈ
គឺ ទស្សនេនបហាតព្វចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង្គ នៃពួក
កដត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង នៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង ដោយកម្ម-
ប្បច្ច័យ ទស្សនេនបហាតព្វចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេន-
បហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ
បានដល់សហជាត នឹងនានាខណៈ ។ សហជាត គឺ នទស្សនេន-
បហាតព្វចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្ត-
សមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នានាខណៈ គឺ នទស្សនេន-
បហាតព្វចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកកដត្តារូបផង
ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២៧០] ន ទស្សនេន បហាតញ្ចោ ធម្មោ ន ទស្សនេន បហាតញ្ចស្ស ធម្មស្ស វិចារកប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ . . . អាហារប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ចត្តារិស្សន្ទិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ចត្តារិ ឈានប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ចត្តារិ មគ្គប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ចត្តារិ សម្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ទ្វេ ។

[២៧១] ទស្សនេន បហាតញ្ចោ ធម្មោ ន ទស្សនេន បហាតញ្ចស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សន្និទ្ធិតំ ។ ន ទស្សនេន បហាតញ្ចោ ធម្មោ ន ទស្សនេន បហាតញ្ចស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សន្និទ្ធិតំ ។ ន ទស្សនេន បហាតញ្ចោ ធម្មោ ន ទស្សនេន បហាតញ្ចស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរេជាតំ វត្ថុ ទស្សនេន បហាតញ្ចានំ ទដ្ឋានំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[២៧២] ទស្សនេន បហាតញ្ចោ ធម្មោ ន ទស្សនេន បហាតញ្ចស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បដិច្ចសនិសំ ។ ទស្សនេន បហាតញ្ចោ ធម្មោ ន ទស្សនេន បហាតញ្ចស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

(២៩០) នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនទស្សនេនបហា-
តព្វធម៌ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យ ដោយភាហារប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ
ដោយឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

(២៩១) នស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនទស្សនេនប-
ហាតព្វធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងបច្ឆាជាត
។ សេចក្តីបំប្រែង ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនទស្ស-
នេនបហាតព្វធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត
នឹងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រែង ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត គឺ
វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកទស្សនេនបហាតព្វក្ខន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

(២៩២) នស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហា-
តព្វធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នស្សនេនប-
ហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ

វស្ស៤៤៣ បញ្ញាវិហារ

សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ ទស្សនេន បហាតត្វោ ធម្មោ
 ទស្សនេន បហាតត្វស្ស ច ន ទស្សនេន បហាតត្វស្ស
 ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិច្ចសទិសា ។
 ន ទស្សនេន បហាតត្វោ ធម្មោ ន ទស្សនេន បហា-
 តត្វស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ
 បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សង្ខតំ ។ ន-
 ទស្សនេន បហាតត្វោ ធម្មោ ទស្សនេន បហាតត្វស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតំ ចក្កំ ... ។
 សង្ខតំ ។ បុរេជាតសទិសំ ។ ទស្សនេន បហាតត្វោ
 ច ន ទស្សនេន បហាតត្វោ ច ធម្មោ ទស្សនេន បហា-
 តត្វស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ
 បុរេជាតំ ។ សហជាតោ ទស្សនេន បហាតត្វោ ឯកោ
 ខន្ធា ច វត្ថុ ច តិណ្ណំ ខន្ធានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ទ្វេ ខន្ធា ... ។ ទស្សនេន បហាតត្វោ ច ន ទស្ស-
 នេន បហាតត្វោ ច ធម្មោ ន ទស្សនេន បហាតត្វស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ
 អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សហជាតោ ទស្សនេន បហា-
 តត្វោ ខន្ធា ច មហាក្ខតា ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ

ទស្សនទុកៈ បញ្ញាវិវរៈ

បានដល់សហជាត និងបច្ចាជាត ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង នៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង ដោយ
អត្ថិប្បច្ច័យ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជា
បច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហ-
ជាត បុរេជាត បច្ចាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។
នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយ
អត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត គឺ និរុច្ចក្ក ... ។ សេចក្តីបំប្រញ ។
ដូចគ្នានឹងបុរេជាតប្បច្ច័យដែរ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ក្តី នទស្សនេ-
នបហាតព្វធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ទស្សនេនបហា-
តព្វកន្ធ ១ ក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២
... ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ក្តី នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ
នៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
បច្ចាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺ ពួកទស្សនេន-
បហាតព្វកន្ធ ១ ក្តី ពួកមហាភូតក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុរូប

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា និស្សនេន-
 បហាតក្ខា ខន្ធា ច កតតន្ត្រីដ្ឋានេ អាហារេ ច សមស្ស
 កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា
 និស្សនេន បហាតក្ខា ខន្ធា ច រូបដីតិទ្រ្គិយេ កដត្តា-
 រូបាទំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ . . . នត្ថិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ វិភតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អវិភតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។

(២៩៣) ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណេ ចត្តារិ
 អធិបតីយា បញ្ច អនន្តរេ ចត្តារិ សមនន្តរេ ចត្តារិ
 សហជាតេ បញ្ច អញ្ញមញ្ញេ ទ្វេ និស្សយេ សត្ត
 ឧបនិស្សយេ ចត្តារិ បុរេជាតេ ទ្វេ បច្ឆាជាតេ ទ្វេ
 អាសេវនេ ទ្វេ កម្មេ ចត្តារិ វិចារកេ ឯកំ អាហារេ
 ចត្តារិ ឥន្ទ្រិយេ ចត្តារិ ឈានេ ចត្តារិ មក្កេ ចត្តារិ
 សម្បយុត្តេ ទ្វេ វិប្បយុត្តេ តីណិ អត្ថិយា សត្ត នត្ថិយា
 ចត្តារិ វិភតេ ចត្តារិ អវិភតេ សត្ត ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺ ពួកទស្សនេនបហាតព្វកន្លក្តិ
 កតឡើងវាហារក្តិ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បច្ឆាជាត
 គឺ ពួកទស្សនេនបហាតព្វកន្លក្តិ រូបជីវិត្រ្យន្ត្រិយក្តិ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 កងតារូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យ ដោយនត្ថប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យ ដោយវិគតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអវិគតប្បច្ច័យ ។

(២៩៣) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងអញ្ចាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអារសេវនប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងភ័ន្ត្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
 ឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្បយុត្ត-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអត្ថប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

(២៧២) និស្សនេន បហាតត្វោ ធម្មោ និស្សនេន-
 បហាតត្វស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ និស្សនេន បហាតត្វោ ធម្មោ និស្សនេន-
 បហាតត្វស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បន្តាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ កម្មប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ និស្សនេន បហាតត្វោ ធម្មោ និស្សនេន-
 បហាតត្វស្ស ច និស្សនេន បហាតត្វស្ស ច ធម្មស្ស
 សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ និស្សនេន បហា-
 តត្វោ ធម្មោ និស្សនេន បហាតត្វស្ស ធម្មស្ស អា-
 រម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ បន្តាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ កម្ម-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ វត្ថុ-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ និស្សនេន បហាតត្វោ
 ធម្មោ និស្សនេន បហាតត្វស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេ-
 ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ និស្សនេន បហាតត្វោ ច

ទស្សនទុក្ខៈ បញ្ញាវិរៈ

(២៧២) ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហា-
 តព្វធម៌ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 បច្ចាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង នៃនទស្សនេនបហាតព្វធម៌ផង
 ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃន-
 ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហ-
 ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រ-
 យប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេន-
 បហាតព្វធម៌ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយ-
 ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វធម៌ក្តី

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ន ទស្សនេន បហាតញ្ចេ ច ធម្មា ទស្សនេន បហា-
 តញ្ចស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរេ-
 ជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ ទស្សនេន បហាតញ្ចេ
 ច ន ទស្សនេន បហាតញ្ចេ ច ធម្មា ន ទស្សនេន-
 បហាតញ្ចស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អាហារប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

(២៩៥) នហេតុយា សត្ត នអារម្មណេ សត្ត
 នអធិបតីយា សត្ត នអនន្តរេ សត្ត នសមនន្តរេ សត្ត
 នសហជាតេ បញ្ច នអញ្ញមញ្ញេ បញ្ច ននិស្សយេ បញ្ច
 នឧបនិស្សយេ សត្ត នបុរេជាតេ ន នបច្ឆាជាតេ សត្ត
 ។ បេ ។ នមក្កេ សត្ត នសម្បយុត្តេ បញ្ច នវិប្បយុត្តេ
 ចត្តារិ នោអត្ថិយា ចត្តារិ នោនត្ថិយា សត្ត នោវិគតេ
 សត្ត នោអវិគតេ ចត្តារិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នទេស្សនេនបហាតព្វធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃទេស្សនេនបហាតព្វធម៌ ដោយ
សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ទេស្សនេនបហា-
តព្វធម៌ក្តី នទេស្សនេនបហាតព្វធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនទេស្សនេនបហា-
តព្វធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយអាហារាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។

(២៩៥) ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសហជាតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៥ ក្នុងនអតាមតាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងននិស្សយប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៥ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៦ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ បេ ។ ក្នុងនមគ្គប្ប-
ច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនវិប្បយុត្ត-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោកត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោត្តប្ប-
ច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោអវិត្ត-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

ការវិភាគ បដិប្បវិភាគ

[២៩៦] ហេតុប្បដ្ឋយា នហរម្មណោ ចត្តារិ ...

នអធិបតិយា នវ នអនន្តរេ ចត្តារិ នសមនន្តរេ ចត្តារិ

នអញ្ញាមញ្ញោ ទ្វេ នឧបទិស្សយេ ចត្តារិ សព្វត្ថ ចត្តារិ

នសម្បយុត្ត ទ្វេ នវិប្បយុត្ត ទ្វេ នោនតិយា ចត្តារិ

អវិគតេ ចត្តារិ ។

[២៩៧] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណោ ចត្តារិ ...

អធិបតិយា បញ្ច ។ អនុលោមមាតិកា កាតព្វា ។

... អវិគតេ សត្វ ។

ឧប្បន្ទកំ និដ្ឋិតំ ។

ការវិភាគកំ

បដិប្បវិភាគ

[២៩៨] ការវាយ បហាតតំ ធម្មំ បដិច្ច ការ-

វាយ បហាតញ្ចោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

យថា នស្សនទុក្ខំ ឯវំ វិត្តារេតតំ និន្នាណករណំ ។

[២៩៩] ហេតុយា បញ្ច ។ បេ ។ អវិគតេ បញ្ច ។

ការវិភាគទុកៈ បដិច្ចវិវរៈ

[២៩៦] ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 ... ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអពាមពាមប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
 វារៈ ៤ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[២៩៧] ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 ... ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើផងចុះ ។ ... ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ ទស្សនទុកៈ ។

ការវិភាគទុកៈ

បដិច្ចវិវរៈ

[២៩៨] ការនាយបហាតព្វធម៌ (១) (ធម៌ដែលត្រូវលះដោយ
 ការនា) អាស្រ័យ នូវការនាយបហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ ទស្សនទុកៈ យ៉ាងណា ការនាទុកៈ បណ្ឌិត គប្បី
 ឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗ គ្នាទេ ។

[២៩៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ បេ ។ ក្នុងអវិត-
 តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុណាមទុកប្បដ្ឋានំ

[៣០០] ភាវនាយ បហាតត្វំ ធម្មំ បដិច្ច ភាវនា-
 យ បហាតត្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយោ ឧទ្ធច្ច-
 សហគតេ ខន្ធ បដិច្ច ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។
 ន ភាវនាយ បហាតត្វំ ធម្មំ បដិច្ច ន ភាវនាយ បហា-
 តត្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយោ អហេតុកំ
 ន ភាវនាយ បហាតត្វំ ឯកំ ខន្ធ យាវ អសញ្ញាសត្តា
 វិចីកិត្តាសហគតេ ខន្ធ បដិច្ច វិចីកិត្តាសហគតោ
 មោហោ ។ សង្ខតំ ។

[៣០១] នហេតុយោ ន្ទ ។ បេ ។ លោភតេ
 តីណិ ។ បច្ចយវាបច្ចដិយេ នហេតុប្បច្ចយេ ឧទ្ធច្ច-
 សហគតេ តីណិ មោហោ ឧទ្ធវិតត្វោ សព្វេបិ វា
 ទស្សនទុក្ខសទីសា ឧទ្ធច្ចបច្ចដិយម្បី ធានំ ។

បញ្ញាវិវា

[៣០២] ភាវនាយ បហាតត្វោ ធម្មោ ភាវនា-
 យ បហាតត្វស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ភាវនាយ បហាតត្វោ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។ ន ភាវនាយ បហា-
 តត្វោ ធម្មោ ន ភាវនាយ បហាតត្វស្ស ធម្មស្ស ហេ-
 តុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សង្ខតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[៣០០] ការវិនាយបហាតព្វធម៌ អាស្រ័យ នូវការវិនាយបហា-
 តព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំ-
 ដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ នការ-
 វិនាយបហាតព្វធម៌ (ធម៌ដែលមិនត្រូវលះដោយការវិនា) អាស្រ័យ នូវ
 នការវិនាយបហាតព្វធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ មោហៈ
 ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា អាស្រ័យ នូវនការវិនាយបហាតព្វក្នុងខ ជា
 អហេតុកៈផង នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចាផង រហូត ដល់ពួក
 អសញ្ញាសត្វ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[៣០១] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ។ បេ ។ ក្នុងនោវិគ-
 តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ (ត្រង់ពួកខន្ធ) ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ក្នុង
 នហេតុប្បដ្ឋាយ ជាបច្ចនីយៈក្នុងបច្ចយវារៈ មានវារៈ ៣ មោហៈ បណ្ឌិត
 គប្បីរើឡើងសំដែងចុះ វារៈទាំងអស់ ដូចគ្នានឹងទស្សនទុកៈដែរ ឯឧទ្ធច្ចៈ
 បច្ចនីយៈ ទើបផ្សេងគ្នា ។

បញ្ញាវារៈ

[៣០២] ការវិនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃការវិនាយបហា-
 តព្វធម៌ ដោយហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ពួកការវិនាយបហាតព្វហេតុ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុង ដោយហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ នការវិ-
 នាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនការវិនាយបហាតព្វធម៌ ដោយហេតុប្ប-
 ដ្ឋាយ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

(៣០៣) ភាវណាយ បហាតត្វោ ធម្មោ ភាវណាយ-
 បហាតត្វស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ភាវណាយ បហាតត្វំ វាតំ អស្សុនេតិ អភិទន្ធិតិ តំ
 អារត្ត ភាវណាយ បហាតត្វោ វាតោ . . . ឧទ្ធច្ចំ . . .
 ភាវណាយ បហាតត្វំ ទោមនស្សំ . . . ឧទ្ធច្ចំ អារត្ត
 ឧទ្ធច្ចំ ឧប្បជ្ជតិ ភាវណាយ បហាតត្វំ ទោមនស្សំ
 ឧប្បជ្ជតិ ភាវណាយ បហាតត្វំ ទោមនស្សំ អារត្ត ភាវ-
 នាយ បហាតត្វំ ទោមនស្សំ . . . ឧទ្ធច្ចំ ឧប្បជ្ជតិ ។
 ភាវណាយ បហាតត្វោ ធម្មោ ន ភាវណាយ បហាតត្វស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា ភាវណា-
 យ បហាតត្វោ បហីនេ តិលេសេ . . . វិគ្គម្ហិតេ តិ-
 លេសេ . . . បុត្រេ សមុទាចិល្លោ . . . ភាវណាយ ប-
 ហាតត្វោ ខន្ធ អនិច្ចតោ . . . វិបស្សន្តិ អស្សុនេតិ
 អភិទន្ធិតិ តំ អារត្ត ន ភាវណាយ បហាតត្វោ វាតោ
 ឧប្បជ្ជតិ ធិដ្ឋិ . . . វិចិត្តិ . . . ន ភាវណាយ បហាតត្វំ
 ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ចេតោបរិយញ្ញាណេន ភាវណា-
 យ បហាតត្វចិត្តសមដ្ឋិស្ស ចិត្តំ ជាទន្តិ ភាវណាយ-
 បហាតត្វោ ខន្ធ ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស បុត្រេនិវា-
 សាទុស្សតិញ្ញាណស្ស ។ បេ ។ អនាគតសញ្ញា-
 ណស្ស ភាវណាយ អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ការវិនិច្ឆ័យៈ បញ្ញាវិវាទៈ

[៣០៣] ការវិនិច្ឆ័យៈ បញ្ញាវិវាទៈ ជាបច្ច័យ នៃការវិនិច្ឆ័យៈ បញ្ញាវិវាទៈ ដោយការម្ស្នកបញ្ញាវិវាទៈ គឺ បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ និង ការវិនិច្ឆ័យៈ បញ្ញាវិវាទៈ ការវិនិច្ឆ័យៈ បញ្ញាវិវាទៈ ព្រោះប្រាជ្ញា នូវការវិនិច្ឆ័យៈ បញ្ញាវិវាទៈនោះ... ឧទ្ធច្ចៈ... ការវិនិច្ឆ័យៈ បញ្ញាវិវាទៈ ព្រោះប្រាជ្ញា នូវការវិនិច្ឆ័យៈ បញ្ញាវិវាទៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា នូវឧទ្ធច្ចៈ ការវិនិច្ឆ័យៈ បញ្ញាវិវាទៈ ព្រោះប្រាជ្ញា នូវការវិនិច្ឆ័យៈ បញ្ញាវិវាទៈ កើតឡើង ការវិនិច្ឆ័យៈ បញ្ញាវិវាទៈ ព្រោះប្រាជ្ញា នូវការវិនិច្ឆ័យៈ បញ្ញាវិវាទៈ... ឧទ្ធច្ចៈ កើតឡើង ។ ការវិនិច្ឆ័យៈ បញ្ញាវិវាទៈ ជាបច្ច័យ នៃការវិនិច្ឆ័យៈ បញ្ញាវិវាទៈ ដោយការម្ស្នកបញ្ញាវិវាទៈ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ (ឃើញ) នូវពួកការវិនិច្ឆ័យៈ បញ្ញាវិវាទៈ ដែលលះបង់ហើយ ... នូវពួកការវិនិច្ឆ័យៈ បញ្ញាវិវាទៈ ដែលសង្កត់សង្កិន ហើយ ... ដែលសង្កត់សង្កិន ក្នុងកាលមុន ... ឃើញច្បាស់ នូវពួកការវិនិច្ឆ័យៈ បញ្ញាវិវាទៈ ថាមិនទៀង ... ត្រេកអរ រីករាយ នៃការវិនិច្ឆ័យៈ បញ្ញាវិវាទៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា នូវការវិនិច្ឆ័យៈ បញ្ញាវិវាទៈ នោះ ទិដ្ឋី ... វិចិត្រ ... នៃការវិនិច្ឆ័យៈ បញ្ញាវិវាទៈ កើតឡើង ពួកព្រះអរិយៈ ដឹង នូវចិត្ត របស់បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយការវិនិច្ឆ័យៈ បញ្ញាវិវាទៈ ដោយចេតនាបរិយញ្ញាណ ពួកការវិនិច្ឆ័យៈ បញ្ញាវិវាទៈ ជាបច្ច័យ នៃការវិនិច្ឆ័យៈ បញ្ញាវិវាទៈ នូវចេតនាបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសនុស្សតិញ្ញាណ ។ បេ ។ និងអនាគតសញ្ញាណ ដោយការម្ស្នកបញ្ញាវិវាទៈ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ន ភាវនាយ បហាតព្វោ ធម្មោ ន ភាវនាយ បហា-
តព្វស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ នាទំ . . .
សីលំ . . . ឧបោសថកម្មំ កត្វា តំ បច្ចវេក្ខតិ
អស្សាទេតិ អភិទន្ធតិ តំ អារត្តំ ន ភាវនាយ បហា-
តព្វោ វគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ . . . វិចិត្តិន្ទា . . . ន ភាវ-
នាយ បហាតព្វំ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ បុព្វេ ។ បេ ។
ឈានា ។ បេ ។ អរិយា មគ្គា វុដ្ឋហិត្វា ។ បេ ។
ផលស្ស អារជ្ជនាយ អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
អរិយា ន ភាវនាយ បហាតព្វេ បហីនេ កីលេសេ
។ បេ ។ ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . ន ភាវនាយ បហាតព្វេ
ទន្ធលោ អនិច្ចតោ . . . វិបស្សនិ អស្សាទេនិ អភិទន្ធនិ
តំ អារត្តំ ន ភាវនាយ បហាតព្វោ វគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ
. . . វិចិត្តិន្ទា . . . ន ភាវនាយ បហាតព្វំ ទោមនស្សំ
ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន ចក្កិនា ។ បេ ។ យថាភម្មបកញ្ញា-
ណស្ស អនាគត្តសញ្ញាណស្ស អារជ្ជនាយ អារម្ម-
ណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ន ភាវនាយ បហាតព្វោ
ធម្មោ ភាវនាយ បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ នាទំ . . . សីលំ . . . ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខដ្ឋាន

នការវនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនការវនាយបហាតព្វធម៌ ដោយ
 ការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល ឲ្យឲ្យទាន ... ឲ្យសីល ... ធ្វើឲ្យ
 ឧបោសថកម្ម ហើយពិចារណា ឲ្យកុសលនោះ ត្រេកអរ រីករាយ
 នការវនាយបហាតព្វកតៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ ឲ្យកុសលនោះ ទិដ្ឋិ
 ... វិចិត្រិច្ឆា ... នការវនាយបហាតព្វទោមនស្ស កើតឡើង ក្នុងកាល
 មុន ។ បេ ។ អំពីឈាន ។ បេ ។ ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ
 ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា ឲ្យផល ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ
 ពួកព្រះអរិយៈ (ឃើញ) ឲ្យពួកនការវនាយបហាតព្វកុសល ដែល
 លះបង់ហើយ ។ បេ ។ ឲ្យចក្ខុ ... ឲ្យវត្ថុ ... ឃើញច្បាស់
 ឲ្យពួកនការវនាយបហាតព្វក្ខន្ធ ថាមិនទៀង ... ត្រេកអរ រីករាយ
 នការវនាយបហាតព្វកតៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ ឲ្យនការវនាយបហា-
 តព្វក្ខន្ធនោះ ទិដ្ឋិ ... វិចិត្រិច្ឆា ... នការវនាយបហាតព្វទោមនស្ស
 កើតឡើង ដោយទិព្វចក្ខុ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា
 ឲ្យយថាភម្មបគញាណ និងអនាគតសញ្ញាណ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ។
 នការវនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនការវនាយបហាតព្វធម៌ ដោយ
 ការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល ឲ្យ ឲ្យទាន ... ឲ្យសីល ... ។ បេ ។

ភាវិតាទុកេ បញ្ញាវារោ

ឈានំ . . . ចក្កំ . . . វត្ថុ . . . ន ភាវនាយ បហា-
តញ្ចេ ខន្ធទេ អស្សុទេតិ អភិទន្ធនិ តំ អារត្ត ភាវ-
នាយ បហាតញ្ចេ វគោ ឧប្បជ្ឈតិ . . . ឧទ្ធច្ចំ . . .
ភាវនាយ បហាតតំ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ ។

[៣០៤] ភាវនាយ បហាតញ្ចេ ធម្មោ ភាវនា-
យ បហាតត្វស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ
ភាវនាយ បហាតតំ វគំ កុំ កត្វា អស្សុទេតិ អភិ-
ទន្ធនិ តំ កុំ កត្វា ភាវនាយ បហាតញ្ចេ វគោ
ឧប្បជ្ឈតិ ។ សហជាតាធិបតិ ភាវនាយ បហាតញ្ចេ
អធិបតិ សម្បយុត្តកោនំ ខន្ធទំ អធិបតិប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ ភាវនាយ បហាតញ្ចេ ធម្មោ នភាវនា-
យ បហាតត្វស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ
ភាវនាយ បហាតតំ វគំ កុំ កត្វា អស្សុទេតិ អភិ-
ទន្ធនិ តំ កុំ កត្វា ន ភាវនាយ បហាតញ្ចេ វគោ
ឧប្បជ្ឈតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ឈតិ ។ សហជាតាធិបតិ ភាវ-
នាយ បហាតញ្ចេ អធិបតិ ចិត្តសម្បជ្ឈានំ រូបានំ

ការនាទុកៈ បញ្ជាក់៖

នូវឈាន ... នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ... ត្រេកអរ រីករាយ និង
ពួកនកាវនាយបហាតព្វក្នុង កាវនាយបហាតព្វរាគៈ កើតឡើង ព្រោះ
ប្រាសនូវនកាវនាយបហាតព្វក្នុងនោះ ... ឧទ្ធច្ចៈ ... កាវនាយ-
បហាតព្វទោមនស្ស កើតឡើង ។

[៣០៤] កាវនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកាវនាយបហា-
តព្វធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សណ្ឌធិបតិ និងសហជាតា-
ធិបតិ ។ ការម្សណ្ឌធិបតិ គឺ បុគ្គល ធ្វើ នូវកាវនាយបហាតព្វរាគៈ
ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ កាវនាយបហាតព្វរាគៈ កើត
ឡើង ព្រោះធ្វើ នូវកាវនាយបហាតព្វរាគៈនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯ
សហជាតាធិបតិ គឺ កាវនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្ប-
យុត្តកក្នុង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ កាវនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃនកាវនាយបហាតព្វធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សណ្ឌ-
ធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ ការម្សណ្ឌធិបតិ គឺ បុគ្គល ធ្វើ
នូវកាវនាយបហាតព្វរាគៈ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ
នកាវនាយបហាតព្វរាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវកាវនាយបហា-
តព្វរាគៈនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។ ឯសហជាតា-
ធិបតិ គឺ កាវនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសម្បជានុប្ប

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ភាវនាយ បហាតញ្ចោ
 ធម្មោ ភាវនាយ បហាតព្វស្ស ច ន ភាវនាយ បហា-
 តព្វស្ស ច ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតាធិបតិ ភាវនាយ បហាតញ្ចោ អធិបតិ សម្ម-
 យុត្តកានំ ទន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ អធិប-
 តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ន ភាវនាយ បហាតញ្ចោ ធម្មោ
 ន ភាវនាយ បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្ម-
 ណាធិបតិ នានំ ធាតុ សីលំ . . . ឧទោសថកម្មំ
 កត្វា តំ កុំ កត្វា ន ភាវនាយ បហាតញ្ចោ រកោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ។ សហជាតាធិបតិ ន ភាវនាយ បហាតញ្ចោ
 អធិបតិ សម្មយុត្តកានំ ទន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច
 រូបានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ន ភាវនាយ-
 បហាតញ្ចោ ធម្មោ ភាវនាយ បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ នានំ
 ។ បេ ។ ឈានំ . . . ចក្កំ . . . វត្ថុ . . . ន ភាវនាយ-
 បហាតញ្ចោ ខន្ធ កុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិធម្មតិ តំ
 កុំ កត្វា ភាវនាយ បហាតញ្ចោ រកោ ឧប្បជ្ឈតិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ការវិនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃការវិនាយបហាតព្វធម៌ផង នៃនកាវនាយបហាតព្វធម៌ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ ការវិនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នកាវនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនកាវនាយបហាតព្វធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ ការម្មណាធិបតិ គឺ បុគ្គល ឲ្យ នូវទាន នូវសីល ... ធ្វើ នូវឧបាស-
ថកម្ម នកាវនាយបហាតព្វកតៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ សហជាតាធិបតិ គឺ នកាវនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ អធិបតិប្បច្ច័យ ។ នកាវនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃការវិនាយបហាតព្វធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណាធិបតិ គឺ នូវ ទាន ។ បេ ។ នូវឈាន ... នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ... ធ្វើ នូវពួក នកាវនាយបហាតព្វក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ត្រេកអរ រីករាយ ការវិនាយបហាតព្វកតៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវនកាវនាយបហាតព្វក្ខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។

ការព្យាបាល បញ្ញាវិវាទ

[៣០៥] ភាវនាយ បហាតត្វោ ធម្មោ ភាវនាយ-
បហាតត្វស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ
ចត្តារិ ។ ទិស្សនទុក្ខសទិសា ភាវនា និព្វានាករ-
ណា ។ . . . សមាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បញ្ច
អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ និស្សយប្បច្ចយេន
បច្ចយោ សត្ត ។

[៣០៦] ភាវនាយ បហាតត្វោ ធម្មោ ភាវនា-
យបហាតត្វស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តបនិស្សយោ
បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ
ភាវនាយ បហាតត្វោ វគោ . . . ទោសោ មោហា
មាណ . . . បត្តនា ភាវនាយ បហាតត្វស្ស វគស្ស
ទោសស្ស មោហស្ស មាណស្ស បត្តនាយ ឧបនិស្ស-
យប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ភាវនាយ បហាតត្វោ ធម្មោ
ន ភាវនាយ បហាតត្វស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តបនិស្ស-
យោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្ស-
យោ ភាវនាយ បហាតត្វំ វកំ ឧបនិស្សយ ទានំ
ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បទេតិ ទាណំ បាណតិ

ការវិនាសៈ បញ្ញាវារៈ

(៣០៥) ការវិនាសបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃការវិនាសបហាតព្វ-
ធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។ ការវិនាសៈ ដូចគ្នាទាំង
ទស្សនទុកៈដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗ គ្នាទេ ។ ... ជាបច្ច័យ
ដោយសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ជាបច្ច័យ ដោយអពាមញ្ញប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៦ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

(៣០៦) ការវិនាសបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃការវិនាសបហាត-
ព្វធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សោយនិស្ស័យ អនន្តប្ប-
និស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ ការវិនាស-
បហាតព្វកតៈ ... ទោសៈ មោហៈ មានៈ ... សេចក្តីក្របាច់ ជា
បច្ច័យ នៃការវិនាសបហាតព្វកតៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ និងសេច-
ក្តីក្របាច់ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ការវិនាសបហាតព្វធម៌ ជា
បច្ច័យ នៃនៃការវិនាសបហាតព្វធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់
ការម្សោយនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។
ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវការវិនាសបហាតព្វកតៈ
ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង សម្លាប់នូវសត្វ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

។ បេ ។ សង្ឃំ ភិក្ខុតិ ភាវនាយ បហាតត្ថំ ទោសំ . . .
 មោហំ . . . មាណំ . . . បត្តនំ ឧបនិស្សាយ ទានំ
 ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ ទាលំ ហនតិ
 ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិក្ខុតិ ភាវនាយ បហាតត្ថោ វាកោ
 ។ បេ ។ បត្តនា សទ្ធាយ ។ បេ ។ បញ្ញា ន ភាវនា-
 យ បហាតត្ថស្ស វាគស្ស ទោសស្ស មោហស្ស ទិដ្ឋិ-
 យា បត្តនាយ កាយិកស្ស សុខស្ស កាយិកស្ស
 ទុក្ខស្ស អក្កស្ស ជលស្ស ជលសមាបត្តិយា ឧប-
 និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ន ភាវនាយ បហា-
 តត្ថោ ធម្មោ ន ភាវនាយ បហាតត្ថស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាវច្ឆន្ទ្យបនិស្សយោ
 អនន្ត្របនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថ-
 បនិស្សយោ សន្នំ ឧបនិស្សាយ ទានំ ទេតិ ។ បេ ។
 សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ ទិដ្ឋិ កល្យាណិ សីលំ . . . បញ្ញា
 ន ភាវនាយ បហាតត្ថំ វាគំ ទោសំ មោហំ មាណំ ទិដ្ឋិ
 បត្តនំ កាយិកំ សុខំ កាយិកំ ទុក្ខំ . . . សេនា-
 សនំ ឧបនិស្សាយ ទាលំ ហនតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ
 ភិក្ខុតិ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ សទ្ធាយ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

។ បេ ។ ចំបែក នូវសង្ឃ នូវការនាយបហាតព្វទោសៈ . . . នូវ
 មោហៈ . . . នូវមានៈ . . . បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា
 ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង សម្លាប់
 នូវសត្វ ។ បេ ។ ចំបែក នូវសង្ឃ ការនាយបហាតព្វរាគៈ ។ បេ ។
 សេចក្តីប្រាថ្នា (ជាបច្ច័យ) នៃសត្វ ។ បេ ។ បញ្ញា ជាបច្ច័យ នៃនកាវ-
 នាយបហាតព្វរាគៈ ទោសៈ មោហៈ ទិដ្ឋិ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ
 កាយិកទុក្ខ មគ្គ ផល និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
 នកាវនាយបហាតព្វធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនកាវនាយបហាតព្វធម៌ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សោយបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និង
 បកត្តបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្តបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសត្វ
 ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ប្រកាន់ នូវ
 ទិដ្ឋិ នូវសីល . . . បុគ្គល អាស្រ័យ នូវបញ្ញា នកាវនាយបហាតព្វរាគៈ
 ទោសៈ មោហៈ មានៈ ទិដ្ឋិ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ និងកាយិក-
 ទុក្ខ . . . នូវសេនាសនៈ ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ ចំបែក
 នូវសង្ឃ សត្វ ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃសត្វ ។ បេ ។

ការតាមរក បញ្ញាវិញ

បញ្ញាយ ន ភាវនាយ បហាតព្វស្ស រាគស្ស ទោសស្ស
 មោហស្ស ទិដ្ឋិយា បត្តនាយ កាយិកស្ស សុខស្ស
 កាយិកស្ស ទុក្ខស្ស មគ្គស្ស ជលសមាបត្តិយា
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ន ភាវនាយ បហា-
 តញ្ចោ ធម្មោ ភាវនាយ បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស ឧប-
 និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ
 អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថ-
 បនិស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សយ មាណំ ជម្លេតិ សីលំ
 ។ បេ ។ បញ្ចំ រាគំ ។ បេ ។ បត្តនំ កាយិកំ សុខំ
 កាយិកំ ទុក្ខំ ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧបនិស្សយ
 មាណំ ជម្លេតិ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ ភាវនាយ-
 បហាតព្វស្ស រាគស្ស ទោសស្ស មោហស្ស មាណស្ស
 បត្តនាយ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៣០៧] ន ភាវនាយ បហាតញ្ចោ ធម្មោ ន-
 ភាវនាយ បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបុរេជាតំ វត្ថុបុរេ-
 ជាតំ ។ អារម្មណ្ឌបុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុ
 អនិច្ចតោ . . . វិបស្សនិ អស្សាទេតិ អភិណ្ឌតិ

ការវិនិច្ឆ័យៈ បញ្ញាវិវាទៈ

នៃបញ្ញា នៃការវិនិច្ឆ័យបញ្ញាត្ថព្វគៈ ទោសៈ មោហៈ ទិដ្ឋិ សេចក្តីប្រាថ្នា
 កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ មគ្គ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្ប-
 ច្ច័យ ។ នៃការវិនិច្ឆ័យបញ្ញាត្ថព្វគៈ ជាបច្ច័យ នៃការវិនិច្ឆ័យបញ្ញាត្ថព្វគៈ
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការមូលបូរនិស្ស័យ អនន្តបូរនិស្ស័យ
 និងបកត្ថបូរនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបូរនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ
 នូវសទ្ធា ហើយតម្លើង នូវមានៈ នូវសីល ។ បេ ។ នូវបញ្ញា នូវវាគៈ
 ។ បេ ។ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ និងកាយិកទុក្ខ ។ បេ ។
 អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយតម្លើង នូវមានៈ សទ្ធា ។ បេ ។
 សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃការវិនិច្ឆ័យបញ្ញាត្ថព្វគៈ ទោសៈ មោហៈ
 មានៈ និងសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[៣០៧] នៃការវិនិច្ឆ័យបញ្ញាត្ថព្វគៈ ជាបច្ច័យ នៃនៃការ-

វិនិច្ឆ័យបញ្ញាត្ថព្វគៈ ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ បានដល់ការមូលបុ-
 រេជាន និងវត្ថុបុរេជាន ។ ការមូលបុរេជាន គឺ បុគ្គល ឃើញ
 ច្បាស់ នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ថាមិនខៀង ... គ្រឿង រីករាយ

អភិធម្មបទិកា អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

តំ អារត្ត ន ភាវនាយ បហាតត្វោ វកោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ឈតិ វិចិត្តិន្ទា ឧប្បជ្ឈតិ ន ភាវនាយ បហា-
 តតំ ខោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ ទិព្វេន ចក្កុណា ។ បេ ។
 ដោជ្ឈញ្ចយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស ។ វត្ថុបុរេជាតំ
 ចក្កាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស កាយាយតនំ កាយ-
 វិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ន ភាវនាយ បហាតត្វាទំ ខន្ធាទំ
 បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ន ភាវនាយ បហា-
 តត្វោ ធម្មោ ភាវនាយ បហាតត្វស្ស ធម្មស្ស បុរេ-
 ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេ-
 ជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុំ អស្សា-
 ទេតិ អភិនន្តតិ តំ អារត្ត ភាវនាយ បហាតត្វោ
 វកោ ឧប្បជ្ឈតិ ឧទ្ធច្ចំ ឧប្បជ្ឈតិ ភាវនាយ បហាតតំ
 ខោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ ។ វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ ភាវនាយ-
 បហាតត្វាទំ ខន្ធាទំ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 . . . បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ អាសេវនប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ។

[៣០៨] . . . កុម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ភាវនាយ-
 បហាតត្វោ ចេតនា សម្បយុត្តកាទំ ខន្ធាទំ កុម្មប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ មូលំ ភាវនាយ បហាតត្វោ ចេតនា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នការវនាយបហាតព្វាគៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា ខ្សែវត្ថុនោះ ទិដ្ឋ កើត
ឡើង វិចិត្តិច្ឆា កើតឡើង នការវនាយបហាតព្វទោមនស្ស កើតឡើង
ដោយទិព្វចក្ខុ ។ បេ ។ ដោយព្វាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ។
ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយ-
តនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកនការវនាយ-
បហាតព្វក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នការវនាយបហាតព្វធម៌ ជា
បច្ច័យ នៃការវនាយបហាតព្វធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់
ការម្មណបុរេជាត នឹងវត្ថុបុរេជាត ។ ការម្មណបុរេជាត គឺ បុគ្គល
ត្រេកអរ រីករាយ នឹងចក្ខុ . . . នឹងវត្ថុ ការវនាយបហាតព្វាគៈ កើត
ឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា ខ្សែវត្ថុនោះ ឧទ្ធច្ចៈ កើតឡើង ការវនាយបហា-
តព្វទោមនស្ស កើតឡើង ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃ
ពួកការវនាយបហាតព្វក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ
ដោយបច្ចុប្បន្នប្បច្ច័យ មានវរៈ២ ជាបច្ច័យ ដោយភាសេនប្បច្ច័យ
មានវរៈ២ ។

[៣០៨] . . . ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ ការវនាយប-
ហាតព្វចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
មូល បណ្ឌិត គប្បីស្រាវជ្រាវថ្លោះ ការវនាយបហាតព្វចេតនា ជាបច្ច័យ

ភាវិតាទុកេ បញ្ញាវិហ

ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបាណំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 មូលំ ភាវិយាយ បហាតញ្ចា វេតនា សម្បយុត្តកា-
 ណំ ខន្ធាណំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ចា រូបាណំ កម្មប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ ន ភាវិយាយ បហាតញ្ចា ឆម្មោ
 ន ភាវិយាយ បហាតញ្ចស្ស ឆម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតា នាណខណីកា ។ សហជាតា
 ន ភាវិយាយ បហាតញ្ចា វេតនា សម្បយុត្តកាណំ ខន្ធាណំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ចា រូបាណំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 នាណខណីកា ន ភាវិយាយ បហាតញ្ចា វេតនាវិចា-
 កាណំ ខន្ធាណំ កជត្តា ច រូបាណំ កម្មប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ . . . វិចាកប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ
 ។ សង្ខតំ ។ . . . អវិកតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 សព្វប្បច្ចយា ធិស្សនធិកសធិសា ភាវិយា និដ្ឋានា-
 ករណា ។

(៣០៧) ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណេ ចត្តារិ
 អធិបតិយា បញ្ច អនន្តរេ ចត្តារិ សមនន្តរេ ចត្តារិ
 សហជាតេ បញ្ច អញ្ញមញ្ញេ ទ្វេ និស្សយេ សត្ត
 ឧបនិស្សយេ ចត្តារិ បុរេជាតេ ទ្វេ បន្តាជាតេ
 ទ្វេ អាសវនេ ទ្វេ កម្មេ ចត្តារិ វិចាកេ ឯកំ

ការវិនាសៈ បញ្ញាវារៈ

នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីស្គាល់
 ផងចុះ ការវិនាសបហាតព្វបេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
 នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នៃការវិនាសបហាតព្វធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃនៃការវិនាសបហាតព្វធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហ-
 ជាត នឹងនានាខណៈ ។ សហជាត គឺ នៃការវិនាសបហាតព្វបេតនា
 ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណៈ គឺ នៃការវិនាសបហាតព្វបេតនា ជា
 បច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង នៃពួកកងត្ថារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
 ... ជាបច្ច័យ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។
 ... ជាបច្ច័យ ដោយអវិគតប្បច្ច័យ ។ ការវិនាសៈ ដូចគ្នានឹងទស្ស-
 នទុកៈ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ៗ គ្នាទេ ។

[៣០៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងបច្ចុប្បជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងការសេវនប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អាហារេ ចត្តារិ ឥន្ទ្រិយេ ចត្តារិ ឈានេ ចត្តារិ មគ្គេ
 ចត្តារិ សម្បយុត្តេ ទ្វេ វិប្បយុត្តេ តីណិ អត្ថិយា
 សត្ត នត្ថិយា ចត្តារិ វិគតេ ចត្តារិ អវិគតេ សត្ត ។

បច្ចុជ្ជិយវិគតោ ទស្សនទុក្ខសនិសោ វិគតិតោ

ឯវំ តីណិ គណនាបិ គណេតញ្ច ។

ការវិភាគ ឆិដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
 ឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
 សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងអតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិគ-
 តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ការចែកនូវបច្ចនីយៈ ដូចគ្នានឹងទស្សនទុកៈដែរ បណ្ឌិត គប្បីចែក
 ផងចុះ ឯការរាប់ទាំង ៣ យ៉ាង បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ ការវិភាគ ។

អភិធម្មបិដកេ

បដ្ឋានស្ស ទសមោ ភាគោ

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា

អង្កេត

អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧបាទានទុកំ

បដិច្ចវេទ	១
បច្ចយវេទ	១១
សំសង្កវេទ	១៧
បញ្ញាវេទ	១៩

ឧបាទិន្នទុកំ

បដិច្ចវេទ	៣៦
បច្ចយវេទ	៤៥
សំសង្កវេទ	៥០
បញ្ញាវេទ	៥២

ឧបាទានទុកំ

បដិច្ចវេទ	៧៥

អភិធម្មបិដក
បដ្ឋាន ទេសមភាគ

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ឧបាទានទុកៈ

បដិច្ចវារៈ	១
បច្ចយវារៈ	១១
សំសង្កវារៈ	១៧
បញ្ចាវារៈ	១៧

ឧបាទ័ន្ធទុកៈ

បដិច្ចវារៈ	៣៦
បច្ចយវារៈ	៤៥
សំសង្កវារៈ	៥០
បញ្ចាវារៈ	៥៦

ឧបាទានទុកៈ

បដិច្ចវារៈ	៧៥

មាតិកាបត្រានិ

មាតិកា	អង្កេត
ចក្ខុយវរោ	៨១
សំសង្ករោ	៨៣
ចក្ខុវរោ	៨៥

ឧបាទានិយទុក្ខំ

ចក្ខុយវរោ	១០៤

ឧបាទានសម្មយុត្តទុក្ខំ

ចក្ខុយវរោ	១០៥
ចក្ខុយវរោ	១១៣
សំសង្ករោ	១១៦
ចក្ខុវរោ	១១៧

ឧបាទានឧបាទានិយទុក្ខំ

ចក្ខុយវរោ	១៤០
ចក្ខុវរោ	១៤៣

ឧបាទានឧបាទានសម្មយុត្តទុក្ខំ

ចក្ខុយវរោ	១៤៦

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

បច្ច័យវារៈ	៨១
សំសង្កេតវារៈ	៨៣
បញ្ញាវារៈ	៨៥

ឧបាទានិយទុកៈ

បដិច្ចវារៈ	១០៤

ឧបាទានសម្បយុត្តិទុកៈ

បដិច្ចវារៈ	១០៥
បច្ច័យវារៈ	១១៣
សំសង្កេតវារៈ	១១៦
បញ្ញាវារៈ	១១៧

ឧបាទានឧបាទានិយទុកៈ

បដិច្ចវារៈ	១៤០
បញ្ញាវារៈ	១៤៣

ឧបាទានឧបាទានសម្បយុត្តិទុកៈ

បដិច្ចវារៈ	១៤៦

មាតិកាបន្តានិ

មាតិកា	អង្កេត
បញ្ហាវារេ	១៤៧

ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយទុក្ខំ

បដិច្ចវារេ	១៥៣

កិលេសទុក្ខំ

បដិច្ចវារេ	១៥៥
បច្ចយវារេ	១៦១
សំសង្កវារេ	១៦៤
បញ្ហាវារេ	១៦៥

សង្កិលេសិកទុក្ខំ

បដិច្ចវារេ	១៨១

សង្កិលិដ្ឋិទុក្ខំ

បដិច្ចវារេ	១៨២
បច្ចយវារេ	១៨៤
សំសង្កវារេ	១៨៨
បញ្ហាវារេ	១៩០

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

បញ្ហាវារៈ ១៤៧

ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយទុកៈ

បដិច្ចវារៈ ១៥៣

កិលេសទុកៈ

បដិច្ចវារៈ ១៥៥

បច្ចយវារៈ ១៦១

សំសង្កវារៈ ១៦៤

បញ្ហាវារៈ ១៦៥

សង្កិលេសិកទុកៈ

បដិច្ចវារៈ ១៦៧

សង្កិលិដ្ឋទុកៈ

បដិច្ចវារៈ ១៦៨

បច្ចយវារៈ ១៦៩

សំសង្កវារៈ ១៧៨

បញ្ហាវារៈ ១៧០

មាតិកាបត្រានិ

មាតិកា

អង្កែ

កិលេសសម្មយុត្តិ

បដិច្ចវារោ ២០៤

កិលេសសង្កិលេសិកទុក្ខំ

បដិច្ចវារោ ២០៤

បញ្ញាវារោ ២០៥

កិលេសសង្កិលិដ្ឋទុក្ខំ

បដិច្ចវារោ ២០៧

បញ្ញាវារោ ២១៣

កិលេសកិលេសសម្មយុត្តិទុក្ខំ

បដិច្ចវារោ ២១៨

កិលេសវិប្បយុត្តិសង្កិលេសិកទុក្ខំ

បដិច្ចវារោ "

ទស្សនទុក្ខំ

បដិច្ចវារោ ២១៧

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

កិលេសសម្មយុត្តទុកៈ

បដិច្ចវារៈ ២០៤

កិលេសសង្កិលេសិកទុកៈ

បដិច្ចវារៈ ២០៤

បញ្ញាវារៈ ២០៥

កិលេសសង្កិលិដ្ឋទុកៈ

បដិច្ចវារៈ ២០៧

បញ្ញាវារៈ ២១៣

កិលេសកិលេសសម្មយុត្តទុកៈ

បដិច្ចវារៈ ២១៨

កិលេសវិប្បយុត្តសង្កិលេសិកទុកៈ

បដិច្ចវារៈ "

ទស្សនទុកៈ

បដិច្ចវារៈ ២១៧

មាតិកាបត្យាន

មាតិកា	អង្កេត
បច្ច័យវេទ	២២១
សំស្ក្រឹតវេទ	២២៥
បញ្ញាវេទ	២២៦

វិវិធានកំ

បដិច្ចវេទ	២៤១
បញ្ញាវេទ	២៤២

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

បច្ច័យវារៈ ២២១

សំសង្កេតវារៈ ២២៥

បញ្ជាវារៈ ២២៦

ការវិភាគទុកៈ

បដិច្ចវារៈ ២៤១

បញ្ជាវារៈ ២៤២

វិទ្យាវិទ្យាបត្តិ

វិទ្យាវិទ្យា	អវិទ្យាវិទ្យា	អត្ថ	រដ្ឋលេខា
បដិច្ចត	បដិច្ច	១១០	៦
យោ	តយោ	"	៧

សន្លឹកប្រាប់ពាក្យខុស - ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាប់
នូវឧបាទានធម៌	នូវនោឧបាទានធម៌	៦	៦
នឹងពួកមហាក្សត្រ	នឹងពួកមហាក្សត្រ	៤៥	៨
ជាឧបាទិដ្ឋ . . .	ជាអនុបាទិដ្ឋ . . .	៥៤	១៧
ជាអនុបាទិដ្ឋ-	ជាអនុបាទិដ្ឋ	៥៦	៦
ដោយឧប- ។	ដោយឧប-	៥៧	១២
ដោយបច្ឆាជានុបច្ច័យ	ដោយបច្ឆាជានុបច្ច័យ។	៦២	៧
ទុកហើយប ណិត	បណិត	៦៧	៨
កិរិយាព្យាប្រឹក្សានុវត្តន៍ ៣	កិរិយាព្យាប្រឹក្សានុវត្តន៍ ៣	៧៥	១៣
នៃពួកកងត្ថាប្ប	នៃពួកកងត្ថាប្បផង	៧៦	៦
ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្ស-	ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្ស-		
យបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុ-	យបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ		
រេជានុបច្ច័យ ។	បច្ឆាជានុបច្ច័យ ជាបច្ច័យ		
	ដោយបុរេជានុបច្ច័យ	១០៣	៣
ព្រោះនរោត្តមបច្ច័យ	ព្រោះនរោត្តមបច្ច័យ	២១៣	១០
លោកៈ	លោកៈក្តី	១២៧	២
ឲ្យទីគោរព	ឲ្យជាទីគោរព	១៦៨	៧
នៃពួកកិលេសចេតនា	នៃពួកកិលេស	១៧៤	១២

សន្លឹកប្រាប័ពាក្យខុស - ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
ដោយឧបនិស្សយ ្បច្ច័យ	ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ	១៩៥	៩
កិលេសកិលេសសម្បយត្ថទុកៈ	កិលេសកិលេសសម្ប-	២១៨	៦

យុត្តទុកៈ

បដិច្ចវារៈ	បច្ចយវារៈ	២២១	១
ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ	ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ	២៣៣	៣
ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ	ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។	១៣៨	„

